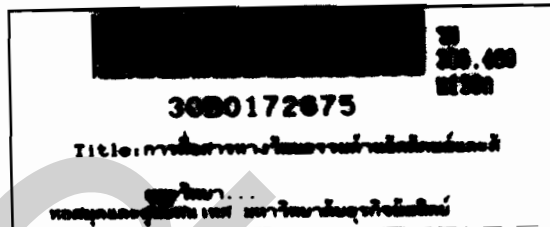

การสื่อสารทางวัฒนธรรมยุคเทคโนโลยีและสัตยยะวิทยา
ของชาวไทยไซ่ง ในหมู่บ้านคอนเตาอิฐ
จังหวัดกาญจนบุรี

นนกัธ ศรีสงคราม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิทยาศาสตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2547

ISBN 974-974-542-6

**CULTURAL COMMUNICACCATION ON IDENTITY AND
SEMIOLOGY OF THE TAI-SONG IN DON TAO IT
VILLAGE KANCHANABURI PROVINCE**

NONGNAPAT SRISONGKRAM

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Communication Arts
Graduate school Dhurakijpundit University**

2004

ISBN 974-974-542-6

เลขทะเบียน	0172675
จัดพิมพ์ที่	2.1 S.A. 2547
เลขเรียกหนังสือ	306.489
	41367
	[2547]
	๗3

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ปริญญา นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต

ชื่อวิทยานิพนธ์ การสื่อสารทางวัฒนธรรมด้านอัตลักษณ์และสัญลักษณ์วิทยาของชาวไทยเชื้อ
ในหมู่บ้านดอนเตาอิฐ จังหวัดกาญจนบุรี

เสนอโดย น.ส.นงนภัส ศรีสงคราม

สาขาวิชา นิเทศศาสตร์ กลุ่มวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ

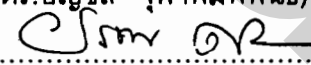
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.อัญชลี จุฬาทิมพ์พันธ์

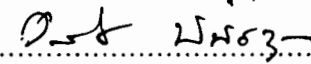
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

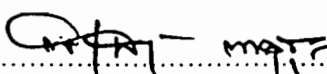

..... ประธานกรรมการ
(ศ.สุกัญญา สุดบรรทัด)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ดร.อัญชลี จุฬาทิมพ์พันธ์)

..... กรรมการ
(รศ.อรทัย ศรีสันติสุข)

..... กรรมการ
(ผศ.ดร.วิลาสินี พิพิธกุล)

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.พีรพันธุ์ พาลุสุข)

วันที่ 8 เดือน กันยายน พ.ศ. 2547

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “การสื่อสารทางวัฒนธรรมด้านอัตลักษณ์และสัญลักษณ์ของชาวไทยโซ่ง ในหมู่บ้านคอนเตาอิฐ จังหวัดกาญจนบุรี” สำเร็จลงได้ด้วยดีก็ด้วยพระคุณและความร่วมมือของบุคคลหลายๆ ท่าน

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าของท่านมาร่วมเป็นกรรมการสอบ ได้ให้คำแนะนำและชี้แนะสิ่งดีๆ ให้แก่ ผู้เขียน จนผู้เขียนประสบความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้ อันประกอบด้วย ศาสตราจารย์สุกัญญา สุกบรรทัด ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิลาสินี พิพิธกุล รองศาสตราจารย์อรทัย ศรีสันติสุข และดร.อัญชติ จุฬาพิมพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้เสียสละเวลาอย่างมากในการให้คำปรึกษา ชี้แนะช่วยตรวจสอบผลงานอย่างละเอียดสม่ำเสมอ นอกจากนั้นยังให้คำแนะนำที่ดีๆ ที่มีประโยชน์อย่างสูงสุดต่อวิทยานิพนธ์เล่มนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ นักวิชาการ และนักวิจัยทุกท่านที่ได้เขียนคำรา บทความ เอกสาร และงานวิจัยอันมีค่าต่อการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้เป็นอย่างมาก

ขอขอบพระคุณ คุณสวัสดิ์ สระทองขาว คุณสนิท คำสาร คุณน้ำวัง ดิดหงิม ผู้นำชุมชนชาวไทยโซ่ง และชาวไทยโซ่งทุกท่านที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี จนทำให้ผู้เขียนได้ข้อมูลที่มีค่ามากมาย

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ผู้อยู่เบื้องหลังที่ช่วยนำพา ชี้แนะให้ผู้เขียนประสบความสำเร็จในทุกๆ ด้าน

อนึ่งหากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ก่อให้เกิดคุณค่าต่อผู้ที่สนใจ นักเรียน นักศึกษา ที่ก่อเกิดประโยชน์ และเห็นคุณค่าของการสื่อสารทางวัฒนธรรมด้านอัตลักษณ์และสัญลักษณ์ของชาวไทยโซ่ง ผู้เขียนขออุทิศความดีทั้งหมดนี้แก่ บุพการี ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณต่อวิทยานิพนธ์เล่มนี้ทุกท่าน และพร้อมที่จะน้อมรับความผิดพลาดทั้งหมดที่เกิดขึ้น

นงนภัส ศรีสงคราม

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ม
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพ.....	ณ

บทที่

1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	12
ปัญหาคำถามวิจัย.....	13
ขอบเขตของงานวิจัย.....	13
นิยามศัพท์.....	13
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	15
2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม (Cultural).....	16
แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางวัฒนธรรม (Cultural communication).....	19
แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารภายในวัฒนธรรม (Intracultural communication).....	21
แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ (Identity).....	22
แนวคิดเกี่ยวกับสัญวิทยา (Semiology).....	24
แนวคิดเกี่ยวกับการผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรม (Assimilation and acculturation).....	26
แนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งทางวัฒนธรรม (Conflict).....	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องนี้.....	32

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	36
วิธีวิจัย.....	36
ขอบเขตของการวิจัย.....	36
การสัมภาษณ์เชิงลึก.....	38
การสังเกตการณ์.....	43
ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	45
ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล.....	45
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล.....	49
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
การนำเสนอข้อมูล.....	50
4 ผลการวิจัย.....	51
ส่วนที่ 1 การสื่อสารทางวัฒนธรรมด้านอัตลักษณ์ของชาวไทยไซ่ง เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชนชาวไทยไซ่ง จาก บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน.....	51
ส่วนที่ 2 ปัจจัยในการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวไทยไซ่ง และลักษณะในการสื่อสารออกมา.....	96
ส่วนที่ 3 การสื่อความหมายในเชิงสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมด้านประเพณี และพิธีกรรมของชาวไทยไซ่งที่มีต่อการสร้างอัตลักษณ์.....	109
5 สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	123
สรุป อภิปรายผลการวิจัย.....	123
ข้อเสนอแนะ.....	135
แนวทางการศึกษาในอนาคต.....	136
บรรณานุกรม.....	137
ภาคผนวก.....	143
ประวัติผู้เขียน.....	175

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ตัวอย่าง การผสมผสานทางวัฒนธรรม.....	28
2 ตัวอย่าง สัญลักษณ์และความหมายของสัญลักษณ์ในประเพณีสงกรานต์ที่แสดงออก ทางด้านการแต่งกาย.....	115
3 ตัวอย่าง สัญลักษณ์และความหมายของสัญลักษณ์ในประเพณีสงกรานต์ที่แสดงออก ทางด้านอาหารการกิน.....	116
4 ตัวอย่าง สัญลักษณ์และความหมายของสัญลักษณ์ในประเพณีสงกรานต์ที่แสดงออก ทางด้านการเล่นและดนตรี.....	117
5 ตัวอย่าง สัญลักษณ์และความหมายของสัญลักษณ์ที่เกี่ยวกับประเพณีเสนเรือน.....	118
6 ตัวอย่าง สัญลักษณ์และความหมายของสัญลักษณ์ที่เกี่ยวกับประเพณีสืบผี ของชาวไทยโซ่ง.....	119
7 ตัวอย่าง สัญลักษณ์และความหมายของสัญลักษณ์ที่เกี่ยวกับประเพณีลงข่วง ของชาวไทยโซ่ง.....	120
8 ตัวอย่าง สัญลักษณ์และความหมายของสัญลักษณ์ที่เกี่ยวกับประเพณีการตาย ของชาวไทยโซ่ง.....	121
9 ตัวอย่าง สัญลักษณ์และความหมายของสัญลักษณ์ที่เกี่ยวกับประเพณีการแต่งงาน ของชาวไทยโซ่ง.....	121

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 การกระจายตัวของคนไทยกลุ่มต่างๆ นอกราชอาณาจักรไทย.....	2
2 ถิ่นฐานดั้งเดิมของชาวไทยไซ่ง.....	3
3 ที่ตั้งจังหวัดกาญจนบุรี.....	8
4 ที่ตั้งอำเภอพนมทวน.....	9
5 เรือนไซ่ง.....	51
6 ดันคราม.....	53
7 ลวดลายบนผ้าซิ่น.....	54
8 เสื้อฮีหญิง (ด้านใน).....	55
9 ผ้าอ่างนวม.....	55
10 ผ้าเป็ย.....	56
11 ลายขอกุคบนผ้าเป็ย.....	56
12 ชายไทยไซ่งสวมใส่เสื้อไต.....	56
13 ชายไทยไซ่งสวมใส่เสื้อฮี.....	57
14 กระเป๋าคาดเอว.....	58
15 ชุดประจำวันของหญิง-ชายชาวไทยไซ่ง.....	58
16 เสื้อไต นุ่งส้วงฮี คาดกระเป๋าที่เอว หญิงนุ่งซิ่น สวมเสื้อฮี.....	59
17 ชาย-หญิงชาวไทยไซ่งในชุดประจำวัน.....	59
18 ชาย-หญิงชาวไทยไซ่งในชุดพิธี.....	59
19 หญิงชาวไทยไซ่ง นุ่งผ้าซิ่นใส่เสื้อก้อม คาดผ้าเป็ย.....	60
20 หญิงชาวไทยไซ่ง นุ่งผ้าซิ่นใส่เสื้อก้อม คาดผ้าอ่างนวม คล้องผ้าเป็ย มีกระเป๋าคาดเอว.....	60
21 ทรงผมเอื่อมไร.....	61
22 ทรงผมจับปิ่น.....	61
23 ทรงผมขอดชอย.....	61
24 ทรงผมขอดกระตอก.....	61
25 ทรงผมปิ่นเกล้าชอย.....	61

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
26 ทรงผมปั้นเกล้า.....	61
27 การทำพิธีส่ง.....	69
28 ขบวนขันหมากเจ้าบ่าว.....	69
29 ขบวนขันหมากมาถึงบ้านเจ้าสาว.....	69
30 การนำขันหมากไปมอบให้ผีเรือน.....	69
31 การเจรจาของลำเพื่อมอบขันหมาก.....	69
32 สิ้นสวดทงหมั้น.....	69
33 การไหว้ผีบรรพบุรุษ.....	70
34 พิธีรับขวัญ.....	70
35 การแต่งงานของหญิงไทย โข่งกับคนไทย.....	70
36 การแต่งกายของบุตรชายบุตรสาวของผู้ตาย.....	71
37 เครื่องเซ่นไหว้.....	74
38 เจ้าภาพประเพณีเส่นเรือน.....	74
39 หมอเสนผู้ทำพิธี.....	74
40 ญาติมิตรที่มาร่วมงาน.....	74
41 ศาลเจ้าพ่อกายเพชร.....	78
42 แกลงหน้าไม้คอง.....	82
43 แกลงห้อย.....	83
44 แกลงหน้าปิ้ง.....	84
45 แกลงผักหวาน.....	84
46 กะเหล็บ.....	87
47 ตะกร้า.....	87
48 เชี่ยนหมาก.....	87
49 โส้.....	87
50 ป่านเดือน.....	87
51 ขมุก.....	87

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
52 กระจาดหาบ.....	88
53 กระจุง.....	88
54 แอ็บข้าว.....	88
55 สุ่มปลา.....	88
56 ตะข้อง.....	88
57 มีดดอก.....	88
58 หญิงชาวไทยโซ่งกับการทอผ้า.....	89
59 ชาวไทยโซ่งกับการจักสาน.....	90
60 การเล่นเกมช่วงหรือการเล่นคอน.....	92
61 ไร่เชิงของชาวไทยโซ่ง.....	93
62 การบรรเลงดนตรีของชาวไทยโซ่ง.....	111
63 ประธานในพิธี.....	112
64 ผู้เขียนนั่งสนทนากับผู้นำชุมชนและชาวไทยโซ่งในงานวันสงกรานต์.....	112
65 การแต่งกายของชายไทยโซ่ง นุ่งกางเกงขายาว สวมเสื้อไทแขนยาว.....	113
66 การแต่งกายของเด็กหญิง-ชายชาวไทยโซ่ง.....	113
67 การแต่งกายของเด็กหญิง-ชายชาวไทยโซ่ง.....	113
68 การแต่งกายของผู้สูงอายุ.....	114
69 การแต่งกายสาววัยรุ่นชาวไทยโซ่ง.....	114
70 หญิงชาวไทยโซ่งที่มาร่วมงาน.....	114
71 การสื่อสารทางวัฒนธรรมด้านอัตลักษณ์ของชาวไทยโซ่ง.....	126
72 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวไทยโซ่ง.....	131
73 การสื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์ (รหัส) ของชาวไทยโซ่ง.....	134

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การสื่อสารทางวัฒนธรรมด้านอัตลักษณ์และสัญลักษณ์ของชาวไทยโซ่ง ในหมู่บ้านคอนเตาอิฐ จังหวัดกาญจนบุรี
ชื่อนักศึกษา	นงนภัศ ศรีสงคราม
อาจารย์ที่ปรึกษา	ดร.อัญชลี จุฬาพิมพ์พันธุ์
สาขาวิชา	นิเทศศาสตร์ (พัฒนาการ)
ปีการศึกษา	2547

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “การสื่อสารทางวัฒนธรรมด้านอัตลักษณ์และสัญลักษณ์ของชาวไทยโซ่ง ในหมู่บ้านคอนเตาอิฐ จังหวัดกาญจนบุรี”

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชาวไทยโซ่งหมู่บ้านคอนเตาอิฐ ศึกษาบทบาทของการสื่อสารที่มีต่อวัฒนธรรมด้านอัตลักษณ์และสัญลักษณ์ของชาวไทยโซ่ง โดยใช้วิธีการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากการลงพื้นที่ โดยมีการสังเกตการณ์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและการดำเนินชีวิตของชาวไทยโซ่ง มีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำหมู่บ้าน ผู้นำสตรีของชาวไทยโซ่ง ผู้นำกลุ่มแม่บ้านทอผ้า ผู้นำกลุ่มจักสาน ศิลปินแม่เพลง ผู้นำเยาวชน และชาวบ้าน นอกจากนี้ยังได้ค้นคว้าจากเอกสารทางด้านประวัติศาสตร์เกี่ยวกับความเป็นมาของชาวไทยโซ่ง

ผลการวิจัยพบว่า “การสื่อสาร” มีบทบาททางด้านอัตลักษณ์และสัญลักษณ์ของชาวไทยโซ่งเป็นอย่างมาก การสื่อสารมีส่วนในการสร้างอัตลักษณ์และวิถีชีวิตของชาวไทยโซ่งที่จะทำให้วัฒนธรรมดำรงอยู่หรือมีการเปลี่ยนแปลงไปตามวัฒนธรรมของสังคมอื่นรอบข้าง การสื่อสารมีส่วนในการสืบสาน สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมที่มาจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลานในปัจจุบัน ด้วยการสอนให้รู้ ปฏิบัติให้ดู เพื่อให้เกิดการซึมซับในวัฒนธรรมด้วยตัวเอง สำหรับการสร้างอัตลักษณ์นั้น พบว่า “การสื่อสารมีส่วนทำให้ชาวไทยโซ่งรุ่นลูกหลานเกิดความรัก ห่วงเห่นและรักษาวัฒนธรรมอันเก่าแก่ของตนไว้ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของตนต่อไป” นอกจากนี้แล้ว การสื่อสารยังมีบทบาทในความเป็นสัญลักษณ์ของชาวไทยโซ่ง โดยสื่อให้เห็นความหมายและให้เห็นประโยชน์ในการใช้สอยอีกด้วย

Thesis Title	Cultural Communication on Identity and Semiology of the Tai-Song in Don Tao It village Kanchanaburi Province
Name	Nongnapat Srisongkram
Thesis advisor	Dr. Anchalee Chulapimpan
Department	Development Communications
Academic Year	2004

Abstract

Thesis Title : Cultural Communication on Identity and Semiology of the Tai-Song in Don Tao It village Kanchanaburi Province

The purposes of this study were to study the history of the Tai-Song in Don Tao It village and to learn the impact of cultural communication on identity and semiology of the Tai-Song. The research methodology employed in this study was the qualitative research. The data were collected by means of depth interview with the village leader, the Tai-Song woman leader, the weaving-group leader, the craftsman-group leader, the singing expert, the youth leader and other members of the community and participant observation in the context of the lifestyle along with examining the related historical record regarding the Tai-Song community and history.

The findings indicated that communication tremendously had an impact on identity and lifestyle of the Tai-Song as it was the significant factor not only in sustaining but also deteriorating cultural norms, value and community tradition. The findings also demonstrated that communication played an important role in culture transferring from the past to the present through the practice of learning by doing inherited from the previous generation. The finding indicated that communication had a part in making of the Tai-Song generation became more dedicated and protected of their old cultural heritage identity. Communication also has a role in being a symbolic of the Tai-Song by way of providing meaning and benefits.

บทที่ 1

บทนำ

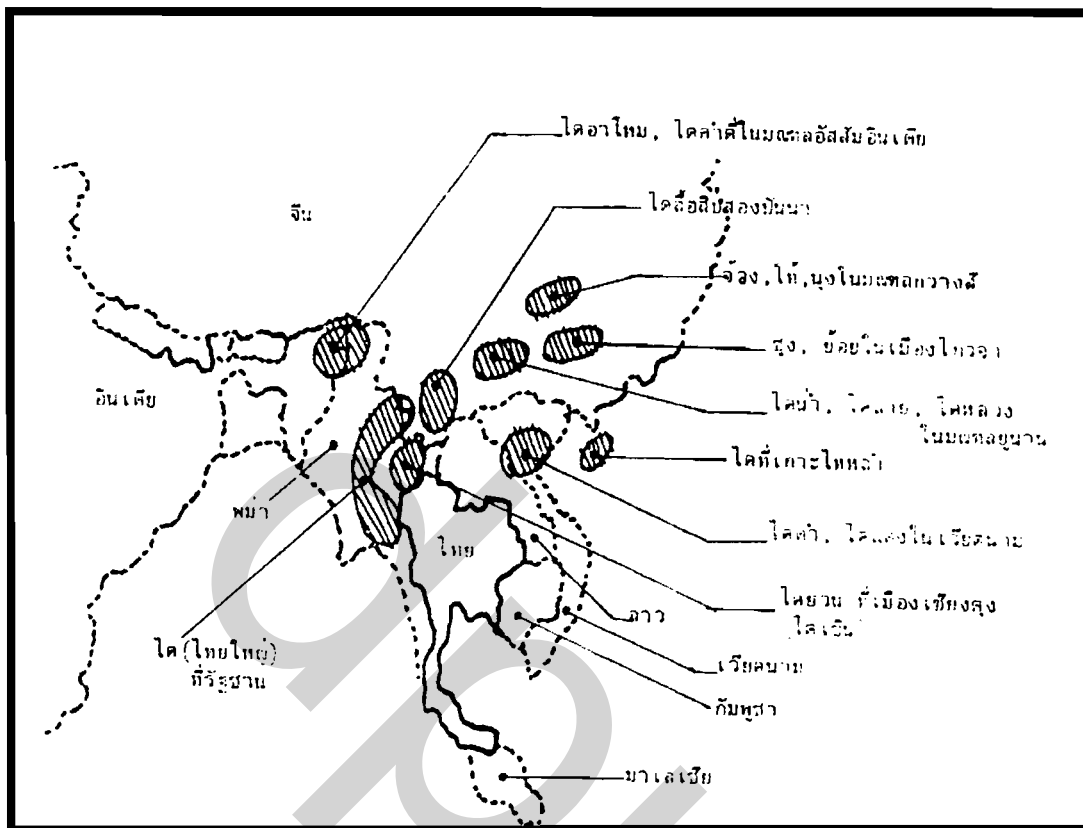
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่อยู่ในภาคพื้นเอเชียอาคเนย์ อันมีกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลายกลุ่ม แต่ละกลุ่มมีความเป็นอยู่ทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นลักษณะและเอกลักษณ์ของตนเองมาเป็นเวลาช้านาน โดยสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษสู่ลูกหลานอย่างต่อเนื่อง

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงลักษณะเด่นของกลุ่มชาติพันธุ์ไว้ว่า กลุ่มชาติพันธุ์มีลักษณะเด่นคือ เป็นกลุ่มที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษทางสายเลือดและทางวัฒนธรรมเดียวกัน ผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันจะมีความรู้สึกร่วมกันทางสายเลือดและทางวัฒนธรรมอยู่ด้วยพร้อมๆ กันไป เป็นความรู้สึกร่วมกันที่ช่วยเสริมสร้างเอกลักษณ์ของบุคคลและชนชาติพันธุ์ ในขณะเดียวกันสามารถก่อให้เกิดความรู้สึกที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าผู้อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน นับถือศาสนาเดียวกัน (อมรา พงศาพิชญ์, 2538 : 157)

ในประเทศไทยมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีชื่อและลักษณะที่แตกต่างกันไป เช่น อีสลาม มอญ จีน เขมร ลาว ชาวเขาเผ่าต่างๆ เช่น ไทยลื้อ ไทยม้ง ไทยกระเหรี่ยง ฯลฯ แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์มีลักษณะวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มีความเป็นอยู่ อาหารการกินที่แตกต่างกัน ไทยโซ่งก็เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มหนึ่งที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลาหลายร้อยปี มีกระจัดกระจายอยู่ในจังหวัดต่างๆ มากมายโดยเฉพาะจังหวัดเพชรบุรี และอยู่ในจังหวัดอื่นๆ เช่น นครปฐม ราชบุรี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี สระบุรี ลพบุรี นครสวรรค์ กำแพงเพชร สมุทรสาคร พิจิตร สุโขทัย พิษณุโลก ชุมพร หนองคาย เลย เป็นต้น

ภาพที่ 1 การกระจายตัวของคนไทยกลุ่มต่างๆ นอกราชอาณาจักรไทย

ที่มา สถาบันคชกรรมไทย, 2539 : 14

ถิ่นฐานเดิม

ไทยโซ่ง เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีถิ่นฐานเดิมอยู่ในแคว้นสิบสองจุไท ตั้งอยู่แถบแม่น้ำดำ และแม่น้ำแดง ปัจจุบันอยู่ในเขตเวียคนามตอนเหนือ เชื่อมต่อกับลาวและจีนตอนใต้ (วาสนา อรุณกิจ, 2528 : 2)

ไทยโซ่ง เดิมคือ ไทดำ หรือผู้ไทดำ (Black Tai) เพราะนิยมสวมใส่เสื้อสีดำล้วน ซึ่งแตกต่างจากคนไทยที่อยู่ใกล้เคียงกัน คือ ไทขาว (White Tai) หรือผู้ไทขาว นิยมแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีขาว หรือผู้ไทแดง (Red Tai) ชอบใส่สีแดงขลิบและตกแต่งชายเสื้อด้วยผ้าสีดำ ไทดำกลุ่มนี้ได้ถูกกวาดต้อนเข้ามาสู่ประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี

แคว้นสิบสองจุไท ประกอบด้วยเมืองสำคัญสิบสองเมือง หรือ 12 จุ แต่ละจุหรือแขวง ประกอบด้วยเมืองเล็กๆ และหมู่บ้านที่อยู่ใกล้กัน โดยอยู่ภายใต้การปกครองของเจ้าเมืองในแขวงนั้นๆ แต่ละเมืองจะมีการปกครองที่มีอิสระต่อกัน บางเมืองจะเกี่ยวพันโดยการเป็นญาติหรือแต่งงานกัน ตามพงศาวดารเมืองไลหรือไลเจา กล่าวว่า

“เมืองที่ผู้ไทอาศัยอยู่ก็คือ เมืองแถน หรือเมืองแถง หรือเมืองทันต์ ปัจจุบันคือเมืองเดียนเบียนฟู (ฮ้างใน นำพวลย์ กิจรักษ์กุล, 2532 : 23-24)

ไทดำมีถิ่นฐานเดิมอยู่ที่ประเทศจีนตอนกลางซึ่งเป็นถิ่นฐานเดิมของชนเผ่าไท ต่อมาคนไทได้อพยพลงมาทางใต้ ไทดำได้อพยพมาตั้งหลักแหล่งที่บริเวณแม่น้ำอู ซึ่งเป็นแม่น้ำที่ไหลบรรจบกับแม่น้ำโขงที่หลวงพระบางในแคว้นสิบสองจุไท ซึ่งมีเมืองแถงหรือปัจจุบันคือเมืองเดียนเบียนฟู ประเทศเวียคนาม เป็นเมืองหลวงและเป็นหัวเมืองฝ่ายเหนือ บริเวณนี้อยู่ตอนเหนือของราชอาณาจักรลาวใกล้เขตแดนเวียคนามเหนือ นอกจากเมืองแถงแล้ว บริเวณที่ไทดำอาศัยอยู่ ได้แก่ เมืองควาย เมืองคุง เมืองม่วย เมืองลา เมืองโมะ เมืองหวัด เมืองซาง และรวมเมืองที่ผู้ไทขาวอาศัยอยู่อีก 4 เมือง รวมทั้งหมดเป็น 12 เมือง จึงเรียกว่า “เมืองสิบสองผู้ไท หรือสิบสองเจ้าไท” และต่อมาเป็นสิบสองจุไท แคว้นสิบสองจุไทเดิมนั้นขึ้นอยู่กับอาณาจักรน่านเจ้า ภายหลังจากขึ้นอยู่กับอาณาจักรโยนกเชียงแสน เมื่ออาณาจักรเชียงแสนถูกพวกไทมาทำลายลงแล้ว ก็ไปขึ้นกับอาณาจักรล้านนา ต่อมาไปขึ้นอยู่กับอาณาจักรสุโขทัย ในรัชกาลพ่อขุนรามคำแหงมหาราช เมื่ออาณาจักรสุโขทัยเสื่อมอำนาจลง ในตอนต้นสมัยอยุธยา แคว้นสิบสองจุไทได้ถูกแบ่งแยกออกเป็น 2 ภาคคือ ภาคที่ติดต่อกับพม่าและจีนเรียกว่า “แคว้นสิบสองปันนา หรือ พวกไทลื้อ” และภาคที่ติดต่อกับจีนและญวน คงเรียกว่า “แคว้นสิบสองจุไท”

บริเวณที่อยู่ระหว่างดินแดนภาคเหนือและแคว้นสิบสองจุไททางใต้อยู่ภายใต้การปกครองของเมืองหลวงพระบาง มีอยู่ห้าเมืองและต่อมาเพิ่มอีกหนึ่งเมืองเป็นหกเมือง เรียกว่า “หัวพันทั้งห้าทั้งหก” ได้แก่ เมืองควาย เมืองคูน เมืองม่วย เมืองลา เมืองโล เมืองแดง โดยเฉพาะเมืองแดงอยู่ห่างไกลจากนครหลวงพระบาง มีอาณาเขตติดต่อกับจีนทางตอนใต้ และตอนเหนือของประเทศเวียดนาม อำนวยการปกครองจากนครหลวงพระบางดูแลไม่ทั่วถึง จึงมอบอำนาจให้ปกครองดูแลกันเอง แต่ยังคงอยู่ในอำนาจคุ้มครองของเจ้าหลวงพระบาง ดังนั้นในบางยุคบางสมัยหัวเมืองฝ่ายเหนืออันมีเมืองแดง เป็นต้น ขึ้นอยู่กับจีนบ้าง เวียดนามบ้าง เรียกว่า “สามฝ่ายฟ้า” (สุมิตร ปิติพัฒน์ และคณะ, 2521 : 3) ต่อมา “หัวพันทั้งห้าทั้งหก” มาเป็นจังหวัดหนึ่งของประเทศลาวตอนเหนือ เรียกว่า “แขวงหัวพัน ซ่าเหนือ หรือเวียงไซย” กลุ่มชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ส่วนมากเป็นชาวไทยคำซึ่งชาวลาวเรียก “ไทเหนือ” เพราะตั้งอยู่ติดกับเมืองแดงแห่งสิบสองจุไท และไม่ห่างจากแม่น้ำหล้า หรือ คำ (ซง โป) ซึ่งชาวผู้ไท เรียกว่า “แม่น้ำเห่”

ไทคำอาศัยอยู่ทั่วไปตั้งแต่มณฑลกว๋างสี ยูนนานและบริเวณลุ่มแม่น้ำคำ แม่น้ำแดง ในแคว้นตังเกี๋ย ไทคำจากแคว้นสิบสองจุไทได้เข้ามาอยู่ในประเทศไทย ด้วยเหตุผลทางการเมืองบางประการดังที่จะกล่าวในตอนต่อไป (อ้างใน สมทรง บุรุษพัฒน์, 2539 : 2-3)

ประวัติความเป็นมาของคำว่าโซ่ง

สารานุกรมไทยได้ให้ความหมายของคำว่า “โซ่ง” ไว้ดังนี้ คำว่า “ซ่ง” เป็นคำที่ใช้เรียกชื่อคนไทยสาขาหนึ่งที่มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องที่บางส่วนของจังหวัดเพชรบุรี คำว่า “โซ่ง” เพี้ยนมาจาก คำว่า ซ้วง ส้วง หรือ ทรง ซึ่งแปลว่า “กางเกง” บางครั้งเรียกว่า “ลาวทรงคำหรือไทยทรงคำ” คำว่า “คำ” ในที่นี้หมายถึงเครื่องแต่งกาย เพราะชาวไทยโซ่งชอบใส่สีดำเป็นหลัก (สมทรง บุรุษพัฒน์, 2540 : 1 – 2)

หลวงวิจิตรวาทการได้กล่าวในหนังสือเรื่อง “ค้นคว้าชนชาติไทย” ว่า

“ที่เรียกว่าไทคำ เพราะชอบนุ่งผ้าด้วยสีน้ำเงินแก่ ซึ่งเป็นสีประจำชาติไทยมาแต่โบราณ”

และกล่าวไว้อีกตอนหนึ่งว่า

“ไทคำเป็นเชื้อสายชนชาติไทยสาขาใหญ่สาขาหนึ่ง และเรียกผู้ไทสาขานี้ว่า เป็นชาติไทยเดิมหรือไทยโบราณ” (อ้างใน มนตรี เพชรศาสตร์, 2524 : 11)

พระบริหารเทพธานี กล่าวไว้ในหนังสือพงศาวดารชาติไทยตอนหนึ่งว่า

“ผู้ไทดำ ที่เรียกกันแถวเพชรบุรีและราชบุรีว่า ลาวโซ่ง คำว่า “โซ่ง” แปลว่า กางเกง ดังนั้นผู้ไทดำ ก็คือ ลาวโซ่งดำ เพราะชอบนุ่งกางเกงดำ (อ้างใน นฤกุล ชมภูนิช และวนิดา พิเศษ พงศา, 2530 : 14)

พระยาอนุমানราชชนได้กล่าวถึง ลาวโซ่ง หรือไทดำไว้ว่า ไทดำกลุ่มนี้ที่เรียกว่า ลาวโซ่ง ไทยเรียกและเขียนชื่อไปต่างๆ นานา หลายชื่อ เช่น ชาวโซ่ง ไทยทรงดำ ผู้ไทยทรงดำ ผู้ไทยดำ ไทยโซ่ง ลาวโซ่ง และลาวทรงดำ ในพระราชพงศาวดารเรียกว่า ลาวทรงดำ

ที่เรียกกันไปต่างๆ นานาๆ นั้น เนื่องมาจากคำว่า “ส้วง” ของไทดำเขาออกเสียงว่า “ส้วง” ลาวว่า “สัง” ออกเสียง “สง” แปลว่า “กางเกง” คำว่า “ลาวโซ่ง หรือ “ลาวซ่ง” ก็คือ “ลาวนุ่งกางเกง” นั่นเอง คำว่า “ส้วง” ของไทดำ ไทยเปลี่ยนไปเอา ราชศัพท์ของเขมร “ทรง” เข้าไปใช้แทน “ส้วง” ลาวทรงดำก็เลย แปลว่า ลาวทรงนุ่งกางเกงดำ (ม.ศรีบูรพา, 2522 : 109)

การอพยพของชาวไทยโซ่งเข้ามาอยู่ในประเทศไทย

ไทยโซ่งได้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยหลายครั้ง ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากภาวะสงคราม จึงได้อพยพลงมาทางเวียดนามเหนือ ลาว และเข้าสู่ประเทศไทย

การอพยพเข้ามาของชาวไทยโซ่ง มีดังนี้

การอพยพ ครั้งที่ 1 เริ่มตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีเป็นราชธานี พ.ศ. 2322 สาเหตุของการอพยพเนื่องมาจากคืนแผ่นดินของพระบาทสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เจ้านครเวียงจันทน์ได้กระทำการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ จึงได้มีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เมื่อครั้งดำรงพระยศเป็นสมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึก กำหนดให้กองทัพหลวงพระบางยกเอากำลังไปตีเมืองม่วย เมืองทันต์ (ญวน เรียกว่า เมืองซื่อหงี) ซึ่งเป็นเมืองของผู้ไทยทรงดำตั้งอยู่ริมเขตแดนเมืองญวน แล้วกวาดค้อนครอบครัวลาวเวียงจันทน์ และลาวทรงดำมายังประเทศไทย ให้ลาวเวียงจันทน์ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่เมืองสระบุรี ราชบุรี และจันทบุรี ส่วนลาวทรงดำให้ตั้งบ้านเรือนอยู่เมืองเพชรบุรี (สิริ พิงเดช, 2519: 39 – 40) สันนิษฐานว่าอยู่ในเขตหมู่บ้านหนองปรัง (หรือหมู่บ้านหนองเลา) อำเภอเขาชัย จังหวัดเพชรบุรี (อัญชุลี บุรณสิงห์, 2531 : 16)

การอพยพครั้งที่ 2 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พ.ศ. 2335 เจ้าเมืองแกลง เมืองนอน เกิดแข็งข้อต่อเจ้าเมืองเวียงจันทน์ ดังนั้นเจ้าเมืองเวียงจันทน์จึงยกกองทัพไปตีเมืองทั้ง 2 ไว้ได้ และกวาดค้อนลาวทรงดำ ลาวพวน ส่งมาถวายพระมหากษัตริย์ไทยที่กรุงเทพฯ

และทรงโปรดเกล้าฯ ให้ลาวทรงดำไปตั้งบ้านเรือนที่หนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ส่วนลาวพวนโปรดให้ไปตั้งบ้านเรือนที่กรุงเทพฯ (นพวัลย์ กิจรัชกุล, 2532 : 25) ต่อมาในรัชกาลที่ 3 หัวเมืองบางเมืองที่ขึ้นกับหลวงพระบางแข็งเมือง กระด้างกระเดื่องในปี พ.ศ. 2371 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ ให้แม่ทัพยกกองทัพไปปราบเมืองแกลงและได้ครอบครองลาวทรงดำมาไว้ที่เพชรบุรีอีกครั้งหนึ่ง (อัญชุลี บูรณสิงห์, 2531 : 16)

การอพยพครั้งที่ 3 มีขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ ให้ยกกองทัพไปตีเมืองลาวอีกครั้งหนึ่ง และได้อพยพชาวไทยโซ่งเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นจำนวนมากกว่าทุกครั้ง มีผู้สันนิษฐานว่าการที่นำชาวไทยดำเข้ามาเป็นจำนวนมาก เป็นเพราะชาวไทยดำหรือไทยโซ่ง เป็นชนเชื้อชาติไทยมาก่อน และพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าฯ ทรงเห็นว่าชาวไทยโซ่งมีความทุกข์ยาก เมื่อมาอยู่เมืองไทยจะได้มีความสุข ปลอดภัยจากการถูกคุกคามกดขี่จากศัตรู ซึ่งไทยโซ่งเหล่านี้ได้อพยพไปอยู่ที่ตำบลท่าแร่ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี แต่เนื่องจากภูมิประเทศไม่เหมือนบ้านเก่าเมืองเดิม คือ เมืองแกลง ชาวไทยโซ่งจึงอพยพกระจัดกระจายไปอยู่ตามอำเภอต่างๆ เช่น อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีภูมิประเทศเป็นที่ดอน น้ำไม่ท่วม มีป่าเขา เหมือนถิ่นฐานเดิม เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้มีไทยโซ่งอาศัยอยู่หนาแน่น

ชาวไทยโซ่งที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยและได้มาตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดต่างๆ มีดังนี้

จังหวัดเพชรบุรี มีชาวไทยโซ่งอยู่ที่อำเภอเขาย้อย อำเภอเมือง อำเภอชะอำ อำเภอบ้านแหลม

จังหวัดราชบุรี มีชาวไทยโซ่งอยู่ที่อำเภอจอมบึง อำเภอดำเนินสะดวก อำเภอบางแพ

จังหวัดสุพรรณบุรี มีชาวไทยโซ่งอยู่ที่อำเภออู่ทอง อำเภอสองพี่น้อง อำเภอบางปลาม้า

จังหวัดนครปฐม มีชาวไทยโซ่งอยู่ที่อำเภอสามพราน อำเภอบางเลน อำเภอกำแพงแสน อำเภอเมือง อำเภอดอนตูม

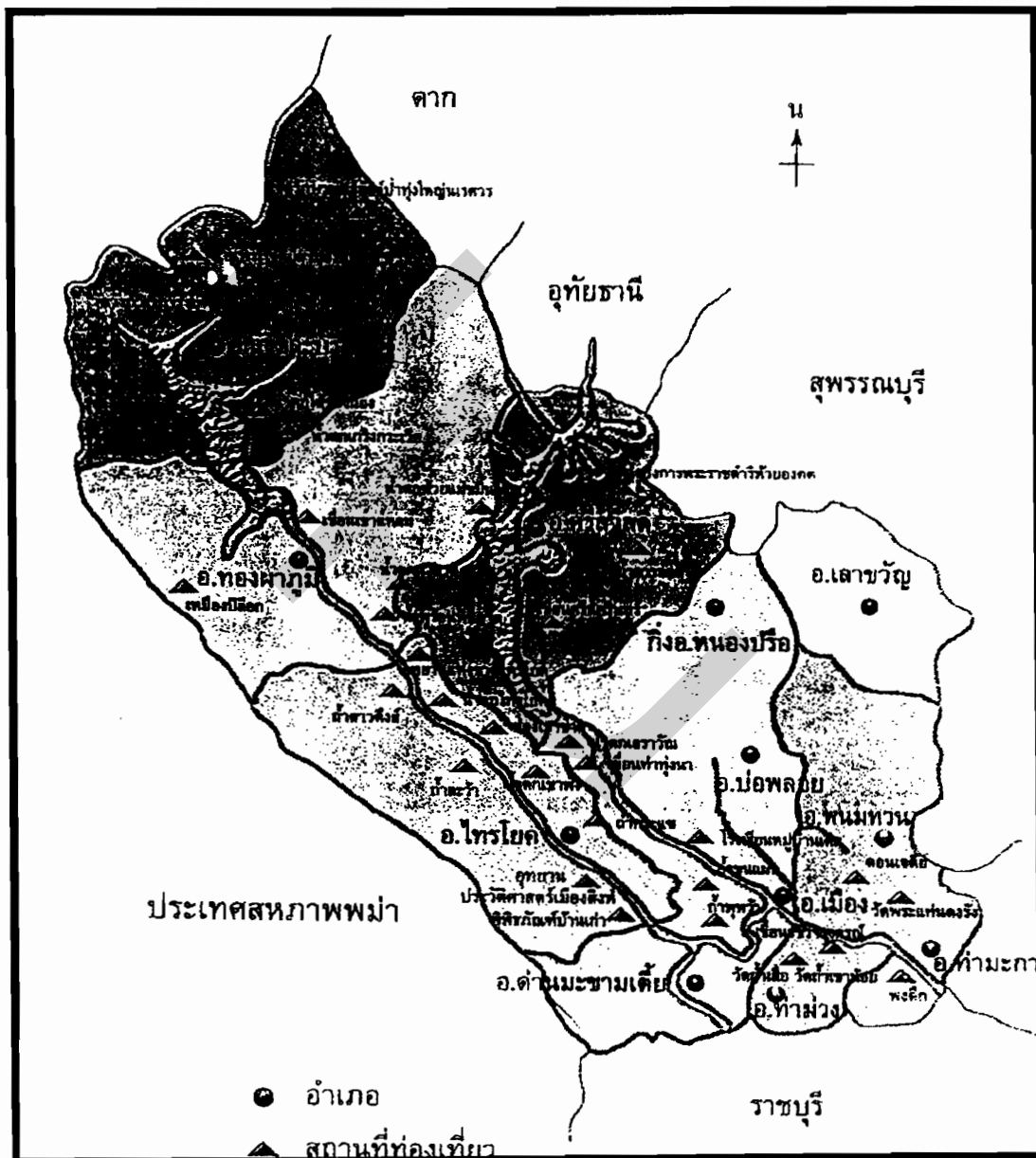
จังหวัดสมุทรสาคร มีชาวไทยโซ่งอยู่ที่อำเภอบ้านแพ้ว (สมทรง บุรุษพัฒน์, 2540 : 5)

ยังมีชาวไทยโซ่งที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในจังหวัดอื่นๆ อีก เช่น กำแพงเพชร สระบุรี พิษณุโลก ลพบุรี พิจิตร สุโขทัย เลย ชุมพร สุราษฎร์ธานี หนองคาย ฯลฯ

สำหรับจังหวัดกาญจนบุรี มีชาวไทยโซ่งอยู่ประปรายในหลายอำเภอ เช่น อำเภอท่าม่วง อำเภอท่ามะกา อำเภอเลาขวัญ อำเภอหนองปรือ อำเภอบ่อพลอย อำเภอห้วยกระเจา อำเภอไทรโยค และอำเภอพนมทวน ในแต่ละอำเภอนั้น อำเภอพนมทวน โดยเฉพาะที่หมู่บ้านคอนเตาอิฐ ตำบลรางหวาย มีประชาชนชาวไทยโซ่งอาศัยอยู่มากที่สุด ซึ่งเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของตนอย่างแข็งแรงและเหนียวแน่น

ในการวิจัยเล่มนี้จะกล่าวเฉพาะชาวไทยไซ่ง หมู่บ้านคอนเตอิฐ ตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

ภาพที่ 3 ที่ตั้งจังหวัดกาญจนบุรี

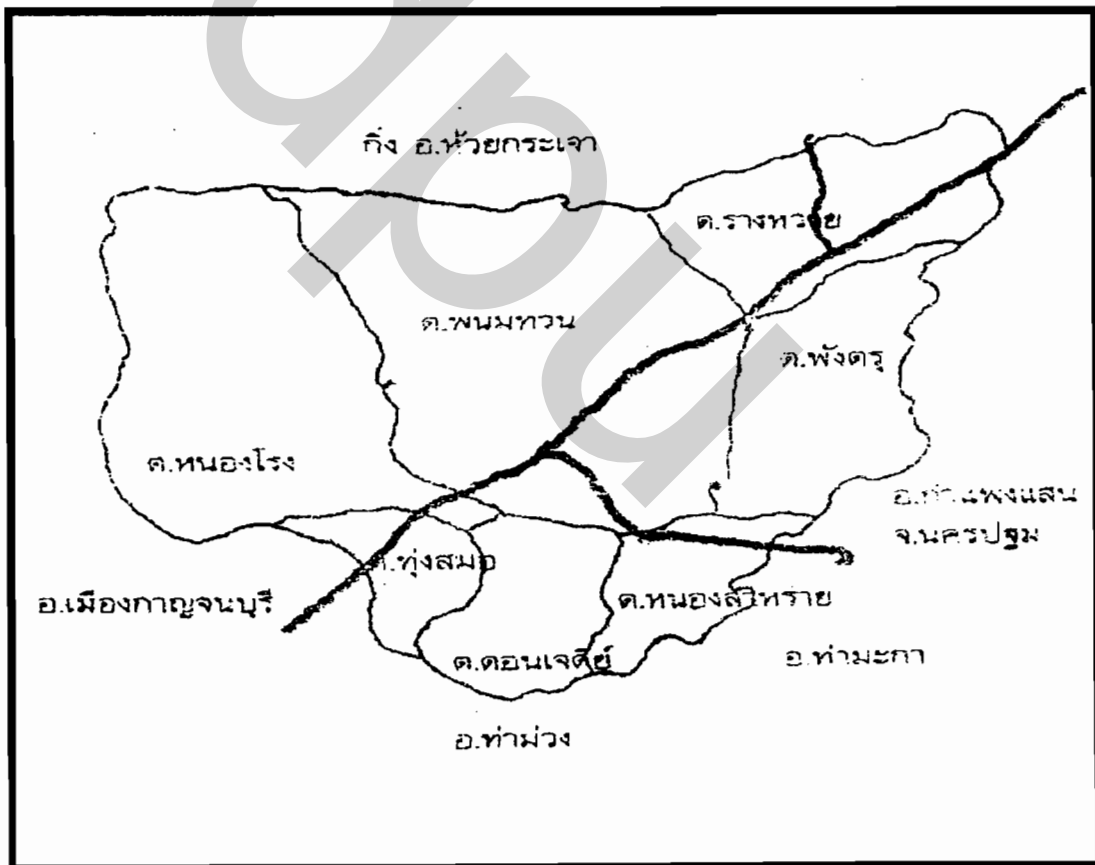

ความเป็นมาของชาวไทยโซ่ง จังหวัดกาญจนบุรี

จังหวัดกาญจนบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่ชาวไทยโซ่งจากจังหวัดเพชรบุรี ราชบุรี ได้อพยพเข้ามาอยู่ในอำเภอต่างๆ ของจังหวัด ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

ชาวไทยโซ่งในอำเภอพนมทวน เป็นชุมชนที่เข้มแข็งในวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมต่างๆ จนเป็นจุดสนใจของชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง และที่อยู่ห่างไกล ชุมชนชาวไทยโซ่งที่มีความเข้มแข็งแห่งนี้ คือ ชุมชนชาวไทยโซ่ง ในหมู่บ้านคอนเตาอิฐ ตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

ภาพที่ 4 ที่ตั้งอำเภอพนมทวน

ประวัติอำเภอพนมทวน

อำเภอพนมทวน เป็นชุมชนที่มีมาช้านาน ควบคู่กับประวัติความเป็นมาของชุมชนชาว กาญจนบุรี โบราณ นักโบราณคดีกรมศิลปากรสันนิษฐานว่าบริเวณนี้เป็นที่ตั้งของชุมชนมาตั้งแต่ สมัยยุคโลหะ (Metal Age) มีการขุดพบภาชนะสำริด ขวานหินขัด เครื่องปั้นดินเผา ลูกปัด และ วัตถุโบราณอื่นๆ อีกมากมายที่หมู่บ้านคอนตาเพชร ตำบลคอนตาเพชร

อำเภอพนมทวนเป็นอำเภอหนึ่งในสามอำเภอยุคแรกตั้งจังหวัดกาญจนบุรี เดิมชื่อว่า อำเภอเหนือ เนื่องจากเป็นชุมชนที่อยู่ทางทิศเหนือของที่ตั้งจังหวัด ต่อมาเมื่อปีพุทธศักราช 2374 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทรงแบ่งเขต จังหวัดกาญจนบุรี และที่ตั้งจังหวัดใหม่ มีการเปลี่ยนชื่ออำเภอเหนือเป็น อำเภอบ้านทวน เพื่อให้ เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ที่มีภูเขา แม่น้ำไหลทวนไปทางทิศเหนือ

ครั้นถึงปีพุทธศักราช 2428 สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 5 ได้มีการปรับปรุงการปกครองหัวเมืองใหม่และอำเภอบ้านทวน ได้เปลี่ยนชื่อเป็น อำเภอพนมทวน เนื่องจากต้องการให้เหมาะสมกับสภาพที่มีภูเขา (พนม = ภูเขา) และแม่น้ำไหลทวนไปทาง ทิศเหนือ

อำเภอพนมทวน อยู่ห่างจากอำเภอเมืองกาญจนบุรี 22 ตร.กม. ไปตามถนนกาญจนบุรี – อุทอง มีพื้นที่ 535,777 ตร.กม. มี 8 ตำบล 95 หมู่บ้าน 8 อบต. มีประชากร 58,714 คน ความหนาแน่นของประชากร 98 คน : 1 ตร.กม.

ความเป็นมาของบ้านคอนตาอิฐ

เดิมหมู่บ้านนี้พื้นที่เป็นที่ดอนและมีดินกะอิฐขึ้นมากเลยได้ชื่อว่า คอนกะอิฐ ต่อมา คำว่า คอนกะอิฐ เขียนไปเรียกว่า คอนตาอิฐแทน มีผู้ใหญ่จอม พรานไพร เป็นผู้ใหญ่คนแรก ราษฎรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยซึ่งอพยพมาจากจังหวัดเพชรบุรี ราชบุรี และมาตั้งถิ่นฐานใน ละแวกนี้ จนเป็นหมู่บ้านใหญ่ (คือรวมหมู่ 6 และ 17 เข้าด้วยกัน)

ข้อมูลปัจจุบันของบ้านคอนเตอริฐ

สถานที่ตั้ง หมู่ 6 และหมู่ 17 ตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี เนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 2,300 ไร่ มีประชากร 850 คน เป็นชนชาวโชนง 90% ภาษาที่พูดใช้ภาษาโชนงและภาษาไทย

ลักษณะภูมิประเทศ

ส่วนใหญ่เป็นที่ราบบางที่เป็นที่ลุ่ม

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดหมู่ที่ 15 บ้านไร่ยา ตำบลรางหวาย

ทิศใต้ ติดต่อบ้านคอนเตอริฐ ตำบลคอนเตอริฐ

ทิศตะวันออก ติดบ้านป่าไม้โยน ตำบลพังครุ

ทิศตะวันตก ติดบ้านโกชัย หมู่ 8 ตำบลรางหวาย

หมู่บ้านคอนเตอริฐ เป็นหมู่บ้านเก่าแก่หมู่บ้านหนึ่งที่อยู่ในตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี มีไทยโชนงมาอาศัยอยู่เท่าที่มีหลักฐานพิสูจน์ได้ ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ในช่วงที่เกิดสงครามระหว่างไทยกับพม่า หมู่บ้านคอนเตอริฐแห่งนี้เป็นหมู่บ้านที่เป็นทางผ่านการเดินทางของชาวพม่า หมู่บ้านนี้ได้ถูกพม่าทำลาย เช่นฆ่าชีวิตผู้คน จนไม่มีใครเหลือเลย คงเหลือไว้แต่ซากปรักหักพัง ที่เป็นหลักฐานให้คนรุ่นหลังได้เห็นเช่น “วัดสระบ้านกล้วย” ซึ่งปัจจุบันได้รับการบูรณะขึ้นใหม่แล้ว

แม่เฒ่าหัด ชาวไทยโชนงหมู่บ้านคอนเตอริฐ หมู่ที่ 6 ได้เล่าว่า ตัวแม่เฒ่าได้อพยพมาจากบ้านทุ่งใหญ่ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี เข้ามาอยู่หมู่บ้านนี้ เมื่อ พ.ศ. 2473 เดิมทีผู้ที่มาอยู่ในหมู่บ้านนี้ก่อนท่านก็คือกลุ่มของนายหนาม และนางคิม สระทองมึด เป็นชาวไทยโชนงกลุ่มแรก ที่อพยพเข้ามาและตั้งถิ่นฐานอยู่ที่นี้ก่อนแม่เฒ่าหัด ประมาณ 40 - 50 ปี มีหลักฐานกล่าวว่ นายหนาม สระทองมึด ผู้นี้เป็นคนแรกที่เสียชีวิต และมีการทำพิธีศพที่ป่าช้าวัดสระบ้านกล้วยเป็นศพแรก ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า “ผีเจ้าป่าช้า” เป็นศพแรกของป่าช้าโชนงบ้านคอนเตอริฐ การเข้ามาของนายหนาม สระทองมึด ประมาณปี 2423 รวมระยะเวลาประมาณ 122 ปี (ไทยทรงดำ, 2544: 2)

เหตุผลที่สนใจศึกษาเรื่องนี้

เนื่องจากชาวไทยโซ่งในหมู่บ้านคอนเตาอิฐ ตำบลรางหวาย ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี มีประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อที่แตกต่างไปจากชาวไทยที่อาศัยอยู่ในตำบลเดียวกัน ชาวไทยโซ่งกลุ่มนี้ได้รับการถ่ายทอดลักษณะทางวัฒนธรรมของชนชาติอย่างเหนียวแน่นในงานประเพณีและเทศกาลต่างๆ แม้ว่าวัฒนธรรมสมัยใหม่ที่เข้ามามีบทบาทในสังคมของพวกเขามากขึ้นจนเกิดผลกระทบต่อคนรุ่นหนุ่มสาวและเด็กก็ตาม แต่ยังมีผู้เฒ่าผู้แก่ที่ยึดถือและปฏิบัติ รักษาประเพณี วัฒนธรรม พิธีกรรมดั้งเดิมไว้ตลอดมา เช่น ประเพณีนับถือผี ปัจจุบันได้นำศาสนาพุทธเข้ามาเกี่ยวข้อง รวมไปถึง ประเพณีแต่งงาน ประเพณีการตาย และพิธีกรรมต่างๆ มากมาย

ในปัจจุบันชาวไทยโซ่งในหมู่บ้านคอนเตาอิฐ ตำบลรางหวาย เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปมากขึ้น จึงทำให้หน่วยงานต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชนต่างเห็นความสำคัญและสนใจให้การสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาหมู่บ้านในตำบลนี้ โดยเฉพาะในด้านความเป็นอยู่และอาชีพต่างๆ ซึ่งอาชีพหลักก็คือ การทำนา และอาชีพรองลงมา ได้แก่ การทอผ้า การจักสาน ฯลฯ ในขณะเดียวกันรัฐได้สนับสนุนให้มีการจัดงานหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยนำสินค้าที่ชาวไทยโซ่งในหมู่บ้านนั้นๆ ผลิตขึ้นได้นำมารวมกับตำบลอื่นๆ ในจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อดำเนินการค้าร่วมกัน มีผู้สนใจซื้อพอสมควรจึงนับว่าเป็นสิ่งดีที่ทำให้ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจมีมากขึ้น

อนึ่งการศึกษาวิจัยทางวัฒนธรรมของชาวไทยโซ่ง ทำให้ทราบถึงการสื่อสารที่มีอยู่ในกลุ่มชาวไทยโซ่ง ที่มีการถ่ายทอดด้วยคำพูด การปฏิบัติให้เห็น การทำให้ดู การสอนให้รู้ เพื่อให้ลูกหลานได้ซึมซับและสืบสานต่อไป การสื่อสารที่บอกกล่าวด้วยคำพูด เกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม ทำให้ลูกหลานได้เข้าใจและปฏิบัติตาม ก่อให้เกิดผลดีแก่ผู้ปฏิบัติ การสื่อสารที่ปฏิบัติให้เห็น ทำให้ดู ก็จะเกิดการนำไปปฏิบัติและทำอย่างถูกต้อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสื่อสารทางวัฒนธรรมด้านอัตลักษณ์ของชุมชนชาวไทยโซ่งที่อพยพจากจังหวัดเพชรบุรีมาตั้งถิ่นฐานที่หมู่บ้านคอนเตาอิฐ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยในการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวไทยโซ่งและการสื่อสารที่มีต่อกัน
3. เพื่อศึกษาความหมายสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมในด้านประเพณีและพิธีกรรมของชาวไทยโซ่งที่มีต่อการสร้างอัตลักษณ์

ปัญหานำวิจัย

1. การสื่อสารทางวัฒนธรรมด้านอัตลักษณ์ของชุมชนชาวไทยโซ่ง เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชนชาวไทยโซ่งจากบรรพบุรุษ ซึ่งอพยพมาจากจังหวัดเพชรบุรี มาตั้งถิ่นฐานที่หมู่บ้านคอนเตาอิฐ จนถึงปัจจุบัน เป็นอย่างไร
2. ปัจจัยในการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวไทยโซ่งมีอะไรบ้าง มีการสื่อสารออกมาอย่างไร
3. การสื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมด้านประเพณีและพิธีกรรมของชาวไทยโซ่ง ที่มีต่อการสร้างอัตลักษณ์มีลักษณะอย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหาการศึกษา โดยมุ่งศึกษา
 - 1.1 วิเคราะห์เนื้อหาทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อและพิธีกรรมของชาวไทยโซ่ง
2. ขอบเขตของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 2.1 ประชากร ได้แก่ ชาวไทยโซ่งที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในหมู่บ้านคอนเตาอิฐ
 - 2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนชาวไทยโซ่งที่อยู่ในหมู่บ้านคอนเตาอิฐ

นิยามศัพท์

วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตความเป็นอยู่ทั้งหมดของสังคม ค่านิยม คุณค่าทางจิตใจ คุณธรรม ลักษณะนิสัย แนวความคิดและสติปัญญา ทำที่ และวิธีปฏิบัติของมนุษย์ต่อร่างกายและจิตใจของตน

วัฒนธรรมไทยโซ่ง หมายถึง รูปแบบการดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ ศิลปะการแสดง การแต่งกาย ภาษา และประเพณีต่างๆ ที่ได้รับการสืบสาน และถ่ายทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน

ประเพณี หมายถึง สิ่งที่นิยมถือประพฤติปฏิบัติสืบๆ กันมา จนเป็นแบบแผน ขนบธรรมเนียม หรือจารีตประเพณี

พิธีกรรม หมายถึง สิ่งซึ่งมีหน้าที่เสริมสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในสังคม มีความรักสามัคคี ความกลมเกลียวของสมาชิกที่อยู่ในสังคม

อัตลักษณ์ หมายถึง ลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ซึ่งแสดงออกต่อผู้อื่น ลักษณะเฉพาะดังกล่าวนี้ จะช่วยให้ผู้อื่นสามารถบ่งชี้บุคคลนั้นได้ว่า “ฉันคือใคร” อัตลักษณ์กลุ่มโดยเฉพาะชาวไทยซึ่งที่แสดงออกต่อผู้อื่น ทางด้านการแต่งกาย ประเพณี การหัตถกรรม ทอผ้าและจักสาน

อัตลักษณ์ร่วม หมายถึง กระบวนการสร้างจิตสำนึกร่วมของกลุ่มมีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างกิจกรรมที่ต่อเนื่องหลากหลายก่อให้เกิดเครือข่ายการสื่อสารของบุคคลภายในและภายนอกชุมชน (อมรรัตน์ อุดมเรืองเกียรติ, 2546 : 3)

อัตลักษณ์วิกฤติ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของความเป็นตัวตน (สุกัญญา สดขรรค์ ; เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชาเทคโนโลยีสังคมสารสนเทศ, 2545 : 18)

สื่อพื้นบ้าน หมายถึง สิ่งที่สร้างสรรค์มาจากวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การดำรงชีวิตของบุคคลในท้องถิ่นนั้น แล้วถ่ายทอดมาเป็นศิลปะการแสดงต่างๆ ทั้งนาฏกรรม ศิลปกรรม คหกรรม การแสดงเพลง คนตรี วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ซึ่งคนในท้องถิ่นให้การยอมรับและถ่ายทอดสืบต่อกันมาจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่งอย่างต่อเนื่อง

สัญลักษณ์ หมายถึง สิ่งที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้ความหมายแทนของจริง คือ ตัวจริง ในตัวจริง ในบริบทหนึ่งๆ สิ่งที่น่ามาใช้เป็นสัญลักษณ์นั้น อาจจะเป็นวัตถุ สิ่งของ สัญลักษณ์ที่เรารู้จักกันดี คือ ภาษา

การสื่อสารทางวัฒนธรรม คือ การสื่อสารที่มีไปถึงกันและกันด้วยการถ่ายทอดหรือสืบทอดตั้งแต่บรรพบุรุษไปถึงอนุชนรุ่นหลัง โดยการประเพณีปฏิบัติค่อยๆ กันมาอย่างเคร่งครัดและเหนียวแน่น

การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม คือ การส่งสารทั้งวจนภาษา และอวจนภาษาด้วยสื่อพื้นบ้านของชนชาติหนึ่ง โดยผ่านทาง การสื่อสาร เพื่อสื่อสาร วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของท้องถิ่น ไปยังชนชาติอื่น ที่มีวัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน

ภาษาท้องถิ่น (ภาษาพูด) หมายถึง ภาษาพูดเป็นสื่อพื้นบ้านประเภทภาษา การสื่อสารโดยใช้ภาษาพูดเป็นสื่อ เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้มีความรู้เกี่ยวกับการสื่อสารทางวัฒนธรรมด้านอัตลักษณ์ของชาวไทยโซ่ง ตั้งแต่บรรพบุรุษที่อพยพมาจากจังหวัดเพชรบุรีมาตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านคอนเตาอิฐจนถึงปัจจุบัน
2. ทำให้ได้ทราบปัจจัยต่างๆ ในการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวไทยโซ่ง และลักษณะในการสื่อสารออกมา
3. ทำให้ได้ทราบความหมายเชิงสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมในด้านประเพณีและพิธีกรรมของชาวไทยโซ่ง ที่มีต่อการสร้างอัตลักษณ์ของชาวไทยโซ่งมากขึ้น

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางวัฒนธรรมด้านอัตลักษณ์และสัญลักษณ์วิทยาของชาวไทยโซ่ง ในหมู่บ้านคอนเตาอิฐ จังหวัดกาญจนบุรี” ผู้เขียนได้กำหนดแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ในแนวคิดหลัก ซึ่งในแต่ละทฤษฎีและแนวคิด มีรายละเอียดที่เป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม (Cultural)
2. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางวัฒนธรรม (Cultural communication)
3. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารภายในวัฒนธรรม (Intracultural communication)
4. แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ (Identity)
5. แนวคิดเกี่ยวกับสัญลักษณ์วิทยา (Semiology)
6. แนวคิดเกี่ยวกับการผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรม (Assimilation and acculturation)
7. แนวคิดเกี่ยวกับการขัดแย้งทางวัฒนธรรม (Conflict)
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม (Cultural)

วัฒนธรรม มาจากคำว่า วัฒนธรรม และธรรม วัฒนธรรม หมายถึง ความเจริญรุ่งเรือง ธรรม หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติ วัฒนธรรม จึงหมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติที่ทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง

วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มีมนุษย์เปลี่ยนแปลงปรับปรุงหรือสร้างขึ้น เพื่อความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตแห่งส่วนรวม วัฒนธรรมคือวิถีชีวิตของมนุษย์ในส่วนรวมที่ถ่ายทอดกันได้ เรียนกันได้ เอาอย่างกันได้ (พระยาอนุมานราชธน, ม.ป.ป. : 2)

วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามแก่หมู่คณะ วิถีชีวิตของหมู่คณะ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2525 : 746)

วัฒนธรรม คือ ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย กลมเกลียวก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีของประชาชน (พ.ร.บ. วัฒนธรรมแห่งชาติ, 2485 : 1)

นักสังคมวิทยาให้ความเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมไว้ดังนี้ วัฒนธรรม คือ ความรู้ ความเชื่อ เครื่องมือ อุปกรณ์และวิถีในการกระทำทุกสิ่งทุกอย่าง ซึ่งมนุษย์ได้มีส่วนร่วมในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม และได้มีการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง วิถีการกระทำนั้นเป็นต้นว่า การทำงาน การกินอยู่หลับนอน (ฉรงค์ เส็งประชา, 2539 : 5)

ลักษณะของวัฒนธรรม

ทุกสังคมและทุกประเทศในโลกนี้ สิ่งหนึ่งที่ต้องมีคือวัฒนธรรม วัฒนธรรมของแต่ละแห่งย่อมไม่เหมือนกัน แตกต่างกันไปตามการนับถือศาสนา ลัทธิต่างๆ ความเชื่อที่มีมาแต่โบราณ ลักษณะของวัฒนธรรม แบ่งออกได้ ดังนี้

1. วัฒนธรรมคือผลรวมของหลายสิ่งหลายอย่าง เช่น ความรู้ ความเชื่อ การนับถือศาสนา การดำเนินชีวิต รวมทั้งสิ่งของเครื่องใช้
2. วัฒนธรรมคือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อใช้เป็นที่ช่วยในการดำเนินชีวิต ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นวัฒนธรรมทั้งสิ้น
3. วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตหรือการดำเนินชีวิตของมนุษย์
4. วัฒนธรรมมีลักษณะเป็นมรดกทางสังคม วัฒนธรรมเป็นผลของการถ่ายทอดการเรียนรู้ และเครื่องมือ ซึ่งในกระบวนการดังกล่าวต้องอาศัยการสื่อสาร โดยใช้สัญลักษณ์ เช่น การถ่ายทอดวัฒนธรรมจากรุ่นก่อนๆ ดำเนินสืบต่อเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบันโดยไม่ขาดหายไป
5. วัฒนธรรมเป็นผลจากการช่วยกันสร้างสรรค์ของมนุษย์ และได้มีการปรับปรุง คัดแปลง สิ่งใดที่ไม่ดีหรือล้าสมัยก็ไม่ใช้อีกต่อไป สิ่งใดก็คงใช้อยู่ต่อไป เช่น การทำนา สมัยก่อนต้องอาศัยควาย แต่ปัจจุบันมีเทคโนโลยีเข้ามาใหม่ การใช้ควายทำงานจึงค่อยๆ เลิกไป
6. วัฒนธรรมเป็นของส่วนรวม ไม่ใช่ของใครคนใดคนหนึ่งหรือไม่ใช่ของที่ใครคนหนึ่งจะบอกให้มีหรือยกเลิกไป คนในส่วนรวมเท่านั้นที่จะกำหนดกฎเกณฑ์ว่ามีหรือไม่มี โดยมีข้อสนับสนุนในสิ่งที่ทำลงไปนั้นถูกต้อง คิงาม เกิดประโยชน์ เป็นต้น

ประเภทของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ 2 ประเภทคือ

1. วัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ (Material culture) หรือรูปธรรม ซึ่งได้แก่ สิ่งก่อสร้าง ที่อยู่อาศัย เครื่องใช้ต่างๆ เครื่องอุปโภคบริโภค อาหารการกิน ยานพาหนะ เครื่องแต่งกาย ฯลฯ
2. วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ (Non – material culture) หรือนามธรรม ได้แก่ ความคิด ความเชื่อ ลัทธิประเพณี ค่านิยม ฯลฯ ที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์

ความสำคัญของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นเครื่องวัดและเครื่องกำหนดความเจริญหรือความเสื่อมของสังคม ขณะเดียวกันวัฒนธรรมยังกำหนดชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคม ดังนั้น วัฒนธรรมจึงมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของประชาชนและต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ หากสังคมใดมีวัฒนธรรมที่ดีงามที่เหมาะสมแล้ว สังคมนั้นย่อมเจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว ตรงกันข้ามหากสังคมใดมีวัฒนธรรมที่ล้าหลัง มีแบบพฤติกรรมที่ไม่ดี มีค่านิยมที่ไม่เหมาะสม สังคมนั้นก็ยากจะเจริญก้าวหน้า และในที่สุดก็อาจสูญสิ้นความเป็นชาติได้ เพราะถูกรุกรานทางวัฒนธรรม

ความสำคัญของวัฒนธรรม มีดังนี้

1. วัฒนธรรมช่วยแก้ปัญหาและสนองความต้องการต่างๆ ของมนุษย์ มนุษย์พ้นจากอันตราย สามารถเอาชนะธรรมชาติได้ เพราะมนุษย์สร้างวัฒนธรรมขึ้นมาช่วย
2. วัฒนธรรมช่วยเหนี่ยวรั้งสมาชิกในสังคมให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และสังคมที่มีวัฒนธรรมเดียวกันก็ย่อมจะมีความรู้สึกผูกพันเป็นพวกเดียวกัน
3. เป็นเครื่องแสดงเอกลักษณ์ของชาติ ชาติที่มีวัฒนธรรมสูง ย่อมได้รับการยกย่องและเป็นหลักประกันความมั่นคงของชาติ
4. เป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคม ช่วยให้ผู้คนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข วัฒนธรรมทางบรรทัดฐานจะช่วยจัดระเบียบความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคม
5. ช่วยให้ประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรืองถาวร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าชาตินั้นมีวัฒนธรรมที่ดี มีคติในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม ยึดมั่นในหลักแห่งเหตุผลในการดำเนินชีวิต ขยัน ประหยัด อดทน มีระเบียบวินัยที่ดี ฯลฯ สังคมนั้นจะเจริญรุ่งเรือง (ณรงค์ เส็งประชา, 2539 : 19-20)

วัฒนธรรมของชาวไทยโชนง

ในแต่ละกลุ่มชน แต่ละเผ่า แต่ละชนชาติต่างมีวัฒนธรรมเป็นของตัวเอง มีการรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม เพื่อให้บุคคลรุ่นลูกหลานนำไปปฏิบัติสืบต่อกัน

ชาวไทยโชนงเป็นชนกลุ่มหนึ่งที่มีวัฒนธรรมเป็นของตัวเอง เช่น วัฒนธรรมการแต่งกาย และจะทำต่อเนื่องกันในชีวิตประจำวันและในพิธีกรรมต่างๆ ที่เห็นได้ชัด คือ ประเพณีเซ่น (ไหว้) ผีเรือน การแต่งงาน การทำศพ ฯลฯ

วัฒนธรรมของชาวไทยโชนงจะเป็นตัวกำหนดให้ชาวไทยโชนงอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีความสามัคคีรักใคร่กลมเกลียวกัน มีระเบียบวินัย มีความขยัน อดทน ประหยัด เพื่อการดำเนินชีวิตที่ดีที่ถูกต้อง ไม่เป็นปัญหาของสังคมประเทศชาติแต่ประการใด

ลักษณะความคล้ายคลึงกันของผู้ส่งสารและผู้รับสารนั้น วัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดการรับรู้ หรือตีความหมาย และเป็นไปไม่ได้ที่มนุษย์ทุกคนจะมีวัฒนธรรมร่วมกันหมด อย่างไรก็ตามคงไม่มีวัฒนธรรมใดดำรงอยู่ได้อย่างโดดเดี่ยว ทุกวัฒนธรรมต่างมีการปะทะสังสรรค์กัน ซึ่งการปะทะสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรมนี้อาจเป็นทั้งการพบกันแบบแทนที่ คือ วัฒนธรรมหนึ่งต้องคุกคามอีกวัฒนธรรมหนึ่งให้สูญหายไป หรือเป็นการประสาน 2 วัฒนธรรมให้เข้ากัน (จิราพร บุตรสันต์, 2539: 50)

ดังนั้นภาษาท่าทางจึงหมายถึงการใช้ท่าทางเป็นเครื่องสื่อความหมาย หรือเป็นภาษาในการถ่ายทอดความหมายและอารมณ์ระหว่างบุคคลหรือระหว่างสัตว์ หรือระหว่างสัตว์กับคน หรือคนกับสัตว์ การใช้ภาษาท่าทางในการสื่อสารของคนเราจึงมีความสำคัญมาก เมื่อวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดให้สังคมมนุษย์มีลักษณะแตกต่างกันไป มนุษย์ซึ่งอยู่ในวัฒนธรรมที่ต่างกันนั้น จึงจำเป็นต้องรู้จักและทำความเข้าใจกัน เพื่อให้กระบวนการสื่อสารประสบความสำเร็จ

แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางวัฒนธรรม (Cultural communication)

สำหรับ Dr. Edward T. Hall ศาตราจารย์ทางมนุษยวิทยาประจำมหาวิทยาลัย North Western University ฮอลล์ได้ศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมว่า การส่งต่อทางวัฒนธรรมนั้นส่งโดยภาษาท่าทาง (non-verbally) เรามีความรู้สึกว่าความสัมพันธ์ของระยะทางด้านกายภาพเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งซึ่งสามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมและพื้นฐานทางวัฒนธรรมได้ ทำให้เห็นภาพว่าแต่ละวัฒนธรรมมองตัวเองอย่างไร ฮอลล์ กล่าวว่า “วัฒนธรรมคือการสื่อสาร” ฮอลล์

สนใจในเรื่อง non-verbally communication (การสื่อสารโดยไม่ใช้ภาษาพูดหรือท่าทาง ดร.สุมิตร เรียกว่า “ภาษาท่าทาง”) มากซ์เขาเขียนหนังสือเรื่อง The Silent Language ภาษาเขียนหนังสือเล่มที่ สอลต์ ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับเนื้อที่หรือระยะระหว่างบุคคล (Space) และเวลา (Time) ว่าเป็น เครื่องมือ (Tools) ของ non-verbal language (ภาษาท่าทาง) ซึ่งมนุษย์ใช้ในการสื่อสาร สอลต์ รู้สึกว่า วัฒนธรรมส่วนใหญ่ที่ถ่ายทอดได้ด้วยภาษาที่มีใช้ภาษาพูด การสื่อสารโดยไม่ใช้ภาษาพูด รวมถึงการเคลื่อนไหวของร่างกาย (body movement) ท่าทาง (gesture) อากัปกริยาต่างๆ ซึ่ง กำหนดเวลา ความสัมพันธ์ ทักษะคิดทำงานและการละเล่น (อ้างใน อรุณ เลิศจรยรักษ์และคณะ, 2541 : 37-39)

ผู้เขียนได้นำ กรอบการสังเกต ของ Loftland และอมรา พงศาพิชญ์ (อ้างใน สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2542 : 50 – 52) ที่แบ่งตามประเภทของปรากฏการณ์ทางสังคมมาเป็นแนวทาง ซึ่ง สามารถแบ่งได้เป็น 6 ประเภท ดังนี้

1. การกระทำ (acts) คือการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น การแต่งกาย การสื่อสารทาง วัฒนธรรม โดยเจาะจงไปที่ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ และพิธีกรรม เป็นต้น
2. แบบแผนการกระทำ (activities) คือการกระทำ หรือพฤติกรรมที่เป็นกระบวนการ ที่มีขั้นตอนและมีลักษณะต่อเนื่องจนเป็นแบบแผน เช่น กิจกรรมทางศาสนา วัฒนธรรมต่างๆ ของชาวไทยไซ่งในพื้นที่หมู่บ้านคอนเตออิฐ ตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ร่วมกันปฏิบัติ เป็นต้น
3. ความหมาย (meaning) คือ การให้ความหมายแก่การกระทำ หรือแบบแผน พฤติกรรมต่างๆ เช่น การทำพิธีเสนเรื่อน การแต่งกาย เป็นต้น
4. ความสัมพันธ์ (relationship) คือความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน ในที่นี้คือ ความสัมพันธ์ของชาวไทยไซ่งภายในหมู่บ้านคอนเตออิฐ จังหวัดกาญจนบุรี
5. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมในชุมชน (participation) คือการมีส่วนร่วมของบุคคล ในชุมชน โดยการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เช่น ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น
6. สภาพสังคม (setting) คือสภาพสังคมโดยทั่วไปในพื้นที่ที่ทำการศึกษา โดยมีความหมายรวมถึงข้อ 1-5 ด้วย เช่น ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ วิถีชีวิต เป็นต้น

การแยกประเภทของสิ่งที่จะต้องสังเกตการณ์ และหาคำบรรยายทั้ง 6 ประเภทนี้มี ประโยชน์เป็นอย่างยิ่งในการช่วยทำให้การเก็บข้อมูลในการศึกษามีแบบแผนเป็นระบบครอบคลุม เหตุการณ์ที่ต้องการสังเกตได้ครบถ้วน ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถกระทำได้อย่างมีขั้นตอน และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ซาโมวาร์ และพอร์เตอร์ (Samovar and Poter) กล่าวว่า โดยทั่วไปมนุษย์จะมองโลกผ่านกรอบประสบการณ์ การรับรู้และวัฒนธรรม ความเหมือนกันทางวัฒนธรรมจะทำให้เกิดความเข้าใจทางความหมายร่วมกัน เช่น เข้าใจสถานการณ์ ภาษาและอวัจนภาษา

เป็นที่กล่าวกันว่า ภาษา ภาษาท่าทาง ความเคลื่อนไหวของร่างกาย มีความสำคัญในการสื่อสารถึงกันเป็นอย่างมาก ในกลุ่มชน ชุมชน สังคมจะสื่อสารทางวัฒนธรรมถึงกันได้ต้องอาศัยสิ่งเหล่านี้ ในการบอกกล่าวถึงกัน ประพฤติ ปฏิบัติ และทำให้ดูเป็นตัวอย่าง ในการนี้ผู้เขียนขอนำความหมายของการสื่อสารทางวัฒนธรรมมาให้ทราบดังนี้

การสื่อสารทางวัฒนธรรม หมายถึง การสื่อสารที่มีไปยังบุคคล กลุ่มบุคคล สังคม ประเทศชาติ เกี่ยวกับวัฒนธรรม ภาษา ฯลฯ การสื่อสารจะเป็นไปได้ด้วยดีทั้ง 2 ฝ่าย ต้องมีเจตนารมณ์ร่วมกัน มีการเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน เพื่อเป็นพื้นฐานในการสื่อสารกันได้อย่างเหมาะสมในโอกาสต่อๆ ไป รวมทั้งการนำมาซึ่งความเจริญของประเทศชาติต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารภายในวัฒนธรรม (Intracultural communication)

Folb (1988) กล่าวถึง การสื่อสารภายในวัฒนธรรม ว่า คือ การสื่อสารระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกของคนในวัฒนธรรมเดียวกัน ที่อาศัยอยู่ในประเทศเดียวกัน ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในวัฒนธรรมหลัก (majority culture) หรือ ภายในวัฒนธรรมรอง (minority culture) สิ่งเหล่านี้อาจจะเป็นเรื่องเล็กน้อย แต่ก็ยังมีความแตกต่างที่สำคัญในเรื่องของการอยู่ร่วมกันของประชาชนในชาตินั้น เช่น ชาว Anglo – Australians ที่อยู่ร่วมกันในวัฒนธรรมพื้นฐานเดียวกัน แต่ชาว Anglo – Australians ก็ยังคงมีความแตกต่างกันทางด้านภูมิศาสตร์ และถิ่นกำเนิดของครอบครัว (การย้ายถิ่นฐาน)

ในปัจจุบันชาวไทย และชาวไทยโชนงที่อาศัยอยู่ที่ตำบลรางหวายมีลักษณะการดำรงชีวิตในด้านต่างๆ ที่คล้ายคลึงกันไม่ว่าจะเป็นอาชีพ อาหาร ภาษา การศึกษา รูปแบบการรับข่าวสารต่างๆ หรือการอยู่ภายใต้กฎหมายที่ใช้เป็นกฎเกณฑ์ของประเทศ สิ่งเหล่านี้ประกอบขึ้นเป็นวัฒนธรรมหลัก (majority culture) ของประเทศที่ทุกคนที่อาศัยอยู่ในประเทศต้องให้การยอมรับและปฏิบัติตาม

แต่ถึงกระนั้นก็ตามชาวไทยโชนงที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านคอนเตาอิฐที่ยังคงมีกิจกรรมทางศาสนา ประเพณีความเชื่อเป็นของตนเอง สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องเตือนใจให้จิตได้สำนึกว่าตัวเองว่ายังเป็นคน มีเชื้อสาย มีบรรพบุรุษเป็นชาวไทยโชนง ดังนั้นรูปแบบการสื่อสารที่เกิดขึ้นในตำบล

รางวัล จึงมีบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารภายในวัฒนธรรมของชาวไทยโชนง ที่เรียกว่า “วัฒนธรรมรอง” (minority culture)

ถึงแม้ชาวไทยโชนงที่อาศัยอยู่ที่ตำบลรางวัลจะมีลักษณะภายนอก (รูปแบบการดำเนินชีวิต) ที่เหมือนกับชาวไทยในพื้นที่ก็ตาม แต่ยังคงมีความแตกต่างกันตรงความนึกคิด ที่ยังคิดว่าตนเองเป็นชาวไทยโชนง จึงทำให้การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันจะต้องระมัดระวังในเรื่องของการลบหลู่กัน การกระทบกระทั่งกันของแต่ละฝ่ายเป็นอย่างมาก

เป็นที่ทราบกันว่า การสื่อสารภายในวัฒนธรรม เป็นการสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารมีไปยังผู้รับสาร โดยผ่านสื่อต่างๆ เช่น ภาษาพูด ท่าทาง การกระทำ ฯลฯ เมื่อผู้รับสารรับมาแล้วจะมีการสื่อสารต่อไปอย่างไร

แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ (Identity)

อัตลักษณ์ (Identity) หมายถึง การบ่งบอกว่าตัวตน คุณ หรือบุคคลอื่นๆ เป็นอย่างไร เป็นอะไร เป็นคนเชื้อชาติใด ซึ่งสามารถแสดงให้ทราบได้เมื่อมีปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้น

อัตลักษณ์ เป็นการแสดงออกที่มากกว่าการมองเห็น ซึ่งเป็นความหมายของความพอใจ ผู้ทำการถอดรหัสตีความอัตลักษณ์ได้จาก น้ำเสียง อวัจนภาษา สถานการณ์ และการเลือกใช้ภาษา

อัตลักษณ์ ในทางจิตวิทยาสังคม หมายถึง ความสำนึกของแต่ละบุคคลว่าตนเองมีความแตกต่างจากผู้อื่นอย่างไร ส่วนในทางจิตวิทยาการแพทย์ หมายถึง ลักษณะเฉพาะชุดหนึ่งของแต่ละบุคคลซึ่งแสดงออกต่อผู้อื่น ลักษณะเฉพาะดังกล่าวนี้ จะช่วยให้ผู้อื่นสามารถบ่งชี้บุคคลนั้นได้ว่า “ฉันคือใคร” และ “ฉันคือใครในสายตาคือผู้อื่น”

ปัจเจกบุคคลหรือบุคคลหนึ่งๆ อาจจะมีหลายอัตลักษณ์ ซึ่งก็คือ การมองตนเองในแง่มุมมองต่างๆ ในฐานะสมาชิกหน่วยหนึ่งในสังคม ตัวอย่างเช่น เชื้อชาติ ถิ่นกำเนิด เพศ ชนชั้น อาชีพ การเมือง ศาสนา ดังนั้น ในฐานะสมาชิกหน่วยหนึ่งในสังคม บุคคลหนึ่งๆ จะมองตนเองในหลายๆ แง่มุม ตัวอย่างเช่น นาย ก. มองตนเองว่า เป็นคนไทยเชื้อสายจีน เป็นชาวอุดรธานี เป็นผู้ชาย เป็นพ่อค้า เป็นชนชั้นนายทุน เป็นชาวพุทธ การมองตนเองในแง่มุมมองต่างๆ ของนาย ก. ก็คืออัตลักษณ์ในแง่มุมมองต่างๆ ของนาย ก. นั่นเอง

นอกจากอัตลักษณ์ของแต่ละบุคคลแล้ว ในระดับกลุ่มสังคมหนึ่งๆ จะมี “อัตลักษณ์ร่วม” (Collective Identity) ซึ่ง Melucci อธิบายว่า หมายถึง กระบวนการสร้างสำนึกร่วมของกลุ่มต่างๆ ในสังคม อันจะทำให้สมาชิกได้ตระหนักถึงลักษณะร่วมของกลุ่ม และเข้าใจว่า “พวกเรา”

มีลักษณะแตกต่างไปจาก “พวกเขา” อย่างไร สำเนียงร่วมดังกล่าวสามารถสร้างและปรับเปลี่ยนได้ โดยอาศัยสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ถูกสร้างขึ้นในระบบวัฒนธรรมของกลุ่ม เช่น เพลงพื้นบ้าน เล่นคอนฟ็อนแคน ตำนานเรื่องวีรกรรมของบรรพบุรุษ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าสังคมและวัฒนธรรมมีบทบาทในการสร้าง การดำรงรักษา และปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์โดยตรง

โครงสร้างของอัตลักษณ์ เกิดจากการจัดระบบของสังคมโดยกลุ่มสถาบันต่างๆ ในสังคมอันได้แก่ สถาบันทางเศรษฐกิจ สถาบันทางสังคม และสถาบันทางการเมือง ซึ่งล้วนแต่มีอิทธิพลกับสมาชิกในสังคม ดังนั้น บุคคลหนึ่งๆ จึงต้องปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์เมื่อตนเข้าไปเป็นสมาชิกของสังคมใหม่ นั่นคือ อัตลักษณ์ของแต่ละบุคคล (ปัจเจกบุคคล) และอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มจะต้องปรับเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อม และสังคมที่เปลี่ยนไป ที่เรียกว่า “อัตลักษณ์วิกฤติ” คือ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของความเป็นตัวตน

เอกลักษณ์ของท้องถิ่นซึ่งยึดถือกันในสมัยหลังนี้ มักเป็นสิ่งที่ส่วนกลางเป็นผู้สร้างให้ ตามความเข้าใจและผลประโยชน์ของส่วนกลางเอง จังหวัดเชียงใหม่ได้รับเอกลักษณ์ประเภทนี้ไว้มาก เช่น ม่อฮ่อมมิได้เป็นเครื่องแต่งกาย “ประจำชาติ” ของคนทางเหนือ แต่นักธุรกิจที่ต้องการสนับสนุนการท่องเที่ยวคนหนึ่งเป็นผู้นำเอาม่อฮ่อมมาเป็นชุดแต่งกายตามประเพณี เพื่อให้เข้ากับบรรยากาศการจัดงานเลี้ยงขันโตก แม้แต่งานเลี้ยงขันโตกเองก็ไม่ใช่งานเลี้ยงตามประเพณีภาคเหนือ แต่คิดกันขึ้นสำหรับขายนักท่องเที่ยว เป็นกลืนอายุแบบพิศดารที่น่าซื้อและซื้อได้ง่าย อย่างไรก็ตามไม่ว่าต้นกำเนิดของเอกลักษณ์ต่างๆ จะมาจากไหน แต่นานเข้าคนในท้องถิ่นก็ยึดถือเอาเอกลักษณ์นั้นเป็นของตัวเองไปจริงๆ มากขึ้น (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2542: 56 – 57)

ชาวไทยซึ่งมีการสร้างจิตสำนึกร่วมกัน เพื่อที่จะรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ที่เข้มแข็งเหนียวแน่น และมั่นคง ทั้งในด้านวัฒนธรรม ประเพณี การแต่งกาย การไว้ทรงผม ภาษา ศาสนา ความเชื่อ และพิธีกรรมต่างๆ มีการสืบทอดสิ่งเหล่านี้ให้แก่ลูกหลาน เพื่อให้ยึดถือปฏิบัติไม่ทอดทิ้ง ในสิ่งที่บรรพบุรุษได้ทำไว้มานานเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ให้นุครชายของครอบครัวทุกคนเป็นผู้สืบทอดไว้เพื่อระลึกถึงและตอบแทนพระคุณของบรรพบุรุษที่เป็นผู้สร้างสังคมของตนเองมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

แนวคิดเกี่ยวกับสัญวิทยา (Semiology)

สัญณะ (sign) หมายถึง สิ่งที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้ความหมาย (meaning) แทนของจริง หรือตัวจริง (object) ในตัวบท (text) และในบริบท (context) หนึ่งๆ สิ่งที่น่ามาใช้เป็นสัญณะนั้น อาจจะเป็นวัตถุ สิ่งของ สัญณะที่เรารู้จักดีที่สุดคือ ภาษา (กาญจนา แก้วเทพ, 2542 : 97 – 98)

Ferdinand De Saussure นักวิชาการด้านภาษาศาสตร์ชาวสวิส บิดาแห่งวิทยาการแขนงนี้ได้อธิบายไว้ว่า “Semiology” มาจากคำกรีกว่า “Semeion” ซึ่งเป็นรากศัพท์ของคำว่า “Sign” ดังนั้น Semiology จึงเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ประกอบขึ้นมาเป็น Sign และกฎเกณฑ์ที่ควบคุมตัวมันเองอยู่

De Saussure ได้ให้คำนิยามของ “Semiology” ว่าเป็นศาสตร์ที่ศึกษาวิถีชีวิตของสัญณะที่อยู่ในบริบทหนึ่งๆ (life of sign) ตัวอย่างเช่น “แหวนหมั้น” เป็นสัญณะที่ใช้แทนความหมายที่แสดงถึงความผูกพันระหว่างหญิงชายคู่หนึ่งในบริบทของสังคมตะวันตก (หากเป็นบริบทของสังคมอื่นก็อาจจะใช้หมู ใช้กำไล ใช้อย่างอื่นเป็นสัญณะแทน) และหากเปลี่ยนสัญณะไปเป็น “แหวนแต่งงาน” ก็จะใช้แทนความหมายของความผูกพันในระดับที่สูงและลึกซึ้งกว่าการหมั้นหมาย

Charles Peirce (1859 – 1914) นักปรัชญาด้านภาษาชาวอเมริกัน ซึ่งให้ความหมายที่เข้าใจได้ง่ายไว้ว่า “สัญณะ คือสิ่งที่มีความหมายมากกว่าตัวของมันเอง” (Sign is something which stands to somebody for something in some respect) โดย Peirce แบ่งองค์ประกอบของสัญณะออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นตัวหมาย (Signifier) และตัวหมายถึง (Signified) เช่น เมื่อเรายกมือพนมระหว่างอก (Signifier) ก็จะมีความหมายถึงการแสดงความเคารพ (Signified) และนอกจากนั้น Peirce ยังได้จัดประเภทของ Sign เป็น 3 ประเภท คือ

1. ภาพเหมือน (Icon) หมายถึง สัญณะที่มีลักษณะเป็นภาพ หรือเป็นวัตถุที่มองเห็นชัด เช่น เครื่องหมายแสดงยศ ตำแหน่ง เป็นตัวชี้ให้เห็นถึงความมีอำนาจ หรือ ภาพถ่าย รูปปั้น อนุสาวรีย์ เป็นต้น

2. ดัชนี (Index) หมายถึง สัญณะที่มีลักษณะเป็นตัวชี้ให้เห็นอีกสิ่งหนึ่ง โดยการคิดหาเหตุผล หรือ การเชื่อมโยงเชิงเหตุผล เช่น คิวไฟ อาการของโรค

3. สัญลักษณ์ (Symbol) หมายถึง สัญณะที่มีลักษณะเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ เป็นกฎหรือระเบียบ / จารีต หรือสิ่งที่ทุกคนเห็นพ้องต้องกัน เข้าใจเหมือนกันต้องอาศัยการเรียนรู้ เช่น ถ้อยคำ ภาษา ตัวเลข ชวเลข วัฒนธรรม เป็นต้น

สัญลักษณ์ (Sign) ทั้ง 3 นี้ ไม่ได้แยกกันโดยเด็ดขาด สัญลักษณ์หนึ่งๆ อาจจะประกอบด้วยรูปแบบต่างๆ กัน ซึ่งอาจจะเป็นได้ทั้งภาพเหมือน คัทซี และสัญลักษณ์รวมกันอยู่ได้ เช่น ภาพพระสงฆ์ เป็นได้ทั้งภาพเหมือน ก็คือ ภาพเหมือนของพระจริงๆ ขณะเดียวกันก็เป็นคัทซี คือ เป็นคัทซีให้เห็นถึงความ เป็นตัวแทนของศาสนา และก็เป็นสัญลักษณ์ในแง่ของความเคารพนับถือด้วย

สัญลักษณ์เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ 3 ส่วนคือ

1. ของจริง เรียกว่า "Reference" คือ ของจริงทั้งหลายที่รับรู้ (ได้โดยประสาทสัมผัส)
2. ตัวหมาย เรียกว่า "Signifier" คือ สัญลักษณ์ที่แต่ละวัฒนธรรมสร้างขึ้นเพื่อใช้แทนของจริง ซึ่งสัญลักษณ์ในแต่ละวัฒนธรรมนั้นสามารถแตกต่างกันไป
3. ตัวหมายถึง เรียกว่า "Signified" คือ ภาพที่เกิดขึ้นในความคิด (concept) เป็นสิ่งที่เข้าใจได้เมื่อได้เห็นสัญลักษณ์ (อ้างในกาญจนา แก้วเทพ และคณะ, 2543 : 18 - 21)

กล่าวว่า "กิจกรรมเกือบทุกอย่างในชีวิตประจำวันของเราล้วนถูกรอบคลุมด้วยรหัส" ดังนั้นจึงมีรหัสอยู่มากมาย

ในกระบวนการเข้ารหัส (Encoding) และกระบวนการถอดรหัส (Decoding) นั้น ผู้ส่งและผู้รับสาร ไม่เคยมีและไม่จำเป็นต้องถือรหัสเล่มเดียวกัน (อาจจะมีรหัสที่คล้ายกัน แต่ไม่ใช่เล่มเดียวกัน) ซึ่ง U. Eco (1979) ได้กล่าวว่า "การถอดรหัสเพี้ยนไปเป็นกฎของการสื่อสารมิใช่เป็นข้อบกพร่อง" เนื่องจากฝ่ายผู้รับเองก็มีกรอบอ้างอิง (Reference) ที่นำมาสร้างรหัสต่างๆ มากมาย เพราะฉะนั้นจึงไม่มีการถอดรหัสที่ผิดพลาด มีเพียงการถอดรหัสที่แตกต่างไปจากฝ่ายผู้ส่งเท่านั้น

Danis McQuail (อ้างใน ศิริชัย ศิริกาษา และ กาญจนา แก้วเทพ (2531)) ได้อธิบายเพิ่มเติมไว้ว่า "การที่บรรดาสัญญะแต่ละตัวล้วนแต่เกิดมีความหมายเฉพาะตัวขึ้นมาได้ ก็เนื่องมาจาก สัญลักษณ์แต่ละตัวนั้นต่างก็มีความผิดแผกแตกต่าง และต่างก็มีตัวเลือกออกไปหลายๆ แบบ (ความแตกต่างนี้เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ มิใช่โดยบังเอิญ) การเกิดขึ้นของความหมายทั้งหลายนี้ล้วนถูกควบคุมจาก รหัสทางภาษาศาสตร์ หรือของวัฒนธรรมและกฎเกณฑ์ ของระบบสัญลักษณ์นั่นเอง จึงสรุปได้ว่าวิชาสัญลักษณ์วิทยาก็คือวิชาที่ทำการสำรวจธรรมชาติของระบบสัญลักษณ์ ในส่วนที่อยู่นอกเหนือไปจากกฎของไวยากรณ์ และกฎแห่งความสัมพันธ์ระหว่างถ้อยคำในประโยค ระบบสัญลักษณ์จะทำการควบคุมการสร้างความหมายของตัวบทให้เป็นไปอย่างมีความสลับซับซ้อนอย่างแฝงเร้นและต้องขึ้นอยู่กับลักษณะของแต่ละวัฒนธรรมอีกด้วย

Blumer กล่าวว่า การใช้ประโยชน์จากสัญลักษณ์ที่มีรูปแบบต่างๆ ได้สอดคล้องกันกับสมาชิกคนอื่นๆ ในสังคมนั้น บุคคลต่างๆ จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการทางจิตวิทยาสังคมที่สำคัญ 2 ส่วนประกอบกัน (วรวพล พรหมิกบุตร, 2534 : 10) คือ

1. กระบวนการเรียนรู้ (Learning process) ในการใช้ประโยชน์จากสัญลักษณ์ต่างๆ จะมีประสิทธิภาพได้นั้น บุคคลจะต้องเรียนรู้รูปแบบ ลักษณะรายละเอียด ความหมายเฉพาะตัวรวมทั้งการใช้ประโยชน์จากสัญลักษณ์เหล่านั้นได้อย่างสอดคล้องกับสภาวะการณ์ใช้งานที่ดำเนินอยู่ กระบวนการเรียนรู้สัญลักษณ์เป็นกระบวนการซึ่งเกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินชีวิตทางสังคมแต่ละบุคคล

2. กระบวนการตีความหมาย (Interpretive process) ซึ่งเป็นทักษะความสามารถเชิงจิตวิทยาของบุคคลแต่ละราย ที่มีประสบการณ์ทางสังคมร่วมกับผู้อื่น ภายในระยะเวลาและสถานการณ์ต่างๆ กัน กระบวนการดังกล่าวมีลักษณะคล้ายการสนทนากับตัวเอง หรือมีการปฏิสังสรรค์ภายในตนเอง ด้วยจุดมุ่งหมายในการบ่งชี้ ความหมายที่เฉพาะเจาะจงของสิ่งต่างๆ ที่บุคคลนั้นกำลังเผชิญในชีวิตทางสังคมของตน การบ่งบอกความหมายที่เฉพาะเจาะจงดังกล่าว จำเป็นต้องอาศัยพื้นฐานจากกระบวนการเรียนรู้ที่ได้สะสมมาในประสบการณ์ทางสังคมของผู้ตีความหมาย

แนวคิดเกี่ยวกับการผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรม

(Assimilation and acculturation)

โรเบิร์ต อี พาร์ค (Robert E Park) และ**เออร์เนสต์ เบอ์เกสส์ (Ernest Burgess)** นักสังคมวิทยาชาวอเมริกัน แห่งมหาวิทยาลัยชิคาโก (อ้างใน สนิท สมัครการ, 2538 : 23-24) ได้กล่าวว่า “การผสมผสานทางวัฒนธรรม คือ กระบวนการสอดแทรกระหว่างกัน (interpenetration) และการเชื่อมตัวเข้าหากัน (fusion) ซึ่งทำให้บุคคลและกลุ่มชนได้มีการแสวงหาความทรงจำ (memories) ความร่ำใจ (sentiment) และทัศนคติของบุคคลและกลุ่มชนอื่นและด้วยการมีส่วนร่วมในประสบการณ์และประวัติศาสตร์อันเดียวกัน ได้นำบุคคลและกลุ่มชนเหล่านั้นไปสู่สภาพชีวิตวัฒนธรรมร่วมกัน”

จอห์น คิวเบอร์ (John Cuber) กล่าวว่า “การผสมผสานทางวัฒนธรรมคือกระบวนการแบบค่อยเป็นค่อยไป (gradual process) ซึ่งมีผลทำให้ความแตกต่างและการแข่งขันระหว่างวัฒนธรรมที่มีความโน้มเอียงหายไป” (อ้างใน สนิท สมัครการ, 2538 : 23-24)

ดังนั้น “การผสมผสานทางวัฒนธรรม” จึงหมายความว่า เป็นการที่วัฒนธรรมสองวัฒนธรรมถูกคนจากสองวัฒนธรรมที่อาศัยอยู่ร่วมกันในเขตแดน นำมายึดถือร่วมกัน โดยอาจจะดึงบางส่วนเข้ามาประยุกต์ใช้ในวัฒนธรรมเดิม หรือสร้างรูปแบบใหม่ๆ มาใช้แทนวัฒนธรรมเดิม

ชาวไทยและชาวไทยโซ่ง ที่ค้าบตรางหวาย อยู่อาศัยร่วมกันมาเป็นเวลานาน ชาวไทยโซ่งในปัจจุบันจะพูดภาษาไทยเป็นส่วนใหญ่ (นอกจากอยู่ในหมู่เดียวกันจะพูดภาษาของตนเป็นหลัก) เด็กเล็กจะได้รับการศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่มีเด็กไทยอยู่ด้วย มีการอ่านและเขียนภาษาไทย พูดภาษาไทยในช่วงโมงการเรียนการสอน วัฒนธรรมบางอย่างในพระพุทธศาสนา ชาวไทยโซ่งที่นับถือศาสนาพุทธ จะมาทำบุญที่วัดร่วมกับคนไทยที่อยู่ใกล้เคียงกัน ในวันสำคัญทางศาสนาและวันสงกรานต์ การผสมผสานกลมกลืนระหว่างวัฒนธรรมของชาวไทยและชาวไทยโซ่ง บางอย่างยากที่จะแยกออกจากกันว่าสิ่งใดเป็นของไทยหรือชาวไทยโซ่ง อย่างเช่นคนไทยมีการนับถือพระภูมิเจ้าที่ ชาวไทยโซ่งก็นับถือเช่นเดียวกัน โดยมีความเชื่อร่วมกันว่า เจ้าที่จะเป็นที่สิงสถิตของเจ้าป่า เจ้าเขา เจ้าบ้าน เจ้าเรือน หรือการนับถือแม่โพสพ ชาวไทยโซ่งเชื่อว่า มีพระคุณที่ช่วยให้การทำนาดีขึ้น คนไทยก็นับถือว่ามีพระคุณที่ทำให้มีข้าวรับประทาน นอกจากนั้นแล้วในด้านการปกครอง อาชีพ การดำเนินชีวิตประจำวันก็คล้ายคลึงกัน หรืออาหารบางอย่าง เช่น ปลาร้า คนไทยก็ชอบ ชาวไทยโซ่งก็ชอบทำกินประจำทุกวัน จึงเห็นได้ว่า ปลาร้า กินได้ทั้งคนไทยและชาวไทยโซ่ง

มิลตัน เอ็ม กอร์ดอน (Milton M Gordon) นักสังคมวิทยาชาวอเมริกัน ได้สร้างตัวแปรต่างๆ เกี่ยวกับกระบวนการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมขึ้น กระบวนการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมตามแนวคิดของ กอร์ดอน ประกอบด้วย ตัวแปร กระบวนการย่อย และขั้นตอนของการผสมผสานทางวัฒนธรรม รวมทั้งศัพท์เฉพาะของแต่ละขั้นตอน ดังมีรายละเอียดปรากฏอยู่ในตารางต่อไปนี้ (อ้างใน สนิท สมัครงการ, 2538 : 25)

ตารางที่ 1 ตัวแปรของการผสมผสานทางวัฒนธรรม (The Assimilation variables)

กระบวนการย่อย (Subprocesses)	แบบหรือขั้นตอนของการ ผสมผสาน (Type of Stage of assimilation)	ศัพท์เฉพาะ (Special Term)
1. เปลี่ยนแบบแผนวัฒนธรรม ไปสู่วัฒนธรรมของสังคมเจ้า ถิ่น	การผสมผสานทางด้าน พฤติกรรมหรือวัฒนธรรม	การกลืนกลายวัฒนธรรม
2. ได้รับการยอมรับให้เข้าเป็น สมาชิกในสังคม หรือสถาบัน ในสังคม	การผสมผสานทางด้าน โครงสร้าง (structural assimilation)	ไม่มี
3. มีการแต่งงานระหว่างกลุ่ม อย่างแพร่หลาย	การผสมผสานทางการ สมรส (marital assimilation)	การกลืนกลายทางด้าน ชีวภาพ (amalgamation)
4. การพัฒนาในด้านความรู้สึก ในด้านการเป็นประชากรของ สังคมเจ้าถิ่นอย่างเต็มที่	การผสมผสานในแง่ เอกลักษณ์ (identificational assimilation)	ไม่มี
5. ปราศจากซึ่งความรู้สึกอคติ (absence of prejudice)	การผสมผสานในระดับ ทัศนคติ (attitude receptional assimilation)	ไม่มี
6. ปราศจากจากการถือเขาถือเรา (absence of discrimination)	การผสมผสานระดับการยอมรับ รับทางพฤติกรรม (behavior receptional assimilation)	ไม่มี
7. ปราศจากความขัดแย้งในค่านิยม และอำนาจ (absence of value and power conflict)	การผสมผสานระดับ พลเรือน (civic assimilation)	ไม่มี

จากตารางดังกล่าว แสดงให้เห็นระดับ หรือกระบวนการของการผสมผสานทางวัฒนธรรม ซึ่งนำมาใช้ในวัฒนธรรมของชาวไทยและชาวไทยเชื้อ ในคำบรรยาย หาย ดังนี้

ขั้นที่ 1 เริ่มต้นเมื่อชาวไทยโฮ่งอพยพเข้ามาอยู่ในตำบลรางหวาย โดยอาศัยร่วมอยู่กับคนไทยในพื้นที่ ดังนั้นชาวไทยโฮ่งที่เข้ามาอยู่ใหม่จึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงหรือปรับเปลี่ยนวิถีทางดำเนินชีวิตที่เคยปฏิบัติกันมาไปบ้าง เพื่อต้องการให้คนไทยในพื้นที่ยอมรับ

ขั้นที่ 2 เมื่อคนไทยในพื้นที่เกิดการยอมรับชาวไทยโฮ่งที่มาอยู่ใหม่ว่าเป็นเสมือนพวกพ้องของตนแล้ว ก็เป็นการง่ายขึ้นที่ชาวไทยโฮ่ง จะเข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชน เช่น การทำบุญ การละเล่นต่างๆ ตลอดจนประเพณีวัฒนธรรม

ขั้นที่ 3 การอยู่ร่วมกันเป็นเวลานานของชาวไทยและชาวไทยโฮ่ง ในตำบลรางหวาย นั้น ย่อมเกิดความสนิทสนมคุ้นเคยกัน รักกัน ผูกพันกันขึ้น อีกทั้งความคล้ายคลึงของทั้ง 2 ฝ่ายมีส่วนพอสมควร การแต่งงานระหว่างชนชาติก็เกิดขึ้น เช่น ชายไทยไปแต่งงานกับหญิงไทยโฮ่ง หรือชายไทยโฮ่งมาแต่งงานกับหญิงไทย ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นขึ้นอีกระดับหนึ่ง

ขั้นที่ 4 เมื่อประชาชนชาวไทยและชาวไทยโฮ่งอาศัยอยู่ร่วมกันในเวลานานย่อมเกิดความคุ้นเคยสนิทสนมกลมเกลียวกัน มีการยอมรับและให้เกียรติซึ่งกันและกัน ทำให้ชาวไทยโฮ่งมีความรู้สึกเป็นประชากรของสังคมเจ้าถิ่นอย่างเต็มที่

ขั้นที่ 5 เมื่อชาวไทยยอมรับว่าชาวไทยโฮ่งเป็นเสมือนหนึ่งเพื่อนบ้านที่ดีแล้ว ความสงสัย ความมีอคติ ความไม่ไว้วางใจกัน ความระแวงกันก็จะหมดไป กลายเป็นรักกัน สนิทสนามสามัคคีกัน เหมือนที่ชาวไทยโฮ่งเป็นคนไทยคนหนึ่งของประเทศเช่นเดียวกัน

ขั้นที่ 6 ความรู้สึกที่ดีที่มีให้กันของชาวไทยและชาวไทยโฮ่งในตำบลรางหวายจะเกิดความรู้สึกที่ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ปราศจากการถือเขาถือเรา

ขั้นที่ 7 เมื่อปัญหาในเรื่องการอยู่ร่วมกันหมดไป ชาวไทยและชาวไทยโฮ่งต่างด้อยทิถ้อยอาศัยกัน ความรู้สึกถือเขาถือเราหรือความรู้สึกความเป็นตัวคนของชนแต่ละชาติก็น้อยลง จนไม่เป็นสาเหตุในการแบ่งแยกดินแดน แบ่งแยกถิ่นที่อยู่ แบ่งแยกการทำมาหากินแต่อย่างใด ซึ่งปัจจุบันนี้ชาวไทยและชาวไทยโฮ่งอยู่อาศัยร่วมกันอย่างปกติสุข ปราศจากข้อพิพาทในชุมชนและมุ่งแต่จะสร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่นของตน จังหวัดของตนและประเทศชาติบ้านเมืองของตนต่อไป

ลักษณะของการผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรม

การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1. การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมเป็นกระบวนการที่ดำเนินไปอย่างช้าๆ ค่อยเป็นค่อยไปและใช้เวลานาน

2. การยอมรับการผสมกลมกลืนจะมีหลายขั้นตอน ขั้นตอนแรกเมื่อชนกลุ่มน้อยอพยพเข้าไปอยู่ในสังคมใหม่จะเป็นฝ่ายรับวัฒนธรรมจากกลุ่มใหญ่แต่ฝ่ายเดียว เรียกว่า “เป็นกระบวนการแบบเอกวิถี” (One-way Process) ทั้งนี้เพราะต้องปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมใหม่ ในระยะต่อมาความสัมพันธ์จะเป็นแบบยুক্তวิถี (Two – Way Process) กล่าวคือชนกลุ่มน้อยเป็นฝ่ายให้ได้ด้วย ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือการทำชาวจีนยอมใช้ ช้อนและส้อมในการรับประทานอาหาร แต่คนไทยบางคนหันไปใช้ตะเกียบในการรับประทานอาหาร เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามการให้และการรับไม่จำเป็นต้องเท่าเทียมหรือสมมูลย์กัน ฝ่ายชนกลุ่มใหญ่มีแนวโน้มที่จะให้มากกว่ารับ และชนกลุ่มน้อยมีแนวโน้มที่จะรับมากกว่าให้

3. การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมมักจะเกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัว เช่นเดียวกันที่ภาษาจิตวิทยาการเรียนรู้ เรียกว่า “การเรียนรู้โดยธรรมชาติ” (Unconscious Learning) เช่น การที่คนจีนพูดภาษาไทยได้ไม่จำเป็นต้องเกิดจากการบังคับ แต่เกิดจากสิ่งแวดล้อมหรือลักษณะของวัฒนธรรมที่พอจะประสานกันได้ง่าย ย่อมเป็นแรงผลักดันหรือแรงดึงดูดโดยธรรมชาติ

4. การกระตุ้นหรือการสนับสนุนให้มีการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม อาจกระทำได้แต่ผลไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามเป้าหมายเสมอไป เช่น กรณีชาวมุสลิมในภาคใต้ของประเทศไทย จะต้องใช้เวลานานมากกว่าจะผสมกลมกลืน เนื่องจากมีความแตกต่างจากชาวไทยส่วนใหญ่ในด้านศาสนา และจารีตประเพณีอย่างเห็นได้ชัดเจน

ดังนั้น การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมจึงมีลักษณะสำคัญพอสรุปได้ว่าเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลานาน ซึ่งบางครั้งอาจเป็นเวลาหลายชั่วอายุคนกว่าที่จะมีการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมอย่างสมบูรณ์ การผสมกลมกลืนจะมีลักษณะเป็นสองทางหรือยুক্তวิถี กล่าวคือนอกจากชนกลุ่มน้อยจะเป็นฝ่ายรับวัฒนธรรมแล้ว ยังมีการให้แก่ชนกลุ่มใหญ่ด้วย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ เมื่อกลุ่มชนต่างวัฒนธรรมเข้ามาอยู่ในสังคมเดียวกัน จะมีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน แต่โดยทั่วไปแล้วจะพบว่าชนกลุ่มใหญ่จะเป็นผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่ชนกลุ่มน้อย แต่อย่างไรก็ตามการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมจะมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป ค่อยเรียนรู้ ชิมซาบที่ละน้อย และฝ่ายที่เป็นผู้รับวัฒนธรรมจะต้องรับด้วยความยินยอมพร้อมใจ การบีบบังคับหรือเร่งรัดให้มีการยอมรับวัฒนธรรมอาจทำได้ แต่จะไม่ประสบผลสำเร็จและอาจเกิดการต่อต้านขึ้นได้ (นัจฉลดา พิชิต, 2520 : 156-160)

แนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งทางวัฒนธรรม (Conflict)

ความขัดแย้งเป็นความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่แสดงออกมาในลักษณะการคัดค้านต่อต้าน หรือบังคับซึ่งกันและกัน ต่างฝ่ายต่างไม่ยอมรับกติกา ไม่ยอมรับบรรทัดฐานของสังคม ก็จะเกิดการรื้อถอนหรือทำร้ายสมาชิกอีกฝ่ายหนึ่ง ความขัดแย้งอาจเกิดจากผลประโยชน์ขัดกัน เป้าหมาย และอุดมการณ์ขัดกัน หรือแนวคิดต่างกัน โดยทั่วไปแล้วความขัดแย้งมักก่อให้เกิดผลเสีย ทำให้เกิดการโต้ตอบซึ่งกันและกัน นอกจากนี้แล้ว ความขัดแย้งกันสามารถที่จะทำลายล้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่ม อาจก่อให้เกิดความแตกแยก และเสียกำลังอำนาจของกลุ่ม และถ้าเกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม จะมีผลให้คนที่อยู่ในกลุ่มเกิดความสามัคคีรวมตัวกัน เพื่อเอาชนะอีกกลุ่มหนึ่ง

คนแต่ละกลุ่มต่างมีวัฒนธรรมของตัวเอง ดังนั้นเมื่อมาอยู่รวมกันเป็นหมู่บ้าน อำเภอ จังหวัด ภาค ชาติ โลก วัฒนธรรมย่อยๆ เหล่านี้อาจจะต้องขัดแย้ง ต้องปะทะ ต้องต่อสู้ต่อรอง (อ้างใน กาญจนนา แก้วเทพ, 2545 : 234)

ความขัดแย้งของกลุ่มชาติพันธุ์ที่เกิด มักจะเกิดจากการที่แต่ละฝ่ายต่างพยายามรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตน ไม่ยอมรับเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ข้างเคียง และปัญหาจะรุนแรงขึ้น ถ้าความสัมพันธ์ระหว่างชาติพันธุ์ไม่เท่าเทียมกัน มีลักษณะเป็นกลุ่มน้อยกลุ่มใหญ่

Donald Light Jr และ Suzanna Keller (1979 : 548 – 549) โดแนลและซูซาน ได้กล่าวถึงทฤษฎีการขัดแย้งไว้ตอนหนึ่งว่า ความขัดแย้งเป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลง เช่น ความขัดแย้งระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นกรรมกรกับนายทุน ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นปกครองกับประชาชน ซึ่งอาจก่อให้เกิดการจัดระเบียบทางเศรษฐกิจ มีการปรับปรุงด้านสวัสดิการ มีการปรับปรุงระบบการทำงาน การแบ่งผลประโยชน์และอื่นๆ

อย่างไรก็ตาม ความขัดแย้งจะไม่เกิดขึ้น ถ้าได้มีการสื่อสารและแพร่กระจายทางวัฒนธรรม และสมาชิกยอมรับซึ่งกันและกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องนี้มีดังนี้

นฤต ชมภูนิช (2539) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “สืบสานวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยโซ่งในประเทศไทย ศึกษาเฉพาะกรณี ชาวไทยโซ่ง หมู่บ้านเกาะแรด ตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” ซึ่งได้พบว่า

ชาวไทยโซ่งส่วนใหญ่ คิดว่าปัจจุบันนี้พวกตนเป็นคนไทย เช่นเดียวกับคนไทยกลุ่มอื่นๆ มีสิทธิเสรีภาพเสมอกัน จากการสอบถามไทยโซ่งเหล่านี้ว่าอยากกลับถิ่นฐานเดิมหรือไม่ ทุกคนจะตอบว่าไม่เคยคิดจะกลับ เพียงแต่จะขอเดินทางไปยังเมืองเดียนเบียนฟูสักครั้งหนึ่งในชีวิต แต่สิ่งที่ชาวไทยโซ่งจะรักษาสืบสานให้มีตลอดไปก็คือประเพณีต่างๆ ที่ยังปฏิบัติอยู่ เหลือแค่พิธีการตามประเพณีเท่านั้น ซึ่งเป็นสิ่งที่เขาลืมไม่ได้ แต่วัฒนธรรมบางส่วนก็ได้เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมและสังคมที่มีการติดต่อกับคนไทยตลอดเวลา วัฒนธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงไป มีดังนี้

1. การดำเนินชีวิตในปัจจุบันของชาวไทยโซ่งเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นและวัยที่มีอายุก่อน 40 ปี เปลี่ยนไปในด้านการแต่งกาย การประกอบอาชีพ อาหารการกิน และการดำเนินชีวิตประจำวัน

2. นำวัฒนธรรมอื่นๆ เข้าไปในวัฒนธรรมของตนเองบ้างบางส่วน ในขณะที่เดียวกันก็ยังคงรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้ เช่น ภาษาโซ่งที่ใช้พูดจากัน ยังคงมีใช้อยู่ในชุมชนเกาะแรด ควบคู่กับการใช้ภาษาไทยที่ใช้กันในวัยเด็กและหนุ่มสาว ในด้านวัฒนธรรมการไว้ทรงผมได้เปลี่ยนแปลงไป มีการไว้ผมตัด ผมตัด ผมซอย ผมยาว มีมากขึ้นในหมู่เด็กสาว

3. มีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมบางส่วนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคมปัจจุบัน ได้แก่ ประเพณี ความเชื่อที่สมัยอดีตชาวไทยโซ่ง นับถือผีฟ้า ผีบ้าน และผีต่างๆ ต่อมาเมื่อมาอยู่ในเมืองไทยเป็นเวลานาน ได้ซึมซับการนับถือศาสนาพุทธเข้าไปในหมู่ชาวไทยโซ่งมากขึ้น คือ มีการนับถือศาสนาพุทธควบคู่ไปกับการนับถือผี ซึ่งเห็นได้จากประเพณีบางอย่างที่ชาวไทยโซ่งนำศาสนาพุทธเข้าไปเกี่ยวข้องกับประเพณีการทำศพ เป็นต้น

เรณู เหมือนจันทร์เชย (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ความเชื่อเรื่องผีของชาวไทยโซ่ง ศึกษาเฉพาะกรณี ชาวไทยโซ่งที่มีอยู่หลายๆ อำเภอในจังหวัดนครปฐม เช่น อำเภอดอนตูม อำเภอบางเลน อำเภอกำแพงแสน” ซึ่งได้พบว่า

การนับถือผี เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ดำรงไว้ซึ่งความเป็นปึกแผ่นของสังคมชาวไทยโซ่ง และความเชื่อดั้งเดิมที่มีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยโซ่ง เช่น พิธีเสนเรือน ซึ่งเป็นการบูชาผีบรรพบุรุษ พิธีเสนป่าดง เป็นการบูชาผีเรือน พิธีบูชาผีบ้าน เป็นการบูชาผีประจำ

หมู่บ้าน พิธีทำบุญกลางแจ้ง เป็นการบนบานศาลกล่าวต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในการเกษตร เช่น แม่โพสพ เจ้าที่เจ้าทาง นอกจากนั้นแล้วการบูชานับถือผียังเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินชีวิต เช่น การทำพิธี ปาดคง พิธีแต่งงาน พิธีศพ พิธีเสนแก่เคราะห์ เป็นต้น ดังจะเห็นได้ว่าความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือผี ยังปฏิบัติกันอยู่และพบเห็นอยู่ทั่วไปในสังคมชาวไทยโชนง

นอกจากนี้ปัจจัยสำคัญอันหนึ่งที่สามารถดำรงรักษาเอกลักษณ์ของชาวไทยโชนงไว้ได้ ก็คือ การผสมกลมกลืนระหว่างความเชื่อดั้งเดิมเรื่องผี กับศาสนาพุทธ และศาสนาพราหมณ์ เป็น ปรากรฎการณที่เกดขึ้นอยางไมม่มีข้อไต่แยงและไมม่จัดในหลักปฏิบัติ เช่น ไทยโชนงนิยมให่ลูกชาย บวชพระ ซึ่งเป็นพิธีการทางพุทธหรือในกรณีบ้านของ ไทยโชนงจะมีพระภูมิ – เจ้าที่ และผีเรือนซึ่ง เป็ความเชื่อในเรื่องผีที่มีบทบาทในสังคมไทยโชนง ซึ่งพิธีการทุกอยางยังมีอยู๋ในสังคมของชาว ไทยโชนงมาจนถึงปัจจุบันนี้

สมใจ กิตติชนมธวัช (2543 : 42 - 43) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “เรียนรูภูมิปัญญาไทยกับ ไทยทรงดำ (ไทยโชนง) ศึกษาเฉพาะกรณี ชาวไทยโชนง บ้านคอนรวบ จังหวัดชุมพร” ได้พบว่า

วัฒนธรรมต่างๆ ของไทยโชนง ที่อพยพมาอยู๋ในจังหวัดชุมพรได้มีการปรับเปลี่ยนและ เปลี่ยนแปลงไปบ้าง ซึ่งเห็นได้จากสิ่งเหล่านี้คือ

1. เนื้อหาประวัติศาสตร์ไมม่คงที่ ย่อมต้องแกไขเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพข้อมูลฐานที่ ศึกษาค้นคว้า
2. รูปแบบการดำรงชีวิต ตลอดจนเครื่องมือเครื่องใช้ในการดำรงชีวิต เช่น การทำมาหากิน อาหาร เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค บ้านเรือนที่อยู่อาศัย มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไป ตามยุคตามสมัยที่คนพอใจ ซึ่งแนวทางการอนุรักษ์สิ่งแวดลอมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ควรมีการ ชลหรือยับยั้งความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นกับสิ่งแวดลอม ดังนี้

2.1 ให่การศึกษาหรือให่ความรู้แก่ชุมชนเพื่อก่อให่เกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่า ในความภูมิใจในประวัติความเป็นมาของชุมชนของท้องถิ่น

2.2 จัดกิจกรรมให่ชาวบ้านและเยาวชนในท้องถิ่นได้สัมผัสโดยตรง มีบทบาทในการร่วมกันอนุรักษ์สิ่งแวดลอมและศิลปกรรม

2.3 การฟื้นฟูภูมิปัญญาดั้งเดิม เพื่อสร้างความเข้าใจใหม่ เพื่อสร้างกรอบความคิด และรวมชุมชนให่เข้มแข็ง ให่เกิดความภูมิใจในสิ่งแวดลอมของท้องถิ่น

แม้กระแสดความเปลี่ยนแปลงของโลก และสังคมจะมีมากขึ้น จะต้องกระทำให่เห็นคุณค่า รับรู้ ภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นและมรดกทางวัฒนธรรม

ดังนั้นการศึกษาเรื่อง “การสื่อสารทางวัฒนธรรมด้านอัตลักษณ์และสัญลักษณ์ของชาวไทยโซ่ง ในหมู่บ้านคอนเตอฮู จังหวัดกาญจนบุรี” โดยใช้ทฤษฎีการสื่อสารทางวัฒนธรรม เพื่อทำความเข้าใจในเอกลักษณ์ เข้าใจความหมายและความเป็นตัวตนของชาวไทยโซ่งจึงต้องอาศัยแนวคิดที่ว่า

1. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม

อธิบายถึงความหมายของคำว่าวัฒนธรรมที่มีผู้รู้หลายท่านได้ให้ความหมายต่างๆ กัน แต่โดยสรุปแล้วมีความหมายอย่างเดียวกัน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางวัฒนธรรม

อธิบายถึงการสื่อสารที่เกิดขึ้นในคำบทรางหาย ที่มีความเป็นส่วนตัวหรือแตกต่างกันอยู่บ้าง ภายใต้การผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นของชนชาตินั้นๆ

3. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารภายในวัฒนธรรม

อธิบายถึงการสื่อสารที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มชนเดียวกัน หมู่บ้านเดียวกัน ที่มีเอกลักษณ์และความเป็นส่วนตัวของคนในหมู่บ้านนั้น ที่ได้กระทำร่วมกัน และปฏิบัติกันอย่างเหนียวแน่น

4. แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์

อธิบายถึงความเป็นตัวตนของปัจเจกบุคคลและกลุ่มบุคคลที่จะต้องปรับเปลี่ยนไปตามบริบท (สิ่งแวดล้อม) และสังคมที่เปลี่ยนไป

5. แนวคิดเกี่ยวกับสัญลักษณ์วิทยา

กล่าวถึงบริบท (สิ่งแวดล้อม) ทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในการกำหนดความหมาย ซึ่งถูกสื่อออกมาในรูปแบบของสัญลักษณ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นขนบธรรมเนียม การปฏิบัติ ประเพณีหรือพิธีกรรมต่างๆ

6. แนวคิดเกี่ยวกับการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม

กล่าวถึงวัฒนธรรมที่ยึดถือร่วมกัน โดยดึงบางส่วนเข้ามาประยุกต์ใช้ในวัฒนธรรมเดิมๆ หรือสร้างรูปแบบใหม่ของชาตินั้นๆ

7. แนวคิดเกี่ยวกับการขัดแย้งทางวัฒนธรรม

กล่าวถึงความขัดแย้งที่มีเกิดขึ้นในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันและกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างกัน เพื่อผลักดันให้อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์คนเป็นที่ยอมรับ จึงเกิดการสื่อสารทางวัฒนธรรม เพื่อสร้างความเป็นตัวตน ซึ่งในหลายกรณีอาจเกิดการปะทะทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างและเป็นที่มาของความขัดแย้งทางวัฒนธรรม

8. งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาเรื่องนี้

เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานวิจัย ทั้งนี้การทบทวนทฤษฎีและแนวคิดที่ผู้เขียนได้นำเสนอไว้ในบทที่ 2 จะสามารถช่วยให้ผู้เขียนกำหนดขั้นตอนในการวิจัยได้อย่างชัดเจน และมีระบบมากขึ้น

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง“การสื่อสารทางวัฒนธรรมด้านอัตลักษณ์และสัจจะวิทยาของชาวไทยโซ่ง : ในหมู่บ้านคอนเตาอิฐ จังหวัดกาญจนบุรี” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ในเชิงลึก การสังเกตการณ์และการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้ทำการศึกษาวิจัยภายใต้กรอบของการสื่อสารทางวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมและความเชื่อของชาวไทยโซ่งที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านคอนเตาอิฐ ตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี วัตถุประสงค์ของการทำวิจัยครั้งนี้ เพื่อต้องการทราบถึงการสื่อสารทางวัฒนธรรมในด้านต่างๆ ของกลุ่มชนชาวไทยโซ่งที่มีการสื่อสารเกิดขึ้นภายในหมู่บ้านคอนเตาอิฐ ตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน เพื่อเป็นประโยชน์แก่นุชนรุ่นหลังได้ทราบและเกิดความภูมิใจในเชื้อชาติของตนรักษาไว้ซึ่งสิ่งเหล่านี้ ในขณะที่เดียวกันได้มีการปรับบางอย่างให้เข้ากับประเพณี วัฒนธรรมของชาวไทยโซ่งในท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกทั่วไปในปัจจุบันและอนาคตที่มีการดำเนินไปอย่างไม่หยุดยั้ง

การเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ

1. การสัมภาษณ์ในเชิงลึก
2. การสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารที่เกิดขึ้น (ในชีวิตประจำวันและในช่วงเทศกาลสงกรานต์ของชาวไทยโซ่งในหมู่บ้านแห่งนี้)
3. การศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ขอบเขตของการวิจัย

จุดประสงค์ของการวิจัย ผู้เขียนได้เลือกพื้นที่ที่เป็นชุมชนชาวไทยโซ่ง หมู่บ้านคอนเตาอิฐ ตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี โดยชุมชนแห่งนี้มีลักษณะชุมชนที่มีปฏิสัมพันธ์ด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในอันที่จะเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยพิจารณาจากหลักเกณฑ์ต่างๆ ได้แก่ คนในชุมชนมีความสัมพันธ์แบบใกล้ชิดช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการทำ

วัย และฐานะทางเศรษฐกิจ เนื่องจากชุมชนแห่งนี้ได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ร่วมกันมาเป็นเวลาช้านาน ตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษสู่ลูกหลานปัจจุบัน อยู่ร่วมกันอย่างใกล้ชิดกันเป็นกลุ่มใหญ่ มีทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่จะทำให้ชาวไทยโชน่งดำเนินชีวิตอย่างพอมิพอกิน ไม่อึดอัดขัดสน โดยมีแหล่งน้ำเพื่อการทำนา ทำการเกษตร มีการทอผ้า และจักสาน เป็นอาชีพที่สืบสานมาจนถึงปัจจุบัน มีวัดและโรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชนที่มีความสัมพันธ์แบบมีส่วนร่วมของชาวไทยโชน่งที่มีต่อกัน อีกทั้งยังมีวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อต่างๆ ซึ่งมีระบบการถ่ายทอดความรู้จากครอบครัว จากวัด จากโรงเรียน มีกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ โดยกิจกรรมนั้นๆ จะได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนเป็นอย่างดี ด้วยการสื่อสาร สืบทอดให้คนในชุมชนได้รับรู้ร่วมกัน ร่วมมือกันอย่างต่อเนื่อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้เขียนได้รับความร่วมมือจากผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำกลุ่มสตรี ผู้นำกลุ่มเยาวชน และชาวไทยโชน่งในชุมชน ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถาม ที่ใช้เป็นแนวทางการศึกษาข้อมูลจากคนในพื้นที่ และศึกษาก่อนลงพื้นที่ โดยคำถามที่สร้างขึ้นนั้นได้นำมาใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เป็นคำถามที่ยึดกรอบความคิดในการวิจัยเป็นหลัก โดยประเด็นของคำถามได้ครอบคลุมด้านอัตลักษณ์ และสัญญาณของชุมชน รวมถึงการสื่อสารที่มีต่อคนในชุมชนแห่งนี้ โดยแนวคำถามเหล่านี้สามารถช่วยให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เข้าใจ และยังมีลักษณะที่ยืดหยุ่นเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเป็นข้อมูลที่สมบูรณ์แบบตามจุดประสงค์ของผู้เขียนในการเก็บข้อมูล

ในการลงพื้นที่ ผู้เขียนได้รับความสะดวก และความร่วมมือจากผู้คนในชุมชนเป็นอย่างดี ทำให้ผู้เขียนได้สัมผัสในความเป็นชาวไทยโชน่งอย่างแท้จริงสมกับคำร่ำลือที่ว่า “ชาวไทยโชน่งเป็นคนที่มีความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ มีธรรมาศัย น้ำใจไมตรีต่อบุคคลทุกๆ ไป มีความซื่อสัตย์ และมีชีวิตที่เรียบง่าย”

ในการไปสัมภาษณ์ทุกๆ ครั้ง ผู้เขียนได้นำเทปและวิทยุ เพื่อบันทึกเสียงที่มีการสัมภาษณ์ นำสมุดบันทึกเพื่อบันทึกข้อความที่ได้สังเกตการณ์ในแต่ละสถานที่ต่างๆ ในชุมชน นำกล้องถ่ายรูปไปด้วย เพื่อบันทึกภาพกิจกรรมต่างๆ และสถานที่ที่สำคัญๆ เพื่อนำภาพเหล่านั้นมาประกอบในการทำวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและมีความคุ้มค่ามากขึ้น โดยเฉพาะในวันสงกรานต์ วันที่ 11 เมษายน 2546 ผู้เขียนได้เดินทางไปร่วมงานตั้งแต่เวลา 8.00 น. เพื่อพบปะและพูดคุยซักถามความสงสัยที่ยังมีอยู่ จนกระทั่งเวลา 17.00 น. ประธานในพิธีได้ทำพิธีเปิดงาน งานมีไปถึงเวลา 24.00 น. ซึ่งงานนี้ผู้เขียนได้บันทึกภาพบรรยากาศต่างๆ ของวิถีชีวิตชุมชนชาวไทยโชน่งที่มาร่วมงาน จากคนในหมู่บ้าน และที่มาจากจังหวัดเพชรบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม ชุมพร ฯลฯ

ได้เห็น วัฒนธรรมการแต่งกาย วัฒนธรรมทางด้านอาหารการกินของชาวไทยไซ่ง่แต่โบราณ รวมทั้งการละเล่น และการรำเซ็งของชาวไทยไซ่ง่ที่สืบสานมาถึงปัจจุบัน มีการเป่าแคนอย่างไพเราะ ซึ่งหาฟังได้ยาก

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้เขียนมีความรู้สึกว่า การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นวิธีที่สามารถเจาะข้อมูลในเชิงลึกได้อย่างละเอียดสมบูรณ์ เทียบตรง และน่าเชื่อถือ โดยผู้เขียนได้แสดงให้เห็นจุดประสงค์ในการสัมภาษณ์ เพื่อเก็บข้อมูลจากบุคคลต่างๆ ที่เป็นผู้ถูกสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์แต่ละครั้งตั้งอยู่บนพื้นฐานความพอใจในการตอบคำถาม ข้อมูลที่ได้มาเป็นการเผยแพร่เพื่อสื่อสารให้สังคมภายนอกได้รับรู้ วัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์โดดเด่นของชาวไทยไซ่ง่ และรู้ถึงประเพณี พิธีกรรมที่มีมานาน ที่ยังคงสื่อสารถ่ายทอดให้แก่เด็กรุ่นใหม่ในปัจจุบัน ซึ่งผู้เขียนมีความคิดว่าการทำวิจัยควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของข้อมูลเป็นหลัก

การสัมภาษณ์เชิงลึก

มีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ (Key informant interview) เนื่องจากผู้ถูกสัมภาษณ์เหล่านี้เป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลที่ดี กว้างขวาง และเป็นบุคคลร่วมสมัย ซึ่งเรียกบุคคลประเภทนี้ว่า ผู้นำทางความคิดของกลุ่มชาวไทยไซ่ง่ ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านคอนเตออิฐ ตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี โดยผู้นำทางความคิดเหล่านี้ ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำกลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน ครูอาจารย์ นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้สัมภาษณ์ผู้เฒ่าผู้แก่ของชาวไทยไซ่ง่ โดยในการสัมภาษณ์นี้เป็นการสัมภาษณ์แบบเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบ ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีอิสระที่จะอธิบายแนวความคิดของตนเองไปเรื่อยๆ ในขั้นแรกผู้เขียนได้ทำความคุ้นเคยกับผู้ถูกสัมภาษณ์ สร้างความเป็นมิตร ความเคยชิน แล้วจึงหาโอกาสสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ปล่อยให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีอิสระในการนำเสนอความคิดเห็น ดังนั้นกรอบแนวคำถามจึงเป็นเพียงเครื่องมือในการตีกรอบงานวิจัยเท่านั้น โดยจะไม่เน้นว่าคำถามจะต้องถูกต้องตามแบบหรือเป็นทางการทุกข้อ ทั้งนี้ผลของการสัมภาษณ์ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และเหตุการณ์ที่เป็นตัวนำพาให้เกิดการพูดแบบเปิดเผย โดยผู้เขียนได้ขออนุญาตผู้ถูกสัมภาษณ์ทำบันทึกเสียง จดบันทึกเนื้อหาจากการสัมภาษณ์ สิ่งที่ได้สัมภาษณ์จะถูกนำมาวิเคราะห์ เพื่อต้องการทราบถึงการสื่อสารทางวัฒนธรรมในด้านต่างๆ เช่น ประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อของกลุ่มชนชาวไทยไซ่ง่ที่มีการสื่อสารเกิดขึ้นภายในหมู่บ้านคอนเตออิฐ ตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน

คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ชาวไทยโง่งในหมู่บ้านคอนเตออิฐ มีประเด็นหลัก ดังนี้

1. การสื่อสารที่เกิดขึ้นในหมู่ชนชาวไทยโง่ง
2. การสื่อสารที่เกิดขึ้นของชาวไทยโง่ง ชาวไทย และชนชาติพันธุ์อื่นที่อยู่ใกล้เคียง
3. การมีอัตลักษณ์ของชาวไทยโง่งในพื้นที่ที่ทำการศึกษา
4. การผสมกลมกลืนกันของชาวไทยโง่ง ชาวไทย และชนชาติพันธุ์อื่นที่อยู่ใกล้เคียง
5. การพัฒนาที่เกิดขึ้นในตำบลรางหวาย

กลุ่มตัวอย่างที่เลือกสัมภาษณ์ มีดังนี้

1. อาจารย์บันเทิง เพียรคำ อายุ 40 ปี อาจารย์ประจำศูนย์วัฒนธรรมแห่งชาติ กรุงเทพฯ เพื่อขอข้อมูลความรู้เกี่ยวกับชาวไทยโง่ง ทั้งในด้านการสัมภาษณ์ และเอกสารจากศูนย์วัฒนธรรมอันเป็นประโยชน์แก่ผู้เขียนในการทำการวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของชาวไทยโง่งก่อนที่จะลงพื้นที่
2. อาจารย์ชัยวัฒน์ ศรีอภัยศิริ อายุ 45 ปี อาจารย์ฝ่ายวัฒนธรรมศึกษา อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อขอข้อมูลและเอกสารเกี่ยวกับชาวไทยโง่งที่อาศัยอยู่ในตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน ที่เกี่ยวกับความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม อันเป็นแนวทางในการเดินทางไปสัมผัสความเป็นตัวคนที่แท้จริงของชาวไทยโง่งในหมู่บ้านแห่งนี้
3. อาจารย์ทศพล ภูมาศ อายุ 42 ปี อาจารย์โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ที่ได้ศึกษาและมีความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณี วัฒนธรรมของชาวไทยโง่งบ้านคอนเตออิฐเป็นอย่างดี การมาสัมภาษณ์ครั้งนี้ผู้เขียนมีจุดประสงค์เพื่อขอคำชี้แนะ และข้อมูลเกี่ยวกับชาวไทยโง่ง เพื่อเป็นแนวทางให้แก่ผู้เขียนในการสื่อสารกับชาวไทยโง่งอย่างชัดเจนและถูกต้อง
4. อาจารย์ประยูร ใจอดทน อายุ 52 ปี ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคอนเตออิฐ ซึ่งผู้เขียนได้ไปสัมภาษณ์ โดยมีจุดประสงค์ เพื่อทราบการเรียนของเด็กไทยโง่งที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนแห่งนี้ ทั้งในด้านการใช้ภาษาไทย การทำกิจกรรมร่วมกัน มีการปรับตัวและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีการสื่อสารกับเด็กไทยด้วยการใช้ภาษาไทย ปัญหาเรื่องการเรียนมีอย่างไร และมีการแก้ไขปรับปรุงอย่างไรหรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางไปสู่การศึกษาทางด้านวัฒนธรรมต่อไป
5. นายสวัสดิ์ สระทองขาว อายุ 54 ปี ประธานกลุ่มวัฒนธรรมชาวไทยโง่ง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งผู้เขียนได้ขอสัมภาษณ์เกี่ยวกับความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิตประจำวัน การทำกิจกรรมร่วมกัน การส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมชาวไทยโง่ง เพื่อเป็นแนวทาง

ในการทำวิจัยของผู้เขียนที่จะใช้ความรู้ที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ในการพูดคุยกับชาวไทย
โง่งในหมู่บ้าน

6. นายสนธิ คำสาร อายุ 48 ปี ผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านคอนเดอริฐ อำเภอนมทวน
จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งผู้เขียนได้พบและสัมภาษณ์เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของ
ชาวไทยโง่งในหมู่บ้าน ในด้านการดำเนินชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพ ประเพณี และ
พิธีกรรมในด้านต่างๆ ที่ชาวไทยโง่งยังคงดำเนินการสืบสานกันต่อจากบรรพบุรุษชาวไทยโง่ง
ดำเนินชีวิตแบบเรียบง่าย ขยันขันแข็งทำงาน เพื่อหารายได้มาเลี้ยงชีพ เช่น ทำนา ทอผ้า
จักสาน ทำงานในโรงงานต่างๆ โดยชีวิตส่วนใหญ่ของชาวไทยโง่งมีความเป็นคนไทยมากขึ้น
โดยเฉพาะภาษาที่ใช้สื่อสารติดต่อกันจะใช้ภาษาไทย การดำเนินชีวิตในปัจจุบันของชาวไทยโง่ง
จะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวมากขึ้น

7. นางน้ำวัง ดิถะงาม อายุ 58 ปี ผู้นำกลุ่มสตรีชาวไทยโง่งหมู่บ้านคอนเดอริฐ อำเภอนมทวน
จังหวัดกาญจนบุรี ผู้เขียนได้ไปสัมภาษณ์และทราบว่า ผู้นำกลุ่มสตรี ผู้นี้เป็นผู้บุกเบิก
และชี้นำแม่บ้านชาวไทยโง่งที่ไม่มีอาชีพโดยเฉพาะแม่บ้าน ให้มารวมตัวกันทอผ้า เพื่อนำไปขาย
ในชุมชน นอกชุมชน และในต่างจังหวัด เพื่อหารายได้ช่วยครอบครัวนอกเหนือจากการทำนาที่
เป็นอาชีพหลักมาแต่ดั้งเดิม ในด้านโครงสร้างทางสังคมของชาวไทยโง่งที่สืบสานมาจากบรรพ
บุรุษ ผู้เขียนได้ทราบว่ายังคงมีอยู่ในปัจจุบัน แต่มีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามภาวะเศรษฐกิจ
สังคม และการปกครองของบ้านเมือง ชาวไทยโง่งทุกชนชั้นมีความเกี่ยวข้องขอคบหาสมาคมโดยไม่
แบ่งชนชั้นเหมือนสมัยก่อนจะต่างกันตรงที่ว่าแยกกันประกอบพิธีบูชาผีบรรพบุรุษเท่านั้น ส่วนใน
ด้านสังคมภายนอกผู้เขียนได้ทราบว่า คนไทยโง่งมีความเป็นมิตรกับคนไทย และชนชาติพันธุ์อื่น
ที่อยู่ในประเทศไทยเช่นเดียวกับชนชาติพันธุ์ของตน นอกจากนี้สมาชิกภายในกลุ่มยังมีการสื่อสาร
ถึงกันและกันอยู่ตลอดเวลา เพื่อรับทราบความเป็นอยู่ของแต่ละคน ทราบข่าวสารทางราชการที่มี
ไปถึง เพื่อนำไปบอกกล่าวให้คนในหมู่บ้านได้รับทราบและรับรู้ร่วมกันในฐานะที่เป็นคนไทย

8. นายเสาว วรรณเลิศ อายุ 51 ปี กรรมการบริหารส่วนตำบลรางหวาย ผู้เขียน
ได้ขอสัมภาษณ์ โดยมีจุดประสงค์ที่จะทราบเกี่ยวกับการบริหารในชุมชนชาวไทยโง่งแห่งนี้ว่า
มีความสามัคคี รักใคร่กันดี มีกิจกรรมใดๆ ที่รัฐจัดให้ชาวไทยโง่งในหมู่บ้านจะมาร่วมด้วยทุกครั้ง
ชีวิตของชาวไทยโง่งทั้งในหมู่บ้าน และนอกหมู่บ้าน มีการสื่อสารติดต่อกันอย่างไม่ขาดสาย ทั้ง
ในชุมชนชาวไทยโง่งด้วยกันและชนชาติพันธุ์อื่นที่อยู่รอบหมู่บ้าน

9. นายไพลิน ทิพวรรณ อายุ 48 ปี นักข่าวประจำหมู่บ้าน ซึ่งผู้เขียนได้ขอสัมภาษณ์
มีจุดประสงค์เพื่อทราบการประกอบกิจกรรมของชาวไทยโง่งในหมู่บ้านในทุกๆ ด้าน ว่ามีความ

ร้ายแรง หรือมีอาชญากรรมในหมู่บ้านอย่างไร ซึ่งก็ได้ทราบว่า ชาวไทยโซ่งมีความรักใคร่
สมัครสมานสามัคคีกันในการสื่อสาร สืบทอดจากบรรพบุรุษมาสู่ลูกหลาน ในด้านการประพาศ
ปฏิบัติตนให้เป็นคนดี ไม่ก่อความไม่สงบในถิ่นที่ตัวเองอยู่ ซึ่งบรรพบุรุษสอนว่าให้ทำตัวให้ดี
ไม่ทำให้เดือดร้อนแก่ประเทศชาติบ้านเมืองที่อาศัยอยู่ ดังนั้นข่าวร้ายต่างๆ จึงไม่มีเกิดในหมู่บ้าน
ชาวไทยโซ่ง

10. นางพลอย คิคหิม อายุ 70 ปี แม่เพลงชาวไทยโซ่ง ซึ่งผู้เขียนได้ขอสัมภาษณ์โดย
มีจุดประสงค์เพื่อทราบเกี่ยวกับการร้องรำทำเพลงของชาวไทยโซ่งที่มีมาแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน
ที่กำลังสืบทอด ทั้งในด้านการร้อง การรำที่มีลีลาอ่อนช้อย แม่เพลงได้บอกให้ทราบว่า ครูอาจารย์
ที่เชี่ยวชาญในด้านการร้องและการรำของชาวไทยโซ่ง มีแต่เฉพาะผู้ที่รักในเรื่องนี้อย่างแท้จริง
ที่จะสื่อสารถ่ายทอดให้แก่ลูกหลาน ซึ่งแม่เพลงก็เป็นหนึ่งในนั้นที่ได้รับเชิญไปเป็นวิทยากรใน
ที่ต่างๆ ที่ต้องการเรียนรู้ “การรำเซ็ง” อย่างจริงจัง เพื่อเผยแพร่และอนุรักษ์ เอกลักษณ์ของ
ชาวไทยโซ่งในด้านนี้ให้มียุ่ต่อไป

11. นางอุไร แผงเพชร อายุ 54 ปี ผู้เชี่ยวชาญด้านการทอผ้าของชาวไทยโซ่งใน
หมู่บ้านคอนเตาอิฐ ผู้เขียนมีจุดประสงค์จะขอสัมภาษณ์เพื่อทราบประวัติความเป็นมาของผ้า
ชาวไทยโซ่ง ที่อนุรักษ์และสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษสู่ลูกหลานปัจจุบัน โดยปฏิบัติและ
กระทำให้อุเป็นตัวอย่าง บอกถึงขั้นตอนในการทอผ้าให้แก่ผู้เขียนพอเป็นความรู้บ้าง นอกจากนี้
ยังบอกให้ทราบว่าประเพณีดั้งเดิมของหญิงชาวไทยทุกคนจะต้องทอผ้าได้ เพื่อต่อไปเมื่อแต่งงาน
ไปแล้ว จะได้ทอผ้า ตัดเย็บเสื้อผ้าให้แก่คนในครอบครัว เช่น พ่อบ้าน และลูกบ้าน แต่ในปัจจุบัน
แม่บ้านที่ยึดอาชีพนี้ค่อนข้างจะมีน้อย เนื่องจากมีรายได้น้อยจากการทอผ้าแต่ละผืน ประกอบกับ
การทอใช้เวลา แม่บ้านส่วนใหญ่จึงหันไปประกอบอาชีพอื่นๆ เมื่อถึงคราวจำเป็นที่จะต้องใช้ เช่น
ในพิธีแต่งงาน หญิงชาวไทยโซ่งจะหาซื้อจากแม่บ้านชาวไทยโซ่งที่ถักทอขาย อนึ่งการที่หญิง
ชาวไทยโซ่งที่รักในการทอผ้ามีน้อยลง แม่บ้านชาวไทยโซ่งจึงได้ฝึกกำลัง และรวมตัวกันจัดตั้ง
กลุ่มทอผ้าชาวไทยโซ่งขึ้นเพื่อสืบสานการทอผ้าให้มียุ่อยู่กับชาวไทยโซ่งตลอดไป

12. นายพาน ทองเชื้อ อายุ 68 ปี ผู้เชี่ยวชาญด้านการจักสานของหมู่บ้าน ซึ่งผู้เขียน
ได้ขอพบและสัมภาษณ์ โดยมีจุดประสงค์จะสอบถามรูปแบบเครื่องจักสานที่เป็นเอกลักษณ์ของ
ชาวไทยโซ่ง ที่ยังคงมีอยู่และนำไปใช้ในการประกอบพิธีกรรมของชาวไทยโซ่ง โดยเฉพาะพิธี
แต่งงาน คือ กะเหล็บ และใช้ในประเพณีเสนเรือน คือ ปานเคื่อน ของชาวไทยโซ่งที่มีมาแต่
บรรพบุรุษที่สื่อสารสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งผู้เขียนได้ทราบรูปแบบของเครื่องจักสาน วิธี
การทำ และประโยชน์ใช้สอยของเครื่องจักสานนั้นพอสังเขป ทำให้ผู้เขียนได้รับความรู้จากการ
จักสานของชาวไทยโซ่งว่ามีรูปแบบจักสานที่แตกต่างจากเครื่องจักสานของชนชาติพันธุ์อื่นๆ

อย่างไร นอกจากนั้นแล้วยังบอกให้ทราบว่าผู้ที่สืบสานในเรื่องจักสานของชาวไทยไซ่ง์ในปัจจุบัน มีน้อยลง โดยเฉพาะแรงงานของหนุ่มๆ ที่จะมาจักสานเครื่องใช้เพื่อทำเป็นอาชีพ ประกอบกับไม้ไผ่ที่หายากขึ้น ต้องซื้อหาจากที่อื่นที่มีราคาแพง นอกจากนั้นระยะเวลาในการจักสานแต่ละรูปแบบต้องใช้เวลาานาน โดยเฉพาะรายได้จากการจักสานได้ไม่มากพอต่อการครองชีพได้ ชาวไทยไซ่ง์ส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพอย่างอื่นๆ ที่มีรายได้ดีกว่า

13.นางเสนอ คำสาร อายุ 48 ปี ภรรยาผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งมีบทบาทและใกล้ชิดกับชาวบ้านในชุมชนเป็นอย่างมาก ทำหน้าที่ช่วยสามีในกิจกรรมของหมู่บ้าน ในการออกข่าวให้หญิงชาวไทยไซ่ง์ในหมู่บ้านทราบ ผู้เขียนได้ขอสัมภาษณ์บทบาทที่มีในหมู่บ้าน นางเสนอได้บอกให้ทราบว่าช่วยสามีในงานบางอย่างที่เกี่ยวกับงานในชุมชน มีการสื่อสารหรือบอกข่าวให้แก่แม่บ้าน นอกจากนั้นยังบอกให้ทราบความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตของหญิงชาวไทยไซ่ง์ในปัจจุบันว่า มีความเหมือนและแตกต่างจากสมัยบรรพบุรุษอย่างไร

14.นายประหัด คัดหมิม อายุ 26 ปี เยาวชนชาวไทยไซ่ง์หมู่บ้านคอนเตาอิฐ ซึ่งผู้เขียนได้ขอพบโดยมีจุดประสงค์ในการสัมภาษณ์ เพื่อทราบการดำเนินชีวิตและการประกอบกิจกรรมต่างๆ ของเยาวชนชาวไทยไซ่ง์ทั้งชายและหญิงในปัจจุบัน ได้ทราบว่าเยาวชนชาวไทยไซ่ง์มีการประพฤติปฏิบัติตัวตามแบบอย่างที่ดีของสังคม และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเป็นอย่างดี มีความรักสามัคคีกันดี มีการประชุมปรึกษาหารือถึงการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างถูกต้อง ไม่ประพฤติในทางเสื่อมเสียแก่ตนและบรรพบุรุษ ไม่กระทำตัวตามแบบอย่างของวัยรุ่นที่อยู่รอบข้าง ไม่ดื่มของมึนเมาและยาเสพติดอันจะให้เกิดผลร้ายต่อสุขภาพและครอบครัวในภายหลัง มีการรักษาถูกระเบียบของบ้านเมืองอย่างเคร่งครัด

15.พระครูอาทรประชารักษ์ เจ้าอาวาสวัดคอนรวบ อายุ 70 ปี ชาวไทยไซ่ง์ที่ได้เดินทางจากจังหวัดชุมพรมาร่วมงานประเพณีสงกรานต์ของชาวไทยไซ่ง์หมู่บ้านคอนเตาอิฐเป็นประจำทุกปี ผู้เขียนจึงได้ขอสัมภาษณ์ถึงความเป็นมาของชาวไทยไซ่ง์ในจังหวัดชุมพร ทั้งด้านวัฒนธรรมความเป็นอยู่ อาหารการกิน การแต่งกาย และการละเล่นและดนตรีของชาวไทยไซ่ง์เพื่อนำมาประกอบการวิจัยในครั้งนี้ด้วย

16.นางสาวมัทฉา ทองเชื้อ อายุ 28 ปี หญิงสาวชาวไทยไซ่ง์ที่ได้แต่งงานกับหนุ่มไทย ผู้เขียนมีจุดประสงค์ที่จะสัมภาษณ์เพื่อทราบถึงประเพณีการแต่งงานของหญิงชาวไทยไซ่ง์กับคนไทยว่ามีอุปสรรคและปัญหาอะไรเกิดขึ้นในระหว่างเชื้อชาติที่มีความแตกต่างกันหรือไม่ ซึ่งผู้เขียนก็ได้ทราบว่า หญิงชาวไทยไซ่ง์ที่แต่งงานกับคนไทย ส่วนใหญ่จะยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีไทย เริ่มตั้งแต่การแต่งกายของเจ้าสาวชาวไทยไซ่ง์ ที่จะแต่งตัวตามสมัยนิยม ส่วนเจ้าบ่าว

ที่เป็นคนไทยจะแต่งกายสวมเสื้อสีตามแบบวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวไทยโชนง นำสินสอดของหมั้นมาหมั้นฝ่ายหญิง มีการทำพิธีไหว้ผีบรรพบุรุษของฝ่ายเจ้าสาวเพื่อบอกให้รู้ว่าคนได้เข้ามาเป็นเขยของชาวไทยโชนงแล้ว ต่อจากนั้นจึงมีการจัดหาอาหารเลี้ยงกันตามประเพณีชาวไทยโชนงสำหรับชายชาวไทยโชนงที่แต่งงานกับคนต่างชนชาติพันธุ์ ฝ่ายหญิงจะแต่งกายตามประเพณีของชาวไทยโชนง มีการทำพิธีไหว้ผีบรรพบุรุษ เพื่อบอกให้ทราบว่าคนได้นำสะใภ้เข้าบ้านแล้ว นอกจากนั้น ฝ่ายหญิงจะเข้าไปอยู่ในบ้านฝ่ายชาย โดยประพฤติกปฏิบัติตามกรอบประเพณีวัฒนธรรมของชาวไทยโชนง

17. เด็กชายจักรพันธ์ สุวรรณวงศ์ อายุ 11 ปี ซึ่งเป็นลูกหลานของชาวไทยโชนงในหมู่บ้านคอนเตาอิฐ ซึ่งผู้เขียนมีจุดประสงค์อยากทราบถึงชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กชาวไทยโชนงทั้งชาย - หญิง ในด้านการเรียน การแต่งกาย การสื่อสารที่มีต่อชาวไทยโชนงด้วยกัน และเด็กไทยอื่นๆ ว่ามีการประพฤติกปฏิบัติตนอยู่ในกรอบประเพณี วัฒนธรรมของคนอย่างไร มีความสนิทสนม และมีการทำกิจกรรมร่วมกับเด็กไทยอย่างไร มีความเข้าใจในภาษาไทยที่เป็นภาษากลางในการสื่อสารอย่างไร

สรุป ผู้เขียนได้ดำเนินการสัมภาษณ์จากกลุ่มหลายๆ กลุ่ม เพื่อทราบข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงเกี่ยวกับชาวไทยโชนง ที่ปัจจุบันถือว่าเป็นคนไทยแล้ว ประพฤติกปฏิบัติตัวแบบคนไทย จนยากที่จะแยกแยะได้ว่าคนไหนเป็นคนไทยคนไหนเป็นคนไทยโชนง ถึงแม้จะมีความเปลี่ยนแปลงในชีวิตที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของสังคม และชุมชน แต่ชาวไทยโชนงก็ไม่ลืมประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมที่จะต้องทำเพื่อแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษที่มีมาเป็นเวลาช้านาน

การสังเกตการณ์

สังเกตจากสิ่งที่เกิดขึ้นในขณะที่มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างชาวไทยโชนงด้วยกันในหมู่บ้านคอนเตาอิฐ โดยสังเกตการณ์มีส่วนร่วม (Participatory observation) หรือบางครั้ง เรียกว่า การสังเกตการณ์ภาคสนาม (Field observation) หรือการสังเกตเชิงคุณภาพ (Qualitative observation) เช่น ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ (ผู้เขียนได้เคยไปงานสงกรานต์ที่มีเป็นประจำของชาวไทยโชนงมาบ้างแล้วและไปอีกครั้งในเดือนเมษายน 2546) เพื่อเจาะลึกในด้านประเพณีอย่างถูกต้อง มีชาวไทยโชนงมาร่วมงานกันมากมาย จากหมู่บ้านเดียวกัน ต่างหมู่บ้านกันและในต่างจังหวัด ทุกคนแต่งกายตามแบบชาวไทยโชนง ทั้งชายและหญิง ทุกคนสนุกสนานรื่นเริง มีการเล่นคอน ฟ้อนแคน การรำเซิ้ง ฯลฯ โดยผู้เขียนมีบทบาทเป็นผู้ร่วมในฐานะนักสังเกตการณ์

(Participant as observer) ผู้ถูกสังเกตบางคนจะทราบว่าตนเองถูกสังเกต จึงทำตนเป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร ผู้ส่งสารชาวไทยโชนงคือบรรพบุรุษ รุ่น 1 ที่เข้ามาอยู่ในจังหวัดเพชรบุรี ได้สืบสานและถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมของคนในด้านประเพณี ความเชื่อ การแต่งกาย ฯลฯ ให้แก่ชาวไทยโชนงรุ่นที่ 2, 3 และรุ่นที่ 4 ซึ่งเป็นผู้รับสาร ที่สืบทอดวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อที่มีมาแต่ดั้งเดิม นำมาปฏิบัติ ในงานนี้ผู้เขียนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมในหมู่บ้านคอนเตาอิฐ ตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี โดยการใช้การจดบันทึก ถ่ายภาพ ซักถามในบางอย่างที่ยังสงสัยอยู่เพื่อให้ได้ความชัดเจน เช่น ทรงผมของหญิงชาวไทยโชนงที่มีลักษณะแตกต่างกัน การแต่งกายที่มีสีสันมากขึ้น อันเป็นวิธีหนึ่งที่ใช้ในการเก็บข้อมูล การเก็บข้อมูลจะทำในหมู่บ้านคอนเตาอิฐ จังหวัดกาญจนบุรี โดยเฉพาะในประเพณีสงกรานต์ ผู้เขียนได้เลือกสังเกตการณ์ในประเพณีนี้ เนื่องจากเป็นงานประเพณีที่ชาวไทยโชนงจัดเป็นประจำทุกปี ซึ่งในงานนี้จะเห็นการแต่งกายที่สวยงาม และทรงผมแบบดั้งเดิมมีคนมาร่วมงานมากมาย ซึ่งผู้เขียนได้เห็นการสื่อสาร การปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันได้โดยง่าย อีกทั้งยังมีประเพณีการเล่น และ ัญญะต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย การสังเกตการณ์โดยใช้สถานที่ที่เป็นศูนย์รวมของชาวไทยโชนง คือ ที่วัดคอนเตาอิฐ ในหมู่บ้านคอนเตาอิฐ

อนึ่งงานประจำปีที่จัดขึ้นในวันสงกรานต์ของชาวไทยโชนงหมู่บ้านคอนเตาอิฐ คือ วันที่ 11 เมษายน นี้ จะมีชาวไทยโชนงจากจังหวัดเพชรบุรี ราชบุรี นครปฐม สุพรรณบุรี จุฬพพร ฯลฯ เดินทางมาร่วมงานด้วยความสนุกสนานรื่นเริง

ช่วงเวลาที่เข้าไปสังเกตการณ์ คือ

1. การสังเกตการณ์เกี่ยวกับชีวิตประจำวันของชาวไทยโชนง โดยผู้เขียนได้ลงพื้นที่ทำการศึกษา สังเกตชีวิตสภาพความเป็นอยู่ของชาวไทยโชนงในเบื้องต้น เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน ผู้เขียนได้เดินทางไปยังหมู่บ้านนี้ทั้งในวันธรรมดาและวันหยุด ในวันหยุดผู้เขียนได้มีโอกาสพบปะชาวไทยโชนงหลายคน เนื่องจากเป็นวันหยุดพักผ่อนประจำสัปดาห์ วางเว้นจากการทำนาทำไร่ และทำงานในโรงงาน ได้รับทราบข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ ทั้งในด้าน การดำเนินชีวิต การแต่งกาย การไว้ทรงผม เครื่องมือเครื่องใช้แต่ดั้งเดิม อาหารการกิน และประเพณี ที่สำคัญต่างๆ ที่ชาวไทยโชนงยังยึดถือปฏิบัติอยู่จนกระทั่งทุกวันนี้ ผู้เขียนได้กำหนดการลงพื้นที่ เพื่อทำการเก็บข้อมูลแบบเจาะลึกหลายช่วงเดือนติดต่อกัน

2. การสังเกตการณ์ในวันสงกรานต์ วันที่ 11 เมษายน 2546 เป็นงานที่ชาวไทยโชนงจัดให้มีขึ้นเป็นประจำทุกปีในวันนั้น มีการแต่งกาย ตามเอกลักษณ์ มีการเล่นแต่ดั้งเดิม เป็น

วันรุ่งเรือง วันแห่งความสนุกสนาน การจัดงานวันนั้นเริ่มงานตั้งแต่ 17.00-24.00 น. ผู้เขียนได้เดินทางไปร่วมงานตามวัน เวลา ดังกล่าว เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ผู้เขียนได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยแยกเอกสารที่ใช้ คือ หนังสือทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับการอพยพของชาวไทยโซ่งและประวัติศาสตร์ของอำเภอพนมทวน เอกสารเหล่านี้เป็นเอกสารชั้นรอง เนื่องจากเป็นหนังสือที่มีผู้รวบรวมและอ้างอิงเนื้อหาจากจดหมายเหตุพงศาวดารมาแล้วชั้นหลัก

ข้อมูลที่ได้จากเอกสารที่นำมาอ้างอิงในการวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำมาซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องเรื่องดังต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน และภาพรวมของตำบลรางหวาย
2. การมีปฏิสัมพันธ์กันของตำบลรางหวาย ทั้งในด้านการใช้ชีวิตประจำวัน และในเทศกาลต่างๆ
3. มีการพัฒนาการในด้านต่างๆ ที่หมู่บ้านคอนเตาอิฐ ตำบลรางหวาย
4. ความเป็นตัวตนที่ชาวไทยโซ่งได้แสดงออกมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน
5. การผสมกลมกลืนกันที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านคอนเตาอิฐ ตำบลรางหวาย
6. ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านคอนเตาอิฐ ตำบลรางหวาย

ข้อมูลทั้งหมดจะถูกนำมาวิเคราะห์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปตอบปัญหาการวิจัยที่ได้ตั้งไว้ในตอนต้น

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลในการทำวิจัย ผู้เขียนได้เดินทางไปยังหมู่บ้านชาวไทยโซ่งบ้านคอนเตาอิฐ ในวันหยุดสุดสัปดาห์ และวันธรรมดาเป็นเวลาหลายวัน ซึ่งผู้เขียนได้เดินทางไปตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ ดังนี้

1. เดินทางไปเพื่อสืบหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เช่น ศูนย์วัฒนธรรม อำเภอพนมทวน เพื่อค้นหาเอกสารเกี่ยวกับชาวไทยโซ่งที่อยู่ในอำเภอนี้ ได้สัมภาษณ์อาจารย์ประจำศูนย์ฯ ได้รับคำชี้แจงว่า ศูนย์ฯ แห่งนี้ยังไม่มีเอกสารที่เกี่ยวกับชาวไทยโซ่ง หมู่บ้านคอนเตาอิฐ มีแต่คำบอกเล่าถึงความเป็นมาและวิถีชีวิตของชาวไทยโซ่งเท่านั้น การเดินทางไปครั้งนี้ใช้เวลา 1 วัน

2. เดินทางไปโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ อำเภอนมทวน เพื่อขอทราบข้อมูลจาก อาจารย์ในโรงเรียนที่ได้เขียนเอกสารเกี่ยวกับชาวไทยโซ่งหมู่บ้านคอนเตาอิฐ ประกอบกับโรงเรียนแห่งนี้มีเด็กไทยโซ่งมาเรียนอยู่ด้วย ผู้เขียนได้สัมภาษณ์ ชีวิตความเป็นอยู่ การเรียนของเด็กไทยโซ่งกลุ่มนี้ อาจารย์ได้ชี้แจงให้ทราบว่า เด็กไทยโซ่งกลุ่มนี้ไม่ได้สร้างปัญหาให้แก่โรงเรียนแต่อย่างใด รวมทั้งได้รับการเรียนรู้ในวิชาภาษาไทยและวิชาอื่นๆ เหมือนเด็กไทยทั่วไป การเดินทางในวันนี้ใช้เวลา 1 วัน

3. เดินทางไปยังโรงเรียนบ้านคอนเตาอิฐ ได้พบและสอบถามอาจารย์ของโรงเรียนเกี่ยวกับเด็กไทยโซ่งที่มีบ้านอยู่ใกล้โรงเรียนและมาเรียนในโรงเรียนนี้ ได้รับคำชี้แจงว่า เด็กไทยโซ่งเหล่านี้ ได้รับการศึกษาเหมือนเด็กไทยทั่วไป มีการทำกิจกรรมร่วมกัน มีการปรับตัวเข้าหากันได้เป็นอย่างดี การไปสัมภาษณ์วันนี้ใช้เวลา 1 วัน

4. เดินทางไปยังหมู่บ้านคอนเตาอิฐ เพื่อพบกับนายสนิท คำสาร ผู้ใหญ่บ้าน และนางน้ำวัง ดิดหงิม ผู้นำสตรีชาวไทยโซ่ง เพื่อบอกจุดประสงค์ และขอทราบข้อมูลเกี่ยวกับชาวไทยโซ่งในหมู่บ้านแห่งนี้ ซึ่งใช้เวลาในการเก็บข้อมูล 1 วัน

5. เดินทางไปยังหมู่บ้านเพื่อพูดคุยและสังเกตสภาพความเป็นอยู่โดยทั่วๆ ไป ซึ่งได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดี โดยผู้เขียนได้แนะนำตัวและบอกจุดประสงค์ในการเดินทางมาในวันนี้ และในครั้งต่อไปให้ทราบ ผู้เขียนใช้เวลาในการพูดคุย และทำความรู้จักกับชาวบ้าน 1 วัน

ต่อจากนั้นผู้เขียนได้ลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์เจาะลึกเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี การดำเนินชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพ ฯลฯ โดยมีการสื่อสาร สืบทอด สืบสาน มรดกทางวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษมีสู่ลูกหลาน

1. ระหว่างเดือนพฤศจิกายน - เดือนธันวาคม 2545 ผู้เขียนได้เดินทางไปยังหมู่บ้านชาวไทยโซ่งบ้านคอนเตาอิฐ เพื่อขอสัมภาษณ์นางน้ำวัง ดิดหงิม ผู้นำสตรีชาวไทยโซ่ง ที่บ้านเลขที่ 104 หมู่ 17 ตำบลรางหวาย อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งใช้เป็นที่พักการหมู่บ้าน ผู้เขียนได้พบกับ นายสนิท คำสาร, นางเสนอ คำสาร, นางอุไร แฝงเพชร และนางพลอย ดิดหงิม ในการสัมภาษณ์แต่ละวันได้ข้อมูลมากพอสมควร ในวันต่อมา นางน้ำวัง ดิดหงิม นายสนิท คำสาร ได้พาผู้เขียนไปเยี่ยมบ้าน นางอุไร แฝงเพชร ซึ่งมีอาชีพทอผ้า ได้เห็นกรรมวิธีในการทอผ้า โดยผู้ทอได้อธิบายให้ทราบถึงขั้นตอนในการทอ ซึ่งทำให้ผู้เขียนมีความรู้เพิ่มเติมมากขึ้น

ในวันต่อมา ผู้เขียนได้เดินทางไปยังหมู่บ้านคอนเตาอิฐ เพื่อขอสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านจักสาน เกี่ยวกับความเป็นมาของการจักสานเครื่องใช้ในหมู่บ้านชาวไทยโซ่ง เครื่องใช้ใน

พิธีกรรมมีอย่างไร ใช้ประโยชน์อย่างไร ในปัจจุบันมีการสื่อสาร สืบทอดกรรมวิธีในการจักสาน ให้แก่รุ่นลูกหลานอย่างไร ฯลฯ ซึ่งก็ได้รับคำตอบเป็นที่น่าพอใจ ซึ่งผู้เขียนก็ได้นำข้อมูลมาเป็นส่วนหนึ่งในการวิจัย นอกจากการไปสัมภาษณ์พูดคุยกับแม่บ้านทอผ้า พ่อบ้านจักสานแล้ว นายสนิท คำสาร และนางน้ำวัง ทิดหงิม ได้พาผู้เขียนไปเยี่ยมชมบ้านชาวไทยโซ่ง ได้พบปะพูดคุย และสัมภาษณ์เกี่ยวกับบ้านเรือนที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน ซึ่งในหมู่บ้านนี้ผู้เขียนสังเกตว่าไม่มีบ้านชาวไทยโซ่งแต่ดั้งเดิม ซึ่งได้รับคำตอบถึงสาเหตุที่ชาวบ้านไม่ได้สร้างบ้านแบบดั้งเดิม เนื่องจากชาวไทยโซ่งเห็นว่า ตัวเองและญาติพี่น้องมาอยู่ในเมืองไทยนานแล้ว ความเป็นไทยๆ ได้ฝังลึกและซึมซับในความเป็นอยู่ของตนเองมากขึ้น ประกอบกับสภาพแวดล้อมรอบหมู่บ้านก็มีบ้านคนไทยอยู่มาก จึงทำให้ชาวไทยโซ่งสร้างบ้านเป็นแบบบ้านไทยมากขึ้น สร้างด้วยไม้มีได้สูงเพื่อไว้เลี้ยงสัตว์ และใช้ประโยชน์ในด้านอื่นๆ

ผู้เขียนได้เดินทางไปเก็บข้อมูลในครั้งนี้ใช้เวลา 10 วัน โดยเดินทางไปๆ มาๆ ไม่ได้ค้างคืน เดินทางในวันหยุดและวันธรรมดา เนื่องจากที่หมู่บ้านนี้ไม่มีที่พักในรูปแบบของที่พักราววัฒนธรรมเหมือนจังหวัดอื่นๆ

2. ในระหว่างเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ 2546 ผู้เขียนได้เดินทางลงพื้นที่ เพื่อเก็บข้อมูลเพิ่มเติมโดยใช้เวลา 8 วัน เดินทางในวันหยุดและวันธรรมดา โดยมีจุดประสงค์เพื่อไปสัมภาษณ์พูดคุยกับชาวไทยโซ่งในหมู่บ้าน เกี่ยวกับการประกอบอาชีพต่างๆ เช่น รับซ่อมมอเตอร์ไซด์ เปิดร้านขายของเล็กๆ น้อยๆ เปิดร้านขายกล้วยเดี่ยว ขายอาหารตามสั่ง และผู้ที่ทำงานในโรงงาน เมื่อถึงวันหยุดจะเดินทางกลับบ้าน ฯลฯ ซึ่งผู้เขียนก็ได้รับทราบข้อมูลจากชาวไทยโซ่งที่ประกอบอาชีพ ดังกล่าวว่า อาชีพเดิมคือทำนาได้ข้าวน้อย แบ่งไว้กินในครอบครัว และอีกส่วนหนึ่งไว้ขาย ซึ่งทำให้มีรายได้น้อย ไม่พอกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว จึงต้องให้ลูกหลานไปประกอบอาชีพอื่น ส่วนแม่บ้านที่เคยทำนาก็หันมาประกอบอาชีพทอผ้า เพื่อเสริมรายได้ให้แก่ครอบครัวอีกทางหนึ่ง

ผู้เขียนได้สังเกตเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทยโซ่งหมู่บ้านนี้จึงทราบว่าชาวไทยโซ่งดำเนินชีวิตแบบเรียบง่าย มีความสามัคคีร่วมมือร่วมใจกันของคนในหมู่บ้าน มีความซื่อสัตย์ ขยันหมั่นเพียร มีธรรมาศัย น้ำใจไมตรีที่มีต่อกันในสังคมของตนเอง และสังคมภายนอก ยึดมั่นในพระพุทธศาสนามีการทำบุญที่วัดเป็นประจำ โดยเฉพาะในวันสำคัญๆ ทางศาสนา นอกจากนั้นแล้ว ผู้เขียนยังเห็นความเปลี่ยนแปลงของชาวไทยโซ่งมากขึ้น ทั้งในด้านการดำเนินชีวิตประจำวัน ที่มีลักษณะคล้ายคนไทย มีการแต่งกายแบบคนไทย นอกจากวันสำคัญๆ ของชาวไทยโซ่งเท่านั้น แต่งชุดดั้งเดิมของคน มีการพูดจาสื่อสารติดต่อกันด้วยภาษาไทย นอกจาก

ผู้เฒ่าผู้ใหญ่ บางคนที่ยังติดต่อกสื่อสารกันด้วยภาษาโชน ในด้านอาหารการกิน ชาวไทยโชนในหมู่บ้านนิคมบริโภคาอาหารไทยๆ ในชีวิตประจำวันมากขึ้น ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตไปบ้างแล้วก็ตาม แต่สิ่งหนึ่งที่ชาวไทยโชนยังคงรักษาไว้ก็คืออัตลักษณ์ที่มีมาเป็นเวลาช้านาน คือ กตัญญู รู้คุณบรรพบุรุษของตัวเอง การแต่งกายแบบดั้งเดิมในวันสำคัญๆ ประเพณี พิธีกรรมบางอย่างที่รักษาไว้ โดยเฉพาะความเป็นอัตลักษณ์ในเรื่องการทอผ้า และจักสาน ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชาวไทยโชนที่ยังคงมีอยู่

3. ผู้เขียนเดินทางไปยังหมู่บ้านคอนเตาอิฐ ในเดือนมีนาคม - เมษายน 2546 โดยมีจุดประสงค์เพื่อเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในด้านอัตลักษณ์ของชาวไทยโชน ผู้เขียนได้ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลเพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเป็นเวลา 7 วัน โดยเดินทางไป - กลับ ในวันหยุดและวันธรรมดา

ในช่วงเดือนเมษายน หมู่บ้านชาวไทยโชนได้จัดงานพบปะสังสรรค์กันระหว่างชาวไทยโชนในชุมชน และนอกชุมชนที่อยู่ในจังหวัดใกล้เคียง ในวันที่ 11 เมษายนของทุกปี ในวันนั้นชาวไทยโชนจะแสดงออกซึ่งความเป็นอัตลักษณ์ของตน ให้ผู้มาร่วมงานได้ชม ชาวไทยโชนชาย - หญิง และเด็กแต่งตัวตามประเพณี ดั้งเดิมอย่างสวยงาม ด้วยผ้าสีค่าหรือสีคราม มีผ้าคล้องคอที่มีสีสังคางามของหญิงชาวไทยโชน ในวันงานมีการนำอาหารดั้งเดิมมาเลี้ยงผู้คนที่มาในงาน สมทบด้วยอาหารไทย และส้มตำ มีการเล่นเกมต่างๆ มีการรำเช็งของนักเรียนโรงเรียนบ้านคอนเตาอิฐ ซึ่งเด็กที่รำเช็งนี้เป็นเด็กไทยโชน ที่ได้รับการสื่อสาร สืบทอด มรดกทางวัฒนธรรมในด้านการฟ้อนรำ จากบรรพบุรุษของตนอยู่แล้วสวยงาม ในการสื่อสารติดต่อกันของชาวไทยโชน จะใช้ภาษาไทยเป็นส่วนใหญ่ ที่ใช้ภาษาโชนก็มีเฉพาะผู้เฒ่าที่พูดภาษาไทยไม่ได้ มีการเล่นเกม ฟ้อนแคนอย่างสวยงาม ในวันที่ผู้เขียนใช้เวลา 1 วัน เริ่มตั้งแต่ 8.00 น. - 23.30 น. จึงเดินทางกลับ

จากการสังเกตการณ์ในวันสงกรานต์พบว่า “ชาวไทยโชนได้แสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ของตนในรูปแบบวัฒนธรรมการแต่งกายที่มาจากผ้าทอมือ อาหารการกิน การเล่นเกม การฟ้อนรำของตนเองที่มีมาแต่ดั้งเดิม มีการแสดงออกซึ่งความสามัคคีรักใคร่กลมเกลียวในชนชาติพันธุ์ของตน ถึงแม้จะอยู่ไกลกัน แต่ความเป็นไทยโชนยังมีต่อกันไม่ขาดสาย นอกจากความสามัคคีรักใคร่กันแล้ว ยังมีความเอื้ออาทรห่วงใย ร่วมมือกันที่จะรักษาอัตลักษณ์ของชาวไทยโชนอย่างเข้มแข็ง”

4. เดินทางไปแสดงความขอบคุณผู้เฒ่าผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำสตรีฯ และชาวไทยโชนที่ให้ข้อมูล และให้ความร่วมมือในการทำวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2546 ซึ่งในการนี้ผู้เขียนได้นำของที่ระลึกเล็กๆ น้อยๆ ไปมอบให้ด้วย ในการเดินทางวันนี้ใช้เวลา 1 วัน

อนึ่งก่อนลงพื้นที่และลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล ผู้เขียนได้ใช้เวลา 32 วัน เริ่มเดินทาง ตั้งแต่เวลา 7.00 - 17.00 น. ของทุกวันที่เดินทาง และในวันสงกรานต์เดินทางไปตั้งแต่เวลา 8.00 - 23.30 น.

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. เทปและวิทยุ ในการไปสัมภาษณ์ในแต่ละครั้ง ผู้เขียนได้นำเครื่องมือประกอบการสัมภาษณ์ คือ เทปและวิทยุเพื่อหลีกเลี่ยงการสัมภาษณ์ของผู้เขียนกับผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นการช่วยให้ผู้เขียนได้ข้อมูลที่ถูกต้องและชัดเจน

2. การจดบันทึก ในการไปสัมภาษณ์ ผู้เขียนได้จดบันทึกการสัมภาษณ์ที่นอกเหนือจากเทปและวิทยุมาประกอบการสังเกตการณ์ของผู้เขียนที่ได้ไปพบเห็นมา เพื่อให้ได้ข้อมูลมากขึ้น

3. กล้องถ่ายรูป ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้เขียนได้นำกล้องถ่ายรูปติดตัวไปบันทึกภาพที่สำคัญและนำมาประกอบการสัมภาษณ์ให้มีความชัดเจนขึ้น และเพื่อให้ได้ภาพที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าของผู้เขียนในด้านประเพณีวัฒนธรรมชาวไทย ชองต่อไป

4. รูปภาพประกอบ ในบางครั้งการเก็บข้อมูลด้วยภาพนับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่ทำให้การวิจัยมีรูปแบบที่กว้างขวางขึ้น เพราะภาพประกอบในเนื้อหาการวิจัย จะช่วยให้ผู้ที่ไม่เคยสัมผัสความเป็นชาวไทย ชอง ซึ่งเป็นชนชาติพันธุ์หนึ่งที่อยู่ในประเทศไทย ได้รู้จักและมีความรู้เกี่ยวกับชาวไทย ชองมากขึ้น ทั้งในด้านอัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี และพิธีกรรมต่างๆ ที่หาดูได้ยาก

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้เขียนได้ปฏิบัติตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. อ่านและศึกษาข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการสื่อสารด้วยการบันทึกด้วยเสียงและจากเทปวิทยุ จากการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์และภาพถ่าย เพื่อให้ได้ข้อมูลในการนำมาวิเคราะห์ที่ถูกต้อง

2. จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยแบ่งเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 การสื่อสารทางวัฒนธรรมด้านอัตลักษณ์ของชุมชนชาวไทย ชอง จากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน

ส่วนที่ 2 ปัจจัยในการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวไทยโซ่ง และลักษณะในการสื่อสารออกมา

ส่วนที่ 3 การสื่อความหมายในเชิงสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมด้านประเพณี และพิธีกรรมของชาวไทยโซ่งที่มีต่อการสร้างอัตลักษณ์

ในการวิเคราะห์สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมประเพณี (Cultural code) ของชาวไทยโซ่ง ผู้เขียนได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้ คือ

1. สังเกตประเพณีที่มีความสำคัญและมีลักษณะที่โดดเด่นมีการปฏิบัติกันอยู่เป็นประจำอย่างเคร่งครัด
2. มองหาตัวหมายที่เกี่ยวข้องในประเพณีนั้นๆ ที่ชาวไทยโซ่งมองเห็นและทราบได้ทันทีว่า คืออะไร
3. สิ่ง que มองเห็นจากตัวหมายถึงนั้น สามารถบ่งบอกให้เห็นถึงสัญลักษณ์ได้
4. ของจริงคือสิ่งที่มาจากการสร้างความหมายของสัญลักษณ์ที่มองเห็นและรับรู้ได้

การนำเสนอข้อมูล

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ผู้เขียนเลือกใช้การนำเสนอข้อมูล โดยการเขียนพรรณนาสิ่งต่างๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลแยกออกเป็นข้อๆ ตามขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางวัฒนธรรมด้านอัตลักษณ์และสัญลักษณ์วิทยาของชาวไทยโซ่ง ในหมู่บ้านคอนเตาอิฐ จังหวัดกาญจนบุรี” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้เขียนได้ทำการศึกษาเก็บข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

1. การสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่าง (ชาวไทยโซ่ง) ภายในหมู่บ้านคอนเตาอิฐ
2. การสังเกตจากพฤติกรรมการสื่อสารที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันและในช่วงเทศกาลสงกรานต์ของชาวไทยโซ่ง ภายในหมู่บ้านคอนเตาอิฐ
3. ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง
4. วิเคราะห์รหัสของสัญลักษณ์ในด้านประเพณี พิธีกรรมของชาวไทยโซ่ง

ส่วนที่ 1 การสื่อสารทางวัฒนธรรมด้านอัตลักษณ์ของชาวไทยโซ่ง เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชนชาวไทยโซ่งจากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน

ในการสื่อสารทางวัฒนธรรมของชาวไทยโซ่งในหมู่บ้านคอนเตาอิฐจากบรรพบุรุษถึงปัจจุบัน สามารถเห็นได้จากการสังเกตการณ์โดยการลงพื้นที่ของผู้เขียน สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้เขียนได้นำผลงานการวิจัยในเรื่องการถ่ายทอดวัฒนธรรมโดยการจัดเป็นกลุ่ม ดังนี้

1. บ้านเรือนที่อยู่อาศัย

ภาพที่ 5 เรือนโซ่ง

ที่มา สายขวัญ

สมัยก่อนบ้านเรือนของชาวไทยโชนัจะสร้างด้วยวัสดุที่หาง่าย เช่น ไม้ไผ่ หญ้าคาหรือหญ้าแฝก เสาบ้านทำด้วยไม้เนื้อแข็งทั้งต้น พื้นบ้านทำด้วยไม้กระดานหรือทำด้วยฟาก สิ่งที่ทำด้วยไม้ไผ่ทุบเป็นชิ้นๆ หลังคามีลักษณะเป็นกระโจม มุงด้วยแฝก มีความยาวคลุมมาเสมอพื้นเรือนคลุมผนังบ้านรอบทุกด้าน ที่ยอดจั่วมีการประดับด้วยไม้แกะสลักไขว้กันที่เรียกว่า “ชอกุก” ได้ดูบ้านเปิดโล่งไว้ใช้ในการเย็บผ้า ตำข้าว เลี้ยงสัตว์ เก็บเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำนา ภายในตัวบ้านกั้นฝาสะกัดหัวท้ายบ้าน ฝาด้านข้างเอนออกจากแนวคันทเสา มีความสูงไม่ถึงหลังคา ปลายบนฝาด้านข้างจะทำเป็นหิ้งไว้เก็บของใช้ในครัว และวางเตาไฟได้หิ้งนี้ ภายในบ้านไม่มีการกั้นห้อง ใช้เป็นที่นอน ที่รับประทานอาหาร มุมหนึ่งของบ้านจะไว้เช่นไหว้ผีเรือน ระเบียบด้านหน้าเรือนใช้เป็นที่รับแขก และนั่งเล่น ที่เรียกว่า “กกชาน” ส่วนระเบียบด้านหลังเรียกว่า “กว้าน”³ ใช้ในการเช่นไหว้ผีบรรพบุรุษ และมุมใดมุมหนึ่งของกว้านเป็นที่อยู่ของผีบรรพบุรุษที่เรียกว่า “กะล่อหอง”⁴ บันใดบ้านทอดขึ้นทางชานหน้าบ้านและหลังบ้าน

นายพาน ทองเชื้อ ผู้เชี่ยวชาญด้านจักสานของชาวไทยโชนับ้านคอนเดาอิฐ ได้กล่าวถึงที่อยู่อาศัยของชาวไทยโชนัว่า

“ปัจจุบันบ้านของชาวไทยโชนัได้เปลี่ยนเป็นเรือนไทยประยุกต์แบบครึ่งตึกครึ่งไม้ ครึ่งบนเป็นไม้ ครึ่งล่างเป็นปูน ส่วนที่สร้างด้วยไม้ทั้งหลังก็มี รูปทรงของบ้านไทยโชนั ถึงแม้จะเปลี่ยนไปแต่มีอยู่สิ่งหนึ่งที่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์และไม่เปลี่ยนแปลง คือ “กะล่อหอง” ที่ไว้ผีเรือนของบ้าน เนื่องจากชาวไทยโชนัยังยึดประเพณี พิธีกรรมเกี่ยวกับการเช่นไหว้ผีเรือนยังมีอยู่” (พาน ทองเชื้อ, 3 ธันวาคม 2545)

ในเรื่องบ้านของชาวไทยโชนันี้ ผู้เขียนได้ทำการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องที่มีผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำอธิบายไว้ ดังนี้

การสื่อสารทางวัฒนธรรมด้านอัตลักษณ์ที่เกี่ยวกับที่อยู่อาศัย จะเห็นได้ว่าในชุมชนชาวไทยโชนับางจังหวัด เช่น จังหวัดเพชรบุรียังรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับบ้านเรือน

¹ชอกุก หมายถึง ยอดจั่วของบ้านที่มีไม้เป็นกิ่งคล้ายเขากวางไขว้กัน (सानสายโย, 2545 : 56)

²กกชาน หมายถึง ห้องที่มีระเบียบด้านหน้าใช้เป็นที่รับแขกและนั่งเล่น (सानสายโย, 2545 : 57)

³กว้าน หมายถึง บริเวณหรือห้องที่อยู่ถัดไปจากกะล่อหอง ซึ่งมีความสำคัญในการประกอบการเสวนเรือน ของผู้ท้าว (सानสายโย, 2545 : 57)

⁴กะล่อหอง หมายถึง ที่อยู่ของผีเรือนหรือผีบรรพบุรุษ ตรงบริเวณเสาเอกของเรือน (सानสายโย, 2545 : 57)

ที่อยู่อาศัยไว้ ส่วนหมู่บ้านชาวไทยโซ่งบ้านคอนเตาอิฐไม่มีการปลูกสร้างบ้านไทยโซ่งแต่ดั้งเดิม มีแต่บ้านที่ปลูกเป็นแบบบ้านของคนไทย ทำให้เด็กชาวไทยโซ่งในปัจจุบัน ไม่รู้จักบ้านดั้งเดิมของตนเอง โดยไม่มีการสื่อสารสืบทอดไว้

2. การแต่งกาย

ชาวไทยโซ่งมีการแต่งกายที่เป็นแบบฉบับของตัวเอง โดยเฉพาะมีลักษณะเด่นแปลกตา ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยโซ่งที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษ สื่อสาร สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม การแต่งกายนี้มาสู่ลูกหลานในปัจจุบัน การแต่งกายของชาวไทยโซ่งทั้งชาย หญิง จะใช้ผ้าสีดำหรือสีคราม ซึ่งสีครามเป็นสีที่ได้มาจากต้นคราม ดังภาพที่นำมาแสดงไว้ในที่นี้

ภาพที่ 6 ต้นคราม

ที่มา ไทโลท, 2537 : 120

ต้นครามเป็นต้นไม้ล้มลุกชนิดหนึ่งที่มีชื่อเรียกว่า “ครามบ้าน” มีความสูง 1 – 1 ½ เมตร มีใบคล้ายใบมะขาม ต้นครามที่ใช้การได้เมื่อมีอายุ 3 เดือน เมื่อแก่ชาวบ้านจะเก็บมามัดเป็นพ่อน แล้วนำไปแช่น้ำประมาณ 2 – 3 วัน จนใบครามเปื่อย จากนั้นแก้มัดครามออกเอาเฉพาะใบ และเติมปูนขาวลงไปให้พอเหมาะกันกับน้ำที่แช่ นำจี๋ไถ่ที่ได้จากเหง้ากล้วยเผาจนดำ ผสมลงไปทิ้งไว้ 2-3 วัน จนน้ำครามใส เทน้ำใสออกเอาไว้แต่น้ำคราม แล้วจึงนำฝ้ายขย้าน้ำครามจนได้ที่ แล้วจึงนำฝ้ายมาตากหรือผึ่งให้แห้ง

การแต่งกายของหญิงและชายชาวไทยไซ่งในชุดประจำวันและชุดพิธีการ ประกอบด้วย

2.1 ผ้าซิ่น

ภาพที่ 7 ลวดลายบนผ้าซิ่น

ที่มา นางน้าวัง ดิดหงิม

ผ้าซิ่นของชาวไทยไซ่ง เป็นผ้าฝ้ายทอมือ ย้อมครามเป็นสีน้ำเงินเข้มหรือดำ นำมาทอ สลับลวดลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวไทยไซ่ง ประกอบไปด้วยผ้าซิ่น หัวซิ่นหรือเชิงบน ตัวซิ่น และตีนซิ่นหรือเชิงล่าง ซิ่นของชาวไทยไซ่งจะทอเป็นลายพื้นเมือง เรียกลายแดงโม เป็นลักษณะเฉพาะของชาวไทยไซ่ง ที่ได้รับการสั่งสมด้านวัฒนธรรมการดำรงชีวิตแบบสังคม เกษตรกรรม

2.2 เสื้อก้อม

เสื้อก้อมหญิงชาวไทยไซ่ง เป็นเสื้อแขนยาวทรงกระบอก ตัวเสื้อเย็บเข้ารูป คอตั้ง ผ่าหน้าตลอด คิดด้วยกระดุมเงิน 10-12 เม็ด ตัดเย็บด้วยผ้าฝ้ายสีดำ หรือสีคราม เสื้อก้อมเป็นเสื้อ ที่ใช้ในโอกาสต่างๆ กัน เช่น เดินทางออกนอกบ้านในงานรื่นเริง หรืองานพิธีก็ได้

2.3 เสื้อฮี

ภาพที่ 8 เสื้อฮีหญิง (ด้านใน)

ที่มา ไทไลท์, 2537 : 42

เสื้อฮีของหญิงชาวไทยไซ่ง จะเป็นแบบสวมศีรษะ เป็นเสื้อคลุมยาวถึงเข่า แขนยาว กว้าง คอแหลม ไม้ผ่าไหล่ มีสายเป็นผ้าแพรหรือไหมสีด่างกว้าง 1 คืบ ตัดเย็บด้วยผ้าฝ้ายสีดำทั้งตัว เนื้อขอบปลายแขนขึ้นมา 2 นิ้ว มีลวดลายรอบแขน ทำด้วยเศษผ้าไหมสีต่างๆ ที่ด้านหน้าของ ตัวเสื้อจากไหล่ลงมาถึงหน้าอก ประดับลายเสื้อด้วยเศษผ้าไหมสีแดง เหลือง เขียว ขาว เป็นแถบ ลงมารูปสามเหลี่ยม ฐานกว้าง 1.5 นิ้ว สูง 8 นิ้ว ยอดแหลมจรดตะเข็บบ่า ด้านในของตัวเสื้อ ประดับลวดลายด้วยเศษผ้าสีต่างๆ ตรงบริเวณสายหน้า ปลายแขน ตะเข็บ และชายล่างของเสื้อ เสื้อด้านในนี้จะใช้ต่อเมื่อเจ้าของเสื้อตายเท่านั้น เสื้อฮีนี้ใช้ได้ในงานประเพณีสำคัญๆ เช่น ตัวเอง แต่งงาน ศพของญาติสามี พิธีเสนเรือนบ้านตนเองและบ้านญาติ ใ้ไปเล่นคอนเพื่อนแดน โยนลูกช่วงของหนุ่มสาว

2.4 ผ้าฮ้างนม

ภาพที่ 9 ผ้าฮ้างนม

ที่มา นางน้ำวัง ดิฉหังม

ผ้าฮ้างนม เป็นผ้าแถบคาดหน้าอก เป็นผ้าฝ้ายยาวประมาณ 2 เมตร กว้าง 50 เซนติเมตร มีสีดำ ไม่มีลวดลาย ใช้สำหรับพันรอบหน้าอก สำหรับอยู่กับบ้านคู่กับนุ่งผ้าซิ่น

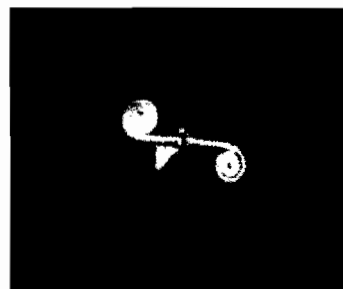
2.5 ผ้าเปียว

ภาพที่ 10 ผ้าเปียว

ที่มา นางน้ำวัง คิคหงิม

ภาพที่ 11 ลายขอกูดบนผ้าเปียว

ที่มา ไทไลด์: 43

ผ้าเปียว เป็นผ้าแถบสีดำกว้าง 20 – 30 เซนติเมตร ยาวประมาณ 150 เซนติเมตร ชายผ้าทั้งสองปีกมีลวดลายขอกูด ด้วยไหมสีแดง สีส้ม สีเขียว ใช้สำหรับห้อยคอ พาดบ่าของหญิงสาวไปในงานรื่นเริง คนแก่ใช้ผ้าเปียวเป็นผ้าสไบเฉียงเวลาไปทำบุญที่วัด นอกจากนี้ยังมีผ้าเปียวสีอื่นๆ หลากสีทำด้วยแพรยาวประมาณ 2 เมตรขนาดเดียวกัน ใช้พาดบ่า ผูก หรือห้อยคอ ปลอຍชายให้ยาวลงมาถึงเข้าคู่กับเสื้อผ้าชุดต่างๆ ของหญิงสาวในงานรื่นเริง

2.6 เสื้อไตหรือเสื้อไท

ภาพที่ 12 ชายไทยโฉบสวมใส่เสื้อไต (ไท)

ที่มา นายสมนึก แลเพชร

เป็นเสื้อของชายชาวไทยโชนง ที่สวมใส่ไปงานต่างๆ หรือในการเดินทางออกนอกบ้าน เป็นชุดประจำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ถ้าเป็นพิธีการก็จะสวมเสื้อไคนุงส์วองฮีหรือส้วงซาฮี (กางเกงขายาว) คาดกระเป๋าทึ่เอว ถ้าใส่ในงานปกติ จะใส่เสื้อไคกับส้วงก้อม (กางเกงขาสั้น) เสื้อติดกระดุม 10 – 12 เม็ด

2.7 เสื้อฮี

ภาพที่ 13 ชายไทยโชนงสวมใส่เสื้อฮี

ทิมมา นายพาน ทองเชื้อ

เป็นเสื้อชุดใหญ่ที่ชายไทยโชนงทุกคนจะต้องมีไว้ เป็นเสื้อที่ใช้ในพิธีต่างๆ เช่น พิธีแต่งงาน พิธีเสนเรือน พิธีศพ ตัดเย็บด้วยผ้าฝ้ายสีดำ ประดับตกแต่งด้วยเศษผ้าไหมชิ้นเล็กๆ มีสีแดง ส้ม ขาว เขียวที่ตรงสาบชายเสื้อ ปลายแขน และได้รักแร้ และเหนือรอยผ่าด้านข้าง ทั้ง 2 ข้าง ลักษณะของเสื้อเป็นเสื้อคลุมยาวถึงเข่า ผ่านหน้าป้ายทับไปทางซ้าย มีกระดุมติดที่หน้าอก และเอว คอตั้ง กุ้นด้วยผ้าสี ไม่มีปก แขนเสื้อยาวและแคบ

2.8 ส้วงก้อมและส้วงฮี

ส้วงก้อมหรือส้วงซาฮี ก้อกางเกงขาสั้น ส้วงฮี ก้อกางเกงขายาว ลักษณะรูปทรงคล้ายกางเกงจีน เอวปล้อยกว้างไว้ สำหรับจับทับเข้าหาตัว ชายขาจะสอบเข้าเล็กน้อย ตัดเย็บด้วยผ้าฝ้ายทอมือ ย้อมครามจนเป็นสีดำเข้ม เมื่อนุ่งแล้วจะใช้เชือกข้วน ซึ่งชาวไทยโชนงทั้งชายและหญิง จะมีติดตัวอยู่ คึงออกมารัดเอวของกางเกงที่จับทบแบบนุ่งผ้าถุงให้แน่น

ทั้งส้วงก้อมและส้วงฮีมีที่ใช้ต่างกัน กล่าวคือ ส้วงก้อมถ้าใช้กับเสื้อไคก็จะเป็นชุดลำลอง หรือชุดทำงาน ซึ่งเป็นชุดประจำของชาวไทยโชนง และถ้าคาดกระเป๋าทึ่เอว ก็จะเป็นชุดออกงานได้

สำหรับส้วงฮี เมื่อใช้กับเสื้อโค๊ต คาดกระเป๋าที่เอว จะเป็นชุดที่เป็นพิธีการ ซึ่งก็เป็นชุดประจำของชาวไทยโซ่งเช่นกัน ที่ใช้ไปที่ทำงานหรือไปเที่ยวสาวได้ (ผ้าไทย, 2537 : 90)

2.9 กระเป๋าคาดเอว

ภาพที่ 14 กระเป๋าคาดเอว

ที่มา นายพาน ทองเชื้อ

กระเป๋าคาดเอว ชายชาวไทยโซ่งจะใช้คาดเอวสำหรับใส่สิ่งของเวลาออกไปทำงานนอกบ้าน เช่น ยาสูบ ไฟจุคยาสูบ หมากพลู เงินสำหรับใช้จ่าย กระเป๋าคาดเอวทำด้วยผ้าสีดำสลับด้วยผ้าสีแดงและเหลืองที่ทำเป็นลวดลายต่างๆ ปลายสายเย็บ กลึงให้กลมเรียวยาวเล็กตอนปลายมีพู่ห้อยติดอยู่ ตรงกลางสายเย็บเป็นกระเป๋าใส่ของ มีฝาปิดเพื่อป้องกันไม่ให้ของตกหล่น

ผู้เขียน ได้นำภาพการแต่งกายของหญิง-ชายชาวไทยโซ่งในชุดประจำวันและชุดพิธีการ มาแสดงไว้ ดังนี้

ภาพที่ 15 ชุดประจำวันของหญิง-ชายชาวไทยโซ่ง

ที่มา นายสมนึก แลเพชร, นางน้ำว้าง ดิดหงิม

ภาพที่ 16 ชายไทยช่องสามเสื่อไค่ นุ่งส้างฮี้, คาคกระเป่าที่เอว หญิงนุ่งซิ่นสวมเสื่อฮี้

ที่มา นายสนิท และนางเสนอ คำสาร

ภาพที่ 17 ชาย - หญิงชาวไทยช่อง
ในชุดประจำวัน

ที่มา ไทไลท์, 2537 : 42

ภาพที่ 18 ชาย - หญิงชาวไทยช่อง
ในชุดพิธี

ที่มา ไทไลท์, 2537 : 42

ภาพที่ 19 หญิงชาวไทยโซ่ง นุ่งผ้าซิ่น ใส่เสื้อก้อม
คาดผ้าเปียวเสื่อ

ที่มา ไทโล่, 2537 : 42

ภาพที่ 20 หญิงชาวไทยโซ่ง นุ่งผ้าซิ่น
ใส่เสื้อก้อม คาดผ้าอ่างนม
คล้องผ้าเปียว มีกระเป๋าสาน

ที่มา นางน้ำวัง ดิดหงิม

3. ลักษณะทรงผม

ลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยโซ่งอีกอย่างหนึ่ง คือ ลักษณะทรงผมของหญิงชาวไทยโซ่ง ซึ่งในสมัยก่อนเด็กหญิงและเด็กชายชาวไทยโซ่งจะถูกตัดผมให้สั้นตั้งแต่เด็ก พอเริ่มหนุ่มสาว ผู้ชายจะตัดผมสั้นทรงสูง ส่วนผู้หญิงจะเริ่มไว้ผมยาวและแต่งทรงผมแบบต่างๆ กันตามอายุของแต่ละคน

นางพลอย ดิดหงิม ศิลปินแม่เพลงชาวไทยโซ่งในหมู่บ้านคอนเตาอิฐ ได้พูดถึงทรงผมของหญิงชาวไทยโซ่ง ไว้ว่า

“แต่เดิม ทรงผมของหญิงชาวไทยโซ่งจะต้องไว้ตามลำดับขั้นตอนและตามอายุของแต่ละคน เช่น อายุ 13-14 ปี ไว้ทรง “เอี่ยมไร” อายุ 14-15 ปี จะไว้ทรง “ตับปิ่น” หรือ “ทรงจุกผม” อายุ 16-17 ปี จะไว้ผม “ขอดกระตอก” อายุ 17-18 ปี จะไว้ทรง “ขอดชอย” อายุ 19-20 ปี จะไว้ทรงผม “ปิ่นเกล้าชอย” และอายุ 20 ปีขึ้นไป จะไว้ผมทรง “ปิ่นเกล้า” และทรงผม “ปิ่นเกล้าคก” ซึ่งเป็นทรงผมของหญิงหม้ายที่สามีถึงแก่กรรม ในปัจจุบันผู้เฒ่าผู้แก่จะไว้ทรงปิ่นเกล้าแต่อย่างเดียว ส่วนเด็กวัยรุ่น ผู้ใหญ่ นิยมไว้ผมตัด คัด ชอย และผมยาวตามสมัยนิยม” (พลอย ดิดหงิม, 9 ธันวาคม 2545)

ภาพที่ 21 ผมงทรงเอี่ยมไร

ที่มา เรียนรัฐภูมิปัญญาไทย
กับไทยทรงดำ, 2543 : 14

ภาพที่ 22 ผมงทรงจับปิ่น

ที่มา เรียนรัฐภูมิปัญญาไทย
กับไทยทรงดำ, 2543 : 14

ภาพที่ 23 ทรงผมขอดชอย

ที่มา เรียนรัฐภูมิปัญญาไทย
กับไทยทรงดำ, 2543 : 14

ภาพที่ 24 ทรงผมขอดกระดอก

ที่มา เรียนรัฐภูมิปัญญาไทย
กับไทยทรงดำ, 2543 : 14

ภาพที่ 25 ทรงผมปิ่นเกล้าชอย

ที่มา เรียนรัฐภูมิปัญญาไทย
กับไทยทรงดำ, 2543 : 14

ภาพที่ 26 ทรงผมปิ่นเกล้า

ที่มา ไทยทรงดำ, 2543 : 74

นางอุไร แฝงเพชร ผู้เชี่ยวชาญด้านการทอผ้าของชาวไทยโซ่ง ในหมู่บ้านคอนเตาอิจู ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องทรงผมของหญิงชาวไทยโซ่งไว้ ดังนี้

“ในสมัยก่อนทรงผมของชาย-หญิงชาวไทยโซ่งจะมีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เด็กหญิง - ชายชาวไทยโซ่งจะถูกกร้อนผมจนสั้น พอเริ่มเป็นหนุ่ม - สาว ชายจะตัดผมสั้น ทรงมหาดไทย ส่วนหญิงสาวจะไว้ผมไปตามอายุหรือวัยที่กำหนดไว้ ปัจจุบันทรงผมชาย - หญิงได้เปลี่ยนแปลงไป ผู้ชายไว้รองทรง ผู้หญิงไว้ผมยาว ผมชอย ผมตัด และเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสนิยมเหมือนคนไทยมากขึ้น” (อุไร แฝงเพชร, 18 มกราคม 2546)

การสืบสานทางวัฒนธรรมในเรื่องทรงผมของหญิงชาวไทยโชนงในปัจจุบันคงจะมีน้อยลง โดยผู้เฒ่าผู้แก่ชาวไทยโชนงบางคนได้พูดถึง การไว้ทรงผมตามขั้นตอนต่างๆ คงจะหมดไป ในที่สุด ปัจจุบันมีเฉพาะผู้เฒ่าผู้แก่ที่ยังคงไว้ทรงปิ่นเกล้าอยู่

4. เครื่องประดับ

หญิงชาวไทยโชนงในอดีตนิยมประดับตกแต่งร่างกายด้วยเครื่องเงินเป็นส่วนมาก ได้แก่ เข็มขัด กำไลมือ กำไลเท้า ต่างหู กระจุก เปาะแขน ปิ่นปักผม จับปิ้ง สร้อยเงิน ฯลฯ และมีใช้ไม้ เป็นเครื่องประดับอยู่บ้าง เช่น ไม้ขัดเกล้า หวีไม้ เป็นต้น

จากการที่ผู้เขียนได้สัมภาษณ์ นางพลอย ดิดหงิม ศิลปินแม่เพลงได้เล่าให้ผู้เขียนฟัง เกี่ยวกับเครื่องประดับของชาวไทยโชนง ไว้ว่า

“หญิงชาวไทยโชนงผู้สูงอายุ ยังคงนิยมใส่เครื่องประดับที่ทำด้วยเงิน และใส่ไว้กับ ตัวตลอด เช่น กำไลมือ ต่างหู ปิ่นปักผม สร้อยเงิน โดยมีความเชื่อว่า ถ้าสวมใส่แล้วคู่อื่น ดูสวยงาม ป้องกันอันตรายได้” (พลอย ดิดหงิม, 9 ธันวาคม 2545)

นางอุไร แฝงเพชร ผู้เชี่ยวชาญด้านการทอผ้าของชาวไทยโชนง หมู่บ้านคอนเตาอิฐ ได้ ให้ความเห็นเกี่ยวกับเครื่องประดับของชาวไทยโชนง ไว้ว่า

“เครื่องประดับส่วนใหญ่จะเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่ทำมาจากเงิน เช่น กระจุกเงิน ไม้กั๊กผม สร้อยเงิน เป็นต้น ส่วนมากชาวไทยโชนงในหมู่บ้านจะชอบใช้ชีวิตเรียบง่าย คำนึงถึงเรื่องปาก เรื่องท้องเป็นหลัก ในชีวิตประจำวันไม่พบเห็นการใส่เครื่องประดับมากนัก ส่วนใหญ่ก็จะใช้ เครื่องประดับกันในช่วงที่มีเทศกาลหรือในพิธีกรรมต่างๆ เท่านั้น ในปัจจุบันเครื่องประดับที่นิยม ใส่จะมีทั้งเงินและทอง” (อุไร แฝงเพชร, 18 มกราคม 2546)

การสืบสานทางวัฒนธรรมในการใช้เครื่องประดับตกแต่งร่างกายของชาวไทยโชนง ซึ่ง ผู้เขียนได้สังเกตเห็นว่า มีแต่ผู้สูงอายุเท่านั้นที่ยังคงสวมกำไลมือเงิน ใส่ค้อมหูเงิน ส่วนสาววัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่นิยมใส่เครื่องประดับที่ทำด้วยทองมากขึ้น เช่น สร้อยคอทองคำ กำไลมือ สร้อย ข้อมือทองคำ แหวนทองคำ โดยให้เหตุผลว่า การใช้เครื่องประดับด้วยทองคำนั้น ก็คือใส่ตาม สมัยนิยม และแสดงถึงสถานะภาพทางเศรษฐกิจในครัวเรือนดีขึ้นกว่าแต่ก่อน

5. ศาสนา

แต่เดิมชาวไทยโชนงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดและเกี่ยวข้องกับผี มีแบบแผนชีวิต และ พิธีกรรมเกี่ยวกับผีทั้งสิ้น ต่อมาเมื่อศาสนาพุทธเข้ามามีบทบาทในสังคมชาวไทยโชนงมากขึ้น จึงมี

การปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาตามไปด้วย เช่น บวชพระ และมีการทำบุญในโอกาสต่างๆ เช่น วันสงกรานต์ วันเข้าพรรษา วันวิสาขบูชา วันออกพรรษา และมีการนำศาสนาเข้ามาร่วมในพิธีต่างๆ เช่น ประเพณีการแต่งงาน การตาย เป็นต้น นอกจากนั้นแล้วยังมีความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด เชื่อในนรก - สวรรค์ เชื่อเรื่องบาปและบุญ ซึ่งล้วนเป็นเรื่องที่สอนให้คนเป็นคนดีและไม่กระทำความชั่วทั้งนั้น

ปัจจุบันชาวไทยโชนังมีความเชื่อที่ผสมผสานกันระหว่างศาสนาพุทธ และการนับถือผี ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของชาวไทยโชนังเป็นอย่างมาก

พระครูอาทรประจักษ์ เจ้าอาวาสวัดคอนรวบ จังหวัดชุมพร ท่านได้มาร่วมงานสงกรานต์ของชาวไทยโชนังในหมู่บ้านคอนเดาอิฐ เป็นประจำทุกปี ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนับถือศาสนา ไว้ว่า

“แต่เดิมชาวไทยโชนังมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดและเกี่ยวข้องกับผี มีแบบแผนชีวิต และพิธีกรรมเกี่ยวกับผีทั้งสิ้น ต่อมาเมื่อศาสนาพุทธเข้ามามีบทบาทในสังคมชาวไทยโชนังมากขึ้น จึงมีการปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาขึ้นมาด้วย เช่น มีการบวชพระ และมีการทำบุญในโอกาสต่างๆ เช่น วันสงกรานต์ วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา นอกจากนั้นแล้วยังมีความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด เชื่อในนรก - สวรรค์ เชื่อเรื่องบาปและบุญ ซึ่งล้วนเป็นเรื่องที่สอนให้คนเป็นคนดี ไม่กระทำความชั่วทั้งสิ้น” (พระครูอาทรประจักษ์, 11 เมษายน 2546)

นายประยัด ดิดหงิม ชาวบ้านชาวไทยโชนังเป็นผู้หนึ่งที่ทำให้ความเห็นเกี่ยวกับการนับถือพุทธศาสนาของชาวไทยโชนัง ไว้ดังนี้

“ไทยโชนังนับถือผีและได้ให้ความสำคัญต่อผีบรรพบุรุษเป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงต้องมีการสืบทอด บรรพบุรุษต่อๆ กันมา ซึ่ง “การสืบทอด” ฝ่ายชายจะเป็นผู้สืบทอดจากพ่อแม่ ส่วนลูกสาวเมื่อแต่งงานออกไปก็ต้องไปสืบทอดทางสามี การสืบทอดถ้าพ่อแม่ยังอยู่ก็ไม่ต้องเลี้ยงผีไม่ต้องสืบทอด แต่ถ้าพ่อแม่เสียชีวิตจึงจะสืบทอดได้ ในกรณีที่บ้านใดมีแต่ลูกสาวให้ลูกสาวสืบทอดแทนได้ เมื่อแต่งงานแล้วมีลูกก็ให้ลูกสืบทอด ซึ่งสามารถออกชื่อแทนได้แม้ว่ายังเป็นเด็ก และถ้าบ้านใดมีลูกชายหลายคนคนที่อยู่กับพ่อแม่จะสืบทอดจากพ่อแม่ ส่วนลูกที่แยกออกไปอยู่ที่อื่นเมื่อพ่อแม่ตายก็จะรับเลี้ยงผีได้ (ประยัด ดิดหงิม, 23 มกราคม 2546)

¹สืบทอด คือ การที่ลูกชายคนโตของบ้านได้รับมรดกจากพ่อแม่ที่ตายไปแล้วและสามารถปกครองคนในบ้าน เป็นผู้สืบทอดของบ้าน และทำพิธีเช่นไหว้ผีประจำบ้าน (ประเพณีชาวไทยโชนัง , 2539 : 172)

การสื่อสารทางวัฒนธรรมด้านศาสนานี้ ผู้เขียนสังเกตเห็นว่าชาวไทยโง่งในหมู่บ้านคอนเตอริฐ ได้ถ่ายทอดการนับถือพุทธศาสนามาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงปัจจุบัน โดยพ่อแม่ได้นำคำสอนในพระพุทธศาสนามาสั่งสอนให้แก่ลูกหลาน เพื่อให้รู้จักบาปบุญคุณโทษ มีความเชื่อในเรื่องทำดีได้ดี เชื่อในนรก – สวรรค์ มีการนิมนต์พระมาสดในงานศพ มีการทำบุญในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันพระ วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา โดยพ่อแม่ได้นำลูกหลานไปวัดด้วย

ในปัจจุบันการสืบผีในชุมชนชาวไทยโง่งยังคงมีอยู่ควบคู่กับการนับถือศาสนา เนื่องจากทั้งการสืบผี และการนับถือพุทธศาสนาเป็นสิ่งดั้งเดิม เมื่อประเพณีปฏิบัติแล้วทำให้เกิดความเจริญงอกงาม เช่น

การสืบผี ลูกชายคนโตเป็นผู้สืบผีต่อจากพ่อ แม่ จะต้องประเพณีปฏิบัติตามที่พ่อ แม่ เคยปฏิบัติมาอย่างเคร่งครัด เช่น จัดให้มีพิธีการเสนเรือนในแต่ละปี ด้วยการจัดหาเครื่องเซ่นไหว้มาบูชาผีบรรพบุรุษที่มีมาแต่เดิม เพื่อแสดงความกตัญญูและมีจิตสำนึกในบุญคุณของบรรพบุรุษที่มีต่อตัวเองและลูกหลาน ประเพณีการสืบผีนี้ยังคงมีอยู่ ซึ่งชาวไทยโง่งได้รักษาไว้อย่างเคร่งครัด

ประเพณีการบวชเป็นอีกประเพณีหนึ่งในพุทธศาสนาที่ชาวไทยโง่งผู้เคร่งครัดในศาสนานิยมให้ลูกชายบวชเป็นพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา กล่าวคือ ลูกชายที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป นิยมบวชที่เรียก “อุปสมบท”¹ ให้พ่อแม่เป็นการตอบแทนบุญคุณและแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ การบวชจะบวชกี่วันแล้วแต่ความสะดวก ในปัจจุบันการบวชครบ 1 พรรษาจะมีน้อยมากเพราะว่า ชายไทยโง่งต่างมีภาระหน้าที่การทำงานที่ต้องปฏิบัติหรือต้องเรียนหนังสือ สมัยก่อนการบวชไม่นิยมจัดงานเลี้ยงใดๆ ให้ผู้ที่บวชไปอยู่วัดเมื่อถึงเวลาพระจะบวชให้ แต่ในปัจจุบันงานบวชจะจัดงานเลี้ยงเหมือนคนไทยและในการบวชทุกครั้งจะต้องบอกกล่าวและไหว้ผีเรือนด้วย

นอกจากการอุปสมบทแล้ว ชาวไทยโง่งนิยมให้ลูกชายบวชที่เรียกว่า “บรรพชา”² เพื่อแก้บนหรือบวชหน้าไฟ โดยส่วนมากบวชประมาณ 3 วัน 7 วัน หรือ 15 วัน

ส่วนประเพณีอื่นๆ ที่เกี่ยวกับศาสนานั้นก็ยังคงมีปฏิบัติกันอยู่ โดยมีการทำบุญในวันสำคัญๆ ทางศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันสงกรานต์ วันพระ และในวันสำคัญๆ ดังกล่าว ชาวไทยโง่งทั้งผู้เฒ่า ผู้ใหญ่ เด็กและวัยรุ่นจะเดินทางไปทำบุญที่วัด โดยจัดหาข้าวปลาอาหาร ดอกไม้ ธูปเทียนไปทำบุญที่วัด เช่นเดียวกับคนไทยที่ได้ปฏิบัติกิจกรรมในวันสำคัญดังกล่าวแล้ว

¹อุปสมบท หมายถึง บวชเป็นภิกษุ (พจนานุกรม , 2525 : 615)

²บรรพชา หมายถึง การบวชเป็นสามเณร (พจนานุกรม , 2525 : 294)

6. ภาษา

ชาวไทยโซ่งมีอักษรและภาษาของคนโซ่งมาตั้งแต่สมัยที่ยังอยู่ที่เมืองเคียนเบียนฟู ประเทศเวียดนาม เมื่ออพยพมาอยู่ในประเทศไทยก็นำเอาอักษรและภาษาของคนโซ่งมาใช้ด้วย เวลาค่อนข้างนานกว่า 200 ปี ที่ชาวไทยโซ่งอยู่ในประเทศไทย ภาษาพูดยังคงมีใช้กันอยู่ในหมู่บ้านสูงอายุมานานถึงปัจจุบัน ลูกหลานสมัยใหม่จะพูดและฟังภาษาโซ่งไม่เข้าใจ สำหรับภาษาเขียนนั้นจะมีบันทึกไว้ในสมุดไทยต่อๆ กันมา โดยเฉพาะเกี่ยวกับประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ตามความเชื่อที่มีมา ปัจจุบันผู้เขียนอักษรโซ่งมีจำนวนน้อยลง อันเนื่องมาจากไม่มีการเรียนการสอนภาษาโซ่งในหมู่บ้านประกอบกับภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาประจำชาติได้เข้ามาแทรกซึมอยู่ในชีวิตของชาวไทยโซ่งอย่างแยกไม่ออก ตัวอย่างภาษาโซ่งที่พูดและเข้าใจกันง่ายได้แก่ คำว่า อ้าย - พ่อ, เอ็ม - แม่, อ้ายอู - ปู่, เฒ่า - ตา, ซ้อย - ฉัน, กัน - ตัวเรา, คีสาย - โทรศัพท์, เฮือน - บ้าน, ปลาแหร - ปลาแรด, จ้าง - ช้าง, ปลาชอน - ปลาช่อน, หมากส้ม - ผลไม้เปรี้ยว ฯลฯ

นายสวัสดิ์ สระทองขาว ประธานกลุ่มชาวไทยโซ่ง จังหวัดกาญจนบุรี ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับภาษาโซ่งที่มีใช้มาแต่เดิมว่า “ชาวไทยโซ่งในหมู่บ้านมีเฉพาะผู้สูงอายุที่ยังคงใช้ภาษาโซ่งพูดจาทักทายกัน สำหรับภาษาเขียนมีเฉพาะผู้สูงอายุที่ยังเขียนได้แต่เป็นส่วนน้อย สำหรับเด็กรุ่นใหม่พูดภาษาโซ่งและเขียนอักษรโซ่งไม่ได้เลย ซึ่งผู้ใหญ่พยายามสอนให้แต่เด็กรุ่นใหม่ไม่ยอมรับและไม่สนใจที่จะศึกษาภาษาของตนเองแต่อย่างใด” (สวัสดิ์ สระทองขาว, 11 เมษายน 2546)

นายประยัค ดิดหงิม ชายไทยโซ่งในหมู่บ้านให้ความเห็นเกี่ยวกับการใช้ภาษาโซ่งไว้ว่า

“ไทยโซ่งมีภาษาพูดเป็นของตนเอง มีสำเนียงผิดเพี้ยนจากลาวเวียงจันทน์ และลาวทางภาคอีสานไม่มากนัก ชาวไทยโซ่งที่นี่ไม่ค่อยพูดกันมีพูดเฉพาะผู้สูงอายุเท่านั้น ภาษาเขียนก็มีชาวไทยโซ่งที่อายุมากเท่านั้นที่เขียนได้ สำหรับเด็ก รุ่นหนุ่มสาว พูดและเขียนภาษาโซ่งไม่ได้เลย พูดและเขียนได้เฉพาะภาษาไทยเนื่องจากได้รับการเรียนรู้การพูดการเขียนภาษาไทยมาจากโรงเรียนที่มีการสอนภาษาไทย” (ประยัค ดิดหงิม, 23 มกราคม 2546)

การสื่อสารทางวัฒนธรรมทางด้านภาษาของชาวไทยโซ่ง ซึ่งสืบสานกันมาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน ผู้เขียนได้สังเกตเห็นว่า ชาวไทยโซ่งที่ยังพูดและเขียนภาษาโซ่งได้นั้นมีเฉพาะผู้สูงอายุเท่านั้น มีพูดทักทายเป็นภาษาโซ่งเมื่อพบกัน อ่านบทสวดภาษาโซ่งในพิธีสำคัญ เช่น พิธีเสนเรือน กลุ่มผู้สูงอายุชาวไทยโซ่งบางคนสามารถอ่านและเขียนหนังสือโซ่งได้โดยที่เด็กรุ่นใหม่ไม่สามารถที่จะสืบสานภาษาของตนเองไว้ได้ เนื่องจากมีความเคยชินและ

ได้เรียนรู้ด้านภาษาเขียนและพูดภาษาไทยมาตั้งแต่เด็ก ดังนั้นแนวโน้มในอนาคตอาจเป็นไปได้ว่า ภาษาพูดและภาษาเขียนของชาวไทยโชนังคงจะมีอยู่เฉพาะที่บ้านทีกไว้ในสมุดหรือในหนังสือเท่านั้น

7. วรรณกรรม

วรรณกรรมของชาวไทยโชนังมีทั้งบอกเล่าด้วยวาจา ซึ่งผู้ใหญ่จะบอก และเล่าให้ลูกหลานฟัง เช่น บทเพลงกล่อมเด็ก นิทานพื้นบ้าน เช่น เรื่องจำปาสี่ต้น นางแดงอ่อน ชูลุนางอ้อ ขุนบุลม เป็นต้น วรรณกรรมที่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น บทสวดในพิธีเสนเรื่อน บทสวดในการเรียกขวัญ บทสวดที่บอกทางให้ผู้ตายเดินทางไปเมืองแดง ผู้ศึกษาวรรณกรรมประเภทนี้ได้แก่ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นหมอเสนในพิธีเสนเรื่อน หรือเขยกก ที่ทำพิธีเกี่ยวกับศพ ซึ่งจะต้องเรียนรู้ในบทสวดเหล่านี้

นายประหยัด ดิดหงิม ได้เล่าให้ผู้เขียนฟังเกี่ยวกับวรรณกรรมของชาวไทยโชนัง ไว้ว่า “บทสวดในพิธีเสนเรื่อน การเรียกขวัญ การบอกทางศพ บทเห่กล่อม และการร้องรำต่างๆ จะมีแต่ผู้รู้และผู้ที่ทำพิธีเท่านั้น เช่น หมอเสน เขยกก ซึ่งเป็นผู้สืบสานสิ่งเหล่านี้ไว้ให้ลูกหลานชาวไทยโชนังได้รับรู้ในการทำพิธีกรรมต่างๆ” (ประหยัด ดิดหงิม, 23 มกราคม 2546)

การสื่อสารด้านวรรณกรรมของชาวไทยโชนัง มีการสืบสานเฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่คือ หมอเสน ซึ่งเป็นสื่อกลางระหว่างผีและคนในพิธีเสนเรื่อนและพิธีกรรมอื่นๆ ซึ่งจะต้องเรียนรู้ในบทสวดในการทำพิธีกรรม จากการที่ได้บันทึกไว้ในหนังสือ นอกจากหมอเสนแล้ว เขยกก จะต้องมีความรู้และท่องคาถาอาคมได้จากหนังสือที่บ้านทีกไว้ด้วย เพื่อทำหน้าที่ในการจัดการเกี่ยวกับศพ อาบน้ำศพ การมัดศพ การเผาศพ การเก็บกระดูก เครื่องเช่นศพ และการบอกทางให้กับคนตาย ให้เดินทางกลับถิ่นเดิม ในบทสวดที่อยู่ในวรรณกรรม ส่วนมากสะท้อนถึงลักษณะวิถีชีวิต สภาพสังคม ทั้งในด้านคตินิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและความเชื่อต่างๆ เป็นต้น

8. ประเพณีการแต่งงาน

การแต่งงานของชาวไทยโชน่งทั้งหญิงและชายจะทำถูกต้องตามประเพณี โดยผ่านขั้นตอน การหมั้น “การส่ง”¹ การไปมาหาสู่กัน “การสู่”² การอยู่รับใช้ “การสา”³ และการส่งตัวเจ้าสาว “การส่ง”⁴

ชาวไทยโชน่งมีพิธีแต่งงานเป็นแบบฉบับของตนเองโดยเฉพาะหนุ่มสาวชาวไทยโชน่งสมัยก่อน ก่อนเข้าพิธีแต่งงานกันจะต้องผ่านการเกี่ยวพาราสี ผูกสมิครรักใคร่กันก่อนกล่าวคือในเดือน 5 และ 6 อันเป็นเดือนที่ว่างเว้นจากการทำนา หนุ่มสาวในแต่ละหมู่บ้านจะมาจับกลุ่มเล่นคอนและเล่นลูกช่วง ทั้งหนุ่มสาวแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าที่เป็นเสื้อออกงานพิธี สาวเจ้าก็จะเกล้าผมอย่างสวยงาม ประเพณีนี้เป็นการเปิดโอกาสให้หนุ่มสาวได้ทำความรู้จักมักคุ้นกัน ถ้าหนุ่มคนใดถูกใจสาวใด ก็จะมีโอกาสไปหาสาวได้ที่บ้านตอนสาว “ลงช่วง” อีกด้วย สาวๆ จะมานั่งช่วงแต่ลำพังที่บ้านของคน หรือจะนั่งทำงานและนั่งคุยกับเพื่อนๆ ในเวลาใดก็ได้ อาจเป็นวันรุ่งขึ้นหรือเที่ยงคืน ฝ่ายหนุ่มๆ ก็จะเดินทางไปยังบ้านสาวเพื่อไ้สาวหรือเกี่ยวพาราสี หนุ่มที่มาไ้สาวจะเป็นคนในหมู่บ้านเดียวกันหรือต่างหมู่บ้านก็ได้ เมื่อเกี่ยวพาราสีเป็นที่ถูกใจกันแล้ว หนุ่มก็จะส่งผู้ใหญ่ของตนไปขู่ขอ ที่เรียกว่า “ไปส่ง” โดยจัดหาหมาก พลู ยาสูบ ใ้กะเหล็บ ถ้าเป็นผู้ตัวจัดเครื่องใช้ 4 กะเหล็บ ถ้าเป็นผู้น้อยจัดเครื่องใช้ 2 กะเหล็บ และเหล้าอีก 8 ขวด ของหมั้นทั้งหมดนี้ฝ่ายชายจะนำไปมอบให้ฝ่ายหญิงสำหรับไหว้ผีเรือน

เมื่อถึงวันแต่งงาน จะมีการเลี้ยงอาหารที่บ้านฝ่ายชายก่อนในตอนเช้า รวมทั้งเซ่นผีเรือน ฝ่ายหญิงจะไม่เข้าร่วมด้วย เมื่อเลี้ยงเสร็จแล้วได้ฤกษ์ ฝ่ายชายจะแห่ขันหมากมาบ้านฝ่ายหญิง ขบวนแห่จะมีข้าวของเครื่องใช้ของฝ่ายชายมาด้วย เช่น ที่นอน หมอน มุ้ง (เจ้าสาวจัดไว้ให้) เสื้อ มีดพรว้า กะเหล็บใ้หมาก จำนวนเท่ากับที่หมั้นไว้ เหล้าเป็นใ้ๆ พร้อมกล้วย มะพรว้า และของอื่นๆ พร้อมเล่นดนตรีมาด้วย ซึ่งมีการเป่าแคน บี ขลุ่ย และกลอง

¹ส่ง การที่ฝ่ายชายส่งผู้ใหญ่ไปเจรจาขู่ขอต่อพ่อแม่ฝ่ายหญิง โดยจะเจรจากดกลงกันเกี่ยวกับการหมั้นและการจัดงานแต่งงาน ฝ่ายชายจะเตรียมห่อหมากพลู นูหรี 2 ชุด ให้หญิงสาวในวันหมั้น

²สู่ การที่ฝ่ายชายไปเยี่ยมฝ่ายหญิงเป็นครั้งคราว หรือไปๆ มาๆ

³สา เป็นการที่ฝ่ายชายอาสาอยู่รับใช้หรือทำงานใ้กับทางฝ่ายหญิงช่วงระยะเวลาหนึ่ง หรือประมาณ 1-5 ปี ทั้งนี้อาจเนื่องจากฝ่ายเจ้าสาวไม่มีใ้ใครช่วยทำนา หรือในกรณีที่ฝ่ายชายไม่มีเงินค่าสินสอดทองหมั้น

⁴ส่งหรือกินดอง เป็นวันแต่งงานหรือวันทำพิธีส่งตัวเจ้าสาว ไปอยู่บ้านเจ้าบ่าว

⁵กะเหล็บ หมายถึง ภาชนะที่ทำด้วยไม้ใ้ใ้ใช้ประจำตัวของหญิงไทยโชน่ง

เมื่อขบวนขันหมากมาสู่บ้านฝ่ายหญิง จะมีการกันบันไดเพื่อเอาค้ำล่างเท้าเจ้าบ่าว จึงจะผ่านขึ้นเรือนเจ้าสาวได้ ในการทำพิธีจะมีล่ำทั้งฝ่ายเจ้าบ่าวและเจ้าสาว โดยล่ำฝ่ายเจ้าบ่าวจะสอนเจ้าบ่าวให้ปฏิบัติตัว อย่าประพฤติชั่ว เช่น ชำค่น ชำสั่ว ลักทรัพย์ ประพฤติผิดทำนองคลองธรรม อย่าผิดลูกผิดเมียเขา และอย่าคดโกง ล่ำฝ่ายเจ้าสาวจะสอนบ้าง คือให้เจ้าบ่าวดูแลสั่งสอนเจ้าสาว ถ้าเจ้าสาวผิดก็ให้เจ้าบ่าวตักเตือน

จากนั้นเจ้าบ่าวจะนำกะเหล็บทั้ง 4 ลูก พร้อมด้วยหมาก พลู ปูนแดง มอบให้ญาติฝ่ายเจ้าสาว ฝ่ายเจ้าสาวจะถ่ายเอาของไว้แล้วคืนกะเหล็บให้ 2 ลูก เก็บกะเหล็บเปล่าไว้ 2 ลูก เชี่ยนหมากเปล่าอีก 1 ใบ เพื่อเป็นพยานว่าได้แต่งงานกันแล้ว นอกจากสินสอดแล้ว เจ้าบ่าวจะต้องจัดหาเงินจำนวนหนึ่งมาให้พ่อ แม่ เจ้าสาว เงินจำนวนนี้เรียกว่า “เงินตามแม่โค” ซึ่งเงินตามแม่โคก็คือเงินที่แม่ฝ่ายเจ้าสาวเคยได้รับเป็นค่าตัวเท่าใด ลูกสาวก็จะได้รับเงินจำนวนเท่านั้น พ่อ แม่ ฝ่ายเจ้าสาวจะนำเงินสินสอด เงินตามแม่โค และเครื่องขันหมากไปไว้ที่กะล่อหอง พ่อเจ้าสาวจะทำพิธีบอกผีเรือนว่าเจ้าบ่าวนำสิ่งเหล่านี้มาให้แก่เจ้าสาว ซึ่งเป็นลูกหลานของผีเรือนนี้ ขอให้ผีเรือนรับทราบว่าคุณทั้งสองได้แต่งงานกันแล้ว ขอให้ผีบรรพบุรุษอวยชัยให้พรคนทั้งสองมีความสุขและอยู่ดีกินดีมีความสุขตลอดไป

นางน้ำวัง ดิดหงิม ผู้นำสตรีชาวไทยโขงได้เล่าถึงพิธีการแต่งงานของชาวไทยโขงให้ผู้เขียนฟังว่า

“ฝ่ายชายที่มีความพึงพอใจในสาวคนใด ก็จะส่งผู้ใหญ่มาสู่ขอฝ่ายหญิงกับพ่อแม่ของฝ่ายหญิง ที่เรียกว่า “ส่อง” เมื่อเจรจากตกลงกันแล้วจะมีพิธีการหมั้นและแต่งงานตามประเพณี โดยฝ่ายชายจะต้องเตรียมห่อหมาก พลู บุหรี่ 2 ซุด ให้หญิงสาว 2 คน ถือไปในวันหมั้นด้วย ในระหว่างการหมั้นนี้ฝ่ายชายจะไปเยี่ยมฝ่ายหญิงเป็นครั้งคราวที่เรียกว่า “สู่” ในวันแต่งงานคือวันทำพิธีส่งตัวเจ้าสาวไปอยู่บ้านเจ้าบ่าวที่เรียกว่า “ส่ง” หรือกินดอง เมื่อแต่งงานกันแล้ว ถ้ายังไม่มีการส่งตัวเจ้าสาว เนื่องจากเจ้าบ่าวบางคนจะต้องอยู่บ้านฝ่ายหญิงเป็นเวลา 1-5 ปี เพื่ออยู่รับใช้พ่อแม่ฝ่ายหญิงในกรณีที่ไม่มีเงินสินสอดทองหมั้นให้กับฝ่ายหญิง หรือบ้านฝ่ายหญิงไม่มีผู้ชายช่วยทำนา ฝ่ายชายจะต้องอยู่รับใช้หรือรับอาสาทำงานให้ ที่เรียกว่า “สา” พิธีแต่งงานนี้เป็นงานเลี้ยงฉลองเพื่อความเป็นเกียรติหรือญาติกัน พิธีจะเน้นหนักไปในทางเช่นไหว้ผีเรือน บอกกล่าวให้ผีเรือนและญาติทราบ ว่า ผู้ใดมาเป็นแขกและสะใภ้” (น้ำวัง ดิดหงิม, 3 ธันวาคม 2545)

ในการนี้ ผู้เขียนได้นำภาพประเพณีการแต่งงานของชาวไทยโขงมาแสดงไว้ ดังนี้

ประเพณีการแต่งงานของชาวไทยโชนที่ฝ่ายหญิงและฝ่ายชายเป็นชาวไทยโชน

ภาพที่ 27 การทำพิธีส่ง

ที่มา สานสายใย, 2545 : 39

ภาพที่ 28 ขบวนขันหมากเจ้าบ่าว

ที่มา สานสายใย, 2545 : 39

ภาพที่ 29 ขบวนขันหมากมาถึงบ้านเจ้าสาว

ที่มา สานสายใย, 2545 : 39

ภาพที่ 30 การนำขันหมากไปมอบให้ผีเรือน

ที่มา สานสายใย, 2545 : 39

ภาพที่ 31 การเจรจาของล่ามเพื่อมอบขันหมาก

ที่มา สานสายใย, 2545 : 39

ภาพที่ 32 สิ้นสุดทองหมั้น

ที่มา สานสายใย, 2545 : 39

ภาพที่ 33 การไหว้ผีบรรพบุรุษ

ที่มา สานสายใย, 2545 : 39

ภาพที่ 34 พิธีรับขวัญ

ที่มา สานสายใย, 2545 : 39

ประเพณีการแต่งงานของหญิงชาวไทยโชนงและชายไทย

ภาพที่ 35 การแต่งงานของหญิงไทยโชนงกับคนไทย

ที่มา นางสาวมัทฉา ทองเชื้อ

การสืบสานทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับประเพณีการแต่งงานของชาวไทยโชนงที่มีมาแต่บรรพบุรุษสู่รุ่นลูกหลานได้ประเพณีปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างถูกต้องตามขั้นตอนของประเพณีที่มีอยู่ เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของครอบครัวใหม่ และความเจริญก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ

ในปัจจุบันการแต่งงานของชาวไทยโชนงได้ลดขั้นตอนลง โดยชาวไทยโชนงมีความเห็นว่า ถ้าจะปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนทุกอย่างตามขั้นตอนแบบดั้งเดิมนั้นใช้เวลานาน เฉพาะการไหว้ผีเรือนอย่างเดียวต้องใช้เวลาเป็นวันๆ พิธีบางอย่างได้ถูกตัดออกไปบางอย่างจะต้องทำอย่างย่อลง บางบ้านจะรวบรัดจัดทำแต่เพียงบางตอนของพิธีเท่านั้น โดยให้เหตุผลว่าประหยัด

ทั้งเวลาและเงินทองที่ต้องใช้ในการจัดเลี้ยงดูแขกหรือญาติพี่น้องในวันแต่งงาน บางคู่ก็เลี้ยงไปทำพิธีแบบไทย มีการเลี้ยงพระทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ตักบาตรในตอนเช้าแล้วจึงรดน้ำต่อนั้นจึงพากันมาไหว้ผีบ้าน ผีเรือนในวันหลัง บางคู่ที่แต่งงานกับคนไทย ชนชาติพันธุ์อื่นจะทำพิธีแต่งงานแบบวัฒนธรรมของอีกฝ่ายหนึ่ง จากนั้นทั้งเจ้าบ่าวและเจ้าสาวจะเดินทางไปไหว้ผีเรือนเพื่อเป็นการแนะนำตัวในวันหลัง จึงสรุปได้ว่า การที่ลดขั้นตอนลงในพิธีแต่งงานก็เพื่อให้เข้ากับการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน เพื่อให้เหมาะสมกับสภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม และเนื่องจากวัฒนธรรมของชนชาติพันธุ์อื่น โดยเฉพาะวัฒนธรรมไทยทางด้านประเพณีและศาสนา เช่น ประเพณีแต่งงานได้เข้าไปมีบทบาทผสมกลมกลืนกับวัฒนธรรมไทยซึ่งมากขึ้น รวมทั้งทางด้านศาสนาก็เข้าไปมีส่วนร่วมในพิธีแต่งงาน เช่น มีการทำบุญเลี้ยงพระในตอนเช้า ตอนบ่ายมีการรดน้ำให้แก่คู่บ่าวสาว ตอนค่ำมีงานเลี้ยง จากนั้นคู่บ่าวสาวจะเดินทางไปไหว้ผีบรรพบุรุษของคุณเป็นอันเสร็จพิธี ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสุข และความสำเร็จในชีวิตครอบครัวใหม่ต่อไป ในพิธีแต่งงาน นอกจากการผสมกลมกลืนทางด้านวัฒนธรรมแล้ว ในบางครั้งก็มีการขัดแย้งกันระหว่างพ่อ แม่ และลูกที่แต่งงานกับคนต่างชาติพันธุ์ ซึ่งในที่สุดก็ปรับตัวเข้าหากันด้วยความเข้าใจในเหตุผลของกันและกัน

การสื่อสารมีบทบาทในด้านประเพณีการแต่งงานของชาวไทยซึ่งเป็นอย่างมาก โดยสื่อให้บุคคล สังคมภายนอก และชุมชนภายในได้รับรู้ มีความเข้าใจในวัฒนธรรมของกันและกัน ปฏิบัติดีต่อกัน ไม่หลบหลู่ในกันและกัน อันเป็นทางนำไปสู่ความสุขที่มีต่อกัน ไม่ว่าจะเป็นชนชาติพันธุ์ใด ภาษาใด

9. ประเพณีการตาย

ภาพที่ 36 การแต่งกายของบุตรชายบุตรสาวของผู้ตาย

ที่มา นางสาวมัทฉา ทองเชื้อ

เมื่อมีคนตายในบ้าน ญาติพี่น้องจะช่วยกันอาบน้ำศพผู้ตายให้สะอาด แต่งตัวสวมเสื้อผ้าให้ใหม่ แล้วยกศพที่เรียกว่า “ขอน”¹ ไปวางบน “จอง”² ที่ทำด้วยไม้ไผ่ โดยก่อนที่จะยกศพหรือขนไปวางไว้บนจองจะต้องห่อศพด้วยผ้าขาว ปูเหลือมชายไว้ ยาวพอคลุมคลุมหน้าศพ ต่อจากนั้นจึงเอาผ้าแพรสีแดงคลุมหน้าอีกครั้งหนึ่ง ส่วนชายทั้งสองทางด้านข้างกลัดชายผ้าด้วยไม้ไผ่ แล้วนำไปวางไว้บนจอง เสร็จแล้วครอบศพด้วยผ้าครอบที่ทำด้วยไม้ไผ่เป็นรูปกระโจม จากนั้นจึงนำเสื่อ กลับเอาค้ำในออกวางทับไว้ พร้อมกับทำ “ขรวสวย” ศพนี้จะเก็บไว้ที่บ้านประมาณ 2-3 วัน ขณะที่เก็บศพไว้ที่บ้าน ญาติๆ ของผู้ตายจะต้องทำ “จงอวน” ลักษณะคล้ายธงสามชาย และบริเวณตรงหัวศพ จะทำ “ขอค้อน” ไว้ตรงบริเวณเสาบ้าน ขอค้อนนี้จะพาดผ้าสีขาวไว้และมีสวิงใส่ผ้าปิ่นเป็นก้อนพร้อมกับไข่ 1 ลูก แขนงไว้ด้วย บริเวณใต้ถุนบ้านตรงกับหัวนอนของศพจะต้องก่อไฟไว้ให้ลุกอยู่ตลอดเวลา

ประเพณีศพของชาวไทยโชนังจะนิยมเก็บศพไว้ที่บ้าน ประมาณ 2-3 วัน แล้วนำไปเผาที่ป่าแหว่ ไม่นิยมเก็บศพหรือฝังไว้ เมื่อเกิดการตายขึ้นในหมู่บ้านใด หมู่บ้านนั้นทั้งหมู่บ้านต้องหยุดทำงานใดๆ ทั้งสิ้น จนกว่าจะนำศพไปเผาแล้วจึงจะทำงานได้ ขณะที่ศพอยู่บ้านเจ้าของบ้านจะต้องทำ “หอแก้ว” คือบ้านจำลองและนำเครื่องใช้ที่เป็นของจำลอง ที่ทำด้วยกระดาษ และไม้ไผ่ เพื่อให้ผู้ตายนำไปใช้ในชาติหน้า หอแก้วที่ทำไว้นี้จะเก็บไว้เพื่อนำไปประกอบพิธีหลังจากนำศพไปเผายังป่าแหว่แล้ว

ในการกินอาหารทุกครั้ง ลูกชายของผู้ตายต้องนำข้าวพร้อมกับใส่กระดังและน้ำใส่กระบอกมาให้ขอนกินด้วยที่ข้างโลงศพหรือแคร่ทุกวัน เมื่อทำพิธีเกี่ยวกับการกินทั้งของผู้ตายและญาติเรียบร้อยแล้ว ก็จะมีพิธีสู่ขวัญลูกๆ หลานของผู้ตาย หลังจากที่ทำพิธีสู่ขวัญเรียบร้อยแล้ว ก็จะนำศพลงเรือนเพื่อนำไปเผา เมื่อเผาศพแล้ว ในวันรุ่งขึ้นก็จะนำหอแก้วไปเผาที่ป่าแหว่เช่นเดียวกัน ซึ่งเรียกว่า “เอาผีลงเรือน”

การนำผีลงเรือนนี้จะเป็นการนำไปหลังจากที่ได้จัดการเก็บกระดูกของผู้ตายใส่หลุมแล้วจึงสร้างบ้านจำลองเล็กๆ มีสองเสา หลังคามุงแฝกข้างละดับทับบนหลุมที่ฝังกระดูกผู้ตาย

หลังจากนำผีไปป่าแหว่ได้ 7 วัน ก็จะมีพิธีเชิญผีหรือวิญญาณของบรรพบุรุษที่ตายไปกลับมายังเรือนของคนอีกครั้งหนึ่ง การทำพิธีเรียกวิญญาณผู้ตายให้กลับมาต้องกำหนดสถานที่ ถ้าเป็นผีบรรพบุรุษเชื้อสายคนธรรมดานำมาสังสถิตที่เสาเรือนที่เรียกว่า “กะล่อหอง” ถ้าผีบรรพบุรุษ

¹ขอน หมายถึง ศพ (คนตาย)

²จอง หมายถึง ที่วางศพ

เป็นเชื้อสายชนชั้นปกครอง เรียกว่า “เพี้ย” มาเชิญไว้ที่ระเบียงหน้า ซึ่งเป็นส่วนนอกห้อง ศีบรรพบุรุษนี้จะต้องมีการเซ่นไหว้ทุก 10 วัน และทุก 5 วัน

นางพลอย คิคหงิม ศิลปินแม่เพลงชาวไทยโซ่งได้เล่าถึงประเพณีการทำศพของชาวไทยโซ่ง ไว้ว่า

“เมื่อมีคนตายในบ้าน ญาติพี่น้องจะช่วยกันอาบน้ำศพให้สะอาด แต่งตัวสวมเสื้อผ้าใหม่ แล้วยกศพที่เรียกว่า “ขอน” ไปวางไว้บนแคร่ที่ทำด้วยไม้ไผ่ เรียกว่า “จอง” ก่อนที่จะยกขอน (ศพ) ไว้บนแคร่ จะทำพิธีห่อศพด้วยผ้าขาว เอาผ้าแพรสีแดงคลุมหน้าศพ เสร็จแล้วครอบศพด้วยผ้าครอบที่ทำด้วยไม้ไผ่เป็นรูปกระโถม จากนั้นนำเสื้อผ้าของผู้ตายกลับเอาด้านในซึ่งมีลวดลาย ออกวางทับไว้ พร้อมกับทำ ขริ้วหวาย ศพนี้จะเก็บไว้ที่บ้านประมาณ 2-3 วัน แล้วนำไปเผาที่ “ป่าเฮ่ว” ชาวไทยโซ่งไม่นิยมเก็บศพหรือฝังไว้ เมื่อเกิดการตายขึ้นในหมู่บ้านใด หมู่บ้านนั้น ทั้งหมู่บ้านจะหยุดทำงานทุกอย่าง ทั้งสิ้นที่เรียกว่า “กำบ้านกำเมือง” จนกว่าจะนำศพไปเผาแล้ว จึงจะทำงานได้ตามปกติ” (พลอย คิคหงิม, 9 ธันวาคม 2545)

การสื่อสารทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับประเพณีการตายของชาวไทยโซ่ง มีการสืบสานกัน มาทุกชั่วอายุคน มีการทำพิธีศพอย่างถูกต้องตามประเพณี เพื่อส่งดวงวิญญาณของผู้ตายไปเฝ้า พระยาแถน (เทวดา) ที่อยู่เมืองฟ้า สำหรับการสืบสานของผู้ตายกับลูกหลาน ถ้าลูกหลานทำศพให้ ผู้ตายอย่างถูกต้องตามประเพณี ย่อมเกิดผลดีต่อลูกหลานทั้งในด้านชีวิตความเป็นอยู่ และการ ประกอบอาชีพ

ถึงแม้ประเพณีพิธีกรรมการตายของชาวไทยโซ่งจะเปลี่ยนแปลงไปทั้งในรูปแบบ การปรับเปลี่ยนที่เหมาะสมกับสถานการณ์และค่านิยมของสังคมก็ตาม แต่ในเรื่องของความมีน้ำใจ ที่ให้ต่อกัน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน ความร่วมมือช่วยเหลือกันยังคงมีอยู่ทุกครอบครัว ในหมู่บ้าน จะหยุดทำงานและมาช่วยงานบ้านที่มีการตายเกิดขึ้นยังคงมีอยู่

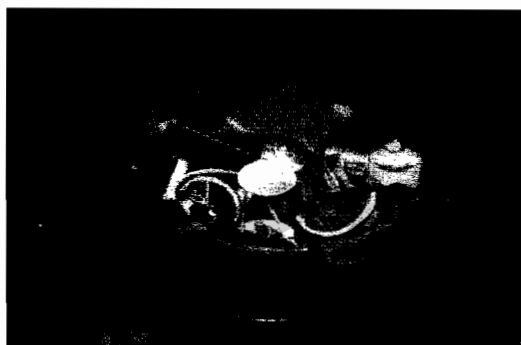
10. ประเพณีเสนเรือน

เป็นประเพณีที่ลูกหลานชาวไทยโซ่งจัดเซ่นไหว้ให้แก่ศิบรรพบุรุษของตนเป็นประจำ การทำพิธีเสนเรือนของชาวไทยโซ่ง นั้นจัดพิธีเซ่นไหว้ให้แก่ศิบรรพบุรุษเป็นประจำทุกปี หรือ 2-3 ปีต่อครั้ง ภายในหมู่บ้านจะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปแต่ละบ้าน จะไม่มีการทำพิธีตรงกัน การทำพิธีเสนเรือนมีความแตกต่างกันในชนชั้นผู้ท้าว และชนชั้นผู้น้อย ชนชั้นผู้ท้าวจะใช้ควาย เป็นเครื่องเซ่นไหว้ และในชนชั้นผู้น้อยจะใช้หมูเป็นเครื่องเซ่นไหว้ ผู้ทำพิธีเซ่นไหว้ก็คือ

หมอเสน ที่ทำหน้าที่ติดต่อศิบรรพบุรุษให้มารับเครื่องเซ่นไหว้ของลูกหลาน โดยการอ่านรายชื่อศิบรรพบุรุษจากปี่ผีเรือน หรือสมุดรายชื่อบรรพบุรุษที่ล่องลับไปแล้ว

ประเพณีเสนเรือน

ภาพที่ 37 เครื่องเซ่นไหว้

ที่มา นางน้ำวัง ดิดหงิม

ภาพที่ 38 เจ้าภาพประเพณีเสนเรือน

ที่มา นางน้ำวัง ดิดหงิม

ภาพที่ 39 หมอเสนผู้ทำพิธี

ที่มา นางน้ำวัง ดิดหงิม

ภาพที่ 40 ญาติมิตรที่มาร่วมงาน

ที่มา นางน้ำวัง ดิดหงิม

นางพลอย ดิดหงิม ศิลปินแม่เพลงชาวไทยไซ่ง์ได้กล่าวถึงพิธีเสนเรือนไว้ดังนี้

“การทำพิธีเสนเรือน ชาวไทยไซ่ง์จะทำเป็นประจำทุกปีหรือ 2-3 ปีต่อครั้ง การทำพิธีจะต้องแจ้งให้คนในหมู่บ้านได้ทราบ โดยแต่ละบ้านจะไม่ทำพิธีตรงกัน ดูได้จาก การไล่วัน

ของโชนง และวันนั้นต้องไม่ตรงกับวันตาย วันเผา “วันปาดตง”¹ เดือนที่ชาวไทยโชนงนิยมทำพิธี ส่วนมากเป็นเดือนคู่ เดือน 4 เดือน 6 เดือน 12 สำหรับเดือน 5 ชาวไทยโชนงจะไม่ทำพิธีแต่อย่างใด เพราะเป็นช่วงสงกรานต์และอากาศร้อน ก่อนวันพิธีเจ้าภาพจัดเตรียมเครื่องเช่น ไหว้ และมีสิ่งของที่ญาติพี่น้องนำมาสมทบในปานเดือนเครื่องเช่น ไหว้ด้วยใน “ปานเดือน”² ของผู้ท้าวจะมีเนื้อควาย อยู่ด้วย ในปานเดือนชั้นผู้น้อยจะมีเนื้อหมู และมีสิ่งของที่ญาติพี่น้องนำมาสมทบด้วย เช่น ผลไม้ ฯลฯ ระยะเวลาทำพิธีเริ่มแต่เช้าตรู่ สำหรับชั้นผู้ท้าวพิธีเสร็จในเวลาเที่ยงวัน ส่วนชั้นผู้น้อย พิธีเสร็จตอนบ่ายหรือตอนเย็น” (พลอย ดิฉงิม, 9 ธันวาคม 2545)

นายพาน ทองเชื้อ ผู้เชี่ยวชาญด้านจักสานชาวไทยโชนงได้พูดถึงพิธีเสนเรือน ไว้ว่า “ประเพณีเสนเรือน เป็นการเช่นไหว้ผีเรือนหรือผีพ่อแม่ ผีบรรพบุรุษของตนเองเป็นประจำทุกปี หรือวันข้างเป็นบางปี เป็นการจัดงานใหญ่งานหนึ่งและเป็นงานรวมญาติพี่น้องด้วย” (พาน ทองเชื้อ, 3 ธันวาคม 2545)

การสื่อสารในประเพณีเสนเรือนที่เห็นได้ชัด คือ การติดต่อกันระหว่างลูกหลานชาวไทยโชนงที่มีต่อบรรพบุรุษด้วยการนำเครื่องเช่นไหว้มาบูชาบรรพบุรุษทุกปี โดยหมอเสน เป็นสื่อกลางในการติดต่อกับเครื่องเช่นไหว้ไปให้แก่บรรพบุรุษที่เมืองฟ้า นอกจากนั้นการทำพิธีเสนเรือน ยังเป็นการสื่อสารกันระหว่างเครือญาติ ผู้ที่เคารพนับถือมาร่วมพิธีกันอย่างมากมาย ทำให้มีความสนิทสนมและคุ้นเคยกันมากขึ้น

การสื่อสารที่เห็นได้ชัดในการนับถือผี ก็คือ ลูกชายคนโตที่อยู่กับพ่อแม่จะเป็นผู้สืบผีต่อจากพ่อแม่ และสืบสานพิธีกรรมต่างๆ เมื่อพ่อแม่ตายไปแล้ว เช่น พิธีเสนเรือน มีการจัดเครื่องเช่นไหว้ให้แก่บรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว การนับถือผีของชาวไทยโชนง เป็นการสืบสานที่มีต่อกัน เป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูต่อกับพ่อแม่ บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว และเป็น การกระชับความสัมพันธ์ของญาติพี่น้องที่นับถือผีเดียวกัน หรือญาติคนอื่นๆ ทั้งที่อยู่ในหมู่บ้าน และต่างหมู่บ้านได้มาพบปะสังสรรค์กันด้วย

¹วันปาดตง คือ วันที่ลูกหลานนำเครื่องเช่นไหว้ไปให้ผีเรือนทุก 5 วัน สำหรับผู้ท้าว ทุก 10 วัน สำหรับผู้น้อย (सानสายโย, 2545 : 64)

²ปานเดือน หมายถึง พานใส่เครื่องเช่นไหว้ผีบรรพบุรุษ (सानสายโย, 2545 : 62)

11. ประเพณีทำบุญกลางบ้าน

ประเพณีทำบุญกลางบ้าน หรือทำบุญกลางแจ้ง เป็นประเพณีที่ชาวไทยโชนังมีความเชื่อว่าเป็นการทำบุญให้บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว เพื่อให้เกิดสิริมงคล โดยมีการนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์

นายพาน ทองเชื้อ ผู้เชี่ยวชาญด้านจักสานชาวไทยโชนังได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับประเพณีทำบุญกลางบ้าน ไว้ว่า

“การทำบุญกลางบ้านมีเป็นประจำทุกปี มีการทำบุญตักบาตรมีการนำสิ่งของมาถวายพระ ซึ่งชาวไทยโชนังมีความเชื่อว่าจะเมื่อทำบุญแล้วจะประสบแต่ความเป็นสิริมงคล และเป็นการขอฝนให้ตกต้องตามฤดูกาล” (พาน ทองเชื้อ, 3 ธันวาคม 2545)

นางน้ำวัง คิตหงิม ผู้นำสตรีชาวไทยโชนังได้เล่าให้ผู้เขียนฟังเกี่ยวกับประเพณีทำบุญกลางบ้าน ไว้ดังนี้

“ประเพณีทำบุญกลางบ้าน หรือทำบุญกลางแจ้ง จะทำกันในช่วงเดือนแปดหรือเดือนเก้า ช่วงเข้าพรรษาประมาณเดือนกรกฎาคม – สิงหาคม ชาวบ้านจะนัดกัน แล้วนิมนต์พระมาเจริญพระพุทธมนต์เย็น ซึ่งในตอนเช้ามีการทำบุญตักบาตร” (น้ำวัง คิตหงิม, 3 ธันวาคม 2545)

การสื่อสารทางวัฒนธรรมด้านประเพณีทำบุญกลางบ้าน มีการสืบสานด้วยการปฏิบัติของชาวไทยโชนังที่กระทำทุกปีและการสื่อสารของชาวไทยโชนังที่ทำบุญกุศลส่งไปถึงพระยาแดนก็เพื่อขอให้บ้านเมืองของตนมีความอุดมสมบูรณ์ มีฝนตกต้องตามฤดูกาล เพื่อช่วยให้การทำเกษตรของคนได้ผลดี

12. ประเพณีนับถือน้ำ

ชาวไทยโชนังนับถือน้ำและให้ความสำคัญต่อผีบรรพบุรุษเป็นอย่างมาก มีการสืบผีบรรพบุรุษของตัวเองต่อๆ กันมา ในการสืบผีลูกชายคนโตจะเป็นผู้สืบผีต่อจากพ่อแม่ที่ตายไปแล้ว ส่วนลูกสาวเมื่อแต่งงานออกไปจะนับถือน้ำทางสามี

นายพาน ทองเชื้อ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจักสานได้กล่าวถึงการนับถือน้ำไว้ดังนี้

“การนับถือน้ำถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงไว้ซึ่งความเป็นปึกแผ่นของชาวไทยโชนังเนื่องด้วยความเชื่อดั้งเดิมมีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตเป็นอย่างมาก ดังนั้นพิธีกรรมจึงเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงกลุ่มชาติพันธุ์ การปฏิบัติตามประเพณี พิธีกรรมและความเชื่อที่เกี่ยวกับ

การนับถือผี เป็นสิ่งที่ชาวไทยโชนงทุกคนถือเป็นหน้าที่และพร้อมใจกันที่จะปฏิบัติ โดยเชื่อว่าเป็นสิ่งที่ดีงามและเป็นสิริมงคลแก่ผู้ปฏิบัติ” (พาน ทองเชื้อ, 3 ธันวาคม 2545)

นางสาวมัทนา ทองเชื้อ หญิงชาวไทยโชนงในหมู่บ้านฯ ได้พูดถึงการนับถือผีของชาวไทยโชนง ไว้ว่า

“ไทยโชนงยังคงมีความเชื่อและเคารพนับถือผีต่างๆอยู่ ซึ่งได้แก่ ผีประจำพื้นที่ทำกิน ผีผด ผีเจ้าพ่อ ผีบรรพบุรุษ ฯลฯ ซึ่งจะมีพิธีกรรมที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับผี เช่น พิธีเสนเรือน พิธีเสนปาดตง “พิธีปาดตงข้าวใหม่” เป็นต้น” (มัทนา ทองเชื้อ, 3 ธันวาคม 2545)

จากการสังเกตการณ์ของผู้เขียนพบว่า เมื่อชายไทยโชนงผู้เป็นพ่อเสียชีวิตลง ลูกชายคนโต ที่อยู่ในบ้านร่วมกับกับพ่อ แม่จะเป็นผู้สืบผีจากผู้เป็นพ่อ โดยจัดให้มีสิ่งต่างๆ ในการสืบทอด เช่น

1. กะล่อหอง ซึ่งเป็นที่อยู่ของผีเรือนหรือผีบรรพบุรุษ ตรงบริเวณเสาเอกของเรือน และจะต้องให้เกียรติโดยแสดงความเคารพต่อผีบรรพบุรุษด้วย

2. กว้าน บริเวณหรือห้องที่อยู่ถัดไปจากกะล่อหอง เพื่อใช้ในการประกอบพิธีเสนเรือนของผู้ท้าว โดยชาวไทยโชนงมีความเชื่อว่าจะทำพิธีนี้ขึ้นเมื่อเกิดเหตุร้ายแรงหรือคนในบ้านเจ็บป่วย โดยเชื่อว่าผีเรือนถูกแค้นจับตัวไปกักขังไว้

3. จัดให้มีพิธีกรรมต่างๆ เป็นประเพณีที่ต้องปฏิบัติ เช่น จัดหาเครื่องเซ่นไหว้และสิ่งของที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรม เพื่อให้ผีเรือนมารับและกินเครื่องเซ่น ได้แก่ พิธีเชิญผีขึ้นเรือน หลังจากที่ได้เก็บกระดูกผู้ตายเรียบร้อยแล้ว

13. ประเพณีเสนปาดตง

“ปาดตง” แปลว่า วางตั้งไว้ โดยการนำเครื่องเซ่นไปให้ผีเรือนกินที่กะล่อหอง ซึ่งวันปาดตงของแต่ละบ้านจะทำคนละวันหรืออาจจะตรงกันก็ได้ วันที่ตรงกันส่วนใหญ่จะเป็นเครือญาติที่นับถือผีเดียวกัน “ผู้ท้าว” จะทำทุก 5 วัน “ผู้น้อย” จะทำทุก 10 วัน โดยทำ 2 ครั้งในช่วงเช้าและช่วงกลางวัน และจะต้องบอกให้ผีเรือนมากินพร้อมกัน พร้อมทั้งขอพรให้มีความสุขด้วย

‘พิธีปาดตงข้าวใหม่’ เป็นพิธีที่เกี่ยวข้องหลังจากการเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว จะมีพิธีเซ่นไหว้ผี (บันเทิง เพียรคำ, 2545 : 65)

ผู้ท้าว คือ ชื่อเรียกผู้ที่สืบเชื้อสายมาจากเจ้าผู้ครองนคร (นุกูล ชมภูนิช, 2539 : 101)

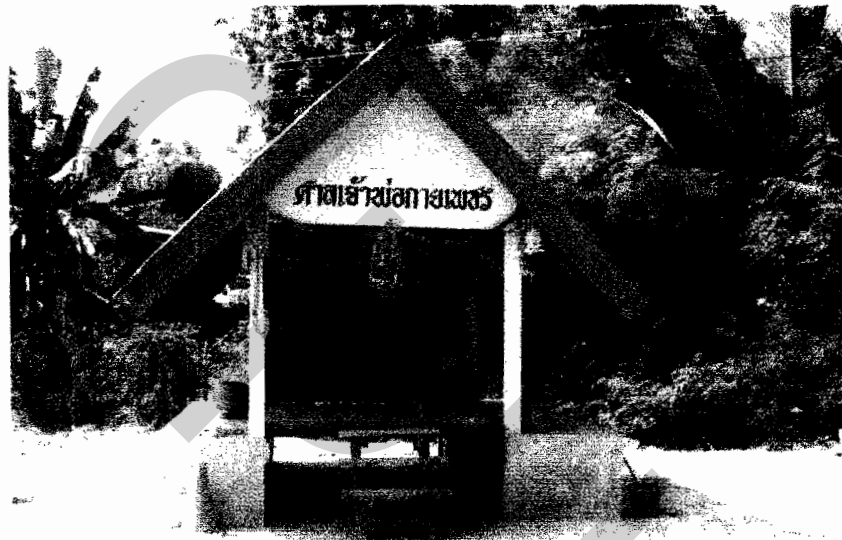
ผู้น้อย คือ ชื่อเรียกตระกูลคนสามัญธรรมดา (นุกูล ชมภูนิช, 2539 : 101)

นายสนิท คำสาร ผู้ใหญ่บ้านชาวไทยโซ่งบ้านคอนเดาอิฐได้พูดถึงพิธีเสนปาดตงที่มีความสำคัญอย่างมากสำหรับชาวไทยโซ่ง ไว้ว่า

“พิธีปาดตง คือ การเซ่นทุกสัปดาห์ของคนลาว ทุก 10 วัน ของผู้น้อย และทุก 5 วัน ของผู้ท้าว ปัจจุบันทำบ้างไม่ทำบ้าง ต้องปาดให้ตรงเวנדง คือ วันเรียกผีต้นตระกูลขึ้นเรือน ถ้าปาดผิดวัน ผีจะไม่ได้กิน” (สนิท คำสาร, 3 ธันวาคม 2545)

14. ประเพณีเลี้ยงศาลเจ้าพ่อกายเพชร

ภาพที่ 41 ศาลเจ้าพ่อกายเพชร

ที่มา นางน้ำวัง ดิดหงิม

ประเพณีเลี้ยงศาลเจ้าพ่อกายเพชรของชาวไทยโซ่งบ้านคอนเดาอิฐ ซึ่งจะจัดพิธีเซ่นไหว้ในวันที่ 13 เมษายนของทุกปี ในวันนั้นชาวไทยโซ่งจะพร้อมใจกันนำเครื่องเซ่นมาถวายเจ้าพ่อที่ศาลเจ้า โดยมีความเชื่อว่าถ้าได้ปฏิบัติแล้วจะเป็นสิริมงคลต่อตนเองและหมู่บ้าน รวมถึงเป็นการป้องกันภัยธรรมชาติไม่ให้เกิดขึ้นอีกด้วย

นายสมนึก แลเพชร ผู้นำกลุ่มเยาวชนชาวไทยโซ่งบ้านคอนเดาอิฐได้พูดถึงประเพณีเลี้ยงศาลเจ้าพ่อกายเพชร ไว้ว่า

“ชาวไทยโซ่งมีความเชื่อว่า เจ้าพ่อช่วยคุ้มครองคนในหมู่บ้านให้รอดพ้นจากภัยพิบัติต่างๆ เช่น ลมมรสุม น้ำท่วม ที่มีเป็นประจำทุกปี” (สมนึก แลเพชร, 3 ธันวาคม 2545)

ในประเพณีเลี้ยงศาลเจ้าพ่อกายเพชร ผู้เขียนได้รับคำบอกเล่าจากนางอุไร แฝงเพชร ผู้เชี่ยวชาญด้านการทอผ้าได้กล่าวว่า ประเพณีนี้จะทำกันในวันที่ 13 เมษายน ของทุกปี เพื่อเป็นการตอบแทนบุญคุณของเจ้าพ่อที่ช่วยปกป้องรักษาชาวบ้านไม่ได้รับภัยพิบัติใดๆ ทั้งสิ้น เช่น ภัยจากน้ำท่วม ภัยจากลมมรสุม หรือภัยธรรมชาติอื่นๆ ชาวบ้านเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าพ่อ ดังนั้นเมื่อถึงวันดังกล่าวชาวบ้านแต่ละบ้านจะจัดนำเครื่องเช่นมาถวาย โดยใส่ถาดวางไว้หน้าศาล จากนั้นชาวบ้านจะจุดธูปเทียนขึ้นไปไหว้เจ้าพ่อที่ศาลเป็นการสักการะเจ้าพ่อ มีการพ่อน้ำถวาย โดยหญิงที่มีอายุและติดตามด้วยชายรักกันเป็นคู่ๆ มีการตีกลองยาวประกอบเป็นจังหวะ สร้างความครึกครื้นได้อย่างดี มีเสียงเพลงแคนจากเทพเพลงดังออกมาจากเครื่องขยายเสียงอีกด้านหนึ่ง ซึ่งสร้างความสนุกสนานให้แก่งาน ต่อจากนั้นผู้ทำหน้าที่ดูแลศาล จะนำเทียนจากศาลมาหยดลงในแก้วน้ำในแต่ละถาด เพื่อเป็นสิริมงคลและแทนน้ำมนต์ของเจ้าพ่อ พร้อมกันนั้นจะมีผู้ถือธูปที่จุดแล้วจากศาลกำใหญ่นำมาปักไว้ในถาด ถาดละ 1 ดอก ทุกๆ ถาด ซึ่งในถาดแต่ละถาดจะมีขนมหวาน ผลไม้ กล้วยน้ำว่า น้ำดื่ม และเหล้า

เวลาประมาณ 9.00 น. จะมีคนทรงเจ้าพ่อ ซึ่งเป็นผู้หญิงนุ่งผ้าโจงกระเบน ใส่เสื้อคอกลม แขนกระบอกตัดดอกไม้ มีผ้าสไบเฉียงพาดไหล่ โปกศิระชะด้วยผ้าสี กินหมากและสูบบุหรี่ ต่อจากนั้นจะขึ้นไปบนศาล จุดธูปเทียนสักการะเจ้าพ่อ เพื่อให้เจ้าพ่อมาประทับ เมื่อเจ้าพ่อประทับร่างทรงแล้ว จะมีผู้สูงอายุซึ่งเป็นตัวแทนของหมู่บ้านกล่าวคำบูชาศาลประจำหมู่บ้านนั้นว่า “วันนี้พวกเราได้นำขนม ผลไม้ เหล้า และน้ำนำมาไหว้เจ้าพ่อครั้งนี้ เพื่อขอความเป็นสิริมงคลแก่หมู่บ้าน ขอบารมีของเจ้าพ่อจงคุ้มครองพวกเราทุกคนทุกบ้านให้พ้นจากภัยธรรมชาติและอันตรายทั้งปวง จะปลูกพืชปลูกผัก บ่มลูกข้าวขอให้ได้ผลดีไม่มีเสียหาย โรคภัยไข้เจ็บอย่าได้มาเบียดเบียนต่อพวกข้าพเจ้าเลยตลอดทั้งปี แล้วขอเชิญเจ้าพ่อมารับเครื่องสักการะเหล่านี้ด้วย” จากนั้นคนทรงเจ้าพ่อจะออกมาตักน้ำมนต์ที่อยู่ในกระถางที่ตั้งอยู่หน้าศาล สาธุกรรมให้แก่ผู้มาชุมนุมกันในวันนี้อย่างทั่วถึง ต่อจากนั้นผู้ดูแลศาลจะเดินเก็บธูปในถาดทุกถาดมารวมกันเพื่อนับว่าปีนี้มีผู้นำถาดมาถวายที่บ้าน โดยมีการจดจำนวนบ้านไว้ในแต่ละปี เมื่อเสร็จพิธีช่วงนี้แล้ว ทุกคนจะยกถาดของตนออกไปจากลานหน้าศาล จากนั้นจะมีคนนำกล้วยน้ำว่าและมะพร้าวใส่แข่งไว้ ช่วงขณะหนึ่ง คนทรงเจ้าพ่อจะลงมาจากศาลถือลูกมะพร้าว แล้วร่ำรำตามจังหวะกลองยาวต่อหน้าชาย 2 คน ที่ถือไม้คมแฝกไว้ในมือ ชาย 2 คนนี้จะร่ำรำตามจังหวะเพลงเช่นเดียวกัน คนทรงทำท่าจะโยนลูกมะพร้าวให้ชาย 2 คนดี แต่ก็โยน ทำเช่นนี้อยู่ 2 - 3 ครั้ง เป็นการหลอกล่อให้ดี ลูกมะพร้าวไม่ถูก ในที่สุดคนทรงก็โยนลูกมะพร้าวนั้นให้ลอยขึ้นไปในอากาศหน้าคู่ต่อสู้ ชายที่ถือไม้คมแฝกอยู่นั้นก็จะดีลูกมะพร้าวให้แตกกลางอากาศ ทำให้น้ำและเนื้อมะพร้าวแตกกระจายหล่นลงบนพื้นลานปูน ถ้ามะพร้าวมีจำนวนมากก็จะมีคนมาช่วยโยนลูกมะพร้าวให้ฝ่ายชายดีจนหมด

มะพร้าวบางลูก ผู้โยนจะโยนโดยใช้วิธีหลอกไม่ให้อีกฝ่ายตีโดน ทำให้เป็นที่สนุกสนานของคนดู ฝ่ายผู้เชียร์และผู้ตีกลองยาวก็บรรเลงเป็นจังหวะเรื่อยๆ ไปจนกว่าจะเสร็จสิ้นการตีลูกมะพร้าวให้แตก การเล่นเกมแบบนี้ชาวบ้านเรียกว่า “การตีคลี”¹ เศษมะพร้าวที่หล่นแตกเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อยจะนำมารวมใส่ถุงไว้ เพื่อให้แม่ครัวนำไปชุกทำก๊วยบวคซีเลี้ยงคนที่มาชุมนุมกันที่ลานกลางหมู่บ้านในตอนเย็นวันนั้น

การสื่อสารทางวัฒนธรรมในประเพณีเลี้ยงศาลเจ้าพ่อของชาวไทยโซ่ง จะมีสืบสานไปถึงลูกหลาน เพราะเชื่อว่า เจ้าพ่อจะช่วยคุ้มครองคนในหมู่บ้านให้รอดพ้นจากภัยอันตรายทั้งหลาย เช่น ลมมรสุม น้ำท่วม อัคคีภัยต่างๆ และมีการกำหนดวันไว้ในการทำพิธี เพื่อจุดประสงค์ในการจัดพิธีเช่นไหว้เจ้าพ่อเพื่อความสุข และความเป็นสิริมงคลต่อไป

15. การประกอบอาชีพ

อาชีพที่สำคัญของชาวไทยโซ่งตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน คือ ทำเกษตรกรรมผสมผสานการทำนา ทำไร่ ในสมัยก่อนนอกจากอาชีพหลักเหล่านี้แล้วชาวไทยโซ่งยังมีอาชีพรอง ซึ่งได้แก่การจักสาน ทอผ้า เลี้ยงไหม ในปัจจุบันชาวไทยโซ่งมีการประกอบอาชีพอื่นๆ นอกเหนือจากอาชีพเดิม เช่น ค้าขาย รับจ้าง และรับราชการ เป็นต้น

นางพลอย ดิคนิม ศิลปินแม่เพลงชาวไทยโซ่งได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของชาวไทยโซ่งไว้ดังนี้

“อาชีพของชาวไทยโซ่งบ้านดอนเตาอิฐมีการทำนาเป็นหลัก ทำไร่อ้อย ทอผ้า จักสาน สำหรับการทอผ้าปัจจุบันได้รับการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มแม่บ้านทอผ้าขึ้น ทำให้หญิงชาวไทยโซ่งมีรายได้จากการทอผ้า เสริมรายได้ของครอบครัวอีกทางหนึ่ง” (พลอย ดิคนิม, 9 ธันวาคม 2545)

นางอุไร แฝงเพชร ผู้เชี่ยวชาญด้านทอผ้าชาวไทยโซ่งได้พูดถึงเรื่องการประกอบอาชีพของชาวไทยโซ่ง ไว้ว่า

“อาชีพหลักที่สำคัญของไทยโซ่งในสมัยก่อน คือ ทำนา ทำไร่ ส่วนการจักสาน ทอผ้า เย็บปักถักร้อย จะทำเมื่อว่างจากการทำนา ในสมัยก่อนไทยโซ่งนิยมปลูกต้นไม้ เช่น ไม้ตง ไม้ป่า ไม้สีตุ๊ก ไว้จักสานเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันและในพิธีกรรม เช่น กระบุง ปานเขื่อน

¹ตีคลี หมายถึง การเล่นเกมแข่งขันอย่างหนึ่ง ซึ่งใช้ไม้ตีลูกกลมด้วยไม้ (พจนานุกรมฯ, 2525 :

ไช้ กะเหล็บ เป็นต้น ปัจจุบันงานฝีมือมีน้อยลงทำให้มีการปลูกไม้ผลขึ้นมาทดแทน เพื่อนำมาขาย และเก็บไว้กิน เช่น มะพร้าว มะม่วง ถั่วฝักยาว รวมทั้งการปลูกพืชสวนครัว เช่น พริก มะเขือ บวบ กะเพรา ฟักทอง ฯลฯ นอกจากนี้ชาวไทยโซ่งยังได้ประกอบอาชีพอื่นๆ ด้วย เช่น เลี้ยงปลา ค้าขาย รับจ้าง และรับราชการ หนุ่มสาวไทยโซ่งบางคนมาทำงานในเมืองก็มี” (อุไร แผงเพชร, 18 มกราคม 2546)

การสื่อสารทางวัฒนธรรมที่สืบทอดการประกอบอาชีพที่มีมาแต่บรรพบุรุษถึงลูกหลานที่เห็นได้เด่นชัด คือ การทำนา การทอผ้า การจักสาน ซึ่งลูกหลานได้รับการถ่ายทอดกระบวนการวิธีทำจากพ่อแม่ จนมีความสามารถพร้อมที่จะลงมือทำด้วยตัวเอง เช่น

การทำนา พ่อ แม่ ได้ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการทำนาให้ลูกหลานได้ทราบและนำไปปฏิบัติ ดังนี้

1. ให้รู้จักพันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูก เช่น พันธุ์พื้นเมือง พันธุ์เหลืองประทิว ฯลฯ
2. ให้ทราบถึงวิธีการไถนา ดำนา หว่านข้าว โดยให้ทราบว่าระยะเวลาที่ฝนเริ่มตก คือ เดือนพฤษภาคม – กรกฎาคม จะมีการไถคราดดิน 2 ครั้ง จากนั้นจึงจะหว่านเมล็ดข้าวลงไป ในดินคือราวเดือนกรกฎาคม เมื่อข้าวเริ่มโตจนถึงเก็บเกี่ยวจึงมีการใส่ปุ๋ย ฉีดยาฆ่าแมลง เพื่อให้ได้ผลผลิตดี
3. บอกให้ทราบถึงการเก็บเกี่ยวข้าว ถ้าข้าวหนักจะเก็บเกี่ยวเดือนมกราคม – กุมภาพันธ์ ถ้าข้าวเบาเก็บเกี่ยวเดือนธันวาคม

เมื่อลูกหลานได้รับการถ่ายทอดกรรมวิธีในการทำนาแล้วก็สามารถดำเนินรอยตามการทำงานที่ถูกต้องต่อไปได้

16. อาหารการกิน

ในปัจจุบันชาวไทยโซ่งส่วนมากนิยมบริโภคข้าวเจ้า ข้าวเหนียวกับผักและเครื่องจิ้ม ซึ่งจะทำขึ้นเอง เช่น ปลาร้า ปลาแห้ง เนื้อปลา และเนื้อหมู แกงหน่อ ไม้เปรี้ยว เมื่อมีงานพิธีใหญ่ๆ เช่น พิธีเสนาเรือน จึงจะมีการฆ่าหมู วัว ควาย และไก่ ปัจจุบันเปลี่ยนจากการฆ่าเป็นการซื้อจากร้านขายเนื้อหมู เนื้อวัว และไก่แทน เนื่องจากชาวไทยโซ่งมีการนับถือศาสนาพุทธและมีความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว ทำบาปตกนรก ทำบุญได้ขึ้นสวรรค์ จึงทำให้ชาวไทยโซ่งไม่ฆ่าควาย ฆ่าหมูเพื่อเซ่นไหว้เหมือนแต่ก่อนอีกประการหนึ่ง ในปัจจุบันภาวะเศรษฐกิจค่อนข้างจะฝืดเคือง จึงทำให้ชาวไทยโซ่งต้องลดรายจ่ายด้วยการจัดซื้อเนื้อควาย เนื้อหมู ชิ้นเล็กๆ มาเซ่นไหว้แทน

นางน้ำวัง คิคหงิม ผู้นำสตรีชาวไทยโซ่งได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเรื่องอาหารการกินของชาวไทยโซ่งไว้ว่า

“แต่ก่อนชาวไทยโซ่งนิยมทานข้าวเหนียวและอาหารที่มีรสจัด ได้แก่ แกงส้มหน่อไม้คอง (หน่อไม้เปรี้ยว) น้ำพริกปลาร้า แกงผำ แกงหยวกกล้วย ลูกเขียดทอด ยำชนิดต่างๆ ปัจจุบันกินข้าวเจ้า และข้าวเหนียว และนิยมอาหารไทยมากขึ้น” (น้ำวัง คิคหงิม, 3 ธันวาคม 2545)

นางเสนอ คำสาร ภรรยาผู้ใหญ่บ้านคอนเตาอิฐได้พูดถึงเรื่องอาหารการกินของชาวไทยโซ่งไว้ ดังนี้

“ชาวไทยโซ่งกินข้าวเจ้าข้าวเหนียวและอาหารที่มีรสจัด ใส่เครื่องปรุงด้วยพริก เกลือ ปลาร้า และชอบผักทุกชนิด ส่วนเนื้อสัตว์นิยมเนื้อหมู ไก่ เป็ด และเนื้อวัวนำมาทำอาหารกินในครัวเรือน” (เสนอ คำสาร, 3 ธันวาคม 2545)

ในงานวันสงกรานต์ ผู้เขียนได้สังเกตการณ์เกี่ยวกับอาหารที่ชาวไทยโซ่งได้นำมาเลี้ยงผู้คนในงาน มีทั้งอาหารไทย และอาหารชาวไทยโซ่ง เช่น แกงหน่อไม้คอง แกงหน่อปิ้ง แกงหยั่ว จีบผักหวาน ลูกเขียดทอด ฯลฯ ส่วนอาหารไทยก็มี ขนมจีนน้ำยา ส้มตำ และอื่นๆ ส่วนอาหารหวานก็มีลอดช่องน้ำกะทิ สาเกเปียก ข้าวเหนียวเปียก และผลไม้บ้าง กล่าวโดยสรุปแล้ว อาหารที่นำมาจัดเลี้ยงผู้มาในงานจะมีทั้งอาหารไทยมากกว่าอาหารของชาวไทยโซ่งแต่ดั้งเดิม

อาหารดั้งเดิมของชาวไทยโซ่ง

16.1 แกงส้มหน่อไม้คอง

ภาพที่ 42 แกงหน่อ ไม้คอง

ที่มา สุนทร ศิริรัตน์, 2544 : 81

นำหน่อไม้ดองที่คั้นน้ำจนหมดแล้ว นำมาต้มให้สุก แล้วจึงใส่เครื่องแกงส้ม น้ำปลาร้าปรุงรสให้พอเหมาะ ต้มให้เดือดจึงใส่เนื้อสัตว์ เช่น เนื้อปลา เนื้อหมู หรือเนื้อไก่ ถ้าเป็นแกงในประเพณีเสนเรือนจะใส่เฉพาะเนื้อ ถ้าแกงในงานเลี้ยงศิเรียนตอนเก็บข้าวครั้งแรก จะใส่ปูนา หอยขม หรือใส่ปลา

แกงหน่อไม้ดองมีข้อจำกัด คือ จะไม่แกงในงานศพ เนื่องจากชาวไทยโชนังมีความเชื่อว่าจะทำให้คนตายไม่สิ้นสุด

16.2 แกงห้วยะ

ภาพที่ 43 แกงห้วยะ

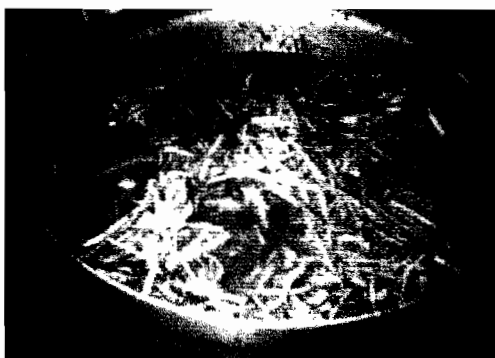
ที่มา สุนทร ศิริรัตน์, 2544 : 81

แกงห้วยะหรือแกงหอยกกล้วย เป็นแกงที่นำมาแกงในงานศพ วิธีแกง ก็คือนำหอยกกล้วยมาหั่นตามขวาง นำมาแช่น้ำสวไลออกให้หมดแล้ว นำมาต้มกับเนื้อวัวหรือเนื้อควาย ใส่เครื่องแกง ใส่พริกพอประมาณ ใส่น้ำปลาร้า ใบมะกรูด ข่า และ “มะเข็้น”¹ ปรุงรสให้เข้ากัน เมื่อเดือดแล้วยกลงนำมาทานได้

¹มะเข็้น ชื่อต้นไม้ขนาดกลาง มีต้นและกิ่งก้านเป็นหนาม มีใบฝอย ผลเล็ก กลิ่นฉุน เมล็ดกลมดำ ใช้ผล ผสมเป็นเครื่องแกง (พจนานุกรม 2530 : 407)

16.3 แกงหน่อปิ้ง

ภาพที่ 44 แกงหน่อปิ้ง

ทิมา สุนทร ศิริรัตน์, 2544 : 81

แกงหน่อปิ้ง หรือแกงหน่อไม้รวก นำหน่อไม้รวกมาหั่นเป็นเส้นขนาดใหญ่ นำไปแช่น้ำ 2 วัน 2 คืน จากนั้นก็นำขี้เถ้ามาเคล้าหน่อไม้เพื่อล้างเมือกออก นำมาแกงใส่ใบย่านาง ใบแมงลัก ประุงรสให้เข้ากัน เมื่อสุกแล้วจึงนำมาทานได้

16.4 แกงผักหวาน (จืดผักหวาน)

ภาพที่ 45 แกงผักหวาน

ทิมา สุนทร ศิริรัตน์, 2544 : 81

นำผักหวานไปลอก แล้วนำมาเคล้ากับเครื่องยาที่เตรียมไว้ มีทั้งเครื่องแกงเผ็ด ข่า มะแข่น โขลกกับเนื้อปลา นำเครื่องที่ปรุงแล้วมาคั่ว ใส่น้ำปลาร้า คดกเคล้าให้เข้ากัน นำมาทานได้ อาหารชนิดนี้ชาวไทยไซ่งะจะทำในพิธีเสนเรือน

16.5 แจ่ว

อาหารชาวไทยโซ่งที่ทำเป็นประจำในครัวเรือน คือ แจ่วปลาร้า ประกอบด้วย พริกชี้ฟ้า หอมแดง เนื้อปลาช่อน เนื้อปลาคุก หรือเนื้อปลาหมอ นำเนื้อปลามาต้มกับน้ำปลาร้าให้สุกจนเคี้ยว จากนั้นนำเนื้อปลามาแกะแล้วโขลกกับเครื่องปรุง ที่เผาแล้วหรือสดๆ ก็ได้ เติมน้ำ กระเทียม น้ำปลาร้า และน้ำมันงา นำมาทานกับเครื่องจิ้ม ซึ่งได้แก่ผักพื้นบ้านที่มีอยู่ทั่วไป

การสื่อสารทางวัฒนธรรมในเรื่องอาหารการกิน มีการสืบทอดจากพ่อแม่สู่ลูกหลาน โดยเฉพาะอาหารหลักก็คือน้ำพริกปลาร้า แกงส้มหน่อไม้คอง ที่ยังคงมีอยู่ในสำรับกับข้าวของครอบครัวชาวไทยโซ่ง

สำหรับพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารของชาวไทยโซ่งในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไป อาจเป็นเพราะว่าบริบท (สิ่งแวดล้อม) ที่อยู่รอบๆ ตัวชาวไทยโซ่งที่มีทั้งที่เป็นคนไทย และคนจีน จึงทำให้แนวโน้มในการบริโภคอาหารของชาวไทยโซ่งเปลี่ยนแปลงไปจากการบริโภคข้าวเหนียวปลาร้า แกงหน่อส้ม ฯลฯ ไปเป็นบริโภคอาหารไทยมากขึ้น เช่น บริโภคข้าวเจ้า เป็นอาหารหลัก แทนข้าวเหนียว นอกจากบริโภคอาหารไทยแล้ว อาหารจีนก็มี เช่น ก๋วยเตี๋ยว เป็นต้น

ในปัจจุบันการดำเนินชีวิตของชาวไทยโซ่งได้เปลี่ยนแปลงไป มีการนำพุทธศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันมากขึ้นคล้ายการปฏิบัติเป็นประจำอยู่เนืองๆ เช่น การไปทำบุญที่วัด ได้ฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าให้รู้จักบาปบุญมากขึ้น รู้ว่าการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตเป็นบาป เมื่อทำไปจะมีบาปติดตัว ทำให้ต้องประสบเคราะห์กรรมต่างๆ เมื่อเห็นว่าการฆ่าสัตว์เป็นบาปชาวไทยโซ่งจึงหลีกเลี่ยงที่จะฆ่าสัตว์ เช่น ควาย หมู ที่เคยนำมาเช่นไหว้ในประเพณีเสนเรือน เปลี่ยนไปเป็นการซื้อเป็นจิ้งๆ จากร้านนำมาเช่นไหว้

ผู้เขียนได้สัมภาษณ์นางอุไร แฝงเพชร ผู้เชี่ยวชาญด้านทอดผ้า เกี่ยวกับเครื่องเช่นไหว้ที่จัดในพิธีเสนเรือนของชาวไทยโซ่ง ซึ่งได้บอกให้ทราบว่า

“การจัดเครื่องเช่นไหว้ในสมัยก่อน คนชั้นผู้ท้าวจะต้องนำควาย 1 ตัว เพื่อมาเช่นไหว้ คนชั้นผู้น้อยจะนำหมู 1 ตัว เพื่อนำมาเช่นไหว้ ซึ่งในสมัยก่อนชาวไทยโซ่งที่เป็นผู้ท้าวจะเลี้ยงควายไว้ในการทำพิธีเสนเรือน ขณะเดียวกันคนชั้นผู้น้อยจะเลี้ยงหมูเพื่อใช้ในพิธีเสนเรือนเช่นเดียวกัน โดยอธิษฐานว่า ถ้าหากคนทำมาหากินเจริญรุ่งเรืองและเลี้ยงหมูได้อ้วนท้วนตลอดรอดฝั่งก็จะนำไปทำพิธีเช่นไหว้ ทุกบ้านจึงมีการเลี้ยงหมูหรือเลี้ยงควายไว้ การเลี้ยงไว้เองจะทำให้ประหยัดได้มาก ในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน การทำพิธีเช่นไหว้ จะซื้อเนื้อควาย หรือเนื้อหมูเป็นจิ้งๆ มาจากตลาด นำไปต้มให้สุก แล้วนำไปใส่ในพานเครื่องเช่นไหว้ ที่เรียกว่า “ปานผือน”

ในป่านเดือนจะมีสิ่งของบรรจุอยู่ เช่น ข้าวลัมมัด ข้าวเหนียวเปียก ขนมัดมัดแขงมัดขาว เผือกคัมมันคัม ขนมัดมัดตัด งาคัด หรือที่เรียกว่า “ขนมัดมัดอับ” และผลไม้ตามฤดูกาล 2 – 3 ชนิด เช่น มะม่วง ขนุน ทูเรียน กล้วย อ้อย แดงโม และถั่วน้ำเย็น” (อุไร แฝงเพชร, 18 มกราคม 2546)

17. เครื่องใช้ในชีวิตรประจำวัน และในพิธีกรรมของชาวไทยโซ่ง

ในสมัยก่อนชาวไทยโซ่งทั้งชายและหญิงจะต้องมีความสามารถในการจักสาน และทอผ้าขึ้นใช้เอง ไม่มีการซื้อหาจากที่ใด คุณสมบัติอย่างหนึ่งของชาวไทยโซ่งก่อนแต่งงานจะต้องสานเครื่องใช้ในพิธีแต่งงานได้ ขณะเดียวกันหญิงไทยโซ่งจะต้องมีความสามารถในการทอผ้าที่จะนำมาตัดเย็บเสื้อผ้าให้แก่คนในครอบครัวได้ เช่น เสื้อผ้าของพ่อบ้าน ลูกบ้าน และของตัวเอง ซึ่งการมีฝีมือในการทอผ้า และการจักสานนี้ได้มีการสื่อสาร สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมทั้ง 2 อย่างนี้ มาสู่ลูกหลานในปัจจุบัน

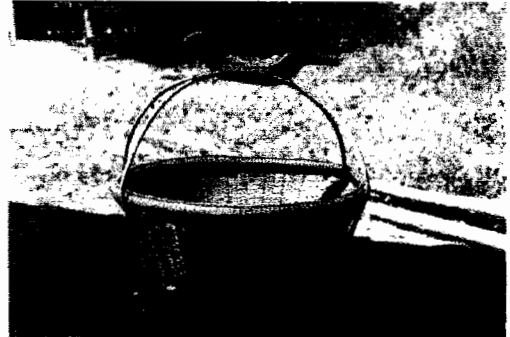
ในที่นี้ผู้เขียนได้นำภาพเครื่องจักสานของชาวไทยโซ่งมาแสดงไว้ เช่น

ภาพที่ 46 กะเหล็บ ไซ้ใส่เครื่องใช้
ประจำตัวของหญิงชาวไทยช่าง

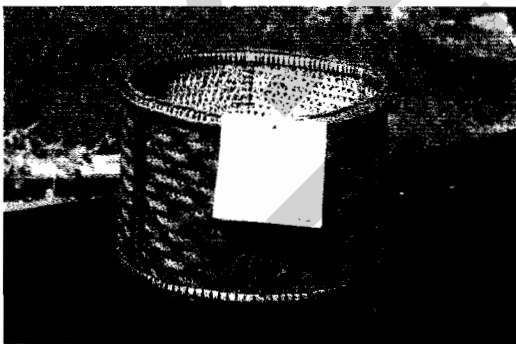
ที่มา นายพาน ทองเชื้อ

ภาพที่ 47 ตะกร้า (เข้าหลอด) ไซ้ใส่หลอดค้าย
สีต่างๆ เพื่อนำไปใช้ทอผ้า

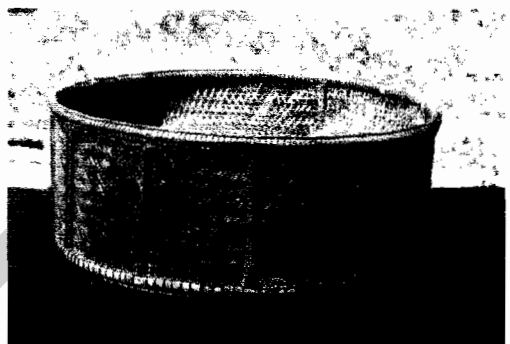
ที่มา นายพาน ทองเชื้อ

ภาพที่ 48 เขียนหมาก ไซ้ใส่หมากพลู

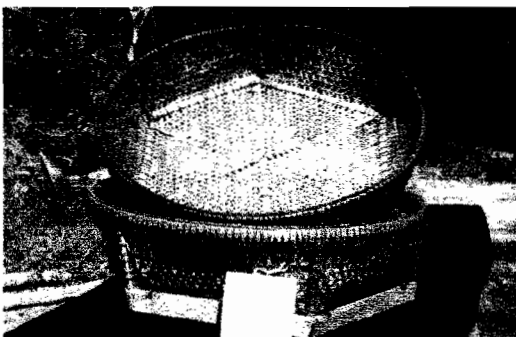
ที่มา นายพาน ทองเชื้อ

ภาพที่ 49 ไซ้ ไซ้ใส่วัสดุอุปกรณ์เย็บปักถักร้อย

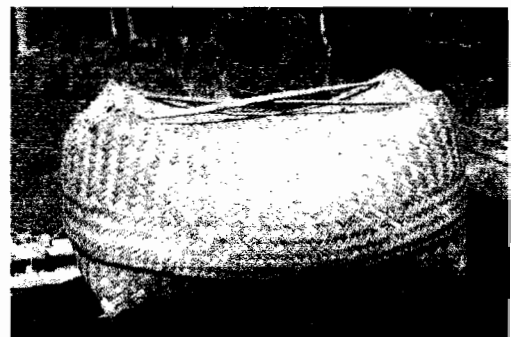
ที่มา นายพาน ทองเชื้อ

ภาพที่ 50 ปานผืน ไซ้ในพิธีเสนเรือน

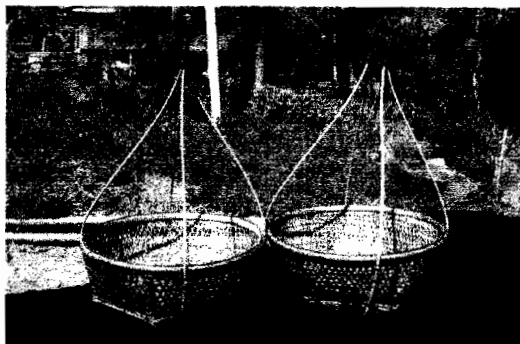
ที่มา นายพาน ทองเชื้อ

ภาพที่ 51 ขมุก ไซ้ใส่ผ้าหรือเสื่อผ้า

ที่มา นายพาน ทองเชื้อ

ภาพที่ 52 กระจาดหาบ ใช้ใส่สิ่งของ
และเครื่องใช้ต่างๆ

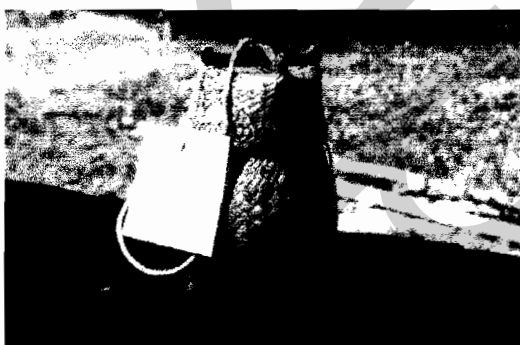
ที่มา นายพาน ทองเชื้อ

ภาพที่ 53 กระบุง ใช้ใส่ข้าวสาร
ข้าวเปลือก ผัก และผลไม้

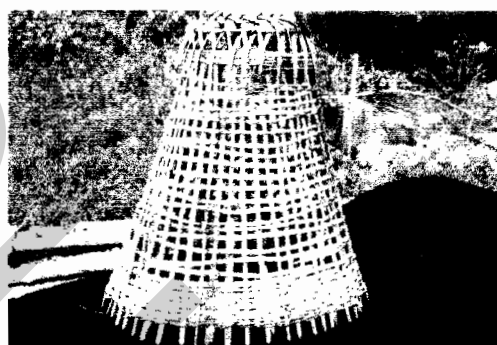
ที่มา นายพาน ทองเชื้อ

ภาพที่ 54 แอบข้าว ใช้ใส่ข้าวเหนียว

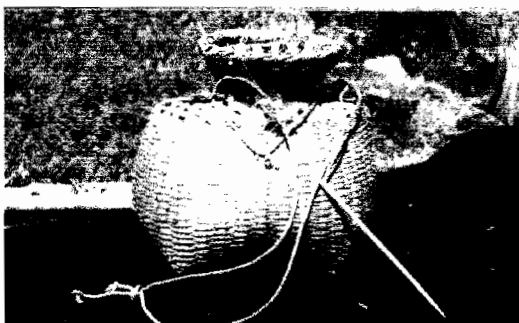
ที่มา นายพาน ทองเชื้อ

ภาพที่ 55 สุ่มปลา ใช้จับปลาตามชายหนองบึง

ที่มา นายพาน ทองเชื้อ

ภาพที่ 56 ตะข้อง ใช้ขังปลาหรือสัตว์น้ำ
ที่ตัวไม่ใหญ่

ที่มา นายพาน ทองเชื้อ

ภาพที่ 57 มีดดอก ใช้ในการจักสาน

ที่มา นายพาน ทองเชื้อ

18. หัตถกรรมการทอผ้า การจักสานของชาวไทยໄຂ່

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้เขียนได้สัมภาษณ์และเยี่ยมชมกรรมวิธีในการทอผ้า และการจักสานจากผู้มีความเชี่ยวชาญ โดยมีจุดประสงค์ต้องการทราบความเป็นมา และการดำรงอยู่ของเอกลักษณ์ทั้ง 2 อย่างนี้ ที่ปัจจุบันได้มีการสื่อสาร สืบทอดกันมาสู่ลูกหลานจนกลายเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่น ดังนี้

18.1 การทอผ้า

ภาพที่ 58 หญิงชาวไทยໄຂ່กับการทอผ้า

ที่มา นางอุไร แฝงเพชร

อัตลักษณ์ที่โดดเด่นอย่างหนึ่งของชาวไทยໄຂ່ คือ การทอผ้า การทอผ้าเป็นงานหัตถกรรมที่ใช้ฝีมือมีมาแต่ดั้งเดิม ด้วยการสื่อสาร สืบทอดภูมิปัญญาของบรรพบุรุษสู่ลูกหลานในปัจจุบัน

ในสมัยก่อน ชาวไทยໄຂ່ดำรงชีพด้วยการทำเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา เป็นอาชีพหลักที่ทำไว้ขายและไว้กินในครัวเรือน หญิงชาวไทยໄຂ่ง เมื่อว่างจากการทำนา ก็มาทอผ้าด้วยมือและกี่กระตุก จากนั้นนำมาตัดเย็บเป็นเสื้อผ้า และเครื่องใช้ของคนในครอบครัว เป็นที่ทราบกันว่าหญิงไทยໄຂ่งในสมัยก่อนจะต้องแสดงความสามารถในการทอผ้า เย็บปักถักร้อย จึงจะมีครอบครัวได้

นางอุไร แฝงเพชร ผู้เชี่ยวชาญด้านการทอผ้าชาวไทยໄຂ่งได้อธิบายให้ผู้เขียนทราบว่า “ปัจจุบันแม่บ้านชาวไทยໄຂ่งที่มีฝีมือในการทอผ้า ได้รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านทอผ้าขึ้น เพื่อนำผ้าที่ทอได้ส่งไปขายในท้องถิ่นต่างๆ นอกเหนือจากท้องถิ่นของตน เป็นการหารายได้

มาใช้จ่าย ในครอบครัวอีกทางหนึ่ง ขณะเดียวกันก็เพื่อสนองนโยบายของรัฐที่ว่า สินค้า 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ โดยผ้าที่ทอแต่ละชิ้น ได้บรรจงทอด้วยลวดลายที่สวยงาม ทันสมัย เป็นที่แพร่หลาย และได้รับการตอบรับจากคนในชุมชนอื่นๆ เป็นการนำรายได้มาสู่ชุมชนของคนมากขึ้น” (อุไร แฝงเพชร, 18 มกราคม 2546)

นอกจากนั้นแล้ว นางอุไร แฝงเพชร ยังบอกให้ทราบถึงกรรมวิธีในการทอผ้า ในแต่ละผืน ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ และเส้นใยที่จะใช้โดยเฉพาะฝ้าย โดยเริ่มต้นจากการปลูกฝ้ายในฤดูฝนและเก็บเกี่ยวได้ในเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน เมื่อเก็บฝ้ายมาแล้วต้องเอาเมล็ดออก เอาฝ้ายที่ได้ไปตีให้ฟู จากนั้นก็เอาไปเข้าเครื่องม้วนฝ้าย ทำให้เป็นเช็ดหรือเป็นใจ นำไปย้อมสี สีที่ชาวไทยไซ่ง์ใช้ย้อมฝ้ายจะมาจากสีธรรมชาติ คือต้นคราม

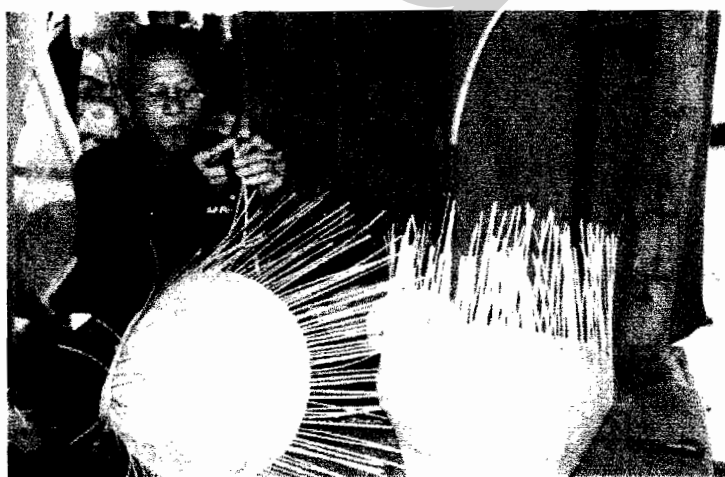
2. การทอ ซึ่งมีทั้งทอด้วยมือและกึ่งกระตุก

3. สีและลวดลาย ผู้ทอจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับลายของผ้า เช่น ลายปะผ้า ลายปัก และลายทอ ซึ่งมีลวดลายต่างกัน

กรรมวิธีเหล่านี้ได้รับการสื่อสาร สืบทอดมาจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน ที่ต้องใช้ความอดทน ใช้เวลาในการถักทอ

18.2 การจักสาน

ภาพที่ 59 ชาวไทยไซ่ง์กับการจักสาน

ที่มา นายพาน ทองเชื้อ

การจักสานเครื่องใช้ในครัวเรือนเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับชาวไทยโชน่ สมัยก่อนเป็นอย่างมาก ชาวไทยโชน่จะต้องมีฝีมือในการจักสานเครื่องใช้ บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดกรรมวิธีในการจักสานในรูปแบบต่างๆ ให้แก่ลูกหลานตามที่คุณเขียนได้นำมาเสนอไว้แล้ว ในปัจจุบันชาวไทยโชน่มีความสนใจในการจักสานมีน้อยลง ไปทำงานในอาชีพอื่นมากขึ้น ถ้ามีความจำเป็นเมื่อใดก็จะหาซื้อหรือสั่งทำจากผู้มีฝีมือในการจักสาน

นายพาน ทองเชื้อ ผู้เชี่ยวชาญด้านจักสานเครื่องมือเครื่องใช้ในรูปแบบต่างๆ ของชาวไทยโชน่ ได้อธิบายให้คุณเขียนฟังว่า

“บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดการจักสานให้แก่ลูกหลานมาตลอดเวลา แต่ลูกหลานในยุคปัจจุบันให้ความสนใจในเรื่องจักสานมีน้อยมาก เนื่องจากเครื่องใช้แต่ละชนิดเป็นงานที่ละเอียดอ่อน ต้องใช้เวลานาน มีรายได้จากการจักสานน้อยมาก ไม่เพียงพอกับการใช้จ่ายในครัวเรือน ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจในสังคมปัจจุบันสินค้ามีราคาสูง ครอบครัวมีรายจ่ายสูงขึ้น หนุ่มชาวไทยโชน่จึงหันไปประกอบอาชีพอื่น เช่น ทำงานในโรงงาน ทำงานราชการ ประกอบธุรกิจส่วนตัว เป็นต้น” (พาน ทองเชื้อ, 11 เมษายน 2546)

การสื่อสารทางด้านวัฒนธรรมการทอผ้าและการจักสาน ได้มีมาแต่บรรพบุรุษผู้ลูกหลาน ซึ่งปัจจุบันได้รับการสืบทอดมาจนทำเป็นอาชีพได้ ก็ด้วยภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่ได้คิดค้นงานฝีมือในเรื่องเสื้อผ้า และเครื่องใช้ จนกลายเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชาวไทยโชน่ไปแล้ว ซึ่งชาวไทยโชน่รุ่นลูกหลาน ควรจะสืบสานต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง เพื่อให้มรดกทางวัฒนธรรมทั้ง 2 อย่างนี้อยู่คู่กับชาวไทยโชน่ โดยไม่ขาดตอนหรือสูญหายไปจากความเป็นไทยโชน่ที่มีมาแต่อดีต

19. การละเล่นและดนตรี

การละเล่นที่ชาวไทยโชน่นิยมเล่นกัน ก็คือ “การเล่นคอน” ภาษาโชน่เรียกว่า “อินก๊อน” เป็นประเพณีของหนุ่มสาว โดยเฉพาะมีเล่นลูกช่วงและรำรำตามจังหวะเพลงแคน ระยะเวลาที่นิยมเล่นกันคือในเดือน 4 เดือน 5 ของทุกปี หลังจากการเก็บเกี่ยวข้าว

นายสนิท คำสาร ผู้ใหญ่บ้านบ้านคอนเตาอิฐ ได้กล่าวถึงการเล่นคอน ไว้ว่า

“ชาวไทยโชน่จะเล่นคอนในงานสงกรานต์ ที่มีชาวไทยโชน่มาร่วมชุมนุมกันมากมาย เพื่อความสนุกสนานรื่นเริง เพื่อพบปะสังสรรค์กันในหมู่ชนชาวไทยโชน่ด้วยกันทั้งในหมู่บ้านและต่างหมู่บ้าน ทุกคนมาร่วมงานต่างมีจิตสำนึกของความเป็นไทยโชน่ที่มาจากที่แห่งเดียวกันตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นวันรวมญาติ” (สนิท คำสาร, 3 ธันวาคม 2545)

19.1 การเล่นคอน หมายถึง การเล่นลูกช่วง ที่เป็นการเล่นของหนุ่มสาวชาวไทยโง่งในเดือนที่ 5 หลังจากการเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว หมู่ๆ จะพากันไปเล่นคอนในหมู่บ้านอื่น ไม่นิยมเล่นในหมู่บ้านของตน หมู่ๆ ในวัย 15-16 ปี จะชวนกันไปประมาณ 10-15 คน แต่งตัวด้วยเสื้อโทกระดุมเงิน และมีหมอบแคนติดตามไปด้วย เมื่อเดินทางไปยังหมู่บ้านหรือลานช่วงแล้ว จะมีสาวใหญ่ประจำหมู่บ้านหรือลานช่วงออกมาต้อนรับ เมื่อเจรจาดกลงจะเล่นคอนกัน ฝ่ายชายจะควมมือ เป่าแคนเป็นจังหวะ ฝ่ายหญิงเมื่อแต่งตัวเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะออกมารำกับฝ่ายชาย มีการพ้อนรำเป็นแถวๆ มีการแอ่ว (ร้องเพลง) แก่กันไปมา เมื่อเหนื่อยจึงหยุดพัก และร่วมรับประทานอาหารที่บ้านฝ่ายหญิง จนกระทั่งเวลาเย็น แคนล้มหมด ฝ่ายหญิงจะออกมาแข่งแคนกันต่อ ในระยะเวลานี้จะมีการโยนลูกช่วง

ภาพที่ 60 การเล่นลูกช่วงหรือการเล่นคอน

ที่มา นายวัชรชัย ไตรอรุณ

การเล่นลูกช่วง คือ การโยนผ้าที่ห่อด้วยเมล็ดฝ้าย ทำเป็นห่วงกลมๆ แบ่งผู้เล่นเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายชายและฝ่ายหญิง แล้วโยนผ้าให้อีกฝ่ายหนึ่งรับ ถ้ารับไม่ได้ก็จะถูกปรับเป็นเชลยให้ฝ่ายชนะลงโทษ การเล่นชนิดนี้ เป็นการเปิดโอกาสให้หนุ่มสาวได้ใกล้ชิดกัน หมายตากันไว้ และจะเลือกเป็นคู่คุยในตอนกลางคืน การเล่นคอนนี้จะเล่นไป รำไป แอ่วเพลงไปจนถึงเที่ยงคืน ฝ่ายชายเมื่อหมายคฝ้ายหญิงไว้เมื่อตอนกลางวัน ก็จะแยกไปคุยกันที่ลานช่วง หรือที่กองฝ้ายอยู่ข้าว ฯลฯ

19.2 การรำเซิ้ง

ภาพที่ 61 รำเซิ้งของชาวไทยโซ่ง

ที่มา นางน้ำวัง ดิดหงิม

การรำเซิ้ง เป็นการรำประเภทหนึ่งของชาวไทยโซ่งที่มีลีลาอ่อนช้อยสวยงาม เป็นที่ตื่นตาตื่นใจของผู้พบเห็น เป็นการรำไปตามแบบดั้งเดิมของชาวไทยโซ่งที่แสดงออกซึ่งความรื่นเริง สนุกสนานในงาน โดยมีเอกลักษณ์ในด้านการแต่งกายควบคู่ไปกับการพ้อนรำที่สวยงาม

19.3 แคน

การละเล่นของชาวไทยโซ่งที่บ่งบอกถึงความสนุกสนานรื่นเริง จะมีดนตรีเป็นสิ่งประกอบให้เกิดความครึกครื้น คือ เสียงแคน

นายประหัด ดิดหงิม ชายไทยโซ่งผู้หนึ่งในหมู่บ้านได้บอกให้ทราบว่า

“ผู้ที่เป่าแคนเป็นเสียงเพลง ประกอบการรำรำ ในปัจจุบันการเล่นคอนมีน้อยลง มีเฉพาะผู้เฒ่าผู้ใหญ่วัยที่ที่มีความสามารถเชี่ยวชาญในการเป่า และได้สืบทอดให้แก่รุ่นหนุ่มๆ ที่เป็นลูกหลาน แต่ก็ไม่ได้รับความสนใจเท่าใดนัก โดยเด็กหนุ่มเหล่านี้หันไปสนใจเสียงดนตรีของวัฒนธรรมอื่นมากกว่า เสียงแคนของคน” (ประหัด ดิดหงิม, 23 มกราคม 2546)

การสื่อสารด้านการละเล่น และดนตรีของชาวไทยโซ่ง มีมาเป็นเวลานานแล้ว โดยได้สืบทอด ถ่ายทอดจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลานอยู่เสมอ กำลังจะสูญไปในที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากวัฒนธรรมทางด้านดนตรีของวัฒนธรรมภายนอก ได้เข้ามามีอิทธิพล และแทรกซึมเข้าไปในความ

เป็นอยู่ของชาวไทยโชนงมากขึ้น จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การสื่อสารมรดกทางวัฒนธรรมด้านเสียงปี่ เสียงแคน มีความจำเป็นน้อยลงในชีวิตประจำวัน นอกจากงานพิธีเท่านั้น และในที่สุดเอกลักษณ์ของชาวไทยโชนงในด้านนี้ก็จะหมดไป

20. โครงสร้างทางสังคม

ชาวไทยโชนงแบ่งโครงสร้างทางสังคมออกเป็น 2 ระดับ

1. ระดับครอบครัวและเครือญาติ

ในสมัยก่อนระบบครอบครัวของชาวไทยโชนง เป็นระบบครอบครัวใหญ่หรือครอบครัวขยาย กล่าวคือ ครอบครัวที่มีลูกชายหลายคน ลูกชายแต่ละคนเมื่อมีครอบครัวจะต้องนำภรรยาอยู่ในบ้านของพ่อแม่ เนื่องจากลูกชายทุกคนจะต้องสืบทอดผีบรรพบุรุษจากพ่อ แม่ ลูกชายบางคนอาจจะแยกครอบครัวออกไปก็ได้ แต่ต้องปลูกบ้านอยู่ใกล้ๆ พ่อ แม่ และภรรยา เมื่อมาอยู่บ้านสามีก็ต้องนับถือผีบรรพบุรุษของสามีด้วย ซึ่งระบบเครือญาตินี้ถือว่ามีความสำคัญต่อครอบครัวชาวไทยโชนงเป็นอย่างมาก โดยมีแนวคิดว่ามีผีเดียวกันมีสัญลักษณ์ร่วมกัน มีความสัมพันธ์ที่ติดต่อกัน และสิ่งที่สำคัญในระบบเครือญาติก็คือ เป็นญาติทางสายโลหิตเดียวกัน มีแซ่หรือนามสกุลเดียวกัน

การสื่อสารในระบบครอบครัว และเครือญาติยังมีอยู่ โดยมีการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี และพิธีกรรมที่พ่อถ่ายทอดให้แก่ลูกชายคนโตไว้สืบสานให้แก่ลูกหลาน ต่อไป เพื่อให้สิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยโชนงยังคงมีอยู่ ไม่เสื่อมหรือสูญหายไปตามกาลเวลา การสานต่อสิ่งที่บรรพบุรุษทำไว้ก็เป็นความกตัญญูที่ลูกหลานมีต่อบรรพบุรุษของตน

2. ระดับชุมชน

ในสมัยก่อนชาวไทยโชนงมีระบบการปกครองที่แบ่งเป็นชุมชน เช่น

2.1 **ชุมชนผู้ตัว** (ผู้ท้าว) หมายถึง บุคคล กลุ่มบุคคลที่เกิดในชุมชนปกครองบ้านเมือง มีฐานะการเงินดี เวลาจัดพิธีกรรมจะจัดอย่างใหญ่โต

2.2 **ชุมชนสามัญ** (ผู้น้อย) หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เกิดในชั้นสามัญชน คือ ชนชั้นผู้ได้ปกครอง มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างไปจากชนชั้นผู้ท้าว ในการจัดงานพิธีก็จัดอย่างเหมาะสมกับฐานะของตน ไม่ใหญ่โต

การดำเนินชีวิตของชาวไทยโชนงในปัจจุบัน การแบ่งแยกความเป็นชุมชนที่ต่างกันเพื่อการคบหาสมาคมกันมีน้อยลงหรือไม่มีเลย ทั้ง 2 ชนชั้นมีการพบปะ พูจจา ทักทาย เข้าร่วมกัน

ทำกิจกรรมของชุมชนและสังคม อย่างปกติธรรมดาเหมือนชนชาติพันธุ์อื่นๆ ทั่วๆ ไป แต่ยังมี พิธีกรรมบางอย่างที่ชนชั้นทั้ง 2 ที่ต้องแยกกันทำ คือ ประเพณีเสนเรือน เพื่อเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ ที่เป็นชนชั้นของตน

ความเป็นชนชั้นของแต่ละชนชั้น ยังมีการสื่อสาร สืบทอด ในหมู่ญาติพี่น้องของแต่ละชนชั้นอยู่เสมอ

การสื่อสารมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างอัตลักษณ์ โดยการสืบสานถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมของชาวไทยโชนงในด้านต่างๆ ต่อกุหลานชาวไทยโชนงด้วยกัน และเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่วัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่งจะดำรงอยู่ได้ จะต้องมีการสื่อสารสืบต่อกันมาอย่างไม่ขาดสายจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่ง ผู้ถ่ายทอดหรือผู้ส่งสารจะต้องมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดสารหรือเนื้อหาสาระที่ถูกต้อง ไปยังผู้รับสารหรือผู้ที่รับการถ่ายทอด โดยมีสื่อเป็นตัวกลางที่ทำให้ผู้ถ่ายทอดนำสิ่งที่ถ่ายทอดไปสู่ผู้รับอย่างถูกต้อง ชัดเจน และเมื่อผู้รับรับไปแล้วสามารถนำไปปฏิบัติตามแบบอย่างที่บรรพบุรุษถ่ายทอดมา ในขณะที่เกี่ยวกับผู้รับหรือกุหลานจะต้องรักษา อนุรักษ์มรดกอันล้ำค่านี้ไว้อย่างเข้มแข็ง อันนำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ที่มั่นคงต่อไป

ส่วนที่ 2 ปัจจัยในการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวไทยโชน และลักษณะในการสื่อสารออกมา

อัตลักษณ์เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างทางวัฒนธรรม มีลักษณะที่สะท้อนถึงสังคม วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ปังเจกบุคคล กลุ่มบุคคล และชุมชนได้เป็นอย่างดี การที่สิ่งเหล่านี้ จะอยู่ได้ด้วยดีจะต้องอาศัยการสื่อสารที่มีไปมาติดต่อถึงกันและกัน มีการสืบสาน สืบทอด จากบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน สู่ชุมชนภายในหมู่บ้าน และชุมชนภายนอก

ชาวไทยโชนเป็นชนชาติพันธุ์หนึ่งที่มีวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม และความเชื่ออัน เป็นเอกลักษณ์ของตน มีการสื่อสาร สืบทอดให้แก่กันและกันทั้งทางสายโลหิตและญาติพี่น้อง ในขณะที่เดียวกันก็มีการเผยแพร่ไปยังชนชาติพันธุ์อื่นในที่ต่างๆ กันด้วย

ผู้เขียนได้ทำการเก็บข้อมูล ด้วยการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึก และศึกษาจาก เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชาวไทยโชนบ้านคอนเตออิฐ พบว่ามีปัจจัยหลายอย่างที่เกิดจากสภาวะ ทางภูมิศาสตร์ สภาวะทางชีววิทยา สภาวะทางสิ่งแวดล้อม และสภาวะที่เกิดจากวัฒนธรรม พิธีกรรมต่างๆ อันมีผลต่อการสร้างอัตลักษณ์ของชาวไทยโชน ดังนี้

1. ปัจจัยภายใน ได้แก่ ปัจจัยที่เกิดขึ้นภายในชุมชนที่มีส่วนในการเสริมสร้างความเป็น อัตลักษณ์ มีดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านการสื่อสาร

การสื่อสารเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ชุมชน มีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในสังคม ก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของ บุคคลในชุมชน ทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิต และมีความรู้ความ เข้าใจในการพัฒนามากยิ่งขึ้น

ชุมชนชาวไทยโชนบ้านคอนเตออิฐที่อยู่ในระบบเครือญาติการสืบเผ่าเดียวกันทั้งใน ชุมชนและนอกชุมชน มีการสื่อสารติดต่อกัน ด้วยการพูดคุย อบรม สั่งสอน สืบสาน และสืบทอด ด้วยการประพาศปฏิบัติให้ดู ขณะเดียวกันผู้นำชุมชนผู้นำท้องถิ่น มีการประชุมปรึกษาหารือ ให้ข้อมูล ข่าวสารแก่คนในชุมชน มีการนำสื่อต่างๆ มาใช้ให้เป็นประโยชน์ ซึ่งสื่อเหล่านี้ อาจ จะนำมาจากชุมชนนั่นเอง เช่น สื่อบุคคล นำผู้มีความรู้ความสามารถในการทอผ้า การจักสาน มาเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้แก่ชาวบ้าน และการนำสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เข้ามาในชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้รับความรู้ เห็นความสำคัญของการสื่อสารที่มาจาก

สื่อภายนอกมากขึ้น ในขณะที่ตัวกันชาวบ้านสามารถแยกแยะได้ว่าสื่ออะไรที่ควรรับไว้ และสื่ออะไรที่ไม่ควรรับด้วยจิตสำนึกของตัวเอง

นายสนธิ คำสาร ผู้ใหญ่บ้านบ้านคอนเตาอิฐได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเรื่องการสื่อสารในชุมชนไทยโซ่งไว้ว่า

“ไทยโซ่งบ้านคอนเตาอิฐมีการสื่อสารติดต่อกันอยู่ตลอดเวลา ด้วยการบอกกล่าวพูดคุยกัน สืบสานประเพณีต่างๆ ให้แก่ลูกหลานได้เห็นได้ปฏิบัติ โดยเฉพาะการแต่งกาย ประเพณีการทำศพ พิธีเสนเรือน ลูกหลานได้นำสิ่งเหล่านี้ไปปฏิบัติตาม มีการแต่งกายตามแบบอย่างถูกต้องกับงานหรือพิธีต่างๆ เช่น ในงานศพและพิธีเสนเรือน หรือพิธีเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ อย่างถูกต้อง” (สนธิ คำสาร, 3 ธันวาคม 2545)

นายประหัด ดิดหงิม หมู่ชาวไทยโซ่งบ้านคอนเตาอิฐได้พูดถึงการสื่อสารที่มีในหมู่บ้าน ดังนี้

“ในหมู่บ้านชาวไทยโซ่งปัจจุบัน มีการรับสื่อจากภายนอกและสื่อจากภายในหมู่บ้านมากขึ้นใช้สื่อกันมากขึ้น ซึ่งในแต่ละบ้านจะมีวิทยุ โทรทัศน์ โทรศัพท์มือถือ ฯลฯ ทำให้ได้ทราบถึงความเจริญในด้านต่างๆ ของบ้านเมือง ในขณะที่เดียวกันมีการนำสื่อบุคคลและสื่ออื่นๆ ภายในหมู่บ้านมาใช้มากขึ้น จะเห็นได้จากมีการนำบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในเชิงกลอนพ็อนรำ ไปเป็นวิทยากรให้หน่วยงานต่างๆ มีการนำไปแสดงทางโทรทัศน์เพื่อบอกกล่าวและแนะนำวัฒนธรรมของชาวไทยโซ่งให้แพร่หลายมากขึ้น สำหรับการทอดผ้า และจักสานของชาวไทยโซ่งกำลังได้รับความนิยมจากชุมชนอื่นๆ มากขึ้น มีการนำผลิตภัณฑ์จากหมู่บ้านไปแสดงในงาน 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ภายในอำเภอและจังหวัดเป็นประจำอยู่เสมอ ทำให้หมู่บ้านชาวไทยโซ่งแห่งนี้เป็นที่รู้จักในสังคมภายนอกมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันผลตอบรับที่ได้จากชุมชนภายนอก ก็คือ มีบุคคลภายนอกทั้งประชาชน นักเรียน นักศึกษา เดินทางมาที่หมู่บ้านแห่งนี้เพื่อการศึกษาค้นคว้าและขอชมผลงานผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่องไม่ขาดสาย” (ประหัด ดิดหงิม, 23 มกราคม 2546)

สำหรับการสื่อสารในชุมชนชาวไทยโซ่งหมู่บ้านคอนเตาอิฐที่มีถึงกัน และติดต่อกันจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน จากผู้ใหญ่สู่เด็ก จากเครือญาติสู่เครือญาติ จากคนในชุมชนที่มีกันมาเป็นเวลานาน ทำให้มีความรัก ความเข้าใจ ความสามัคคี และเอื้ออาทรต่อกันอยู่เสมอ ขณะเดียวกันปัจจุบันได้มีการนำการสื่อสารมวลชน และสื่อจากแหล่งต่างๆ เข้ามาสู่หมู่บ้านมากขึ้น เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ โทรศัพท์ วิทยุชุมชน สื่อบุคคล นับว่าเป็นสิ่งที่ดี ทั้งนี้เพื่อบอกข่าวสารให้รับรู้และติดต่อกัน ด้วยการสื่อสารให้รับรู้ถึงความเจริญของบ้านเมือง เพื่อจะได้นำ

สิ่งดีๆ เหล่านี้ มาพัฒนาหมู่บ้านของคนให้เจริญตามไปด้วย มีการสื่อสาร แนะนำ เชิญชวนให้ชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทางมาเที่ยวชมวัฒนธรรมประเพณีของชาวไทยโห่งในวันสงกรานต์ที่มีเป็นประจำทุกปี ซึ่งผู้มาเที่ยวงานจะเห็นการแต่งกายของชาวไทยโห่งที่แต่งกายด้วยชุดประจำชาติของตนที่มีมาแต่สมัยบรรพบุรุษ มีการนำสินค้าที่ทำจากผ้าทอในรูปชิ้นผ้า และแปรรูปจากผ้าเป็นสินค้าๆ อื่นๆ เช่น ผ้าคล้องคอ กระเป๋าใส่เงิน ซองแว่นตา ที่มีลวดลายสวยงาม รวมทั้งเครื่องจักสานนำมาจำหน่ายหลายรูปแบบ แสดงให้เห็นว่า ชาวไทยโห่งได้นำเอกลักษณ์ของตนออกมาสื่อสารเผยแพร่ให้คนในชุมชนอื่นได้รับรู้ นอกจากนี้ยังเป็นการเสริมสร้างอัตลักษณ์ของตนเองให้โดดเด่นขึ้น ให้มั่นคงแข็งแรงขึ้น

สำหรับสื่อต่างๆ ที่นำเข้ามาในชุมชนชาวไทยโห่งบ้านคอนเตาอิฐ นอกเหนือจากสื่อมวลชนแล้ว สื่อบุคคลที่เป็นผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน ผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ มาทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ต่างๆ รวมทั้งนำสื่อพื้นบ้านที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ร่วมกับสื่อมวลชนที่นำเข้ามาจะเกิดเป็น “สื่อประสม”¹ ซึ่งสื่อประสมจะเป็นตัวเชื่อมโยงและนำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนชาวไทยโห่งให้เข้มแข็งมากขึ้น

1.2 ปัจจัยด้านภาษา

บรรพบุรุษชาวไทยโห่งที่อพยพมาจากเมืองเคียนเมียนฟู ประเทศเวียดนาม ได้ใช้ภาษาโห่งในการพูดจาติดต่อสื่อสารกันทั้งในด้านการเขียนและการพูด เวลาผ่านมากกว่า 200 ปีแล้วที่ชาวไทยโห่งเหล่านี้มาอยู่ในเมืองไทย ภาษาโห่งที่เคยใช้อยู่ได้เปลี่ยนไป มีการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารกันมากขึ้น

ด้วยเหตุนี้ ชาวไทยโห่งจึงเห็นความสำคัญของภาษาโห่งที่ต้องมีการอนุรักษ์ไว้ โดยมีการสอนภาษาโห่งทั้งในด้านการเขียน การอ่าน การพูด ให้แก่ชาวไทยโห่งที่สนใจและผู้ที่จะทำหน้าที่เป็น “หมอสอน”² “เขยกก”³ ที่จะต้องผ่าน และเขียนภาษาโห่งได้ เพื่อเป็นการรักษาเอกลักษณ์ ของคนที่มีมานาน และเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ด้านภาษาให้เข้มแข็งต่อไป

¹ สื่อประสม หรือสื่อประสาน หมายถึง สื่อทุกประเภท เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ สื่ออื่นๆ ที่ทำหน้าที่นำสาร ไปยังผู้รับ ในลักษณะของการเสริมกัน (สมาน งามสนิท. มติชน. 6 สิงหาคม 2546, หน้า 4)

² หมอสอน หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างคนและผี (सानสายใย, 2545 : 57)

³ เขยกก หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ในการจัดการเกี่ยวกับศพ และบอกทางให้กับคนตายให้เดินทางไปถิ่นเดิม (सानสายใย, 2545 : 57)

นางน้ำวัง คิคหงิม ผู้นำสตรีชาวไทยโซ่งได้แสดงความเห็นว่า

“ภาษาโซ่งมีใช้มานาน ปัจจุบันมีเฉพาะคนเฒ่าคนแก่ที่ยังสื่อสารพูดคุยกันอยู่ เด็กรุ่นหนุ่มสาวไม่พูดกันแล้ว จึงคิดว่าภาษาโซ่งคงจะถูกภาษาไทยกลืนไปในที่สุด จึงได้ปรึกษารือกัน ในหมู่ผู้นำชาวบ้าน เพื่อหาวิธีที่จะดำรงรักษาภาษาโซ่งเอาไว้ให้แก่ลูกหลาน จัดให้มีการเขียนอ่าน และพูดภาษาโซ่ง มีผู้ให้ความสนับสนุนน้อยมาก มีแต่เฉพาะผู้ที่ต้องการใช้ภาษานี้จริงๆ คือ หมอเสน เขยอก ที่ต้องสวดเป็นภาษาโซ่งในพิธีต่างๆ โดยเฉพาะพิธีเสนเรือน” (น้ำวัง คิคหงิม, 3 ธันวาคม 2545)

การสื่อสารทางด้านภาษาของชาวไทยโซ่งหมู่บ้านคอนเตาอิฐที่มีมาแต่บรรพบุรุษ คือ ภาษาโซ่ง ในปัจจุบันจะมีใช้พูดคุยต่อกันเฉพาะชาวไทยโซ่งผู้สูงอายุเท่านั้น รวมทั้งหมอเสน และเขยอก ผู้ทำหน้าที่ในพิธีกรรมต่างๆ เพื่อสื่อสารติดต่อกันระหว่างลูกหลานกับบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว เพื่อให้มารับของเซ่นไหว้ที่ลูกหลานนำไปให้ อันเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูของลูกหลานที่มีต่อบรรพบุรุษ กล่าวได้ว่าเมื่อยังมีผู้ใช้ภาษาโซ่งอยู่ก็ยิ่งถือได้ว่าชาวไทยโซ่งยังไม่ลืมภาษาของตนในการประกอบพิธีกรรม จึงเสมือนว่าได้อนุรักษ์ภาษาคั้งเดิมของตนไว้ อันเป็นทางนำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ทางด้านภาษาของตนต่อไป

2. ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยที่เป็นบริบท (สิ่งแวดล้อม) ของชุมชนที่มีส่วนในการเสริมสร้างความเป็นอัตลักษณ์ คือ

2.1 สภาพความเป็นอยู่และวิถีชีวิต

บรรพบุรุษของชาวไทยโซ่งหมู่บ้านคอนเตาอิฐ ได้อพยพโยกย้ายถิ่นฐานเดิมจากอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เดินทางรอนแรมมาในป่าด้วยความยากลำบาก เมื่อเดินทางมาถึงสถานที่แห่งนี้ เห็นว่าเหมาะสมที่จะเป็นที่อยู่อาศัย ประกอบกับมีสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การทำนาปลูกข้าว มีป่าไม้ แหล่งน้ำที่มีสัตว์น้ำหลายชนิดนำมาทำเป็นอาหารการกิน

นางเสนอ คำสาร ภรรยาผู้ใหญ่บ้านคอนเตาอิฐ ได้เล่าให้ผู้เขียนฟังว่า

“หมู่บ้านแห่งนี้ มีมาแต่สมัยบรรพบุรุษที่มานุ้กบิก ถางป่า เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและสืบมาจนถึงปัจจุบัน หมู่บ้านแห่งนี้จัดว่าเป็นหมู่บ้านที่เข้มแข็ง มีการทำนา ทอผ้า และจักสานเป็นอาชีพที่ทำรายได้ให้แก่ครอบครัว คนในชุมชนอยู่กันอย่างพี่น้อง เพราะถือว่าบรรพบุรุษแต่ละคนเดินทางมาจากที่แห่งเดียวกัน เลือกรับเอาที่อยู่อาศัยได้เหมาะสม มีการพึ่งพาอาศัยและช่วยเหลือกัน รวมตัวกันเป็นกลุ่ม เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มสตรีอาสาพัฒนา กลุ่มแม่บ้านทอผ้า กลุ่มเยาวชนเกษตรกร กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้าน ฯลฯ นอกจากคนในชุมชนมีการสื่อสารติดต่อกันช่วยเหลือเกื้อกูลกันแล้ว ชาวไทยโซ่งยังมีการ สื่อสารติดต่อกับคนไทย คนจีนในชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง ทำให้เกิดความสัมพันธ์กันระหว่าง ชนชาติพันธุ์มากขึ้น” (เสนอ คำสาร, 3 ธันวาคม 2545)

นายประหัยค ดิดหจิม ชายชาวไทยโง่งในหมู่บ้านคอนเตออิฐได้เล่าให้ฟังว่า

“บรรพบุรุษได้อพยพพร้อมกับเพื่อนๆ มาจากจังหวัดเพชรบุรี เนื่องจากมีผู้คนอยู่อาศัยมาก พื้นที่ทำนามีน้อย จึงได้ขยับขยายออกจากพื้นที่เดิม เพื่อมาหาแหล่งที่อยู่ใหม่ ประกอบกับได้ทราบจากญาติพี่น้องว่า พื้นที่ในจังหวัดกาญจนบุรียังว่างเปล่าอยู่มาก มีทำเลเหมาะสมเป็นที่อยู่อาศัย และมีพื้นที่เหมาะกับการทำนา พื้นที่อุดมสมบูรณ์ มีแหล่งน้ำที่มีสัตว์น้ำชุกชุม มีป่าไม้ที่มีพืชพันธุ์มากมาย เหมาะที่จะเป็นที่อยู่อาศัยได้” (ประหัยค ดิดหจิม, 23 มกราคม 2546)

การสื่อสารทางด้านที่อยู่อาศัย จากการที่บรรพบุรุษได้อพยพจากแหล่งเดิม คือ จังหวัดเพชรบุรีมาตั้งรกรากอยู่หมู่บ้านคอนเตออิฐแห่งนี้ มีการทำเกษตรกรรม ทำนา ทำไร่ สืบสานอาชีพนี้ให้แก่ลูกหลาน ด้วยการปรับปรุงที่นา ที่ไร่ ให้อุดมสมบูรณ์ขึ้น เพื่อให้ลูกหลาน ได้ยึดอาชีพนี้ต่อไป มีการพัฒนาปรับปรุงท้องถิ่นของคนในหลายๆ ด้าน เพื่อฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น ควบคู่ไปกับการมีสังคมวัฒนธรรมที่ดีและเข้มแข็งอันเป็นการแสดงถึงอัตลักษณ์ของความเป็นไทยโง่งมากขึ้น

สรุปได้ว่า ปัจจุบันชาวไทยโง่งได้มีการพัฒนาปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ วิถีชีวิตและพื้นที่ทำกิน ให้มีความอุดมสมบูรณ์และเจริญขึ้น ถือว่าเป็นการสืบสานสิ่งที่บรรพบุรุษได้แสวงหาหรือจัดหาไว้ให้แต่ดั้งเดิมและอยู่ในสภาพที่ดีขึ้น แสดงให้เห็นถึงความรักในถิ่นที่เกิด รักในถิ่นที่อยู่อาศัยของคนอย่างมั่นคง รักในถิ่นที่บรรพบุรุษได้หาไว้ให้ อันเป็นการนำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ที่เข้มแข็งอีกทางหนึ่งด้วย

2.2 ปัจจัยทางภูมิศาสตร์

การที่มนุษย์จะยึดพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นที่อยู่อาศัยจะต้องดูว่า สถานที่แห่งนั้นจะมีสภาพภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิต เหมาะแก่การประกอบอาชีพ มีความอุดมสมบูรณ์ ทั้งทางทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งน้ำมากน้อยเพียงไร

ชาวไทยโง่งที่อพยพมาจากจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดอื่นๆ ได้เดินทางมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่หมู่บ้านคอนเตออิฐ เพราะเห็นว่าสภาพทางภูมิศาสตร์ของที่แห่งนี้เหมาะสมที่จะอยู่อาศัย บรรพบุรุษของชาวไทยโง่งจึงมาตั้งถิ่นฐานที่นี่ตราบมาจนถึงปัจจุบัน

นางน้ำวัง ดิดหจิม ผู้นำสตรีชาวไทยโง่งได้ให้ทัศนะในเรื่องของปัจจัยทางภูมิศาสตร์และวิถีชีวิตของชาวไทยโง่ง ดังนี้

“ชาวไทยโง่งสมัยบรรพบุรุษได้อพยพจากจังหวัดเพชรบุรี ราชบุรี มาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนที่บ้านคอนเตออิฐแห่งนี้ เนื่องจากเห็นว่า บริเวณนี้เป็นดินดอน น้ำท่วมไม่ถึง มีต้นไม้

ใบหญ้า ข้าวปลาอาหารอุดมสมบูรณ์ และมีแหล่งน้ำที่ใช้ทำมาหากินได้อีกด้วยจึงเหมาะสมที่จะเป็นที่อยู่อาศัย” (น้ำวัง คิคหงิม, 3 ธันวาคม 2545)

นางอุไร แฝงเพชร ผู้เชี่ยวชาญด้านการทอผ้าหมู่บ้านคอนเตาอิฐได้พูดถึงการอพยพมาตั้งถิ่นฐานที่หมู่บ้านแห่งนี้ว่า

“ชาวไทยโซ่งผู้หนึ่งที่มาอยู่หมู่บ้านคอนเตาอิฐแห่งนี้ คือแม่เฒ่าหัด สว่างแจ้ง ซึ่งได้เล่าให้บรรพบุรุษของคนฟังว่า ตัวแม่เฒ่าได้อพยพมาจากอำเภอคำเนินสะดวกมาอยู่หมู่บ้านนี้ ก่อนที่ท่านจะมาอยู่ก็มีกลุ่ม นายหนาม และนางคิม สระทองมีด ซึ่งเป็นชาวโซ่งกลุ่มแรกที่อพยพเข้ามาอยู่ก่อนแม่เฒ่าประมาณ 40 – 50 ปี ก็พอจะประมาณได้ว่าชาวไทยโซ่งมาอยู่หมู่บ้านนี้ประมาณเกือบ 200 ปีที่เข้ามาอยู่ที่นี่ เนื่องจากเป็นทำเลที่เหมาะสม มีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ มีแหล่งน้ำซึ่งเหมาะแก่การเพาะปลูก” (อุไร แฝงเพชร, 18 มกราคม 2546)

การสื่อสารด้านปัจจัยทางภูมิศาสตร์ และวิถีชีวิตของชาวไทยโซ่งที่บ่งบอกให้ทราบถึงการอพยพของชาวไทยโซ่งตั้งแต่บรรพบุรุษสู่ลูกหลานว่าในการตั้งถิ่นฐาน ที่อยู่อาศัย และการทำมาหากินในที่แห่งนี้ บรรพบุรุษได้เลือกทำเลที่มีสิ่งแวดล้อม และแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์เป็นที่อยู่อาศัยเป็นหลักใหญ่ และในปัจจุบันลูกหลานก็ได้สืบทอดสิ่งเหล่านี้และพยายามรักษาไว้ด้วยการพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่าเดิม

สรุปได้ว่า สภาพสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติของหมู่บ้านคอนเตาอิฐที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยแหล่งน้ำ สัตว์น้ำ พืชพันธุ์ธัญญาหารและทรัพยากรที่มีในหมู่บ้านเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างวิถีชีวิตของคนในชุมชนชาวไทยโซ่ง ให้รู้จักนำสิ่งที่มีอยู่มาใช้ให้เป็นประโยชน์ นำมาประกอบเป็นอาหารนำมาทำสิ่งของเครื่องใช้ในการบริโภค และจำหน่ายเป็นสินค้าทำรายได้ให้กับครอบครัว เช่น นำไม้ไผ่มาจักสานเป็นเครื่องใช้ที่เป็นเอกลักษณ์ ได้แก่ กะเหล็บ ตะกร้า ปานเผื่อน (พาน) ที่มีใช้มาแต่ดั้งเดิม อันเป็นการเสริมสร้างอัตลักษณ์ของชาวไทยโซ่งให้มีอยู่ตลอดไป

2.3 ปัจจัยทางด้านประวัติศาสตร์และการถ่ายทอด

ชุมชนชาวไทยโซ่งหมู่บ้านคอนเตาอิฐ เป็นชุมชนที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนานกว่า 200 ปี มีการบันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ สามารถสืบค้น สอบถามได้จากชาวบ้านในชุมชนแห่งนี้ สายใยแห่งประวัติศาสตร์ จึงทำให้ชาวไทยโซ่งมีเอกลักษณ์ของท้องถิ่นของคนมีกระแสแห่งความเคลื่อนไหวที่จะรักษา บอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาของชุมชนให้คนรุ่นหลังได้รับทราบและรักษาไว้คู่กับความเป็นชาวไทยโซ่ง

นางพลอย คิตหงิม ศิลปินแม่เพลงชาวไทยโซ่งหมู่บ้านคอนเตาอิฐได้ให้ความคิดเห็นในเรื่องนี้ไว้ว่า

“ไทยโซ่งหรือไทยทรงดำ เป็นกลุ่มคนที่สืบเชื้อสายจากบรรพบุรุษดั้งเดิมที่มีถิ่นฐานอยู่แถบลุ่มแม่น้ำดำ มณฑลตังเกี๋ยในเวียดนามปัจจุบัน โดยอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย แถบจังหวัดเพชรบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ตลอดจนถึงกลุ่มที่ขยับขยายและอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดต่างๆ และที่มาตั้งถิ่นฐาน ณ หมู่บ้านคอนเตาอิฐแห่งนี้ด้วย” (พลอย คิตหงิม, 11 พฤศจิกายน 2545)

นายพาน ทองเชื้อ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจักสานชาวไทยโซ่งหมู่บ้านคอนเตาอิฐ ได้บอกให้ทราบเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

“ไทยโซ่ง ก็คือไทดำที่อพยพมาจากแคว้นสิบสองจุไท เมืองเดียนเบียนฟูที่อยู่ในประเทศเวียดนาม มาตั้งบ้านเรือนอยู่ในประเทศไทยด้วยการถูกกวาดต้อน เนื่องจากภาวะสงครามชาวไทยโซ่ง หรือไทดำเหล่านี้ จึงได้เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารพระเจ้ากรุงธนบุรี, รัชกาลที่ 1, รัชกาลที่ 3 ได้โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่จังหวัดเพชรบุรี ที่ตำบลหนองปรัง บ้านแหลม ฯลฯ ทั้งนี้เนื่องจากมีลักษณะภูมิประเทศคล้ายกับเมืองแกลง ในแคว้นสิบสองจุไท จากนั้นจึงได้อพยพไปอยู่จังหวัดอื่นๆ เช่น ราชบุรี นครปฐม สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ชาวไทดำหรือไทยโซ่ง กลุ่มนี้จะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีคำหรือสีครามแก่ มีความเชื่อในการนับถือผีบรรพบุรุษและสืบทอดสู่ลูกหลานจนถึงปัจจุบันนี้” (พาน ทองเชื้อ, 11 เมษายน 2546)

ถึงแม้ชาวไทยโซ่งรุ่นเก่าได้ตายจากไป เหลือแต่คนรุ่นใหม่ที่อยู่อาศัยอยู่ในเมืองไทยมาเป็นเวลานาน มีความรักในความเป็นไทย ไม่คิดที่จะกลับไปยังเมืองเดิมของตน เพราะสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบันมีแนวโน้มในความเป็นคนไทยมีมากขึ้น ถึงกระนั้นก็ตามยังมีไทยโซ่งบางคนพูดว่า “ชั่วชีวิตนี้ขอได้ไปเยี่ยมบ้านเกิดที่เมืองแกลงสักครั้งหนึ่ง”

การสื่อสารด้านประวัติศาสตร์และการถ่ายทอด จะทำได้ด้วยการพูด การบอกเล่าของบรรพบุรุษผู้ถูกหลาน จากการบันทึกไว้เพื่อให้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของชาติพันธุ์ของตนที่เมืองแกลง แคว้นสิบสองจุไท เดินทางรอนแรมมาด้วยความลำบาก ผ่าน ลาว เวียดนาม จุดหมายปลายทางคือประเทศไทย ที่ตำบลหนองปรัง จังหวัดเพชรบุรี จากนั้นก็แยกย้ายกันไปอยู่จังหวัดต่างๆ เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจฝืดเคืองที่ทำกินมีน้อย ไม่พอกับจำนวนผู้คนที่มียู่มาก ดังนั้นจึงต้องขยับขยายครอบครัวไปอยู่ที่แห่งใหม่ และหนึ่งในจำนวนบรรพบุรุษกลุ่มนั้นก็ได้มาตั้งถิ่นฐาน ณ บ้านคอนเตาอิฐแห่งนี้

สรุปได้ว่า จากประวัติความเป็นมาในอดีตของชาวไทยโซ่ง ได้สะท้อนให้เห็นถึงความยากลำบาก ในการดำรงชีวิตของชนชาติพันธุ์หนึ่ง ที่อพยพเดินทางมาในป่า เพื่อแสวงหาที่อยู่ ที่ทำกินให้เป็นหลักแหล่ง ที่ใดที่มีคนอยู่มากก็กระจัดกระจายแยกย้ายกันหาที่อยู่อาศัยแห่งใหม่ กลุ่มชาวไทยโซ่งหมู่บ้านคอนเตาอิฐ ซึ่งเป็นกลุ่มหนึ่งที่อพยพมาจากจังหวัดอื่นๆ และมาอยู่รวมกัน ด้วยจิตสำนึกของความเป็นชนชาติพันธุ์เดียวกันมาจากที่แห่งเดียวกัน มีความรักสามัคคีช่วยเหลือกัน มีความรักในวัฒนธรรมและพิธีกรรมของตน มีการถ่ายทอดสิ่งที่ปฏิบัติกันมาแต่ดั้งเดิม ให้ลูกหลานได้รับรู้ความเป็นมาของชาติพันธุ์ของตน รักษาเอกลักษณ์ของคนที่มามีมา เพื่อสร้างความเป็นอัตลักษณ์ของตนให้โดดเด่นและสามารถสื่อออกมาสู่ภายนอกชุมชนได้

2.4 ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม พิธีกรรม และความเชื่อ

ความโดดเด่นของชุมชนชาวไทยโซ่งบ้านคอนเตาอิฐประการหนึ่ง คือ อัตลักษณ์เชิงวัฒนธรรมที่สะท้อนออกมาหลายรูปแบบ ทั้งในด้านศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ในด้านประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและความเชื่อ ในด้านการแต่งกาย ชีวิตความเป็นอยู่ อาหาร การนับถือผีบรรพบุรุษของชุมชน สิ่งเหล่านี้มีส่วนสำคัญที่ทำให้ หมู่บ้าน ชุมชน สามารถนำเอาลักษณะต่างๆ มาทำให้เกิดคุณค่า และเป็นทุนในการจัดการและพัฒนาชุมชนของตนเองให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไปได้

นายสนธิ คำสาร ผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านคอนเตาอิฐ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านวัฒนธรรม ไว้ว่า

“ชาวไทยโซ่งเป็นชนกลุ่มน้อยที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยในจังหวัดต่างๆ ของประเทศไทย แม้เวลาจะเนิ่นนาน แต่วิถีการดำเนินชีวิตยังยึดมั่น รักษาขนบธรรมเนียม และยึดถือประเพณีอย่างเหนียวแน่น ทั้งในด้านการแต่งกาย การแต่งงาน การทำศพ พิธีเสนเรือน ฯลฯ” (สนธิ คำสาร, 3 ธันวาคม 2545)

ในที่นี้ผู้เขียนได้นำปัจจัยที่สำคัญๆ มากกล่าวไว้ ดังนี้

2.4.1 ปัจจัยทางด้านศิลปหัตถกรรม บ้านชาวไทยโซ่งแต่ละบ้านจะมีเครื่องจักสานที่ใช้ในพิธีกรรมต่างๆ เช่น กะเหล็บ ตะกร้า ขมุก ปานเฟื่อน ฯลฯ ซึ่งเป็นฝีมือของชายชาวไทยโซ่งสมัยบรรพบุรุษที่ได้จักสานเอาไว้ใช้ และรักษามาจนถึงรุ่นลูกหลาน ผู้เฒ่าผู้ใหญ่ได้จักสานให้ดูและถ่ายทอดกรรมวิธีในการจักสานให้ด้วย ส่วนด้านการทอผ้า ในบ้านชาวไทยโซ่งบางบ้านจะมีกี่กระตุกโบราณที่บรรพบุรุษได้ใช้ทอผ้า และการเก็บรักษาไว้ให้แก่ลูกหลาน มาจนถึงปัจจุบัน

นางรำพึง คำครุฑ ชาวบ้านชาวไทยโห่งในหมู่บ้านคอนเดาอิฐได้ให้ความเห็นไว้ว่า “ชาวไทยโห่งสมัยบรรพบุรุษ มีความสามารถในการทำเครื่องมือเครื่องใช้ ในบ้านได้ โดยใช้ไม้ไผ่เป็นวัสดุในการจักสาน หมู่ไทยโห่งทุกคนจะต้องจักสานภาชนะต่างๆ ได้ เพื่อเป็นการแสดงถึงความพร้อมที่จะเป็นผู้นำครอบครัว ในขณะที่เดียวกันสาวชาวไทยโห่งจะต้องมีความสามารถในการทอผ้า เย็บปักถักร้อย ตัดเย็บเสื้อผ้า ถึงจะมีครอบครัวได้ ในปัจจุบันชาวไทยโห่งในหมู่บ้านได้นำการจักสานและการทอผ้ามาทำเป็นอาชีพเพื่อหารายได้ให้แก่ ครอบครัวอีกทางหนึ่ง” (รำพึง คำครุฑ, 18 มกราคม 2546)

นายพาน ทองเชื้อ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจักสานชาวไทยโห่งได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับหัตถกรรมพื้นบ้าน ไว้ว่า

“ปัจจุบันการหัตถกรรมจักสานก็มีอยู่บ้างแต่ไม่มากนัก เนื่องจากชายไทยโห่งไปทำงานที่อื่นกันมากขึ้น อาชีพนี้จึงไม่มีการทำเป็นล่ำเป็นสันเหมือนแต่ก่อน สำหรับหัตถกรรม การทอผ้าได้รับความสนใจจากหญิงชาวไทยโห่งมากขึ้นมีการทอส่งขายในที่อื่นๆ กันเป็นจำนวนมาก จนกระทั่งรวมตัวกันเป็นกลุ่มแม่บ้านทอผ้า เพื่อหารายได้เข้าสู่ชุมชนได้มากขึ้น” (พาน ทองเชื้อ, 3 ธันวาคม 2545)

การสื่อสารด้านศิลปหัตถกรรมมีเกิดขึ้นแล้วในหมู่บ้านคอนเดาอิฐแห่งนี้ โดยที่บรรพบุรุษได้บอกกล่าวแก่ลูกหลาน ให้เห็นความสำคัญในสิ่งที่เป็นอัตลักษณ์ของคนที่มีมาช้านาน คือ การทอผ้า และการจักสาน มีการทำให้ดูเป็นตัวอย่าง และฝึกให้ทำด้วยตัวเอง ไม่บังคับหรือขู่เจ็ญ แต่เป็นไปด้วยความสมัครใจ เกิดความประทับใจในสิ่งที่บรรพบุรุษได้สะสมเอาไว้ เป็นที่น่าสังเกตว่าในปัจจุบันหัตถกรรมด้านการจักสานมีผู้สืบสานน้อยลง อาจเป็นเพราะภาวะเศรษฐกิจที่ทำให้ชายไทยโห่งต้องหารายได้มาเลี้ยงครอบครัวมากขึ้น เดินทางไปทำงานที่อื่น นอกหมู่บ้าน เช่น เป็นข้าราชการ เป็นลูกจ้างในร้านค้าและโรงงาน สำหรับการทอผ้าได้รับความสนใจจากแม่บ้าน ลูกบ้านมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับนโยบายของรัฐที่ส่งเสริมให้คนในหมู่บ้าน ได้ผลิตสิ่งของเครื่องใช้ที่มาจากภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น ทอผ้าและส่งขายในที่ต่างๆ ทำให้แม่บ้านมีอาชีพและมีรายได้เป็นของตนเอง ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการสร้างอัตลักษณ์ของคนให้มียู่และมีความเข้มแข็งมากขึ้น

สรุปได้ว่า ชาวไทยโห่งได้ให้ความสำคัญในการนำทรัพยากรทางธรรมชาติมาประยุกต์ เป็นเครื่องมือ เครื่องใช้ และสวมใส่ในชีวิตประจำวันและในพิธีกรรมของคน ด้วยการส่งเสริมให้ชายหนุ่มแสดงฝีมือด้านการจักสานให้มากขึ้น ส่งเสริมให้หญิงโห่งแสดงฝีมือในการทอผ้า

เย็บปักถักร้อย อันเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมของคนไว้อย่างเหนียวแน่นและมั่นคง นับว่าเป็นการสร้าง
อัตลักษณ์โดยนำภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีอยู่มาใช้ให้มีคุณค่า สืบสานสู่ลูกหลานอย่างไม่มีวันจบสิ้น

2.4.2 ปัจจัยทางด้านประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและความเชื่อ ชาวไทยโชนงแต่
ดั้งเดิม มีความเชื่อในเรื่องผีและขวัญ ซึ่ง “ผี” ในที่นี้คือ บรรพบุรุษที่ตายไปแล้ว มีการนับถือแถน
หรือเทวดา ซึ่งชาวไทยโชนงเชื่อว่าเป็นผู้ให้คุณให้โทษต่อชีวิตความเป็นอยู่เป็นอย่างมาก ดังนั้น
จึงต้องมีการเซ่นไหว้ด้วยอาหาร เครื่องคาวหวาน สำหรับ “ขวัญ” นั้น ชาวไทยโชนงเชื่อว่า เมื่อมีเด็ก
เกิดในบ้านพ่อแม่จะต้องจัดพิธีรับขวัญ หรือเมื่อเกิดการเจ็บป่วย หรือเหตุร้ายเกิดขึ้นกับสมาชิก
ในครอบครัว ลูกหลานจะจัดพิธีรับขวัญให้ การเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษจะทำทุก 10 วัน สำหรับ
ผู้น้อย และทุก 5 วัน สำหรับผู้ท้าว นอกจากนั้นชาวไทยโชนงยังจัดให้มีพิธีเสนเรือนทุก 1 ปี หรือ
2-3 ปีต่อครั้ง เพื่อแสดงความกตัญญูรู้คุณบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว

นายสวัสดิ์ สระทองขาว ประธานกลุ่มวัฒนธรรมชาวไทยโชนงได้ให้ความเห็นใน
ด้านนี้ว่า

“ชาวไทยโชนงมีความเชื่อเรื่องผีและขวัญ โดยเชื่อว่าสิ่งต่างๆ ในโลกอยู่ภายใต้อำนาจ
ของผีและสิ่งเหนือธรรมชาติ และเชื่อเรื่องขวัญในการสร้างร่างกาย การกำหนดชะตาชีวิต และให้
ลงมาเกิด ชาวไทยโชนงรุ่นบรรพบุรุษจึงเห็นในความสำคัญของผีและขวัญ จึงจัดให้มีการเซ่นไหว้
และทำพิธีเสนเรือน เพื่อแสดงออกถึงความกตัญญูที่มีต่อบรรพบุรุษ และมีการสืบสาน พิธีกรรมนี้
จนกล่าวได้ว่าเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชาวไทยโชนงเลยทีเดียว” (สวัสดิ์ สระทองขาว,
11 เมษายน 2546)

นางเสนอ คำสาร ภรรยาผู้ใหญ่บ้านคอนเตาอิฐได้พูดถึงผีบรรพบุรุษหรือผีเรือน
ไว้ว่า

“ไทยทรงดำหรือไทยโชนงให้ความสำคัญแก่ผีบรรพบุรุษหรือที่เรียกว่า “ผีเฮือน” เป็น
อย่างมาก โดยมีความเชื่อว่า บรรพบุรุษที่ตายไปแล้วจะไปอยู่อีกโลกหนึ่งคล้ายกับโลกมนุษย์
ถ้าผู้ตายอยู่ดีมีความสุข ญาติพี่น้อง ลูกหลาน ในโลกมนุษย์ก็จะมีความสุขไปด้วย แต่ถ้าหากกระทำ
สิ่งไม่ดีจะเป็นการผิดผี ผีเรือนจะลงโทษหรือทำร้ายได้

ชาวไทยโชนงมีความเชื่อในเรื่องขวัญในการสร้างร่างกาย เป็นผู้กำหนดชะตาชีวิตและ
ให้ลงมาเกิด ขวัญที่เกิดภายหลังการตาย และในเมืองสวรรค์ชั้นต่างๆ นั้น “แถนแนน” จะเป็น
ผู้สร้างร่างกาย เป็นผู้ควบคุมการสร้างมนุษย์และขวัญของแต่ละคน “แถนขาด” เป็นผู้กำหนดชะตา
ชีวิตและส่งให้ลงมาเกิดในโลกมนุษย์ โดยเชื่อว่า “ขวัญ” เป็นสิ่งที่ทำให้ร่างกายมีชีวิต ซึ่งขวัญ

ในร่างกายมีอยู่ 32 ขวัญ หากเจ็บป่วยหรือไม่ปกติสุข ขวัญอาจจะหลงหรือตกลงออกจากร่างกาย คนได้ง่าย ดังนั้นจึงต้องทำพิธีเรียกขวัญให้กลับมายู่ในร่างกายตามเดิม สำหรับคนที่ตายไปแล้ว ขวัญจะไปอยู่ในที่ต่างๆ เช่น ขวัญหัว เป็นขวัญที่อยู่บริเวณศีรษะจะไปอยู่กับลูกหลานที่กะล่อหองที่บ้านของลูกชาย ถ้าบ้านใดมีแต่ลูกสาว ขวัญผู้ตายจะไปอยู่ที่ศาลเล็ก ที่ลูกสาวปลุกให้ในบริเวณบ้านสามีของตน สำหรับขวัญปลายหรือเงา จะอยู่กระจัดกระจายไปยังสถานที่ ซึ่งหมอผีจะทำพิธีส่งไปสถานที่ที่เป็นเมืองสวรรค์” (เสนอ คำสาร, 3 ธันวาคม 2545)

การสื่อสารทางด้านพิธีกรรม ศาสนา และความเชื่อของชาวไทยโชน่งที่สืบสานด้วยการบอกกล่าว การกระทำให้ดู ปฏิบัติเป็นตัวอย่างแก่ลูกหลานมีการแต่งกายให้เห็นคือในชุดประจำวัน และชุดพิธี มีการทำพิธีเสนเรือน เช่นไหว้ผีบรรพบุรุษเป็นประจำทุกปี มีการทำบุญกุศลในวันสำคัญๆ ทางศาสนาแสดงให้เห็นว่ามีความเชื่อในผีบรรพบุรุษ มีความเชื่อเรื่องขวัญ และมีความเชื่อทางศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้อง สิ่งเหล่านี้ถ้าลูกหลานได้เห็นเป็นประจำ จะทำให้เกิดการซึมซับความเชื่อต่างๆ เข้าไปในวิถีชีวิตที่มีการกระทำตลอดไป เพื่อสืบสานสิ่งที่บรรพบุรุษได้เคยทำไว้

2.4.3 ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย เครื่องแต่งกายของชาวไทยโชน่ง มีลักษณะโดดเด่นแปลกตา อันเป็นเอกลักษณ์ที่มีมานานตั้งแต่บรรพบุรุษที่อาศัยอยู่ในเมืองเดียนฟู ประเทศเวียดนาม มาถึงชาวไทยโชน่งในประเทศไทยในปัจจุบันเป็นเวลากว่า 200 ปีแล้วนั้น การแต่งกายของชาย - หญิง ในชุดดั้งเดิมของคนยังมีให้เห็นในชีวิตประจำวัน ในการเดินทางออกนอกบ้านหรือไปทำงาน และชุดพิธีที่ใส่ในงานศพ งานเสนเรือน เป็นต้น

นางสาวมัทฉา ทองเชื้อ หญิงสาวชาวไทยโชน่งหมู่บ้านคอนเดาอิฐได้พูดถึง การแต่งกายของชาวไทยโชน่งไว้ ดังนี้

“ชาวไทยโชน่งผู้เฒ่าผู้ใหญ่ นิยมแต่งกายชุดประจำของคนแต่ดั้งเดิมในการเดินทางออกไปนอกบ้านและไปทำงาน ผู้ชายจะนุ่งส้วงก้อม (กางเกงขาสั้น) สีดำ สวมเสื้อใต ส่วนผู้หญิงจะนุ่งผ้าซิ่นลายแดงโม สวมเสื้อก้อมแขนยาวสีดำ เมื่อออกนอกบ้าน ถ้าอยู่บ้านจะใช้ผ้าอ่างนม (ผ้าแถบผืนยาวสีดำ) พันรอบหน้าอก หรือใส่เสื้อน้อย (เสื้อชั้นใน) ในงานพิธีสำคัญๆ ชายจะนุ่งส้วงฮี (กางเกงขายาว) สวมเสื้อฮี ส่วนชุดพิธีของผู้หญิง นุ่งผ้าซิ่นลายแดงโม และสวมเสื้อฮี

สำหรับเด็ก - วัยรุ่นหนุ่มสาว ชาวไทยโชน่ง ในชีวิตประจำวันจะแต่งกายตามแบบเด็กหนุ่มสาวไทย ซึ่งเป็นแบบธรรมดาและแบบสมัยนิยม นอกจากในงานพิธีเท่านั้น จึงจะแต่งแบบชุดดั้งเดิมตามที่พ่อ แม่ บรรพบุรุษได้แต่งกายกันอยู่ในปัจจุบัน” (มัทฉา ทองเชื้อ, 3 ธันวาคม 2545)

การสื่อสารที่มีอยู่ในกลุ่มชาวไทยโฉบในด้านการแต่งกายนั้น ชาวไทยโฉบยังคงรักษาเอกลักษณ์อย่างไม่เสื่อมคลาย มีการสืบสานจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลานชาวไทยโฉบด้วยการแต่งกายให้ดูเป็นตัวอย่าง และให้ปฏิบัติตาม ด้วยการสวมใส่ชุดดั้งเดิมของคนในงานพิธีการอยู่เสมอ แม้ว่า การแต่งกายแบบอย่างสังคมไทยที่แทรกซึมเข้ามาก็ตาม ซึ่งชาวไทยโฉบยังคงใช้สีดำเป็นสีของเสื้อผ้า ทั้งนี้เพื่อปลูกจิตสำนึกของความเป็นไทยโฉบ ที่มีมาแต่บรรพบุรุษให้รักษาวัฒนธรรม การแต่งกายที่ถูกต้อง และเคร่งครัด อันนำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ของชาวไทยโฉบให้มีอยู่ตลอดไป

บทสรุป

วัฒนธรรมคือสิ่งที่มนุษย์เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง และสร้างขึ้นเพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตของส่วนรวม วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ที่สามารถถ่ายทอด สืบทอด เลียนแบบ หรือเอาแบบอย่างกันได้ โดยใช้การสื่อสารเป็นตัวสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนรุ่นหนึ่งต่อไป เพื่อให้วัฒนธรรมที่มีอยู่แล้วมีอยู่ต่อไป เช่น วัฒนธรรมด้านการแต่งกาย ภาษา ศาสนา ความเชื่อ และพิธีกรรมต่างๆ สิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดให้เกิดความสามัคคี ความมีระเบียบวินัย ความขยัน ประหยัด และอดทน เพื่อการดำเนินชีวิตที่ดีที่ถูกต้อง ในขณะเดียวกัน ภาษาท่าทางก็เป็นสื่ออย่างหนึ่งที่แสดงออกซึ่งความมีอัธยาศัยไมตรีที่สื่อความหมายหรือเป็นภาษาที่ถ่ายทอด สิ่งที่เป็นวัฒนธรรมสู่ลูกหลาน สู่ความเป็นอัตลักษณ์

ในความเป็นอัตลักษณ์ของชาวไทยโฉบที่แสดงออกมาในปัจเจกบุคคล ที่แต่ละคนอาจมีหลายอัตลักษณ์ และมองตนเองในแง่มุมต่างๆ เช่น เชื้อชาติ ถิ่นกำเนิด ชนชั้น เพศ อาชีพที่มีแตกต่างกัน ในความเป็นตัวตนของเขานั้น สามารถที่จะดำเนินชีวิต และประกอบอาชีพได้ด้วยตัวของเขาเอง นอกจากอัตลักษณ์ของแต่ละบุคคลแล้ว ในระดับกลุ่มสังคมหนึ่งๆ จะมี “อัตลักษณ์ร่วม” ซึ่งหมายถึงกระบวนการสร้างความสำนึกร่วมกันของกลุ่มต่างๆ ในสังคม อันจะทำให้สมาชิกได้ตระหนักถึงลักษณะร่วมของกลุ่ม การมีจิตสำนึกร่วมกันสามารถสร้างและปรับเปลี่ยนบางสิ่งบางอย่างที่ไม่ถูกต้องได้โดยอาศัยสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ถูกสร้างขึ้นในระบบวัฒนธรรมของกลุ่ม เช่น การละเล่นพื้นบ้าน การรำฟ้อน เป่าแคน เป็นต้น สังคมและวัฒนธรรมมีบทบาทในการสร้าง ดำรงรักษา และปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ได้โดยโครงสร้างเหล่านี้เกิดจากการจัดระบบของสังคมจากสถาบันต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ที่มีอิทธิพลต่อสมาชิกในสังคม ดังนั้นเมื่อปัจเจกบุคคลเข้าไปเป็นสมาชิกของสถาบันเหล่านี้ จะทำให้บุคคลเหล่านั้นต้องปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของตนไป และเมื่อเวลาใดที่อัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มปรับเปลี่ยนไปตามบริบท (สิ่งแวดล้อม) ของสังคมที่เกิดขึ้น การเปลี่ยนแปลงไปจึงทำให้เกิด

“**อัตลักษณ์วิกฤติ**” ซึ่งเกิดจากการที่อัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ ทางสังคม และทางการเมือง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของความเป็นตัวคนเกิดขึ้นแล้ว จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน สอดคล้องกับทฤษฎีของ Donald Light Jr และ Svzanna Killer (1979 : 548-549) ที่ว่า “ความขัดแย้งเป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลง เช่น ความขัดแย้งระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง ซึ่งความขัดแย้งอาจเกิดขึ้นจากความแตกต่างทางความเชื่อ การดำเนินชีวิต ทัศนคติที่มีแตกต่างกัน รวมถึงความแตกต่างในระหว่างกลุ่มคนต่างๆ ด้วย จึงสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ Donald ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นกรรมกรกับนายทุน ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นปกครองกับประชาชน ซึ่งอาจก่อให้เกิดการจัดระเบียบทางเศรษฐกิจ”

ดังนั้นชาวไทยโซ่งจึงต้องนำอัตลักษณ์ของคนที่มีอยู่ อันได้แก่ พิธีกรรม ความเชื่อ ความกตัญญูที่มีต่อบรรพบุรุษ ความเป็นสิริมงคลจากสิ่งที่ได้ประพฤติปฏิบัติอย่างถูกต้อง มาสื่อสารเพื่อถ่ายทอดสิ่งเหล่านี้ให้แก่ลูกหลาน ได้สืบสานต่อไป โดยมีความสำนึกร่วมกันในความเป็นชาติที่มีแต่ดั้งเดิมของตน เพื่อเป็นการนำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ของชาวไทยโซ่งให้มีอยู่คู่กับความเป็นไทยโซ่งตลอดไป ขณะเดียวกันยังทำให้ชนชาติพันธุ์อื่นที่เป็นคนไทยและชาติพันธุ์อื่น ได้รู้จักวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม และวิถีการดำเนินชีวิตของชาวไทยโซ่งมากขึ้น และจากการที่การสื่อสาร มีการสื่อออกมาในรูปแบบต่างๆ กัน เกี่ยวกับอัตลักษณ์ของชาวไทยโซ่ง ผลที่ได้จากการตอบรับก็คือ อัตลักษณ์ของชาวไทยโซ่งเป็นที่รู้จักกันทั่วไป

สรุป ปัจจัยในการสร้างอัตลักษณ์ของชาวไทยโซ่ง และลักษณะในการสื่อสารออกมานั้น ซึ่งปัจจัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวของคนในสังคม สภาพทางภูมิศาสตร์ ที่ตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัยเป็นไปในลักษณะชีวิตความเป็นอยู่ที่มีมาแต่ดั้งเดิม นอกจากนั้นยังเกี่ยวกับประเพณี พิธีกรรมที่มีมาแต่ดั้งเดิมยังคงรักษาไว้อย่างมั่นคงไม่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมภายนอกที่แทรกซึมเข้ามาในสังคมชาวไทยโซ่งแต่อย่างใด มีการปรับตัวเข้าหากันโดยป้องกันไม่ให้นำวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษสะสมไว้ และสืบทอดกันมานั้นถูกครอบงำได้ โดยที่ชาวไทยโซ่งทุกคนจะช่วยกันรักษา หวงแหนวัฒนธรรมที่ได้รับการถ่ายทอดมาอย่างแข็งแรง สามารถที่จะยืนหยัดอยู่ได้ เพื่อความเป็นอัตลักษณ์ที่มั่นคงต่อไป

ส่วนที่ 3 การสื่อความหมายในเชิงสัญลักษณ์ทางด้านประเพณีและพิธีกรรมของชาวไทยซึ่งที่มีต่อการสร้างอัตลักษณ์

กิจกรรมทุกอย่างในชีวิตประจำวันของคนเรา ล้วนถูกรอบคลุมด้วยรหัส ซึ่งรหัสมีอยู่มากมายในกระบวนการเข้ารหัสและถอดรหัสนั้น ผู้ส่งสารและผู้รับสารไม่เคยมีและไม่จำเป็นต้องถือรหัสเล่มเดียวกัน (อาจจะมึรหัสที่คล้ายกัน แต่ไม่ใช่เล่มเดียวกัน) สิ่งที่เชื่อมโยงระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ที่เอื้ออำนวยให้กระบวนการส่งและรับความหมายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ได้ก็คือ ทั้ง 2 ฝ่ายจะต้องมี “รหัส” อันเดียวกัน แต่ไม่จำเป็นต้องไป มีเหตุผลยกเว้นได้

โดยรหัส สามารถแบ่งประเภทได้ ดังนี้

1.1 **Product Codes** เป็นรหัสที่เกี่ยวกับวัตถุสิ่งของเครื่องใช้ที่บ่งบอกถึงความหมายที่แตกต่างกัน

1.2 **Social Codes** เป็นรหัสที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

1.3 **Culture Codes** เป็นรหัสที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ

1.4 **Personal Codes** เป็นรหัสที่เกี่ยวกับตัวบุคคล

การที่สัญลักษณ์เกิดความหมายเฉพาะตัวขึ้นมาได้นั้นก็เนื่องจากสัญลักษณ์แต่ละตัวต่างก็มีความคิดแยกแตกต่างกัน และต่างก็มีตัวเลือกออกไปหลายๆ แบบ การเกิดขึ้นของความหมายทั้งหลายนี้ล้วนถูกควบคุมจากรหัสทางภาษาศาสตร์ของวัฒนธรรมและกฎเกณฑ์ของระบบสัญลักษณ์เอง (กาญจนา แก้วเทพ, 2544 : 98)

ในที่นี้ผู้เขียนขอกล่าวถึง รหัสหรือสัญลักษณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี (Culture Codes) ของชาวไทยซึ่งที่แสดงออกทางประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ เช่น

ประเพณีสงกรานต์

เรียกอีกอย่างหนึ่งคือ “ประเพณีแห่งความกตัญญู” ตรงกับวันที่ 13, 14 และ 15 ในเดือนเมษายนของทุกปี ถือว่าเป็นวันขึ้นศักราชใหม่แต่โบราณของชาวไทย ในสมัยอยุธยาเป็นราชธานี ปรากฏหลักฐานว่าประเพณีขึ้นปีใหม่มักจะใช้วันสงกรานต์อย่างเดิมนี่ จนถึงสมัยรัชกาล ที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้เปลี่ยนไปใช้วันขึ้นปีใหม่ในวันที่ 1 เมษายน และเริ่มใช้ใน พ.ศ.2432 เป็นต้นมา จวบจนสมัยประชาธิปไตย คณะรัฐบาลของจอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้พิจารณาเห็นว่า วันขึ้นปีใหม่ไทยไม่ถูกต้องตามหลักสากลนิยม คือวันที่ 1 มกราคม และเมื่อวันที่ 1 มกราคม เป็นวันขึ้นปีใหม่ตลอดมา ส่วนประเพณีสงกรานต์ก็ยังคงใช้ตามเวลาเดิม ประเพณีนี้เป็นเสมือนหนึ่งวันรวมญาติของครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่น มีการ

ทำบุญทางศาสนา เช่น สรงน้ำพระ และแสดงความคารวะผู้ใหญ่ที่นับถือ โดยทุกคนต่างมาร่วมงานกันด้วยความสมัครใจ เพื่อความสนุกสนานรื่นเริง และแสดงพลังความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีการแต่งกายอย่างสวยงามตามประเพณีของตน

จากการสังเกตการณ์ของผู้เขียนในงานพระราชทานชาวไทยโซ่ง วันที่ 11 เมษายน 2546 งานเริ่มเวลา 17.00 น. ณ บริเวณวัดคอนเตาอิฐ งานนี้จัดเป็นประจำทุกปี เป็นวันพบปะสังสรรค์ สนุกสนาน รื่นเริง ในหมู่บ้านชาวไทยโซ่ง ทั้งในหมู่บ้านเดียวกัน ต่างหมู่บ้าน ในจังหวัดเดียวกัน และในต่างจังหวัด เช่น จังหวัดเพชรบุรี ราชบุรี นครปฐม สุพรรณบุรี ชุมพร พิจิตร ฯลฯ ต่างมาร่วมงานกันอย่างคับคั่ง ภายในงานมีการจัดโต๊ะอาหารไว้ต้อนรับแขกผู้มาร่วมงาน อาหารที่ใช้รับประทานเป็นฝีมือของชาวไทยโซ่งแต่ละกลุ่มจัดกันมา มีทั้งอาหารคาวและหวาน อาหารหลักที่ขาดไม่ได้ แกงส้ม หน่อไม้เปรี้ยว น้ำพริกปลาร้า ลูกเขียดทอด ภายในงานมีการแสดงต่างๆ เช่น การรำเซิ้ง เป่าแคน จากชาวบ้านและจากนักเรียนชาวไทยโซ่งบ้านคอนเตาอิฐ ชาวไทยโซ่งส่วนใหญ่ที่มาร่วมงานจะแต่งกายในชุดดั้งเดิมของตน ผู้ชายนุ่งส้วงฮี สวมเสื้อโหลสีดำแขนยาว มีกระเป๋าคาดเอว ส่วนผู้หญิงแต่งกายด้วยผ้าชิ้นลาย แดงโมสีดำ สลับสีขาว สีฟ้า สีเขียว ที่เป็นลายทางลงมา สวมเสื้อก้อม บางคนใช้ผ้าคาดอกคล้องคอด้วยผ้าเขียวสวยงาม วยุ่นสาว ๆ นุ่งชิ้นลายแดงโม ผ้าแถบคาดหน้าอกสีดำ คล้องคอด้วยผ้าเขียว ทรงผมของหญิงไทยโซ่งจะใช้ทรงผมปั้นเกล้าเป็นส่วนใหญ่จะมีวยุ่นสาว ๆ ที่ปล่อยผมยาวตามสมัยนิยม ส่วนเด็กชายและหญิงแต่งชุดไทยโซ่งตามแบบที่ผู้ใหญ่แต่งในชีวิตประจำวัน ภาษาที่ใช้กันในวันนั้น สำหรับผู้ใหญ่ ผู้เฒ่าผู้แก่จะทักทายพูดคุยกันด้วยภาษาโซ่ง ส่วนวยุ่นและเด็กจะใช้ภาษาไทยทักทายพูดคุยกันงานประเพณีนี้ผู้จัดงานคือ นายสวัสดิ์ สระทองขาว ประธานกลุ่มวัฒนธรรมไทยโซ่งได้ให้ความช่วยเหลือทางการเงินและอื่นๆ โดยมีจุดประสงค์จะให้ชาวไทยโซ่งทุกท้องถิ่นได้มาพบปะสังสรรค์กันเพื่อสืบสานความเป็นไทยโซ่งที่อยู่ต่างถิ่นให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และช่วยกันเสริมสร้างอัตลักษณ์ของคนไว้ให้ลูกหลานตลอดไป

นายไพลิน ทิพวรรณ นักข่าวชาวไทยโซ่งประจำหมู่บ้านคอนเตาอิฐได้กล่าวถึงวันสงกรานต์ของชาวไทยโซ่ง ไว้ว่า

“ชาวไทยโซ่งมีวันสำคัญวันหนึ่งที่ทุกคนจะต้องพบปะสังสรรค์กันมีทั้งคนในหมู่บ้าน และที่มาจากหมู่บ้านอื่น มาจากจังหวัดอื่นๆ เช่น จังหวัดเพชรบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี ชุมพร ฯลฯ เดินทางมาร่วมงาน ในวันที่ 11 เมษายน เป็นประจำทุกปี ซึ่งวันนี้ถือว่าเป็นวันรวม ชนชาวไทยโซ่งวันหนึ่ง นอกเหนือจากการพบปะกัน สนุกสนานรื่นเริง” (ไพลิน ทิพวรรณ, 11 เมษายน 2546)

นางน้ำวัง ดิดหงิม ผู้นำสตรีชาวไทยโซ่งได้กล่าวถึงประเพณีสงกรานต์ของชาวไทยโซ่ง ในวันนี้ว่า

“ประเพณีสงกรานต์ของชาวไทยโซ่งบ้านคอนเตาอิฐ แสดงออกมาให้คนภายนอกเห็นอย่างเด่นชัด ในด้านการแต่งกายที่สวยงามตามวัฒนธรรมของคน การแสดงความสามัคคีด้วยการนำอาหารมาร่วมงาน มีทั้งอาหารไทยโซ่งและอาหารไทย มีการละเล่นต่างๆ ที่แสดงออกถึงความ เป็นไทยโซ่ง มีการพื้อนรำสวยงาม มีการพบปะพูดคุยกันอย่างสนุกสนาน แสดงให้เห็นถึงความรัก และผูกพันที่ยังคงมีต่อกันในวันนี้และวันต่อๆ ไป อย่างไม่มีเสื่อม” (น้ำวัง ดิศหิม, 11 เมษายน 2546)

ในด้านการสื่อสารติดต่อของชาวไทยโซ่งในงานวันสงกรานต์ สื่อออกมาด้วยการ พุดคุยกัน มีการเดินทางไปหากัน ร่วมสนุกสนานกัน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดของกัน และกัน มีการเดินทางไปร่วมงานกับชาวไทยโซ่งในจังหวัดต่างๆ เพื่อเป็นการตอบแทนซึ่งกัน และกัน มีการติดต่อสื่อสารกัน ด้วยการส่งเอกสารไปถึงกัน เพื่อทราบข้อมูลข่าวสาร ความเป็นอยู่ ของกันและกัน

ในที่นี้ผู้เขียนได้นำประมวลภาพในงานสงกรานต์ของชาวไทยโซ่งหมู่บ้านคอนเตาอิฐ วันที่ 11 เมษายน 2546 มาแสดง ณ ที่นี้ด้วย

**ประมวลภาพงานประเพณีสงกรานต์ของชาวไทยโซ่งหมู่บ้านคอนเตาอิฐ
จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2546**

ภาพที่ 62 การบรรเลงดนตรีของชาวไทยโซ่ง

ที่มา นายสุเชต วิเศษสิงห์

ภาพที่ 63 ประธานในพิธี

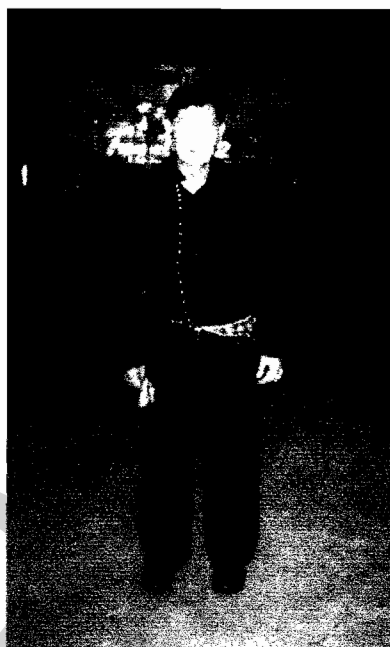
ที่มา นายสุเชต วิเศษสิงห์

ภาพที่ 64 ผู้เขียนนั่งสนทนากับผู้นำชุมชนและชาวไทยโซ่งในงานวันสงกรานต์

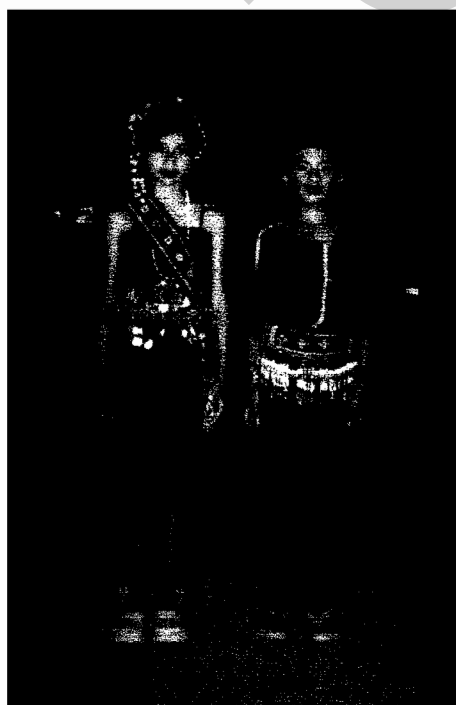
ที่มา นายสุเชต วิเศษสิงห์

ภาพที่ 65 การแต่งกายของชายไทยโซ่ง นุ่งกางเกงขาวสวมเสื้อไทแขนยาว

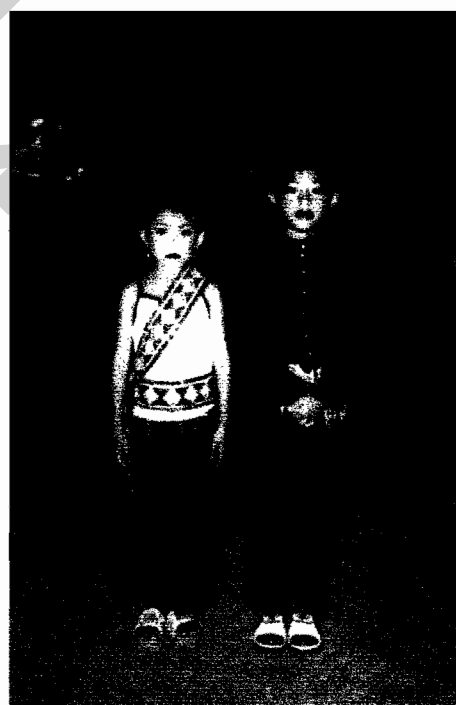

ทีมา นายสวัสดิ์ สระทองขาว

ภาพที่ 66 การแต่งกายของเด็กหญิง-ชายชาวไทยโซ่ง ภาพที่ 67 การแต่งกายของเด็กหญิง-ชายชาวไทยโซ่ง

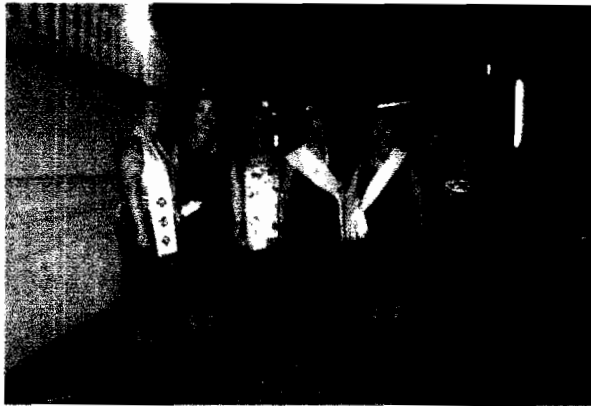

ทีมา นักเรียนโรงเรียนบ้านคอนเดาอิฐ

ทีมา นักเรียนโรงเรียนบ้านคอนเดาอิฐ

ภาพที่ 68 การแต่งกายของผู้สูงอายุ

ที่มา งานสงกรานต์หมู่บ้านคอนเดาอิฐ

ภาพที่ 69 การแต่งกายสาววัยรุ่นชาวไทยไซ่ง

ที่มา งานสงกรานต์หมู่บ้านคอนเดาอิฐ

ภาพที่ 70 หญิงชาวไทยไซ่งที่มาร่วมงาน

ที่มา งานสงกรานต์หมู่บ้านคอนเดาอิฐ

ประเพณีการแต่งกายของหญิงชายชาวไทยโชน่งที่ใช้ “สีดำ” เป็นสีเครื่องแต่งกาย ที่มีมาแต่บรรพบุรุษสู่ลูกหลานปัจจุบัน สัญลักษณ์ในด้านการแต่งกายด้วยสีดำ ซึ่งเป็นตัวกำหนด แบบแผนการนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ที่อยู่ในขอบเขตของวัฒนธรรม คุณภาพ และประโยชน์ที่ใช้อยู่

สัญลักษณ์ที่แฝงอยู่ในด้านการแต่งกาย ยังมีความสวยงาม มีความน่าเชื่อถือ ยังมีการรักษาไว้เป็นอย่างดี สิ่งเหล่านี้มีส่วนในการสร้างอัตลักษณ์ของชาวไทยโชน่งในเรื่องการแต่งกายไว้ได้อีกหนึ่งทางหนึ่ง

ในที่นี้ผู้เขียนได้แสดงตัวอย่างสัญลักษณ์และความหมายของสัญลักษณ์ในประเพณีสงกรานต์ที่แสดงออกมาทางด้านการแต่งกาย ดังนี้

ตารางที่ 2 ตัวอย่างสัญลักษณ์ และความหมายของสัญลักษณ์ในประเพณีสงกรานต์ที่แสดงออกทางด้านการแต่งกาย

ตัวหมาย (Signifier)	ตัวหมายถึง (Signified)	ของจริง (Reference)
สีคราม	สีที่เป็นเอกลักษณ์ของเสื้อผ้าชาวไทยโชน่ง	นำต้นครามมาหมักให้เป็นสีคราม เพื่อใช้ในการย้อมสีผ้า
ผ้าเขียว	นำมาใช้ประโยชน์เพื่อความสวยงาม	ผ้าแถบสีดำ/ปักลวดลายด้วยไหม
ผ้าอ่างนม	ผ้าที่ใช้สำหรับพันหน้าอก	ผ้าแถบสีดำและสีอื่นๆ ไม่มีลวดลาย
ผ้าซิ่น	ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน	ผ้าถุงสีดำ/พื้นมีลายเป็นเส้นสีขาว
เสื้อฮีหญิง	เป็นสิริมงคลกับงานพิธี	เสื้อสวมศีรษะ/คลุมยาวถึงเข่า/สีดำ
เสื้อก้อม (หญิง)	เสื้อชุดประจำวันของหญิงชาวไทยโชน่ง	เสื้อแขนกระบอก/มีกระดุมเงิน 10-12 เม็ด/ผ้ากลาง
เสื้อไต (เสื้อไท)	เสื้อชุดประจำวันของชายชาวไทยโชน่ง	เสื้อแขนกระบอก/ผ้าหน้ามีกระดุมเงิน 10-12 เม็ด/สีดำ
เสื้อฮีชาย	เป็นสิริมงคลกับงานพิธี	ผ้าฝ้ายสีดำ/ประดับตกแต่งด้วยไหม/เสื้อยาวถึงเข่า

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวหมาย (Signifier)	ตัวหมายถึง (Signified)	ของจริง (Reference)
ส้วงก้อม	กางเกงขาสั้นที่ชายไทยโชน่งสวมใส่	คล้ายทรงกางเกงจีน/เย็บด้วยผ้าสีดำ
ส้วงอี	กางเกงขายาวที่ชายไทยโชน่งสวมใส่	คล้ายทรงกางเกงจีน/เย็บด้วยผ้าฝ้ายทอมือมีสีดำ
กระเป๋าคาดเอว	กระเป๋าที่ชาวไทยโชน่งคาดไว้ใส่ยาสูบ เงิน หมากพลู	ผ้าสีดำนำมาเย็บเป็นกระเป๋า รุปรั้งมีหู 2 ทาง/ใช้ผูกรอบเอว

วัฒนธรรมเกี่ยวกับอาหารการกินของชาวไทยโชน่ง มีอาหารประจำเผ่าพันธุ์ของคนมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เช่น น้ำพริกปลาร้า (แจ่ว) แกงหน่อส้ม (แกงหน่อไม้คอง) แกงหน่อปิ้ง (แกงหน่อไม้รวก) แกงหยัะ (แกงหยวกกล้วย) และลูกเขียดทอด

สัญลักษณ์ที่แฝงอยู่ในด้านอาหารการกินของชาวไทยโชน่งจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน เป็นการสืบสานอาหารดั้งเดิมและมีทำอยู่ในงานบุญประเพณีต่างๆ นับว่าเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างอัตลักษณ์ของชาวไทยโชน่งให้คงมีอยู่ในปัจจุบัน

ในที่นี้ผู้เขียนได้แสดงตัวอย่างสัญลักษณ์และความหมายของสัญลักษณ์ในประเพณีสงกรานต์ที่แสดงออกทางด้านอาหารการกิน ดังนี้

ตารางที่ 3 ตัวอย่างสัญลักษณ์ และความหมายของสัญลักษณ์ที่แสดงออกทางด้านอาหารการกิน

ตัวหมาย (Signifier)	ตัวหมายถึง (Signified)	ของจริง (Reference)
ลูกเขียดทอด	วัฒนธรรมการบริโภคอย่างหนึ่งของชาวไทยโชน่งแต่โบราณ	การนำลูกเขียดแห้งมาทอดเป็นอาหารรับประทาน
แกงหน่อส้ม	วัฒนธรรมการบริโภคอาหารของชาวไทยโชน่งแต่โบราณ	การนำหน่อไม้เปรี้ยวมาแกงกับไก่หรือหมูทำเป็นอาหารรับประทาน

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวหมาย (Signifier)	ตัวหมายถึง (Signified)	ของจริง (Reference)
แกงหน่อปิ้ง	วัฒนธรรมการบริโภคอาหาร ของชาวไทยโซ่งแต่โบราณ	การนำหน่อไม้รวกมาแกงกับ ใบย่านาง และใบแมงลัก
แกงหั่ว	วัฒนธรรมการบริโภคอาหาร ของชาวไทยโซ่งแต่โบราณ	การนำหอยกกล้วยมาแกงกับ เครื่องแกงใส่เนื้อวัวหรือเนื้อ ควาย

ประเพณีการละเล่นและดนตรีของชาวไทยโซ่งมีมาแต่บรรพบุรุษผู้ถูกหลาน มีการเล่นแคนตามแบบชาวไทยโซ่ง มีการรำเซิ้งด้วยลีลารำอันสวยงาม มีการร้องอย่างต่อเนื่อง เปลี่ยนท่ารำ มีการก้าวเท้า วาดแขนวาดมืออย่างเชื่องช้า อ่อนหวานในลีลาแบบสาวไทยโซ่ง ที่มีการสืบทอดกันโดยศิลปินแม่เพลงชาวไทยโซ่ง

สัญลักษณ์ที่แฝงอยู่ในการเป่าแคนของชาวไทยโซ่งที่เป็นประเพณีนั้น ถือเป็นการละเล่นเพื่อเปิดโอกาสให้หนุ่มสาวได้เกี่ยวพาราสักกัน ส่วนสัญลักษณ์ที่แฝงอยู่ในท่ารำต่างๆ นั้น เพื่อให้เห็นความอ่อนหวานที่มีอยู่ในสาวชาวไทยโซ่ง ทั้งการเป่าแคน การรำเซิ้ง ถือว่าเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่สร้างความเป็นอัตลักษณ์ของชาวไทยโซ่ง ให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป

ในที่นี้ผู้เขียนได้แสดงตัวอย่างของสัญลักษณ์และความหมายของสัญลักษณ์ในประเพณีสงกรานต์ที่แสดงออกทางด้านการละเล่นและดนตรี ดังนี้

ตารางที่ 4 ตัวอย่างสัญลักษณ์ และความหมายของสัญลักษณ์ในประเพณีสงกรานต์ที่แสดงออกทางด้านการละเล่นและดนตรี

ตัวหมาย (Signifier)	ตัวหมายถึง (Signified)	ของจริง (Reference)
รำเซิ้ง	วัฒนธรรมการรำรำของชาวไทยโซ่ง	มีผู้รำจำนวน 7 คน/รำในท่าที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยโซ่ง
แคน	แสดงถึงความสนุกสนาน รื่นเริง	เครื่องดนตรีเป่าเป็นเพลง/ทำด้วยไม้ซาง

ประเพณีเสนเรือน เป็นประเพณีที่ชาวไทยโซ่งได้ยึดถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน โดยมีสัญลักษณ์ที่แฝงอยู่ในประเพณี โดยลูกหลานจัดสืบสานประเพณีนี้เป็นประจำทุกปี หรือ 2 – 3 ปีต่อครั้ง ด้วยการจัดหาเครื่องเซ่นไหว้มาบูชาบรรพบุรุษ มีการเชิญญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านมาร่วมงานกัน ซึ่งถือเป็นงานใหญ่ เพื่อเป็นการบ่งบอกให้เห็นถึง “ความกตัญญู” ของลูกหลานที่มีต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว สรุป สัญลักษณ์ที่แสดงออกในเรื่อง “ความกตัญญู” ที่มีอยู่ในความเป็นไทยโซ่งอย่างเข้มแข็ง และแข็งแรง จะเป็นการสร้างอัตลักษณ์ในด้านประเพณี พิธีกรรมของชาวไทยโซ่งได้อย่างมั่นคง ถาวร

ในที่นี้ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างสัญลักษณ์และความหมายของสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับประเพณีเสนเรือน ดังนี้

ตารางที่ 5 ตัวอย่างสัญลักษณ์ และความหมายของสัญลักษณ์ที่เกี่ยวกับประเพณีเสนเรือน

ตัวหมาย (Signifier)	ตัวหมายถึง (Signified)	ของจริง (Reference)
ผีเรือน	ผีบรรพบุรุษของชาวไทยโซ่ง	ผี พ่อ แม่ ปู่ ย่า ที่ตายไปแล้ว ได้เชิญมาไว้ที่กะล่อห้องบนบ้านลูกหลาน
กะล่อห้อง	แสดงความเคารพในผีบรรพบุรุษ	ที่อยู่ของผีเรือน/บริเวณเสาเอกของบ้าน
หมอเสน	เป็นสื่อที่ติดต่อบรรพบุรุษกับลูกหลาน	ผู้ที่ทำหน้าที่ติดต่อกับผีบรรพบุรุษ
ปี่ผีเรือน (เรือน)	การแสดงความกตัญญูต่อผีบรรพบุรุษ	สมุดบันทึกรายชื่อผีบรรพบุรุษประจำครอบครัว
กวาน	การแสดงออกต่อผู้ตายอย่างเหมาะสม	การเรียกค่าน้ำชื่อของผู้ที่ตายไปแล้ว
เสนเรือน	พิธีกรรมที่แสดงความกตัญญู	การทำพิธีเซ่นไหว้ผีเรือน
ปานผื่อน	แสดงความกตัญญูต่อผีบรรพบุรุษ	ภาชนะใส่ของในพิธีเสนเรือน/ทำด้วยไม้ไผ่
ผู้ท้าว	ระดับชนชั้นสูงของชาวไทยโซ่ง	ผู้ที่สืบตระกูลมาจากเชื้อสายเจ้า
ผู้น้อย	ระดับชนชั้นสามัญของชาวไทยโซ่ง	ผู้ที่สืบตระกูลมาจากคนสามัญธรรมดา

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ตัวหมาย (Signifier)	ตัวหมายถึง (Signified)	ของจริง (Reference)
พิธีเลี้ยงผี	การตอบแทนบุญคุณ บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว	การนำอาหารขึ้นเต็กลง หย่อน ใส่รูฝาบ้านที่เจาะไว้ แล้วเอ่ย ชื่อผีบรรพบุรุษ
วันป่าดง	การแสดงความกตัญญูต่อผี เรือน	วันที่ลูกหลานจัดเครื่องเช่น ไหว้ผีบรรพบุรุษ ผู้น้อยทำ ทุกๆ 10 วัน ผู้ท้าวทำทุก 5 วัน

ประเพณีการสืบทอด เป็นประเพณีที่ลูกชายคนโตของบ้านจะต้องสืบทอดพ่อแม่ที่ตายไปแล้ว โดยจะต้องประกอบพิธีเสนเรือนเป็นประจำทุกปี เพื่อเช่นไหว้ผีบรรพบุรุษ สัญลักษณ์ที่แสดงออก ในการ “สืบทอด” ก็คือ ลูกชายคนโตจะต้องดำเนินรอยตามในการปฏิบัติต่อผีบรรพบุรุษและสืบสาน ผู้ลูกหลาน สืบเนื่องต่อไปอย่างไม่ขาดสาย ซึ่งเป็นการสร้างอัตลักษณ์ในความเป็นไทยไซ่งไวได้ อย่างหนึ่ง

ในที่นี้ผู้เขียน ได้ยกตัวอย่างสัญลักษณ์และความหมายของสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับประเพณี สืบทอด ดังนี้

ตารางที่ 6 ตัวอย่างสัญลักษณ์ และความหมายของสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับประเพณีสืบทอดของชาวไทยไซ่ง

ตัวหมาย (Signifier)	ตัวหมายถึง (Signified)	ของจริง (Reference)
สืบทอด	รับการถ่ายทอดผีจากพ่อ	ลูกชายของตระกูลที่เป็นเจ้า ของเรือนเป็นผู้สืบทอดผีจาก พ่อ
หมอมด	หญิงผู้ทำพิธี	หญิงที่ทำหน้าที่ปัดรังควาน สะเดาะเคราะห์ ต่ออายุ รักษา โรคของชาวไทยไซ่ง

ประเพณีลงช่วง เป็นประเพณีที่ชายหนุ่มชาวไทยໄຂ່งในหมู่บ้านหรือต่างหมู่บ้าน เดินทางมาจีบสาว พร้อมด้วยหมอแค้น ขณะที่สาวเจ้าจะลงมานั่งทอผ้า เย็บผ้าอยู่ใต้ถุนบ้าน โดยมี สัญญาแอบแฝงว่า ได้เปิดโอกาสให้ “เกี่ยวพาราตี” กันได้ ซึ่งประเพณีลงช่วงนี้ได้รับการรักษาไว้เพื่อเป็นการสร้างอัตลักษณ์ที่มั่นคงในทางหนึ่งของชาวไทยໄຂ່ง

ในที่นี้ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างสัญญาและความหมายของสัญญาที่เกี่ยวข้องกับประเพณีลงช่วงของชาวไทยໄຂ່ง ดังนี้

ตารางที่ 7 ตัวอย่างสัญญา และความหมายของสัญญาที่เกี่ยวข้องกับประเพณีลงช่วงของชาวไทยໄຂ່ง

ตัวหมาย (Signifier)	ตัวหมายถึง (Signified)	ของจริง (Reference)
ลงช่วง	การเปิดโอกาสให้หนุ่มสาว เกี่ยวพาราตีกัน	สาว ๆ ไทยໄຂ່ง ลงมานั่งทอผ้าที่ ใต้ถุนบ้าน มีหนุ่ม ๆ จากต่าง ถิ่นมาจีบและพูดคุยด้วย
การวานสาว	เปิดโอกาสให้หนุ่มได้จีบสาวที่ ลานบ้าน	หนุ่มจะเลือกสาวมาคุยด้วย
ไอ้สาว	หนุ่มกับสาวได้มีโอกาสคุยกัน	หนุ่มคุยกับสาวสองต่อสองที่ บริเวณลานบ้าน

ประเพณีการตาย ชาวไทยໄຂ່งสมัยบรรพบุรุษ เมื่อมีคนตายในหมู่บ้าน ชาวไทยໄຂ່ง ทุกคนจะไว้ทุกข์ ไม่มีการเพาะปลูกและทำนา พร้อมใจกันมาช่วยงานศพจนเสร็จงาน ที่เรียกว่า กำบ้านกำเมือง สัญญาที่แฝงอยู่ในประเพณีการตาย เช่น “เขยกก” ผู้ทำหน้าที่ติดต่อให้ผู้ตาย เดินทางกลับถิ่นเดิมของตนและเฝ้าพระยาแค้นที่เมืองฟ้า มีการสืบสานประเพณีนี้มาถึงลูกหลาน จนกล่าวได้ว่า เป็นการสร้างอัตลักษณ์อย่างหนึ่งของชาวไทยໄຂ່ง

ในที่นี้ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างสัญญาและความหมายของสัญญาที่เกี่ยวข้องกับประเพณีการตายของชาวไทยໄຂ່ง ดังนี้

ตารางที่ 8 ตัวอย่างสัญลักษณ์ และความหมายของสัญลักษณ์ที่เกี่ยวกับประเพณีการตายของชาวไทยโชน่ง

ตัวหมาย (Signifier)	ตัวหมายถึง (Signified)	ของจริง (Reference)
ซอน	ชื่อเรียกศพ (คนตาย)	คนที่ตายไปแล้ว ไม่ว่าจะตายด้วยโรคอะไรก็ตาม
จง	ที่วางศพ	แคร่ที่ทำด้วยไม้ไผ่ ใ้วางศพ
ขร้วหวย	ที่พาดเสื้อผ้าผู้ตาย	ราวไม้ไผ่แขวนไว้กับชื้อบ้าน เจ้าของจะแขวนเสื้อผ้าของผู้ตาย
ป่าเฮ่ว	ที่เผาศพผู้ตาย	ป่าช้าที่เผาศพผู้ตาย
กำบ้านกำ เมือง	ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของความเป็นชาวไทยโชน่ง	เมื่อมีคนตายในหมู่บ้านจะหยุดการทำงานทุกอย่าง เป็นการไว้ทุกข์

ประเพณีการแต่งงานของชาวไทยโชน่ง มีมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษที่สืบกันมาถึงลูกหลานในปัจจุบัน การแต่งงานของหนุ่มสาว จะต้องผ่านการส่อง การสู่ การส่ง และการสา

สัญลักษณ์ที่แฝงอยู่ในการแต่งงาน คือ “งานกินคอง” ซึ่งเป็นงานเกี่ยวคองเป็นญาติกัน มีพิธีเช่นไหว้บรรพบุรุษเพื่อบอกให้ทราบว่าจะมาเป็นเขยและสะใภ้ของบ้าน

ในที่นี้ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างสัญลักษณ์และความหมายของสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับประเพณีการแต่งงานของชาวไทยโชน่ง ดังนี้

ตารางที่ 9 ตัวอย่างสัญลักษณ์ และความหมายของสัญลักษณ์ที่เกี่ยวกับประเพณีแต่งงานของชาวไทยโชน่ง

ตัวหมาย (Signifier)	ตัวหมายถึง (Signified)	ของจริง (Reference)
การกินคอง	ความสัมพันธ์ฉันญาติพี่น้อง ทั้งสองฝ่าย	ญาติฝ่ายหญิงและชาย มาร่วมรับประทานอาหารเพื่อสร้างความสัมพันธ์
รับขวัญ	การทำพิธีสู่ขวัญคู่บ่าวสาว	จัดพานขวัญ (พาน) ไว้กลางบ้าน เพื่อเช่นไหว้ ให้กับสิ่งที่รับขวัญของบ่าวสาว

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ตัวหมาย (Signifier)	ตัวหมายถึง (Signified)	ของจริง (Reference)
ปานขวัญ	ภาชนะที่ใส่ของเช่นไหไว้ในพิธีแต่งงาน	พานที่ใส่เครื่องเช่นไห้วางไว้เพื่อเช่นไห้วางสิ่งทีรักษาขวัญของบ่าวสาว
ล่าม	ผู้สื่อผีบรรพบุรุษให้มารับความเคารพจากเจ้าบ่าว	ผู้ทำพิธีบอกกล่าวให้ผีเรือนของเจ้าสาวรับทราบวัตถุประสงค์ที่เจ้าบ่าวมากราบไหว้
การสอนขวัญ	การปฏิบัติคนที่ตั้งาม	คำสอนที่หมอขวัญได้ให้แก่คู่บ่าวสาวในการวางตัวที่ถูกต้อง
การหอมขวัญ	ความประพฤติของคู่บ่าวสาวที่มีต่อกัน	คำสอนที่หมอขวัญสอน ซึ่งขวัญในที่นี้หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่เกิดจากใจ

สรุป การสื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์ทางด้านประเพณี พิธีกรรมของชาวไทยโชน่งที่มีต่อการสร้างอัตลักษณ์นั้น ผู้เขียนพบว่า การจะดำรงสิ่งใดให้เป็นอัตลักษณ์อยู่มั่นคงถาวรได้ จะต้องมีการสื่อสารสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมและพิธีกรรมต่างๆ ของชนชาติพันธุ์ของตน ให้มีความเข้มแข็ง แข็งแกร่ง อนุรักษ์และหวงแหนในวัฒนธรรมที่ตนมีอยู่ สืบสานให้มีถึงลูกหลานต่อไปอย่างต่อเนื่องไม่หยุดนิ่ง อันเป็นการเสริมสร้างอัตลักษณ์ของชาวไทยโชน่งให้มีอยู่คู่กับความเป็นชาวไทยโชน่งชั่วกาลนาน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

สรุป อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางวัฒนธรรมด้านอัตลักษณ์และสัญลักษณ์วิทยาของชาวไทยโคร่ง ในหมู่บ้านคอนเตาอิฐ” เป็นงานวิจัยที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการสื่อสารทางวัฒนธรรมภายในชุมชนชาวไทยโคร่งที่อพยพจากจังหวัดเพชรบุรีมาตั้งถิ่นฐานที่หมู่บ้านคอนเตาอิฐ เพื่อศึกษาปัจจัยในการสร้างอัตลักษณ์ของชาวไทยโคร่ง การสื่อสารที่มีต่อกัน และเพื่อศึกษาความหมายสัญลักษณ์ในการสร้างอัตลักษณ์ของชาวไทยโคร่งที่มีผลให้ชุมชนแห่งนี้เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง

ตามหลักฐานเชื่อได้ว่า ชาวไทยโคร่งหมู่บ้านคอนเตาอิฐสืบเชื้อสายมาจากชาวไทยโคร่งที่อพยพโยกย้ายหนีภัยสงคราม และถูกกวาดต้อนเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารในราชอาณาจักรไทยในสมัยกรุงธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ราวปี พ.ศ.2322 ชาวไทยโคร่งกลุ่มนี้ได้มาตั้งหลักแหล่งและทำมาหากินอยู่ที่จังหวัดเพชรบุรี ต่อจากนั้นก็ได้โยกย้ายไปอยู่จังหวัดต่างๆ ที่มีพื้นที่อุดมสมบูรณ์ เหมาะที่จะอยู่อาศัยและประกอบอาชีพ เช่นที่จังหวัดราชบุรี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ฯลฯ และที่จังหวัดกาญจนบุรี มีชาวไทยโคร่งตั้งรกรากอยู่ในอำเภอต่างๆ เช่น อำเภอท่าม่วง อำเภอบ่อพลอย อำเภอพนมทวน ฯลฯ และในอำเภอพนมทวนชาวไทยโคร่งเหล่านี้อาศัยอยู่ในหมู่บ้านคอนเตาอิฐ ตำบลรางหวาย มีจำนวนมากกว่าอำเภออื่นๆ มีการประกอบอาชีพทำนา ทอผ้า และจักสาน หมู่บ้านฯ จัดว่าเป็นชุมชนที่เข้มแข็งชุมชนหนึ่ง มีการสืบสาน ถ่ายทอด ส่งต่อวัฒนธรรม ประเพณีดั้งเดิมจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน มีการอนุรักษ์และรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรม ประเพณีของคนอย่างดียิ่ง

งานทางด้านศิลปหัตถกรรมกลายเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชาวไทยโคร่งในหมู่บ้านคอนเตาอิฐแห่งนี้ คือ การทอผ้า จักสาน ซึ่งปัจจุบันได้มีการนำการสื่อสารออกมาเผยแพร่ในชุมชนของตนเอง และชุมชนภายนอก จนได้รับการยอมรับเป็นอย่างดี ทั้งนี้เป็นเพราะชาวไทยโคร่งรุ่นใหม่ได้ใช้ฝีมือบรรจงวาดลวดลายอย่างประณีตบนผืนผ้า และเครื่องจักสาน มีความสวยงามทั้งผืนผ้า และรูปทรง จนเป็นที่นิยมในการซื้อหากันมากขึ้น

ด้านประเพณีพิธีกรรมของชาวไทยโซ่งที่มีอยู่ในหมู่บ้านแห่งนี้ ได้รับการสานต่อของลูกหลานจากบรรพบุรุษมาจนถึงวันนี้ เนื่องจากชาวไทยโซ่งมีความเชื่อว่าพิธีกรรมบางอย่าง เช่น ประเพณีเสนเรือน โดยลูกหลานได้จัดเครื่องเซ่นไหว้ให้แก่บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว แสดงให้เห็นถึง “ความกตัญญู” ที่ลูกหลานมีต่อบรรพบุรุษ และเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ตัวเองและครอบครัว สำหรับประเพณีสงกรานต์ที่ชาวไทยโซ่งร่วมใจกันจัดงานขึ้นเป็นประจำทุกปี นอกจากความสนุกสนานรื่นเริงที่ชาวไทยโซ่งได้รับแล้ว ยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงความรัก ความสามัคคี ความผูกพันที่มีต่อกัน จนเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่ง ที่เรียกว่า “เอกลักษณ์ร่วม”

เอกลักษณ์ ในที่นี้คือลักษณะเฉพาะของความเป็นตัวเอง ความเป็น “ปัจเจกบุคคล” หรือชุมชนที่แสดงตัวตนออกมาให้เห็นคุณค่า ความหมาย และประโยชน์ ที่ส่งผ่านออกมาทางสัญลักษณ์ร่วมกันของชุมชน ในขณะที่เดียวกันชุมชนแห่งนี้ยังมีการสืบทอดทางวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งโดยไม่ขาดตอน

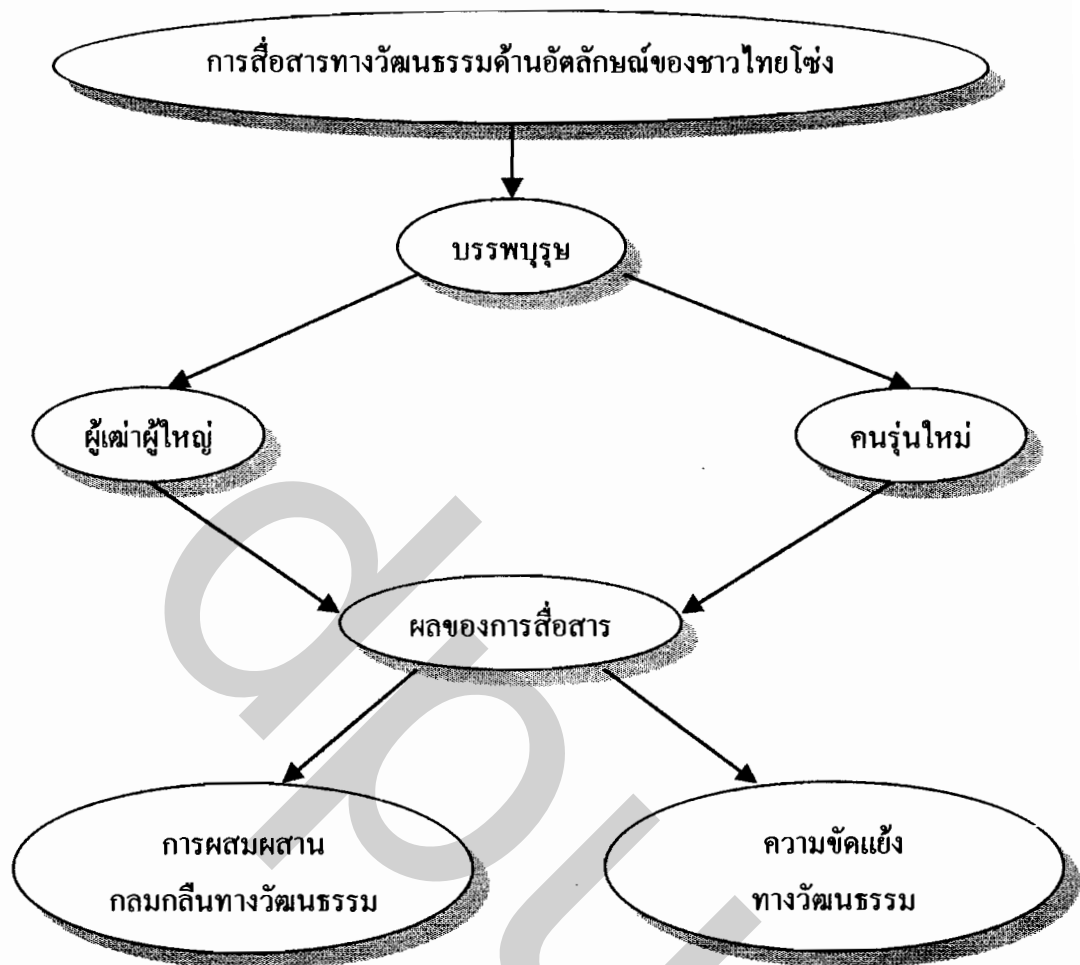
ส่วนที่ 1 การสื่อสารทางวัฒนธรรมด้านเอกลักษณ์ของชุมชนชาวไทยโซ่ง เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชนชาวไทยโซ่งจากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน

การสื่อสารทางวัฒนธรรมด้านเอกลักษณ์ ได้กลายมาเป็นเครื่องมือชิ้นหนึ่ง ในการถ่ายทอดเรื่องราวความเป็นมาของชาวไทยโซ่ง ด้วยการมีหน้าที่หรือบทบาทเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความรู้ด้านประวัติศาสตร์ ด้านสังคม วัฒนธรรม ให้แก่คนในชุมชน ทั้งยังเป็นการหล่อหลอมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชุมชน ในงานประเพณีและงานเทศกาลต่างๆ นอกจากนั้นการสื่อสารยังเป็นสื่อในการชักจูง จูงใจ ให้กลุ่มบุคคลในชนชั้นต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมและร่วมกิจกรรมกันโดยไม่ถือ “เขา” ถือ “เรา” ซึ่งความร่วมมือร่วมใจกันของชาวไทยโซ่งในชุมชนแห่งนี้ มีทั้งคุณค่าและความสำคัญอย่างยิ่งในวิถีชีวิตของคนในชุมชน ในการดำรงรักษาเอกลักษณ์ที่บรรพบุรุษสร้างไว้ให้มีอยู่ตลอดไป จึงกล่าวได้ว่า เป็นการช่วยกันสร้างความเข้มแข็งและความมั่นคงให้กับชุมชนหมู่บ้านคอนเตาอิฐในอีกรูปแบบหนึ่ง

จากการวิจัยพบว่า คนในชุมชนชาวไทยโซ่งมีแนวทางการสื่อสารทางวัฒนธรรมด้านเอกลักษณ์ เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ให้แก่คนรุ่นใหม่ และคนในสังคมภายนอกได้รับรู้ ทางด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมา วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณี พิธีกรรม ค่านิยม ความเชื่อ ฯลฯ มีการนำการสื่อสารออกมามีบทบาท โดยเชื่อมโยงต่อยอดกับแนวคิดทางภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่ได้สร้างสรรค์จากประสบการณ์ ความรู้ของตัวเอง เป็นการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมจากผู้ส่งสาร ซึ่งได้แก่ บรรพบุรุษ รุ่นที่ 1 ที่ถูกกวาดต้อนและหนีภัยสงคราม มาตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ราวปี พ.ศ.2322 มาตั้งรกรากอยู่ที่จังหวัดเพชรบุรีเป็นแห่งแรก จากนั้น

ได้อพยพโยกย้ายไปอยู่จังหวัดอื่นๆ เช่น จังหวัดราชบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม นครสวรรค์ กาญจนบุรี ฯลฯ เนื่องจากถิ่นที่อยู่เดิมมีสภาพคับแคบ มีคนอยู่เป็นจำนวนมาก พื้นที่ที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยและที่ทำกินมีไม่พอกับจำนวนคนที่เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นชาวไทยโชนจึงย้ายมาอยู่จังหวัดกาญจนบุรี มาตั้งรกรากอยู่ที่อำเภอบ่อพลอย อำเภอเลาขวัญ อำเภอบำม่วง อำเภอพนมทวน ฯลฯ ที่อำเภอพนมทวนมีชาวไทยโชนอาศัยอยู่มากกว่าอำเภออื่นๆ โดยมาตั้งหลักแหล่งอยู่ที่บ้านคอนเตาอิฐ ตำบลรางหวาย จังหวัดกาญจนบุรี พร้อมกันนั้นได้นำประเพณีวัฒนธรรม ฯลฯ ของคนติดตัวมาด้วย มีการสื่อสารทางด้านวัฒนธรรมให้แก่กันและกันในกลุ่มชนเดียวกัน ทุกคนในกลุ่มชนร่วมกันสร้างวัฒนธรรมของคนให้ดำรงอยู่อย่างเข้มแข็ง จากคนรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่งและรุ่นต่อๆ ไป จนถึงปัจจุบัน ซึ่งถือได้ว่า วัฒนธรรมของชาวไทยโชนที่มีมาแต่บรรพบุรุษได้เข้ามามีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ ทักษะคติ ค่านิยม ความเชื่อ และพฤติกรรมของชาวไทยโชนเป็นอย่างมาก การสื่อสารที่ถูกถ่ายทอดออกมาจากวัฒนธรรมนั้น เป็นการสื่อสารที่มีเนื้อหาสาระ มีรายละเอียดต่างๆ ที่ไม่ขัดต่อวัฒนธรรมดั้งเดิมของกลุ่มชนชาวไทยโชน นอกจากนั้นการสื่อสารยังเป็นเครื่องมือที่กำหนดเรื่องราวในอดีตของบรรพบุรุษ ให้มีสืบสานออกมาจนถึงลูกหลานชาวไทยโชนในปัจจุบัน เพื่อให้สานต่อวัฒนธรรมของคนให้คงอยู่อันเป็นทางนำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ที่แข็งแกร่งต่อไป โดยสามารถพิจารณาจากภาพ ต่อ ไปนี้

ภาพที่ 71 การสื่อสารทางวัฒนธรรมด้านอัตลักษณ์ของชาวไทยไซ่ง

จากภาพข้างต้นสรุปได้ว่า การสื่อสารทางวัฒนธรรมด้านอัตลักษณ์ของชาวไทยไซ่ง มีการนำการสื่อสารเพื่อทำการถ่ายทอด ประวัติศาสตร์ความเป็นมา การดำเนินชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ฯลฯ โดยผ่านบรรพบุรุษที่ถือว่าเป็นสื่อกลางในการส่งต่อวัฒนธรรมที่มีความสำคัญอย่างมาก โดยมีความสอดคล้องกับแนวทฤษฎีของ Dr. Edward T. Hall ศาสตราจารย์ทางมนุษยวิทยา แห่ง North Western University ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับการส่งต่อทางวัฒนธรรมที่ว่า “การส่งต่อทางวัฒนธรรมนั้น ส่งโดยภาษาท่าทาง เรามีความรู้ดีกว่า ความสัมพันธ์ของระยะทางด้านกายภาพ เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งสามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมและพื้นฐานวัฒนธรรมได้ ทำให้เห็นภาพว่า แต่ละวัฒนธรรมมองตัวเองอย่างไร และยังกล่าวอีกว่าวัฒนธรรมคือการสื่อสาร” ชาวไทยไซ่งได้นำสิ่งที่จะทำการถ่ายทอดเหล่านั้นออกมาเผยแพร่วัฒนธรรมด้านอัตลักษณ์ โดยมีการบอกกล่าว โดยปากต่อปาก บอกเล่าให้ฟังถึงวิถีการดำเนินชีวิต การประกอบ

อาชีพ ฯลฯ ให้แก่ชาวไทยโชนักรุ่นต่อมา คือ รุ่นผู้เฒ่าผู้ใหญ่ ที่ถ่ายทอดให้คนรุ่นใหม่ต่อมาได้รับรู้ และรับทราบและปฏิบัติต่อๆ กันมา แต่เนื่องจากการขยายตัวของวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ที่อยู่ใกล้เคียง จึงทำให้เกิดความสัมพันธ์กัน ดังที่ Charles F. Keyes (1982) ได้กล่าวไว้ดังนี้ “กลุ่มชาติพันธุ์ที่ตั้งรกรากอยู่ในบริเวณเดียวกัน จะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในลักษณะที่พึ่งพากัน” นอกจากนี้ความสัมพันธ์ พบปะสังสรรค์ระหว่างชนชาติพันธุ์อื่นๆ แล้ว ยังทำให้เกิดการผสมกลมกลืนกันทางด้านวัฒนธรรม ในขณะที่ความขัดแย้งทางวัฒนธรรมย่อมมีเกิดขึ้นตามไปด้วย

ในสังคมชาวไทยโชนักรสื่อสารทางวัฒนธรรมที่มีระหว่างกลุ่มผู้เฒ่าผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นผู้ส่งสารและกลุ่มคนรุ่นใหม่ ซึ่งเป็นผู้รับสารจะมีการยอมรับและไม่ยอมรับเป็นบางส่วน ที่ได้รับการถ่ายทอดจากการสื่อสารออกมา แต่ปัญหานี้เป็นปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ในชุมชนชาวไทยโชนักร ซึ่งเป็นชาติพันธุ์เดียวกัน แต่สำหรับการสื่อสารทางวัฒนธรรมในกลุ่มชนชาติพันธุ์ที่อยู่ใกล้เคียงกันและต่างชาติพันธุ์กัน เมื่อมีการพบปะสังสรรค์กัน ย่อมมีการแลกเปลี่ยน และหยิบยืมวัฒนธรรมของกันและกัน จนเกิดการผสมผสานกลมกลืนกันทางวัฒนธรรม ทำให้เกิดผลของการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมเดิม ที่เรียกว่า การสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรม ซึ่งการสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรมนั้น ย่อมเกิดขึ้นได้ทั้ง 2 สังคม ที่มีการติดต่อสัมพันธ์กัน ทั้งนี้เพื่อที่จะได้เข้าใจและอยู่ร่วมกันได้ หรือเพื่อปรับปรุงตัวในอันที่อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Robert.E.Rark and Ernest Burghese นักสังคมวิทยาชาวอเมริกัน แห่งมหาวิทยาลัยชิคาโก ได้กล่าวเกี่ยวกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมไว้ว่า “การผสมผสานทางวัฒนธรรม คือ กระบวนการสอดแทรกระหว่างกัน และการเชื่อมตัวเข้าหากัน ซึ่งทำให้นุคคลและกลุ่มชนได้มีการแสวงหาความทรงจำ ความเข้าใจ และทัศนคติของบุคคลและกลุ่มชนอื่น และด้วยการมีส่วนร่วมในประสบการณ์ และประวัติศาสตร์อันเดียวกัน ได้นำบุคคลและกลุ่มชนเหล่านี้ไปสู่สภาพชีวิตวัฒนธรรมร่วมกัน”

ในด้านความขัดแย้งการสื่อสารทางวัฒนธรรมย่อมมีเกิดขึ้นในกลุ่มคนชาวไทยโชนักรกับกลุ่มชนชาติพันธุ์อื่นที่อยู่ใกล้เคียง เนื่องจากแต่ละฝ่ายพยายามที่จะรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง โดยไม่ยอมรับวัฒนธรรมอื่นเข้ามาในชนชาติพันธุ์ของตน และจากการที่มีการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรมระหว่างสังคมหนึ่งกับอีกสังคมหนึ่งนั้น มักจะมีการเปรียบเทียบว่าของใครดีหรือด้าหลัง เมื่อเกิดความคิดว่า เกิดความด้าหลังทางวัฒนธรรมขึ้นเมื่อใด ความขัดแย้งก็จะเกิดขึ้น ดังนั้นจึงต้องมีการปรับตัวเองให้เหมาะสม โดยเฉพาะกลุ่มการสื่อสารทางวัฒนธรรมควรสนับสนุนให้มีการพบปะแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เนื่องจากความเชื่อที่ว่า “ธรรมชาติของวัฒนธรรมทุกวัฒนธรรมจำเป็นจะต้องมีการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ถึงแม้จะเชื่อว่า แต่ละวัฒนธรรมมีจุดร่วมที่ทำให้สามารถเกิดความเข้าใจกันได้ แต่ในอีกด้านหนึ่ง การสื่อสารทางวัฒนธรรมต้องไม่ลืมจุดต่างของวัฒนธรรมที่นอกจากจะทำให้เริ่มต้นด้วยความไม่เข้าใจกันแล้ว ยังสามารถขยายต่อออกไปในความขัดแย้งทางวัฒนธรรม” (อ้างใน กาญจนา แก้วเทพ, 2544, 160-161) และยังมีการสอดคล้องกับคำกล่าวของมหาตมะคานธี ที่กล่าวว่า “วิธีการดำเนินการแก้ไขความขัดแย้ง โดยไม่ใช้ความรุนแรง การสร้างฐานอำนาจที่เท่ากัน เมื่อมีการเจรจาเกิดขึ้น ก็คือการปรับวัฒนธรรมให้ใกล้เคียงกัน โดยให้การกระจายอำนาจในการตัดสินใจ อันนี้เป็นเรื่องทางโครงสร้างของการสื่อสาร ที่ทำให้เกิดความเข้าใจกันดี หรือมีความเคารพซึ่งกันและกัน ที่กล่าวมานี้เป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง เมื่อมีเกิดขึ้นแล้ว” (อ้างใน ไพฑูรย์ วัฒนศิริธรรม, 2544 : 44)

ส่วนที่ 2 ปัจจัยในการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวไทยโซ่ง และลักษณะในการสื่อสารออกมา

ความเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชนชาติพันธุ์ใดชนชาติพันธุ์หนึ่ง จะต้องมีการปัจจัยที่เป็นตัวโดดเด่น หรือเป็นตัวสร้างให้ความเป็นอัตลักษณ์นั้นดำรงอยู่ได้ โดยอาศัย ประเพณี พิธีกรรมที่ได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่งและรุ่นต่อไป ชาวไทยโซ่งเป็นชนชาติพันธุ์หนึ่งที่มีวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมที่สืบต่อกันมาอย่างต่อเนื่องจากบรรพบุรุษผู้ถูกหลานในปัจจุบัน โดยมีปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดลักษณะของวัฒนธรรมจากสภาวะทางภูมิศาสตร์ สภาวะทางชีววิทยา และสภาวะสิ่งแวดล้อม

จากการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อปัจจัยในการสร้างอัตลักษณ์ให้เกิดขึ้น ซึ่งความเป็นอัตลักษณ์หรือความเป็นตัวคนแท้ที่แท้จริงนั้นเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างทางสังคม สำหรับสังคมชาวไทยโซ่งมีลักษณะทางวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงสังคมวัฒนธรรมในด้านความเป็นอยู่ ปัจเจกบุคคล (อัตลักษณ์ของแต่ละบุคคล) กลุ่มบุคคลและชุมชน ดังนั้นปัจจัยที่เกิดขึ้นภายในและภายนอกที่เป็นตัวสร้างอัตลักษณ์ของชาวไทยโซ่ง จึงมาจากโครงการทางสังคม วัฒนธรรมของคนในชุมชนนั่นเอง ที่จะเป็นตัวชี้วัดโดยอิงบริบท (สิ่งแวดล้อม) ต่างๆ รอบๆ ชุมชนแห่งนั้น

ในที่นี้ผู้เขียนได้นำปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างอัตลักษณ์ของชาวไทยโซ่ง ทั้งภายในและภายนอกมากล่าวไว้ ดังนี้

1. ปัจจัยภายใน ได้แก่ การสื่อสาร ภาษา ฯลฯ

1.1 การสื่อสาร นับว่ามีบทบาทสำคัญอย่างหนึ่งต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของชาวไทยโซ่งที่มีการสื่อสารถึงกันอยู่ตลอดเวลา ทั้งในด้านพูดจากัน รวมถึงการถ่ายทอดวัฒนธรรม ประเพณีให้แก่กัน จากชาวไทยโซ่งรุ่นบรรพบุรุษ ถ่ายทอดสู่รุ่นผู้ใหญ่ และเด็กรุ่นใหม่ที่ได้รับช่วงต่อๆ กันมา

1.2 ภาษา ภาษากับวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกี่ยวพันกันอย่างแยกไม่ออก กล่าวคือ ต่างฝ่ายต่างมีอิทธิพลต่อกัน วัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อภาษาในแง่ของความหมาย ความหมายของภาษาอยู่ที่ตัวผู้ใช้ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของบุคคล คำมีความหมายตามที่คนต้องการให้ความหมาย เราสามารถสื่อสารกับคนอื่นได้ ทั้งนี้เพราะคนเหล่านั้นมีความหมายร่วมกันกับเรา สำหรับภาษาในสังคมไทยโซ่ง มีใช้ทั้งภาษาไทย กับเด็กรุ่นใหม่ที่ได้ศึกษาภาษาไทยมาตั้งแต่เด็ก จึงมีความเคยชินในการใช้ภาษาไทยมากกว่าภาษาต้นกำเนิดของตัวเอง คือภาษาโซ่ง ส่วนผู้เฒ่า

ผู้ใหญ่จะใช้ภาษาโชนง ซึ่งเป็นภาษาเดิมมาใช้สื่อสารกันในกลุ่มรุ่นราวคราวเดียวกัน ความสามารถในการพูดภาษาไทยมีน้อย ความเข้าใจภาษาไทยที่พูดสื่อสารกันยังมีไม่มากพอ จึงต้องอาศัยเด็กรุ่นใหม่เป็นตัวเชื่อมโยงให้การสื่อสารที่มีต่อกันเป็นไปในทางที่ดีและถูกต้อง

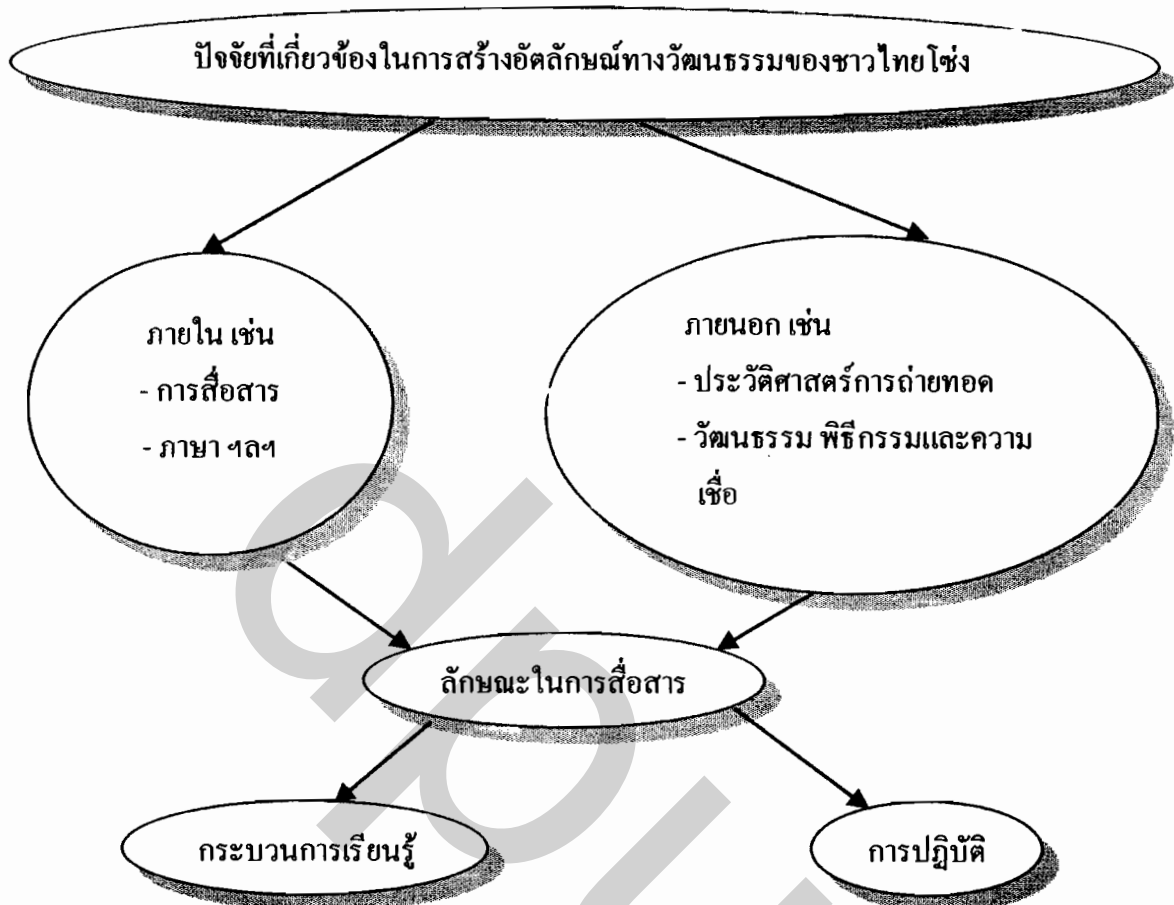
2. ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ศิลปหัตถกรรม การสืบสานถ่ายทอด ฯลฯ

2.1 ศิลปหัตถกรรมด้านการทอผ้า จักสาน เป็นลักษณะเฉพาะของชุมชนชาวไทยโชนง หมู่บ้านคอนเตาอิฐ ซึ่งได้มีการสืบทอดต่อกันมาจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่งตลอดเวลา การสืบทอดของคนในแต่ละรุ่นย่อมมีการปรับเปลี่ยนไปในเรื่องรูปแบบ ลวดลายที่บรรจงลงผืนผ้า ซึ่งทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความคิดสร้างสรรค์เฉพาะบุคคล และการบอกเล่าของคนรุ่นผู้เฒ่าผู้ใหญ่ ทำให้ได้ทราบว่า ศิลปหัตถกรรมของคนรุ่นผู้เฒ่าผู้ใหญ่จะมีอัตลักษณ์เฉพาะอย่างของตนเอง มีการสร้างสรรค์ผลงานที่บ่งบอกเกี่ยวกับกรอบแนวความคิดเป็นการเฉพาะของตนเอง อันเป็นทางนำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ของชุมชน

2.2 การสืบทอดวัฒนธรรมของชาวไทยโชนง พบว่า กลุ่มชาวไทยโชนงรุ่นผู้เฒ่าผู้ใหญ่ มีบทบาทหน้าที่ในการสื่อสารเพื่อสืบทอดวัฒนธรรม โดยได้ยึดโยงอัตลักษณ์ร่วมดั้งเดิมในด้านวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมของชาวไทยโชนงแต่โบราณ เพื่อสื่อสารถ่ายทอดวัฒนธรรมไปสู่คนรุ่นใหม่และรุ่นต่อๆ ไป นอกจากนั้นแล้ว ชาวไทยโชนงรุ่นผู้เฒ่าผู้แก่นี้ยังมีความสัมพันธ์กับคนในชุมชนแห่งนี้มาเป็นเวลานาน ทำให้เกิดความผูกพันต่อชุมชน เป็นการนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ซึ่งความผูกพันกับชุมชนของกลุ่มคนกลุ่มนี้ จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการดำรงรักษาอัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมของชุมชนบ้านคอนเตาอิฐแห่งนี้ไว้ได้

ผู้เขียนได้นำภาพการแสดงปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวไทยโชนง ดังนี้

ภาพที่ 72 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวไทยไซ่ง

จากภาพข้างต้นสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างอัตลักษณ์ มีผลมาจากวัฒนธรรมของชุมชนชาวไทยไซ่ง ที่นำการสื่อสารเข้ามาเป็นสื่อในทางวัฒนธรรม โดยแบ่งออกเป็นปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก และจากปัจจัยในด้านต่างๆ เหล่านี้ สามารถที่จะสื่อออกมาในรูปแบบลักษณะของการสื่อสารที่เกิดขึ้นในชุมชนชาวไทยไซ่ง ดังนี้

1. กระบวนการเรียนรู้ชาวไทยไซ่งรุ่นใหม่ได้มีโอกาสได้พบเห็น ได้สังเกต ได้สัมผัสกับสิ่งที่จะรับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ รวมทั้งได้แรงกระตุ้น จูงใจ สิ่งบอกแนะ และองค์ประกอบบางอย่างของพฤติกรรมที่ผ่านเข้ามาในชีวิตของผู้เรียนรู้ โดยสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของ Blumner ที่ว่า “กระบวนการเรียนรู้ในการใช้ประโยชน์จากสัญลักษณ์ต่างๆ จะมีประสิทธิภาพได้นั้น บุคคลจะต้องเรียนรู้รูปแบบ ลักษณะรายละเอียด ความหมายเฉพาะตัว รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากสัญลักษณ์เหล่านี้ได้อย่างสอดคล้องกับสภาพการณ์ใช้งานที่ดำเนินอยู่

กระบวนการเรียนรู้สัญลักษณ์เป็นกระบวนการซึ่งเกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินชีวิตทางสังคมแต่ละบุคคล” (วรพล พรหมิกบุตร, 2534 : 10)

2. การปฏิบัติ ชาวไทยโซ่งเป็นชนชาติพันธุ์ที่รักสันโดษ มีความสามัคคีและขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพ ผู้หญิงชาวไทยโซ่งมีฝีมือในการทอผ้า ส่วนผู้ชายมีฝีมือในการจักสาน นอกเหนือจากการทำนาซึ่งเป็นอาชีพหลัก วิถีชีวิตของชาวไทยโซ่งมีวัฒนธรรม ประเพณี และพิธีกรรมที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจากรุ่นบรรพบุรุษ มาจนถึงลูกหลานในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อธำรงไว้วัฒนธรรมไทยโซ่งให้ยืนยงอยู่ต่อไป โดยสอดคล้องกับแนวคิดของ K.S. Sitaram (1972) ที่ว่า “วัฒนธรรมคือผลรวมของพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ของกลุ่มคนที่อยู่ในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์หนึ่ง พฤติกรรมเหล่านี้ถือว่าเป็นประเพณีของคนเหล่านั้น และถูกถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งมายังรุ่นต่อไป วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงทีละน้อย แต่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ”

ส่วนที่ 3 การสื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมในด้านประเพณีและพิธีกรรมของชาวไทย โชน่งที่มีต่อการสร้างอัตลักษณ์

ในอดีตชุมชนชาวไทยโชน่งเป็นชุมชนกลุ่มน้อย ที่มีประเพณีและพิธีกรรมทางด้านวัฒนธรรมความเป็นตัวคนที่แตกต่างจากชนชาติพันธุ์อื่นๆ ในความเป็นตัวคนของชาวไทยโชน่งสามารถแสดงออกมาโดยการสื่อความหมายต่างๆ ผ่านทางการสื่อสาร ซึ่งการสื่อสารมีส่วนในการช่วยให้วัฒนธรรมสามารถดำรงอยู่ได้จนถึงปัจจุบัน การสื่อความหมายที่ว่านั้นจะไม่มี ความหมายอะไรจนกว่าจะนำบริบททางวัฒนธรรมที่มีรหัส (สัญลักษณ์) มาช่วยในการกำหนดความหมายที่เกิดขึ้นภายในชุมชนชาวไทยโชน่ง ดังนั้นการให้ความหมายเชิงสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมในด้านประเพณีและพิธีกรรม สามารถแสดงออกมาได้ในแง่มุมของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความรักความสามัคคี มีการร่วมแรงร่วมใจกันของคนภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง โดยสามารถรักษาอัตลักษณ์ของตนให้ดำรงอยู่ตลอดไปได้

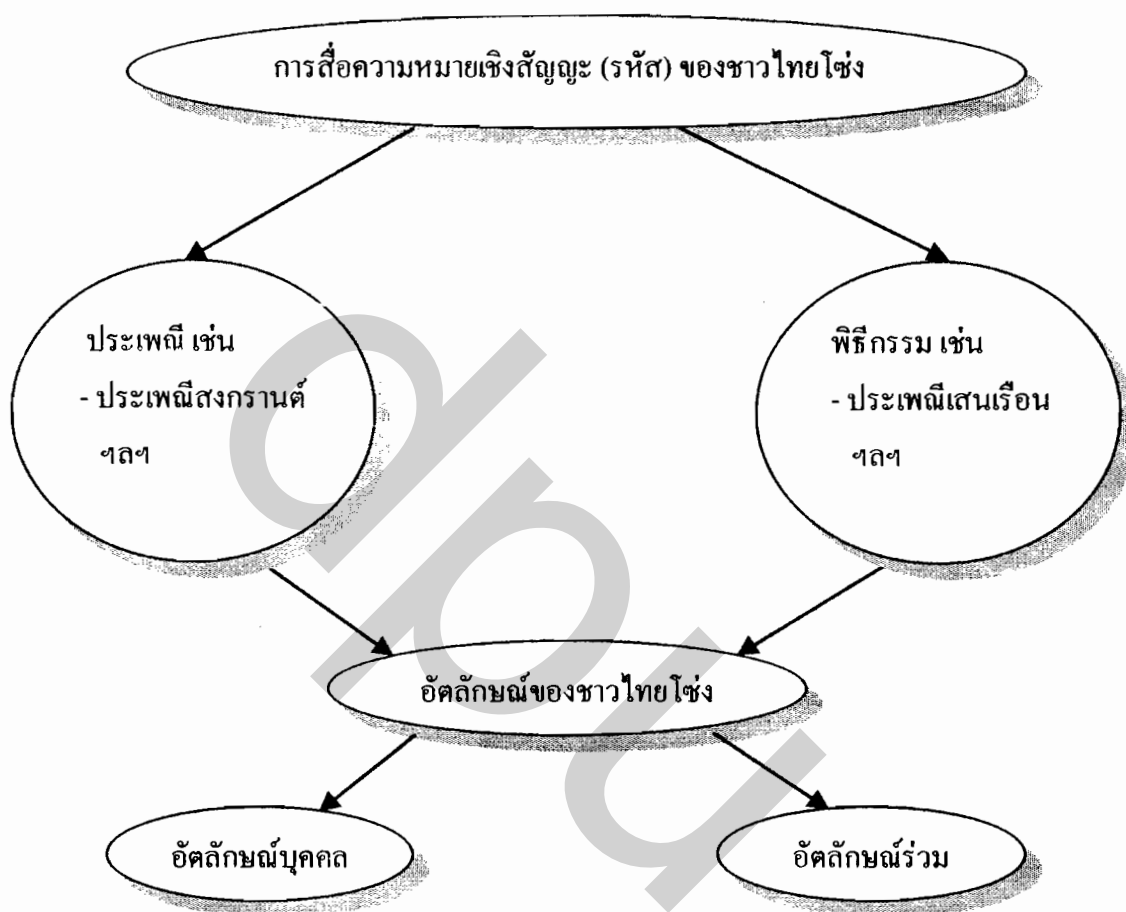
จากการวิจัยพบว่า การสื่อความหมายทางวัฒนธรรมของชุมชนชาวไทยโชน่งในอดีตที่สามารถแสดงออกมาทางด้านประเพณีและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ล้วนเกิดขึ้นจากการตีความหมายบนด้านต่างๆ ที่ถูกควบคุมจากรหัสทางภาษาศาสตร์ หรือของวัฒนธรรมและกฎเกณฑ์ทางธรรมชาติ เป็นตัวชี้วัดเพื่อสื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์ (รหัส) ของการสื่อสารที่ถูกถ่ายทอดจากการตีความ โดยเน้นด้านประเพณี และพิธีกรรมของชาวไทยโชน่ง ประเพณีที่เห็นได้อย่างเด่นชัด คือ ประเพณีสงกรานต์ ฯลฯ และส่วนพิธีกรรมที่สำคัญๆ ของชาวไทยโชน่ง ก็คือการนับถือผีบรรพบุรุษ ฯลฯ การที่เราสามารถตีความหมายได้นั้นจะต้องนำผลต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการวิจัยในครั้งนี้ เข้ามามีส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดการสร้างอัตลักษณ์ของคนภายในชุมชนให้มีความรักในความเป็นตัวคนที่อยากจะทำใครๆ มาแทนที่ได้ การสื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์ของชาวไทยโชน่งทางด้านวัฒนธรรมในด้านประเพณีและพิธีกรรมนั้นได้ สื่อออกมาโดยผ่านอัตลักษณ์ที่เป็นตัวเชื่อมโยง เพื่อนำไปสู่การรักษาอัตลักษณ์ของชาวไทยโชน่งอย่างเหนียวแน่น อัตลักษณ์ที่ว่านั้นแบ่งได้เป็นอัตลักษณ์บุคคล (ความที่เราเป็นตัวคนที่แท้จริง) และอัตลักษณ์ร่วม ก็คือ การแสดงออกถึงความร่วมใจของคนในชุมชน เช่น ความสามัคคี กตัญญู เป็นต้น

ในประเพณีสงกรานต์ สัญลักษณ์หรือตัวบ่งชี้ที่สามารถแสดงออกให้เห็นอย่างชัดเจนในเรื่องของ “ความสามัคคี” ที่ชาวไทยโชน่งมีต่อกัน มีการนำอัตลักษณ์ของตัวเองแสดงให้เห็นทางด้านการแต่งกาย การละเล่นและดนตรี ฯลฯ

ในประเพณีเสนเรือน สัญลักษณ์หรือตัวบ่งชี้ที่สามารถแสดงออกให้เห็นถึง “ความกตัญญู” ที่ถูกหลานมีคอบรรพบุรุษด้วยการจัดพิธีเช่นไหว้ให้เป็นประจำทุกปี หรือ 2-3 ปี ค่อยครั้ง

ในที่นี้ผู้เขียนขอนำภาพและการสื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์ (รหัส) ของชาวไทยโง่งมาแสดงไว้ ดังนี้

ภาพที่ 73 การสื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์ (รหัส) ของชาวไทยโง่ง

จากภาพข้างต้นสรุปได้ว่า ชาวไทยโง่งหมู่บ้านคอนเตาอิฐ มีการสื่อความหมายที่แสดงออกมาทางประเพณีและพิธีกรรมที่สำคัญ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จากการสื่อความหมายที่ว่านั้นสามารถนำมาช่วยในการสร้างอัตลักษณ์ให้เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งอัตลักษณ์ต่างๆ นี้ แบ่งออกเป็นอัตลักษณ์บุคคล และอัตลักษณ์ร่วม ดังนี้

อัตลักษณ์บุคคล เป็นลักษณะเฉพาะของบุคคลที่แสดงออกมาในตัวเอง ทั้งในด้านอารมณ์และจินตนาการ เช่น อัตลักษณ์ในการทอผ้าของหญิงชาวไทยโง่งที่สื่อสารออกมาหรือแสดงออกมาทางลวดลายที่บรรจงถักทอลงบนผืนผ้าอย่างสวยงามและแปลกตา ผลงานดังกล่าวนี้

ส่วนนี้เป็นวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากภูมิปัญญาของคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ James W. Cahey (1983) ได้กล่าวว่า “การสื่อสารเป็นปัจจัยพื้นฐานในการก่อให้เกิดวัฒนธรรม สิ่งที่หล่อหลอมความซับซ้อนในเชิงปฏิสัมพันธ์ต่างๆ ให้เห็นเอกภาพก็คือ “วัฒนธรรม” ซึ่งเป็นผลผลิตและการผลิตซ้ำ ของระบบสัญลักษณ์ (รหัส/สัญลักษณ์) ซึ่งก็คือการสื่อสารนั่นเอง” (อ้างใน กฤษณ์ ทองเลิศ, 2543 : 17)

อัตลักษณ์ร่วม เป็นลักษณะของบุคคลในกลุ่มที่แสดงออกมาถึงความเป็นตัวเองของกลุ่มหรือชุมชนด้วยการสื่อสาร เช่น ในชุมชนชาวไทยโซ่ง ส่วนใหญ่คนในชุมชนมีการสื่อสารติดต่อกันอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพราะคนในชุมชนส่วนใหญ่มีความตระหนัก และระลึกถึงประวัติความเป็นมาของตนเป็นอย่างมาก จะเห็นได้จากการใช้ “สีดำ” เป็นสีเสื้อผ้าในการแต่งกาย แสดงให้เห็นถึงความมีจิตสำนึกร่วมกันของคนในชุมชนที่ยอมรับและถือเป็นวิถีปฏิบัติในการสร้าง การปรับเปลี่ยน เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ร่วมกันผ่านการทอผ้า โดยมีการจัดตั้งกลุ่มหัตถกรรมทอผ้าขึ้น โดยจัดให้เป็นศูนย์กลางแสดงฝีมือ และพัฒนาฝีมือการทอผ้าของชุมชน และนำไปขาย เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนและชาวบ้านที่รวมกลุ่มกัน มีการแก้ปัญหาร่วมกันในการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนเพื่อดำรงรักษาต่อไป โดยมีความสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า “วัฒนธรรมมีลักษณะเป็นมรดกแห่งสังคม” (Social Heritage) กล่าวคือ “วัฒนธรรมเป็นผลของการถ่ายทอดกระบวนการ เรียนรู้และเป็นเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการดังกล่าว ย่อมอาศัยการสื่อสารโดยใช้สัญลักษณ์ (Symbolic Communication) ได้แก่ การที่มนุษย์มีภาษาที่ใช้แน่นอน ซึ่งมีส่วนช่วยในการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นก่อนๆ ให้คงอยู่ถึงปัจจุบัน” (อ้างใน ณรงค์ เส็งประชา, 2539 : 6)

ข้อเสนอแนะ

1. นำการสื่อสารเข้ามามีส่วนร่วมในการรักษามรดกทางวัฒนธรรม โดยเป็นกระบอกเสียง สื่อข่าว เผยแพร่อัตลักษณ์ที่ชาวไทยโซ่งมีอยู่ไปสู่คนในชุมชนใกล้เคียง และสังคมภายนอกได้รับรู้
2. สื่อมวลชนมีส่วนช่วยในการสืบทอดวัฒนธรรมทางสังคม เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องยาวนานจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง และจะต้องร่วมใจกันอนุรักษ์มรดกของสังคมให้มีความยั่งยืนต่อไปหลายๆชั่วอายุคน
3. การนำสื่อไปเป็นเครื่องมือในการสร้างเสริมความสัมพันธ์ทางสังคมในหมู่ชาวไทยโซ่ง เพื่อธำรงรักษาอัตลักษณ์ที่สำคัญสู่คนในสังคม และชุมชนต่อไป

แนวทางการศึกษาในอนาคต

จากการศึกษาเรื่อง “การสื่อสารทางวัฒนธรรมด้านอัตลักษณ์และสัญลักษณ์วิทยาของชาวไทยโฉบังในหมู่บ้านคอนเตออิฐ จังหวัดกาญจนบุรี” ผู้เขียนพบว่า ยังมีแนวทางที่จะศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับชาวไทยโฉบังในด้านต่างๆ ดังนี้

1. การศึกษากระบวนการสื่อสาร วิถีชีวิตความเป็นอยู่ในด้านต่างๆ ของชาวไทยโฉบัง การสื่อสารกลุ่ม การสื่อสารบุคคล การสื่อสารชุมชนที่มีอยู่ในวัฒนธรรมเดียวกัน ในเรื่องความรัก ความสามัคคี ความเอื้ออาทรและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ขณะเดียวกันการสื่อสารที่ต่างวัฒนธรรมจะต้องมีอยู่ด้วย ทั้งนี้เพื่อศึกษาวัฒนธรรมของกันและกัน เพื่อลดความขัดแย้งที่มีต่อกัน อันเนื่องมาจากวัฒนธรรมที่ต่างกันด้วย

2. แนวทาง “การสื่อสารเพื่อฟื้นฟูและสร้างเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนชาวไทยโฉบัง” เนื่องจากการดำรงชีวิตของชาวไทยโฉบังในปัจจุบันได้สืบทอดการทำอาชีพค้าปลีก การทำมาหากินขึ้นอยู่กับภาวะปลูกเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะการทำนา พึ่งพาอาศัยทรัพยากรธรรมชาติ หาพืชผักในป่า และจับสัตว์น้ำมาทำเป็นอาหาร สำหรับงานหัตถกรรมก็มีบ้าง แต่ยังมีไม่มากนัก การทำมาหากินส่วนใหญ่สำหรับเพื่อกินเพื่อใช้เป็นสำคัญ การติดต่อค้าขายกันก็มีบ้าง จึงทำให้รายได้ที่ได้รับไม่พอกับความเป็นอยู่ในสังคมปัจจุบัน จำเป็นต้องนำการสื่อสารมาใช้ในชุมชนให้เกิดประโยชน์ทั้งทางสื่อสารมวลชน และสื่อบุคคล เพื่อเผยแพร่ข่าวสารให้คนในชุมชนเกิดความกระตือรือร้น เกิดความสนใจที่จะทำอาชีพอื่นที่นอกเหนือจากการทำนาที่มีมาแต่บรรพบุรุษ เปลี่ยนไปทำอาชีพค้าขาย ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม การนำสินค้าหัตถกรรม เช่น ผ้าทอ เครื่องจักสานที่คนมีอยู่มาทำเป็นอาชีพให้เงินเป็นล้านเป็นต้นขึ้น เพื่อเป็นการนำรายได้มาสู่ครอบครัว และท้องถิ่น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยยกฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคลและชุมชนให้ดีขึ้นได้

การมีการศึกษาและวิจัยในมุมมองหรือแนวทางที่แตกแขนงออกไป จะทำให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า ควรจะทำและทำอย่างต่อเนื่องที่เกี่ยวกับชนชาติพันธุ์หนึ่งที่เรียกว่า “ไทยโฉบัง” อย่างลึกซึ้งในทุกๆ ด้าน โดยคำนึงว่า “ชาวไทยโฉบังเป็นชนชาติพันธุ์หนึ่งที่อาศัยอยู่ในเมืองไทย โดยรัฐยอมรับในความเป็นไทยของคนเหล่านั้น ชาวไทยกลุ่มนี้ได้รับการรักษาความเป็น “อัตลักษณ์” ของคนอย่างเหนียวแน่นและมั่นคงตลอดมา” จนเป็นที่รับรู้และรับทราบกันโดยทั่วไป ซึ่งชาวไทยโฉบังเหล่านี้ต่างมีความรัก มีความหวงแหนในถิ่นที่อยู่ “คือ ประเทศไทย” โดยอยู่กันอย่างสงบ ไม่ก่อความวุ่นวาย มีความซื่อสัตย์ มีความรักและเอื้ออาทรต่อชาวไทยโฉบังด้วยกันเอง และชาวไทยที่อยู่รอบข้างเป็นอย่างดี

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

กาญจนา แก้วเทพ. ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา. กรุงเทพฯ : เอคิสัน เพรส โปรดักส์, 2544

_____ . สื่อส่งวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง, 2539

_____ . สื่อสารมวลชนทฤษฎีแนวทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : เอคิสัน เพรส โปรดักส์, 2543

การศึกษาเรื่องประเพณีไทยและชีวิตชาวไทยสมัยก่อน กรุงเทพฯ : คลังวิทยา, 2515

เกศินี จุฑาวิจิตร. การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์, 2540

คมคาย หมื่นสาย. เอ็ดแอส วาระสุดท้ายของชีวิตไทยทรงดำ. สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2540

เครื่องใช้ในครัวของคนไทยชนบทภาคกลางสมัยโบราณ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2532

เจริญ ตันมหาพราน. ประเพณีที่ถูกลืม. กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์, 2544

ณรงค์ เส็งประชา. พื้นฐานวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2539

นัจฉลดา พิชิต. ปัญหาสังคม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520

คำรจราชานุภาพ, สมเด็จพระพระยา. สาส์นสมเด็จพระเจ้า (เล่ม 6). พระนคร : ศุภสภา, 2506

ถวิล เกษรราช. “ผู้ไทย”. พระนคร : กรุงสยาม, 2512

ธิดา ชมภูนิช. การศึกษาศิลปหัตถกรรมไทยช่างในจังหวัดนครปฐม. สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏนครปฐม, 2539

นิพนธ์ เสนาพิทักษ์. ผู้ไทยช่าง สาส์นผู้ไทย. คณะกรรมการชมรมไทยช่าง กรุงเทพฯ : อักษรพิทยา, 2523

นุกูล, ชมภูนิช. ประเพณีชาวไทยช่างหมู่บ้านเกาะแรด. กรุงเทพฯ : เพชรเกษม, 2538

_____ . สืบสานวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยช่างในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : เพชรเกษม, 2539

- นำวัลย์ กิจรัชกุล. การศึกษารูปแบบการตั้งถิ่นฐาน ประชากรเศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของ
ลาวโซ่ง ในจังหวัดนครปฐม. นครปฐม : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร,
2532
- ปรมะ สตะเวทิน และคณะ. หลักและทฤษฎีการสื่อสาร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช, 2528
- ประเพณีวัฒนธรรมไทยทรงดำ บ้านคอนเตาอิฐ ตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน
จังหวัดกาญจนบุรี, 2543
- ประเพณีลาวโซ่ง. หนังสืองานพระราชทานเพลิงศพ นายจรูญ วัฒนากร, 18 กุมภาพันธ์ 2530
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติบ้าน. กรุงเทพฯ : อักษรสัมพันธ์, 2534
- ม.ศรีบุษรา. ไทยดำรำพัน. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ, 2530
- มนตรี เพชรศาสตร์, พระมหา. ประวัติความเป็นมาของบ้านเกาะแรด. พิมพ์เนื่องในโอกาส
ฉาปนกิจศพ พระครูยง ยสชาติ, 2524
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2493. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ :
ห้างหุ้นส่วนจำกัดคนนทชัย, 2523
- เรณู เหมือนจันทร์เชย. ความเชื่อเรื่องผีของไทยโซ่ง หนังสือชุดโลกทัศน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ใน
ประเทศไทย. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล,
2543
- รำแคน งานมหรหรรพ์พื้นบ้านไทย 2532. กรุงเทพฯ : โอ เอส พริ้นติ้งเฮ้าส์, 2532
- เล่นคอนฟ้อนแคน. หนังสืองานมหรหรรพ์พื้นบ้านไทย. กรุงเทพฯ : โอ เอส พริ้นติ้งเฮ้าส์, 2532
- วิชาการ, กรม. จังหวัดกาญจนบุรี ศรีภูมิภาคตะวันตก กรุงเทพฯ : อรุณสภาลาดพร้าว, 2534
- วิจิตรวาทการ, หลวง. งานค้นคว้าเรื่องชนชาติไทย. กรุงเทพฯ : ดำรง, 2499
- สนิท สมัครการ. การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาสังคม, 2538
- สถานสายใย. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : อรุณสภาลาดพร้าว, 2545
- สิริ พึ่งเดช. ประวัติผู้ไทยทรงดำ. กรุงเทพฯ : อรุณสภา, 2536
- สุมิตร ปิติพัฒน์ และคนอื่นๆ. “ลาวโซ่ง”. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531
- สุภางค์ จันทวนิช. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542
- เสฐียร โกเศศ (พระยาอนุমানราชชน). ประเพณีการบริโภคและประเพณีเมืองในการตาย
พระนคร : แพร์พิทยา, 2500
- สมใจ กิตติชนม์รัช. เรียนรู้ภูมิปัญญาไทยกับไทยทรงดำ บ้านคอนรวน จุฬพร : จุฬพร, 2543
- สมทรง นุรักษ์พัฒน์. สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโซ่ง. กรุงเทพฯ : สหธรรมิก, 2539

- เสนาะ ดิยาวี. การสื่อสารในองค์กร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541
- อมรา พงศาพิชญ์. วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์. วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา
พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537
- อรุณีประภา หอมเศรษฐี. การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
2531
- อรวรรณ ปิลาพันธ์โอวาท. การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2542
- อรนุช เลิศจรยารักษ์และคณะ. ทฤษฎีสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
(ม.ป.ป.)
- อานนท์ อากาศิกรม. สังคม วัฒนธรรม ประเพณีไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเอส พรินต์ติ้ง
เฮาส์ จำกัด, 2525

วารสาร

- กุลวดี เจริญศรี. “ไทดำไทขาว” วัฒนธรรม. ปีที่ 30, 3 ธันวาคม 2535
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. “คนไทยจากโน้นด้วยและอยู่ที่นี่ด้วย” ศิลปวัฒนธรรม ปีที่ 11, ฉบับที่ 12.
ตุลาคม 2533
- พ.สินธุพิเสก. “ชีวิต วัฒนธรรมประเพณีไทยทรงดำ” วารสารวัฒนธรรมไทย. ปีที่ 8, ฉบับที่ 6.
11, 12 สิงหาคม 2521
- มณีรัตน์ ท้วมเจริญ. “พิธีเสนเรือนของโซ่ง” ศิลปะและโบราณคดีในประเทศไทย. ปีที่ 1,
ฉบับที่ 2. 2513
- มยุรี วัดแก้ว. “พิธีศพของโซ่ง – แนวความคิดเกี่ยวกับศาสนา พิธีกรรม” วารสารสังคมศาสตร์.
กันยายน 2523
- ฤทัย จงใจรักษ์. “เครื่องใช้สอยของลาวโซ่ง” วารสารเมืองโบราณ. ฉบับที่ 22. 8 เมษายน –
มิถุนายน 2519
- วิภาพรรณ อยู่เย็น. “ผู้ไทลาว เรียกให้ถูกต้อง” ภาษาและวัฒนธรรม. 1 มกราคม – มิถุนายน
2528
- วัฒนธรรมพื้นบ้าน. “เครื่องมือเครื่องใช้ พิพิธภัณฑสถานวัฒนธรรมพื้นบ้าน” เมืองโบราณฉบับพิเศษ.
2531

ล้าง พาศรี. วัฒนธรรมไทย. ปีที่ 33, 4 มกราคม 2538
 สายขวัญ. “ไทยทรงดำมรดกแห่งเขาอ้อย จังหวัดเพชรบุรี” สกุลไทย. ปีที่ 44, ฉบับที่ 2285.
 13 ตุลาคม 2541
 สมพันธ์ สุขวงศ์. “ไทยทรงดำ” วารสารเพชรบุรี. 3 มีนาคม 2506

เอกสารอื่นๆ

ข้อมูลทั่วไปอำเภอพนมทวน ด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, 2543
 นุกูล ชมภูนิช และวนิดา พิเศษพงศา. วัฒนธรรมไทยโขงหมู่บ้านเกาะแรต. ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม
 วิทยาลัยครูนครปฐม, 2530
 ประวัติของไทยโขง บ้านคอนเตาอิฐ ตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี, 2543
 วัฒนธรรมพื้นบ้านอำเภอพนมทวน. ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอพนมทวน, 2538
 สมคิด ศรีสิงห์. วัฒนธรรมของไทยโขงคำ (ลาวโขง) ในจังหวัดพิษณุโลก และพิจิตร.
 รายงานการวิจัย เสนอสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
 สุกัญญา สุกบรรทัด. เทคโนโลยีสังคมสารสนเทศ, 2545
 สืบสานวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยดำ จังหวัดกาญจนบุรี หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์
 กาญจนบุรี, 2545
 อวยพร ชื่นกลิ่นรูป. ประเพณีการทำศพของลาวโขง. งานวิจัยแผนกสังคมวิทยาและ
 มานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2517

หนังสือพิมพ์

“ผ้าทอผี มีชื่อชาวไทยทรงดำ เอกลักษณ์เฉพาะที่เพชรบุรี” คมชัดลึกรายวัน. 7 มกราคม 2546
 สมาน จามสนิท. “วัฒนธรรมพื้นบ้านชาวไทยโขง” มติชนรายวัน. 6 สิงหาคม 2546

วิทยานิพนธ์

- จิราพร เจริญสุข. “พิธีศพของลาวโห่งที่อำเภอบ้านคอน จังหวัดสุพรรณบุรี” วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2517
- เปรมวิทย์ วิวัฒน์เศรษฐี. “วรรณกรรมพื้นบ้านไทยทรงคำบางระกำ พิชณูโลก” วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิชณูโลก, 2527
- พนิดา เย็นสมุทร. “คำและความหมายในภาษาลาวโห่ง” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2524
- วสุ เขียวสะอาด. “การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมชาวไทยและชาวมอญที่ก่อให้เกิดการพัฒนา
ชุมชน : กรณีศึกษา ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง สมุทรปราการ” วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2545
- วาสนา อรุณกิจ. “พิธีกรรมและโครงสร้างทางสังคมของลาวโห่ง” วิทยานิพนธ์ปริญญา
นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536
- วิไลภรณ์ จิรวัดเศรษฐี. “สื่อพื้นบ้านในฐานะทุนวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่พักทาง
วัฒนธรรม (โฮมสเตย์) : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านปราสาท จังหวัดนครศรีธรรมราช”
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2545
- วิศรุตา สุวรรณวิเวก. “ระบบการเขียนของโห่ง” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2524
- สมพร เกษมสุขจรัสแสง. “การผสมผสานทางวัฒนธรรมของลาวโห่งในเขตอำเภอเขาชัย
จังหวัดเพชรบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร,
2538
- อัญชุลี นุรณสิงห์. “วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้คำของคนสามระดับอายุในภาษาไทยโห่ง”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล, 2531

ภาคผนวก

ภาคผนวก

ประเด็นคำถามสัมภาษณ์ชาวไทยโซ่ง หมู่บ้านคอนเตาอิฐ

1. ช่วยเล่าประวัติความเป็นมาของชาวไทยโซ่งในอดีตที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย (อย่างย่อๆ)
2. ท่านคิดว่าสภาพความเป็นอยู่ในอดีตและปัจจุบันแตกต่างกันอย่างไร อะไรเป็นปัจจัยให้เกิดความแตกต่าง
3. ที่อยู่อาศัยของชาวไทยโซ่งในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป เพราะอะไร
4. วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมที่สำคัญมีอะไรบ้าง และท่านคิดว่าสิ่งเหล่านี้จะคงอยู่ตลอดไปหรือไม่ อย่างไร
5. ในชุมชนของท่านมีการนำสื่อ ประเพณี พิธีกรรมต่างๆ เข้ามามีส่วนในการสร้างวัฒนธรรมหรือไม่ อย่างไร
6. อะไรคือเอกลักษณ์ของชาวไทยโซ่ง และมีความภูมิใจในอะไรบ้าง เพราะเหตุใด
7. เอกลักษณ์ที่สืบทอดมาถึงปัจจุบันนี้ได้เพราะอะไร และมีวิธีการที่จะรักษาเอกลักษณ์ และความเป็นตัวคนนี้ได้อย่างไร
8. ช่วยเล่าความเป็นมาเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี และพิธีกรรมของชาวไทยโซ่งว่ามีการสื่อสารสืบทอดมายังคนรุ่นหลังได้อย่างไร
9. มีการติดต่อสื่อสารกับคนนอกชุมชนอย่างไร คนเหล่านี้รู้จักชุมชนของท่านหรือไม่
10. ศาสนาพุทธมีส่วนเกี่ยวข้องกับความเชื่อ ประเพณีพิธีกรรมของชาวไทยโซ่งอย่างไร
11. สื่อพื้นบ้าน เช่น หัตถกรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่น มีส่วนช่วยเผยแพร่และสร้างเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนอย่างไร
12. การจัดกิจกรรมในวันสงกรานต์ของชุมชนในหมู่บ้าน มีจุดมุ่งหมายอย่างไร และเกิดผลตามมาอย่างไร
13. กิจกรรมอะไรบ้างมีส่วนช่วยให้คนในหมู่บ้าน มีความสนุกสนานร่าเริง แสดงออกถึงความสามัคคี ความเป็นตัวตนของชาวไทยโซ่ง เพราะเหตุใด

ผู้ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์

1. นายบันเทิง เพียรคำ อาจารย์ประจำศูนย์วัฒนธรรมแห่งชาติ สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2545
2. นางน้ำว้าง คิคหงิม ผู้นำสตรีชาวไทยโซ่งหมู่บ้านคอนเตาอิฐ สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2545
3. นางเสนอ คำสาร ภรรยาผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านคอนเตาอิฐ สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2545
4. นายสนิท คำสาร ผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านคอนเตาอิฐ สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2545
5. นายพาน ทองเชื้อ ผู้เชี่ยวชาญด้านหัตถกรรมจักสาน สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2545
6. นายสมนึก แผลเพชร ผู้นำกลุ่มเยาวชนชาวไทยโซ่งหมู่บ้านคอนเตาอิฐ สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2545
7. นางสาวมัคฉา ทองเชื้อ หญิงสาวชาวไทยโซ่งหมู่บ้านคอนเตาอิฐ สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2545
8. นางพลอย คิคหงิม ศิลปินแม่เพลงชาวไทยโซ่ง สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2545
9. นางอุไร แผลเพชร ผู้เชี่ยวชาญด้านหัตถกรรมทอผ้า สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2546
10. นางรำพึง คำครุฑ หญิงชาวไทยโซ่งหมู่บ้านคอนเตาอิฐ สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2546
11. นายทศพล ภูวมาส อาจารย์โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2546
12. นายประหยัด คิคหงิม ชาวบ้านชาวไทยโซ่งหมู่บ้านคอนเตาอิฐ สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2546
13. นายไพลิน ทิพวรรณ นักข่าวประจำหมู่บ้านคอนเตาอิฐ สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2546
14. นางกัณหา สุขวงศ์จันทร์ อาจารย์โรงเรียนบ้านคอนเตาอิฐ สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2546

15. นายเสา	วรรณเลิศ	กรรมการบริหารส่วนตำบลรางหวาย
สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2546
16. นายชัยวัฒน์	สร้อยพงษ์ศิริ	อาจารย์ฝ่ายวัฒนธรรม ศึกษาธิการอำเภอพนมทวน
สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2546
17. นายสวัสดิ์	สระทองขาว	ประธานกลุ่มวัฒนธรรมชาวไทยโซ่ง
สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2546
18. นายประยูร	ใจอดทน	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคอนเตาอิฐ
สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2546
19. นายสุเชต	วิเศษสิงห์	ชาวบ้านหมู่บ้านคอนเตาอิฐ
สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2546
20. พระครูอาทรประธารักษ์		เจ้าอาวาสวัดคอนรวบ จังหวัดชุมพร
สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2546
21. เด็กหญิงเกศินี	หลักเพชร	นักเรียนโรงเรียนบ้านคอนเตาอิฐ
สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2545
22. เด็กหญิงเนาวรัตน์	คิดหจิม	นักเรียนโรงเรียนอนุบาลท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี
สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2545
23. เด็กหญิงธัญรัตน์	สระทองมีด	นักเรียนโรงเรียนบ้านคอนเตาอิฐ
สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2545
24. เด็กหญิงณัฐมาศ	สว่างแจ้ง	นักเรียนโรงเรียนบ้านคอนเตาอิฐ
สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2545
25. เด็กชายจักรพันธ์	สุวรรณวงส์	นักเรียนโรงเรียนบ้านคอนเตาอิฐ
สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2545
26. เด็กชายปลั่ง	แซ่เจี้ยว	นักเรียนโรงเรียนบ้านคอนเตาอิฐ
สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2545

หมายเหตุ การสัมภาษณ์ชาวบ้านชาวไทยโซ่งทั้งหญิง-ชายและเด็ก จะสัมภาษณ์ที่บ้านนางน้ำวัง คิดหจิม ซึ่งเป็นที่ตั้งสำนักงานหมู่บ้าน เลขที่ 104 หมู่ 17 ตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี นอกจากนั้นผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์ที่บ้านนางอุไร แผงเพชร, นางพลอย คิดหจิม, นายพาน ทองเชื้อ และนายสนธิ คำสาร เป็นต้น

ตัวอย่างบทความที่ตีพิมพ์ลงในนิตยสารอาหารและวัฒนธรรม “ครัว”

ลาวโซ่ง

เด็กสาวโซ่งกับเด็กชายโซ่งในเขต สุพรรณบุรี

Sถกเถียงกันถึงถิ่นกำเนิดของชนชาติลาวโซ่งว่าอยู่ในเขตใดของประเทศไทยหรือในเขตใดของลาวก็ยังไม่สามารถหาข้อยุติได้ เพราะหลักฐานที่ปรากฏในพงศาวดารและตำนานพื้นบ้านของลาวโซ่งนั้นยังไม่ชัดเจนนัก

แต่อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจและศึกษาเกี่ยวกับลาวโซ่งในประเทศไทย โดยเฉพาะในเขตภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ได้พบว่าลาวโซ่งมีถิ่นกำเนิดอยู่ในเขตภาคเหนือของประเทศไทย และอพยพลงมาตั้งถิ่นฐานในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

การอพยพของลาวโซ่งในประเทศไทยนั้น มีหลักฐานปรากฏในพงศาวดารและตำนานพื้นบ้านของลาวโซ่งว่า ลาวโซ่งได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ และตั้งถิ่นฐานในเขตภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

ภาพซ้าย: สวรรคตในสงครามเวียดนามเมื่อคืนสุดแต่สงครามประทุ 1975. ภาพขวา: แม่เล่าในชุดลาวโซ่งนั่งบนแคร่ที่อุทยานบ้าน

สืบสานวัฒนธรรมลาวโซ่ง คึกคักกันทุกปีที่เมืองเพชร

ภาพซ้าย: สวรรคตในสงครามเวียดนามเมื่อคืนสุดแต่สงครามประทุ 1975. ภาพขวา: แม่เล่าในชุดลาวโซ่งนั่งบนแคร่ที่อุทยานบ้าน

ได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกเป็นแม่ทัพไปตีเมืองลาว ที่เมืองทันและเมืองม่วย ซึ่งเป็นเมืองติดกับเขตแดนของประเทศเวียดนาม และเป็นเมืองที่มีชาวลาวโซ่งอาศัยอยู่ เมื่อการรบยุติลงจึงมีการกวาดต้อนครอบครัวลาวโซ่งเข้ามาในเมืองไทยและจัดให้กลุ่มชนดังกล่าวไปตั้งถิ่นฐานใหม่ที่จังหวัดเพชรบุรี

ต่อมาเมื่อมีการรบพุ่งกันระหว่างกษัตริย์ลาวเวียงจันทน์ที่ฝักใฝ่ญวนกับกษัตริย์หลวงพระบางที่สวามิภักดิ์ฝ่ายไทย ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ชาวลาวโซ่งได้อพยพเข้ามาอยู่ในเมืองไทยอีกระลอก โดยเข้ามาอาศัยอยู่ที่จังหวัดเพชรบุรีร่วมกับชนกลุ่มเดียวกัน หลังจากนั้นก็มีการโยกย้ายถิ่นฐานกระจัดกระจายไปตามเมืองต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นจังหวัดราชบุรี นครปฐม กาญจนบุรี สุพรรณบุรี ชุมพร สุโขทัย พิจิตร พิษณุโลก ลพบุรี และสระบุรี เป็นต้น

ชนกลุ่มนี้เรียกขานตัวเองว่า “ลาว

โซ่ง” ส่วนที่ถูกเรียกว่า “ไทยทรงดำ” นั้น เนื่องจากเหตุผลทางการปกครอง ที่ทางการกำหนดให้ใช้คำว่า “ไทย” นำหน้าชื่อกลุ่มชนต่างๆ และเพราะชนกลุ่มนี้นิยมใส่เสื้อผ้าสีดำในชีวิตประจำวันจึงถูกเรียกว่า “ไทยทรงดำ”

หมู่บ้านหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เป็นดินแดนแห่งแรกที่ลาวโซ่งมาตั้งถิ่นฐาน จึงเป็นที่รู้จักในหมู่น้องสืบสายโลหิตและพี่น้องสืบสายผีเรือนของตระกูลที่อยู่ทั่วแคว้นแดนไทย ตั้งแต่เหนือจรดใต้ว่า ในช่วงวันที่ 9-10 เมษายนของทุกปี จะมีงานพบปะสังสรรค์ระหว่างลาวโซ่งที่ยิ่งใหญ่ที่สุดที่นี่ เรียกว่า “งานสืบสานวัฒนธรรมไทยทรงดำ”

ในวันที่ 9 เมษายน ถือเป็นวันเตรียมงาน เตรียมพื้นที่ให้เรียบร้อย ใครใคร่มาช่วยงานก็มา ใครใคร่พักผ่อนเพราะมาไกลก็พักผ่อนตามบ้านญาติ ส่วนใครที่ต้อนรับฝึกซ้อมเตรียมงานก็จะมีขนมเตรียมการงานในทุกรูปแบบ

ในเช้าของวันที่ 10 เมษายน จึงเป็นวันเริ่มงานอย่างเป็นทางการ มีการ

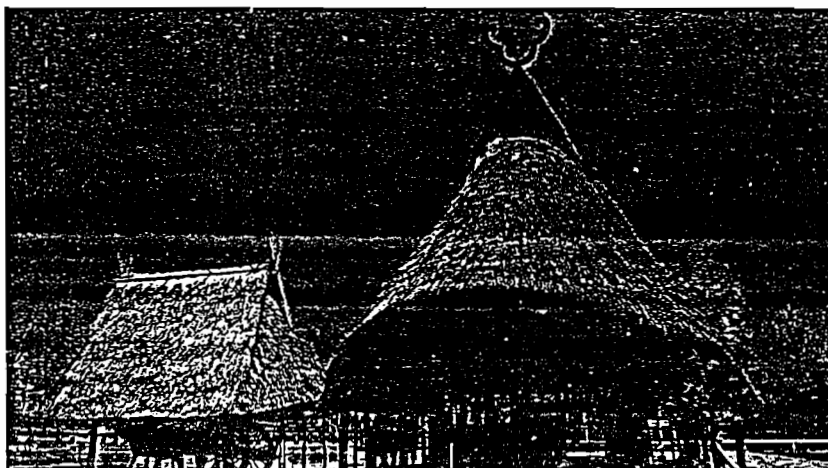
เปิดนิทรรศการลาวโซ่งให้กับผู้มาเยือน ได้ดูได้ชม บรรยากาศยังคงเงียบสงบ มีเพียงบุคคลภายนอกที่สนใจวัฒนธรรมประเพณีของลาวโซ่งเท่านั้นที่ไปเยือน ดังเช่นนิตยสารครัวและอีกไม่กี่คน

หลังจากนั้นก็เริ่มมีกิจกรรมต่างๆ ในบริเวณงานอันกว้างขวาง ตั้งแต่สนามฟุตบอล อาณาบริเวณรอบสนาม รอบโรงเรียน และวัดหนองปรัง

บริเวณสนามฟุตบอลจัดเป็นซุ้มอาหารกินฟรี ซึ่งมาจากบุคคล หน่วยงาน และร้านอาหารต่างๆ มากมายจริงๆ กว่า 100 ซุ้ม

บริเวณหน้าโรงเรียนอนุบาลเป็นเนินดิน มีบ้านลาวโซ่งสร้างอย่างโบราณเป็นหลังคาตับหน้าคามุงคลุมทับลงมาต่ำกว่าพื้นชานบ้าน ใต้ถุนสูง ส่วนประกอบของบ้านแบ่งออกเป็น *นอกชาน* คือส่วนที่ใช้ตากพริก วางคุ่มน้ำ มีบันไดขึ้นเรือนที่เรียกว่าบันไดชาน ต่อมาเป็นตัวเรือนเรียกว่า *กว้านเฮือน* ภายในมีเตาตั้งซิดติดฝาบ้าน ที่เสาคอกของบ้านเป็น “กะละห้อง” หรือห้องผีเรือนมีหิ้งวางเครื่องเช่นผีเรือน

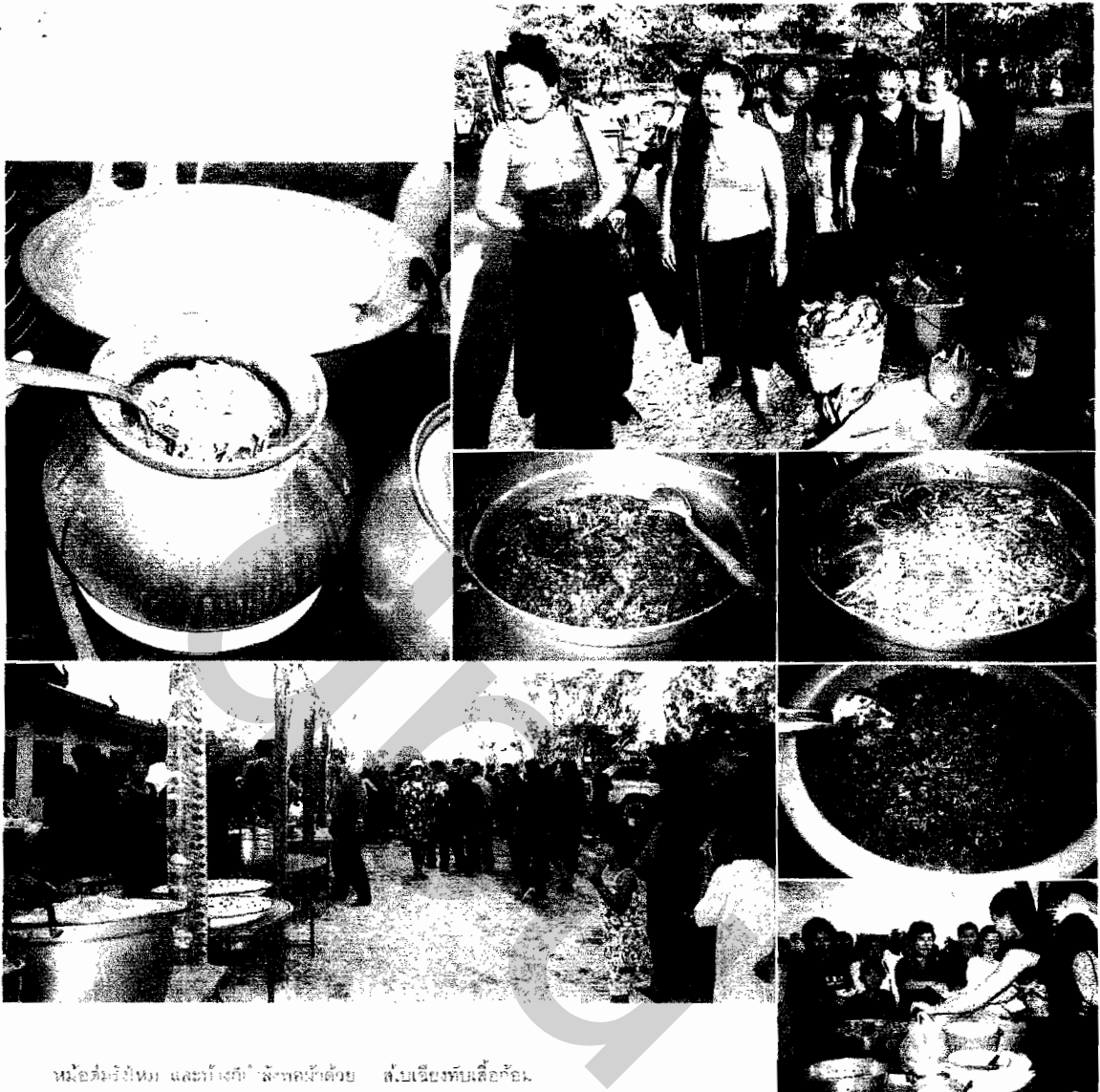
เมื่อการรบยุติลงจึงกวาดต้อนครอบครัวลาวโซ่งเข้ามาในเมืองไทย และจัดให้กลุ่มชนดังกล่าวไปตั้งถิ่นฐานใหม่ที่จังหวัดเพชรบุรี

บ้านลาวโซ่งจำลองที่สร้างตามคติเดิม ที่หมู่บ้านหนองปรัง

เป็นทั้งห้องอาหารและห้องนอนมีบันไดขึ้นแยก เรียกว่าบันไดกว้าน ถัดออกมาด้านหน้าเรียกว่า *กอกชาน* เป็นชานหน้าเรือนที่ยื่นออกไปไว้รับแขก ด้านข้างเป็นสิ ที่สำหรับเก็บข้าวของเครื่องใช้ มีบันไดขึ้นแยกต่างหากเรียกว่าบันไดสิ ใต้ถุนเก็บเครื่องใช้ในการทำนาและจับปลา มีเกวียนและวัวเทียมหนึ่งคู่

ใต้ถุนเรือน มีบรรดาบ้าทั้งหลายในชุดลาวโซ่ง ผมปั้นเกล้าสูงเสียบด้วยไม้ขีดทำด้วยเงิน บ้างก็นั่งเย็บปักผ้าด้วยมือ บ้างก็ทอดผ้าจากฝ้าย บ้างก็สาวไหมจาก

หม้อต้มอีโป้ม และแกงไก่ ฟักทองผัดขี้
 พริก เสร็จไปตุนยังตลาดนิเวศวิทยา เพื่อให้
 เป็นเสิร์ฟบ้างขายเองที่ตำบลทุ่งขี้
 ผักน้ำจืดสด ตัดกระดุมเงินในเชิงนี้ๆ เป็น
 กระดุมเงินสุภาพหม มียอดแหลมและลง
 ลาดยาวดอกบัว เลือกก้อม เป็นเสิร์ฟผู้
 ทำด้วยมีฝักก้อมสี่ครามมา เป็นเสิร์ฟ
 รูป เองสั้น แขนงระบอบจัดซื้อมีช ภา
 หนึ่งพอต ตัดกระดุมเงินแล้วดกมีๆ ผัก
 เบี้ยว ที่ด้วยมีฝักสี่ครามแต่เป็นแลบ
 ถาว ปักกล้วยที่ข่อยแก้วเป็นฝักจกพืดใช้
 เช่น ไข่คั่วคอก กล้วยคอก กล้วยสิริระ กล้วย

สี่ใบเขียวหั่นเสิร์ฟก้อม
 เสิร์ฟ เป็นเสิร์ฟตาแต่งสวนงาม ใช้
 ในพิธีกรรมเท่านั้น ทอดด้วยผ้าขาวข้อม
 ครามน้ำมาตัดเย็บ ตาแต่งด้วยงานฝีมือ
 อย่างสวยระบอบประณีต มีทั้งเสิร์ฟชัชชัชและ
 เสิร์ฟชัชชัช ลายที่นิยมตกแต่งมีทั้งลาย
 ดอกบัว ลายจัน ลายเขื่อนขันธ์ และลาย
 ขอดูด ลวดลายที่ปักจะปักทั้งด้านนอก
 ด้านใน ซึ่งด้านในจะปักลวดลายสวยงาม
 และมากหมายกว่าด้านนอก
 ในงานพิธีมีหลายอย่าง เช่น งาน
 ปล่อยขลุ่ย งานแต่งงาน งานเล่นเรือวัน ปล่อย

ภาพถ่ายจากคณะผู้จัด
 แดงเหนือไม้ตอง
 บรรณาธิการตั้งคุ้มครองอาหารอินทรีย์

ภาพถ่าย
 ชกนทวิษ

ภาพถ่ายจากคณะผู้จัด
 การตั้งจากกาญจนบุรีที่มีร่วมงาน
 แดงเหนือไม้ตอง
 ฐานผ้าทอ
 ร้านค้าที่นำอาหารมาเลี้ยงในงาน

ความ ใจดีของแม่บ้านที่ใจดี...

วิญญาณบรรพบุรุษ) จะสวมเสื้ออีต๋านนอกออก คือด้านลวดลายน้อย ส่วนในพิธีอวมงคล เช่น งานศพ งานพิธีเชิญผีผู้ตายขึ้นเรือน หรือแม้แต่ใช้คลุมโลงศพ จะกลับเสื้ออีต๋านใน คือด้านลวดลายมากออกมา

ผ้าซิ่น เรียกว่าซิ่นลายแดงไม่ เป็นผ้าฝ้ายแกมไหมย้อมสีครามแกมมีลายสีฟ้าเป็นแถบยาวลงมา ซิ่นซิ่นจะติดตีนซิ่นเป็นผ้าลายเดียวกันแต่ทอขวาง กว้างเพียง 2-3 นิ้ว เท่านั้น ตีนซิ่นจะถูกเลาะออกเมื่อต้องใส่ไว้ทุกปีให้กับสามีผู้ตายจากไป การนุ่งซิ่นนั้น จะใช้วิธีจับผ้าทบตรงกลาง ดึงผ้าตรงกลางให้สูงขึ้น จับผ้าแยกกันแล้วขมวดผ้าทบลงมาที่หน้าท้อง จากนั้นก็คาดด้วยเข็มขัดโลหะหรือเข็มขัดเงินทับลงไป

นอกจากนี้ก็มีการแสดงเครื่องใช้ตั้งแต่ ไช ไซ่ตักกบ กะเหล็บ เป็นเหมือน

กระเป๋าชองผู้หญิงใช้คล้องไหล่เอาไว้ไหนๆ ด้วย สานด้วยไม้ไผ่ขัดตากันถี่ๆ ปากกว้างสอบลงกัน มีเชือกคล้องปากกะเหล็บ ไว้คล้องไหล่อีกทีหนึ่ง นิยมใส่ห่อหมากพลูของมีค่าต่างๆ ไชน คล้ายกระบุงอันใหญ่ ไซ่ตีฝ้าย กิงกง เครื่องใช้ตีฝ้าย ครกมอ ไซ่ตำข้าว และ กี่ทอผ้า แบบพิม

การปั้นเกล้า เป็นภาพแสดงทรงผม มีด้วยกันหลายแบบ การไว้ทรงผมของชาวลาวไซ่ง มีความหมายเกี่ยวข้องกับสถานภาพและวัยของชีวิตเป็นอย่างมาก

เด็กที่อายุต่ำกว่า 13 ปี ทั้งหญิงและชายจะโกนหัวหรือกรอนผมจนสั้น เพราะเชื่อว่าทำให้โตวันโตคืน

เด็กสาวรุ่น 14-15 ปี เริ่มไว้ผมและแต่งทรงผมที่เรียกว่า "ทรงสับปลิ้น" ผมยังสั้นเสมอไหล่อยู่

สาวรุ่นอายุ 15-16 ปี ผมเริ่มยาวแล้ว พอที่จะเกล้าขึ้นกลางศีรษะได้ ก็เป็น

"ทรงจุกต๊ิบ"

สาวรุ่น 16-17 ปี ทรงผมที่ทำปั้นเกล้าเช่นกัน แต่เป็น "ทรงชอดกระต๊อก"

สาวเต็มท่ อายุ 17-19 ปี เริ่มคุยกับหนุ่มๆ ได้แล้ว ทรงผมที่ไว้จึงเป็น "ทรงปั้นเกล้าชอย"

พออายุเข้าวัย 20 ปี แต่งงานได้แล้ว ก็จะใช้ทรงผม "ทรงปั้นเกล้าด้วง" ซึ่งจะเป็นทรงผมถาวร เรียกว่าเริ่มสาวจนเป็นผู้เฒ่าผู้แก่ ก็จะเป็นการปั้นเกล้าทรงสูงกันหมด ผมต้องยาวมากจึงจะเกล้าได้ ไซ่ไม้ขัดเกล้า ขัดไว้ไม่ให้ผมหลุดลุ่ย ซึ่งมีทั้งทำด้วยเงิน ทองเหลืองและนาก

ผมปั้นเกล้าตก เป็นผมไว้ทุกซหรือผมหญิงหม้ายหรือหญิงที่สามีตายใหม่ ศพยังอยู่ในบ้านจะต้องปล่อยผมลงหมด ไม่ปั้นเกล้าเลย และต้องถอดเครื่องประดับออกหมด

สังเกตุข้อๆ ทั้งหลายที่อายุเลย

ต่างฝ่ายต่างเหวี่ยงลูกช่วงให้อีกฝ่ายรับ ถ้ารับไม่ได้ต้องทำโทษด้วยการปรับสินไหมเครื่องประดับเป็นการชั่วคราวเพื่อสร้างสัมพันธไมตรี

กลุ่มหญิงสาวเตรียมเล่นโยนลูกช่วง

สาวกำลังรับลูกช่วงจากฝ่ายตรงข้าม

ชายบน หนุ่มลาวไร้ในชุดเสื้อฮี
ชายล่าง ผู้สูงอายุนอกชุดลาวไร้เค็มยศ
ชาวลาบ มาทำงานกันทั้งครอบครัว

เลข 6 เข้าเลข 7 ไปแล้วแต่ผมยังด่ามัน และตกเสียด้วย ได้ความว่านั่นเป็นศีลมธรรมชาติไม่ได้ย้อมแต่อย่างไร ทั้งนี้เพราะใช้น้ำข้าวผสมกับน้ำมะกรูดระดม เวลาเกล้าผมก็จะป้ายสีผึ้งให้ผมอยู่ตัว ส่วนผิวก็ทวนลวย ปรากฏว่าใช้หมิ่นผสมดินสอพองละลายน้ำ ทาหน้าทาดหัวหลังอาบน้ำเสร็จ

ผมของผู้ชายนั้นมีไม่กี่ทรง คือทรงหลักแจว ตัดสั้นเกรียน กับทรงมหาดไทย นอกนั้นก็ทรงสมัยนิยมไปแล้ว

หน้าสนามฟุตบอลได้จัดเป็นชุมนุมนิทรรศการในความรับผิดชอบดูแลของอาจารย์ถนอม คงยิ้มละมัย นักวิชาการภูมิปัญญาท้องถิ่นลาวไร้ ผู้เป็นเจ้าของพิพิธภัณฑ์ปานถนอม (ไทยทรงดำ) มีการแสดงเป็นหมวดหมู่ที่น่าสนใจ กล่าวคือ เครื่องแต่งกายไร้หลากหลายแบบ เครื่องเย็บปักถักร้อยของลาวไร้ในหลาย

ลวดลาย เครื่องจักสานที่ในครัวเรือนและการจับสัตว์น้ำ ภาพการแต่งกายของแม่มด วิแม่มดหรือพัดแม่มด เครื่องรางของขลังของลาวไร้ต่าง ๆ ล้วนน่าดูชมทั้งสิ้น

ด้านหน้างาน เป็นเวทีแสดงอย่างเป็นทางการ มีนายสรอรรถ กลิ่นประทุม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ให้เกียรติมาเปิดงาน ถัดมาเป็นซุ้มอาหารนัดพบ กินแบบจ่ายเงินค่าอาหารตามสั่งเรียงโต๊ะไว้รายรอบเวทีให้ผู้กินได้ชมการแสดงไปในตัว

พลบค่ำสนามบอลเริ่มคึกคัก มีการแสดงการละเล่นต่าง ๆ เช่นโยนลูกชิ่ง คำมีดกว่านี้จะมีการประชันเวทีแคนกัน

การเล่นลูกชิ่ง เป็นการเล่นเพื่อความสนุกสนานของหนุ่มหน้าสาวสะพรั่งกัน มักเล่นในเดือน 5 และ 6 เท่านั้น เริ่มด้วยแถวหนุ่มสาวยืนเรียงหน้ากระดานหันหน้าเข้าหากัน จำนวนหนุ่มสาวก็คน

ก็ได้แต่ต้องมีเท่า ๆ กัน มี “ลูกชิ่ง” เป็นอุปกรณ์สำคัญเพียงอย่างเดียว ลูกชิ่งทำด้วยผ้า ยัดเมล็ดถั่วหรือเมล็ดมะขามเพื่อถ่วงให้ลูกชิ่งหนัก มีเชือกที่ตกแต่งสวยงามเป็นหางยาว ไว้จับลูกชิ่งเหยียด

กติกาการเล่นลูกชิ่ง ก็คือต่างฝ่ายต่างเหยียดลูกชิ่งให้อีกฝ่ายจับ ถ้าจับไม่ได้ก็ต้องมีการทำโทษผู้ที่จับไม่ได้ด้วยการให้รำ ปรับสินไหมเครื่องประดับเป็นการชั่วคราวเพื่อสร้างสัมพันธไมตรีนั่นเอง

การเล่นลูกชิ่ง มักจะเล่นกันทั้งคืนไปจนสว่าง หรือเล่นเรื่อย ๆ ไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ซ้ำวันซ้ำคืน ซึ่งก็มักเป็นกลุ่มหนุ่ม ๆ ที่หาโอกาสไปดูสาวตามบ้านต่าง ๆ นั่นเอง

การแต่งกายเพื่อเล่นลูกชิ่งนั้น จะแต่งกายสวยงาม สีสดสดใส แต่ก่อนฝ่ายชายและฝ่ายหญิงต่างต้องสวมเสื้อฮีด้วยกันทั้งคู่

ตอนนี้รอบๆ สนามฟุตบอลเริ่มคึกคัก ชุมอาหารรายรอบสนามเริ่มเต็มไปด้วยอาหารกรากิน มีทั้งประเภทอาหารจานเดียว ประเภทกับข้าว ประเภทน้ำเปล่าดื่มแก้กระหายและไอศกรีมรสต่างๆ เรียกว่าบริการอย่างถ้วนทั่วทีเดียว

อาหารเป็นแบบทั่วไปเสียส่วนใหญ่ มีกวยจั๊บน้ำข้น กระเพาะปลา ขนมจีนทั้งน้ำยาปลา น้ำยาปลา แกงเขียวหวานไก่ ดูเหมือนจะมีหลายเจ้าหน่อย ข้าวผัด ข้าวคลุกกะปิ ทอดมันปลาที่ทอดขายกันร้อนๆ ผู้คนทยอยกันเดินดูเดินกินกันรอบสนาม บ้างก็ยืนกิน จับกลุ่มกิน และนั่งล้อมวงกินกัน

ส่วนอาหารที่เป็นของลาวโซ่งแท้ๆ เห็นแต่แกงหยัะ แกงหน่อปิ้ง แกงหน่อไม้ดอง จีบผักหวาน และแจ่ว

แกงหยัะ คือแกงหยวกกล้วยซอยหยวกกล้วยในแนวขวางแล้วแช่น้ำลาวโยออกจนหมด นิยมใส่เนื้อวัว หรือ

ภาพบน สาธิตการกรอกค้ายจากฝ้ายได้จนเรือน
ภาพล่าง การสาวไหมจากหม้อต้มรังไหม

เนื้อควาย และเครื่องในวัว แกงวันนี้ใส่เนื้อแต่ไม่รู้ว่าเป็นเนื้อวัวหรือเนื้อควาย แกงออกแดง เพราะมีเครื่องแกงที่ใช้ทั้งข่าและมะขามะขามไปหน่อย ตามด้วยพริกพอประมาณ เพราะรสเข้มแต่ไม่เผ็ดมาก เป็นแกงแบบเข้มข้น ปูด้วยน้ำปลาร้า ใส่ใบมะกรูด นิยมนำแกงหยัะหากินตามบ้านไม่ได้เพราะจะแกงเฉพาะในงานศพงานเลี้ยง และแกงไว้ขายเท่านั้น

แกงหน่อปิ้ง เป็นแกงหน่อไม้รวกอ่อนใส่ใบย่านางนั่นเอง สำหรับการแกงแบบโซ่ง เขาจะนำหน่อไม้รวกที่หั่นเป็นเส้นขนาดใหญ่นี้ ไปแช่น้ำไว้ถึงสองวัน สองคืนทีเดียว จากนั้นก็นำที่ต้มมาแล้วล้างเมือกหน่อไม้ให้หมด หน่อไม้จึงออกรสหวานหอมกรอบอร่อย แล้วจึงนำหน่อปิ้งมาแกงใส่ใบย่านางโรยด้วยใบแมงลัก แกงหน่อไม้รสกลมกล่อม หน่อไม้หวานกรอบอร่อยจริง สีเขียวคล้ำด้วยใบย่านาง คนโซ่งดกกินไม่ขาดสาย

แกงหน่อไม้ดอง กินได้ทั้งกับข้าวและเส้นขนมจีน เป็นการแกงกับเครื่องแกงส้ม ด้วยการนำหน่อไม้ดองที่คั้นน้ำดองออกจนหมดแล้วมาต้มจนสุก จากนั้นก็ปรุงรสด้วยเครื่องแกงส้มและน้ำปลาร้า เมื่อเดือดอีกครึ่งจึงใส่เนื้อสัตว์ ถ้าแกงเพื่อเสนเรือน นิยมแกงด้วยเนื้อหมูและไก่ ซึ่งเป็นเนื้อสัตว์ที่เข้ากันได้ดีกับแกง ถ้าแกงกินในครอบครัวนิยมใส่ปลา หมู ไก่ ถ้าแกงปาดตงข้าวคืองานเลี้ยงมีเรือดอนเกี่ยวข้องกับครั้งแรก จะใส่ปูนา หอยขม ตัวเหียง และปลา เพื่อแจ้งให้ผีรู้ว่าห้องนาอุดมสมบูรณ์ด้วยกุ้งหอยปูปลา ข้อห้ามเด็ดขาดคือ “ห้ามแกงหน่อไม้ดองในงานศพ” เชื่อว่าจะทำให้คนตายไม่สิ้นสุด

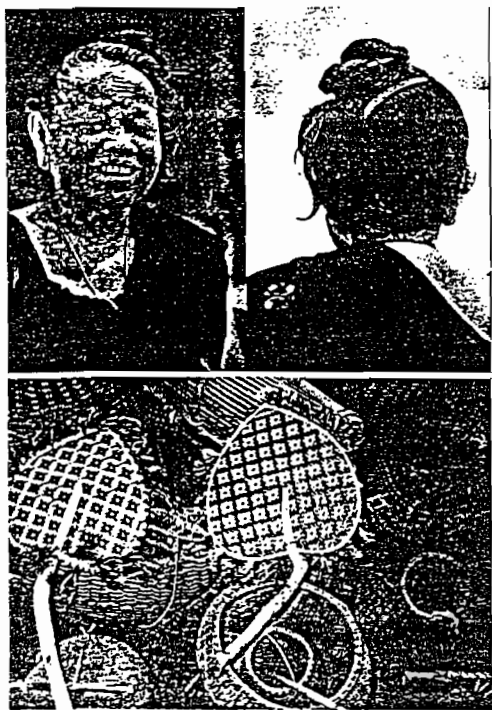
จีบผักหวานเป็นการนำผักหวานมายำแบบโซ่ง ซึ่งจะมีรสเผ็ด หอม เค็ม อร่อยดี ไม่มีรสเปรี้ยว โดยนำผักหวานไปลวกเสียก่อน แล้วเคล้ากับเครื่องยำ ซึ่งมีเครื่องแกงเผ็ด ใส่เข้ากับมะขามะขามน้อย โชลก

เข้ากับเนื้อปลา นำเครื่องปรุงไปคั่ว ผสมน้ำปลาร้าแล้วเคล้ากับผักหวานที่เตรียมไว้ ต้องกินแบบปรุงสดๆ จึงจะอร่อย ปล่อยให้ไว้นานจะขม ผักที่นิยมนำมาทำจีบก็มี ผักแว่น ผักบุ้ง ถั่วฝักยาว จีบในพิธีเสนเรือนซึ่งเป็นงานเดือน 6 นิยมใช้ผักประเภะนั้น

แจ่ว เป็นเครื่องจิ้มผัก ที่มีหน้าตาคล้ายๆ กับน้ำพริกทั่วไป แจ่วงานเด็ดของลาวโซ่งคือแจ่วปลาร้า ประกอบไปด้วยหอมแดง พริกชี้ฟ้า เนื้อปลาช่อน หรือปลาตูก หรือปลาหมอบ ต้มเนื้อปลาที่ใช้กับน้ำปลาร้าให้สุก นำปลามาแกะเอาแต่เนื้อโขลกกับเครื่องปรุงซึ่งจะเป็นแบบเผ็ดหรือแบบสดๆ ก็ได้ เติมน้ำ กระเทียม ใส่ น้ำปลาร้า น้ำมะนาว บางทีก็เรียกว่าตำป็นหรือถ้าใส่ปลาร้าจะเรียกตำป็นปลาร้า กินกับผักสดผักต้ม เป็นอาหารประจำทุกครัวเรือนเลยทีเดียว

ในขณะที่คำมีดลงไปเรื่อยๆ ผู้คนแต่งตัวหลากหลายสีสรร ไม่มีพรหมแดนไม่ว่าจะเป็นผู้เฒ่าผู้แก่หรือเด็กสาวๆ กำลังทยอยกันมาที่สนามฟุตบอลไม่ขาดสาย ต่างเดินกินเดินชมและสนทนาพาทีเป็นกลุ่มๆ นั้นก็มีรถกระบะพร้อมเครื่องลำโพงหลายคัน จีบจอบที่ตั้งลำโพงและตั้งวงแคนประจันหน้ากันหลายวงทีเดียว นับได้คร่าวๆ ก็ 10 วง วงแคนแต่ละวงมีแคนเป็นเสียงเอมิกลองซุดใหญ่ มีจิ้งมีฉาบเป็นเสียงรัอันว่าการเล่นแคนนั้น นับได้ว่าเป็นการเล่นยอดนิยมของคนหนุ่มสาวชาวโซ่งเลยทีเดียว

การเล่นแคนของชาวโซ่งที่เป็ประเพณีนั้น ถือเป็นการละเล่นเพื่อเป็นโอกาสให้หนุ่มๆ ได้มีโอกาสเกี่ยวพาราสิลา นั่นเอง ดังนั้นหนุ่มๆ ทั้งหลายจะเล่นแคนเป็นทุกคน แคนโซ่งต่างจากแคนอีสานตรงที่สั้นกว่า นิยมเล่นเพลงแมลงภู่ออกไม้ สุดคะเนน เมื่อมีงานที่ต้องมีกา มาชุมนุมตามลานบ้าน เจ้าของงานหนุ่มเป็นกลุ่มที่จะถือแคนมาด้วย วิธีเล่นแคน

ภาพบน การเกล้ามวยผมของลาวโซ่ง
ภาพล่าง พัดแม่มด อุปกรณ์ใช้ในพิธีเสนต่างๆ

คือ กลุ่มหนุ่มจะยื่นเรียงตัวกันเป็นแถว ฝ่ายหญิงจะนั่งบนพื้น หัวหน้าฝ่ายชายจะเข้าไปเจรจาให้สาวลูกมาคุยกับหนุ่มในวง คนใดคนหนึ่ง ถ้าสาวตกลงหนุ่มสาวคู่นั้น ก็จะเดินออกจากวงหาที่เป่าแคนคุยกัน ในขณะที่นั้นกลุ่มแคนลูกคู่ก็จะเล่นแคนคลอเคล้าไปด้วย ผลัดหนุ่มผลัดสาว เป็นเช่นนี้เรื่อยไปจนตึกคืนก่อนคืนเลยทีเดียวนะ

แต่การเล่นแคนในคืนนี้เป็นการเล่นแคนแบบดิสโก้แอนด์ เพราะทันทีที่ทางเวทีใหญ่สิ้นสุดกระบวนการงานพิธีแล้ว วงแคนก็เริ่มบรรเลงผ่านลำโพง เครื่องขยายเสียงดังกระหึ่มกันทุกวงพร้อม ๆ กัน ผู้ที่เดินเที่ยวงานก็จะเริ่มจับวงยื่นล้อมวงแคนที่ชื่นชอบหรือไม่ก็วงแคนพรรคพวก จากนั้นก็จะลงพ่อนหน้าวงแคนเป็นวงเดินไปรอบ ๆ ผู้เฝ้าคู่อายกร่วมรำพ้อน ก็จะทยอยกันลงจนเป็นวงพ้อนวงใหญ่จนเต็มสนาม ต่างรำพ้อนหน้าวงแคนทั้งหลายบนเวทีมีการละเล่นมากมาย ชาวโซ่งอีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งก็มากเช่นกัน จึงนั่งดูการแสดงบนเวที

เวทีพื้นลานดินข้างบ้านโซ่งจำลอง

เป็นเวทีของนักเรียนโรงเรียนเขาย้อยวิทยา มารำรำแบบลาวโซ่ง ในลีลาต่าง ๆ อย่างงดงาม เป็นการก้าวเท้าวาดแขนวาดมือแบบเฉียงซ้าย อ่อนหวานในแบบลาวโซ่งแท้ ๆ ใครใคร่ร่วมก็เข้ามาร่วมรำรำได้ ส่วนใหญ่จะพากันชมอย่างเพลิดเพลิน การรำรำเป็นไปอย่างไม้อัดสาย ไม่มีฉากใหม่ไม่มีการรำเป็นชุด ๆ อย่างของไทย หากแต่เป็นการรำอย่างต่อเนื่อง เปลี่ยนท่ารำการวาดแขนไปบ้าง แต่ก็ไม่มากนัก มีกลุ่มผู้เฒ่าสามสี่คนเข้ามาร่วมวาดแขนอย่างท้ออย่างสวยงาม

ด้านหลังเวทียังมีการเตะตะกร้อลอดห่วง เป็นการแข่งขันชิงถ้วย ซึ่งจะมีการให้คะแนนตั้งแต่ท่าเตะที่มีลีลาสวยงาม การเตะที่แม่นยำ สามารถยิงตะกร้อลอดห่วงได้ การรับลูกเตะกร้อระหว่างทีมเตะต้องมีทั้งจังหวะรับจังหวะส่งและความสามัคคี เป็นเกมที่ต้องใช้สมาธิและแรงล้นของคนคู่เชียร์เอาการทีเดียว

คำคืนนี้คนโซ่งทั้งแผ่นดิน มาชุมนุมกันที่นี่มากเหลือเกิน นับได้หมื่น ๆ คนเลยทีเดียว บ้างก็มาด้วยรถโดยสาร บ้างก็มาด้วยรถกระบะ แต่ส่วนใหญ่มาด้วยรถทัวร์เหมานับได้หลายสิบล้านจอดเรียงกันเป็นดับทีเดียว

ลีลาหลากหลายในงานที่สำคัญคือการแต่งกายของลาวโซ่ง ซึ่งมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “ไทยทรงดำ” ทั้งนี้เพราะพื้นฐานเสื้อผ้า ทั้งกางเกง ผ้าซิ่น เสื้อโหล่ก้อม เสื้อฮี ผ้าเปี้ยว ล้วนแล้วแต่เป็นผ้าพื้นสีดำ หรือสีครามแก่ค่อนข้างออกดำ จากนั้นจึงประดับด้วยเศษผ้าและเส้นด้ายหลากหลายสีสัน

ภาพผู้เฒ่าหญิงแต่งกายเต็มยศผมบันเกล้าด้วง ใช้ผ้าเปี้ยวคาดอก คล้องด้วยผ้าสีสนสอดไส้ คล้องไหล่ด้วยกะเหล็บนุ่งซิ่นด้วยลายแดงโม่ ดิ้นจกแบบโซ่ง ส่วนสาว ๆ นั้น นุ่งเสื้อก้อมกระชับตัว นุ่งซิ่นดิ้นจกบ้าง ซิ่นลายแดงโม่บ้าง คาดเข็มขัด

เงิน เข็มขัดนาก ทำผมทรงบันเกล้าด้วงคลุมผมด้วยผ้าปักงดงามแต่งหน้าแต่งตาสวยงาม ทุกคนมีผ้าคล้องคอทั้งแบบผืนดำปักลวดลายและแบบสีสนสอดไส้ ผ้าคาดอกหรือผ้าสไบเฉียงที่สดใสงดงาม หลากสีสันการแต่งกายจริง ๆ

ภาพผู้ชายซึ่งมีแบบแต่งแบบเดียวคือ สวมเสื้อตัวนอกออกมาด้านนอก ติดกับเสื้อโหล่สีดำ กระดุมเงินเป็นยอดลายดอกบัวเรียงเม็ดแบบดี ๆ ใช้เป็นเครื่องประดับไปในตัว สวมกางเกงขายาวผ้าฝ้ายสีดำปลายขาสอบ บางคนก็คาดผ้าแถบลงมา แล้วเคียนพุงหรือเอวด้วยผ้าขาวม้า บางคนก็มีกระเป๋าคาดเอวแบบใช้กระเป๋านี้เป็นทั้งกระเป๋ใส่เงินใส่ของที่เหมาะสม และยังเป็นเครื่องประดับการแต่งกายอีกด้วย เพราะเป็นกระเป๋าคาดเอวที่เย็บลายผ้าเสริมแผ่นกระดุมเข้าไปอย่างงดงาม ปลายเชือกที่มัดรอบเอวที่ด้วยเกลียวสายผ้าสีสนสอดไส้ติดกัน มีใหญ่สีสนสอดไส้หลากสีอยู่ตรงปลาย ปลายกระเป๋าคาดหน้ากึ่งกลางเอว ปลายสายเอวมัดเป็นพู่อยู่ข้างหลังกึ่งกลางเช่นกัน เป็นการคาดทับเสื้อผ้าอีกทีหนึ่ง

ส่วนนักแสดงที่แต่งกายเต็มยศจะพากันใส่เสื้อฮี แขนยาว สีดำ แต่งด้วยผ้าลวดลายต่างๆ ทั้งหญิงและชาย

รอบ ๆ บริเวณงานยังตกแต่งด้วยไฟประดับเต็มสนาม มีการจุดพลุช่วงเปื่องานหลายลูก จากนั้นก็มีการปล่อยโคมลอยขึ้นฟ้า แสงส่องเป็นประกายสว่างกลางฟากฟ้า ค่อย ๆ หายลับไปทีละดวง

งานสังสรรค์และสืบสานวัฒนธรรมไทยทรงดำประจำปีทีหนองประเป็นงานรำลึกถึงความหลังที่ทุกคนเป็นทั้งผู้แสดง ผู้มีส่วนร่วมในงาน และร่วมสนุกสนานกันถ้วนหน้า งานเช่นนี้เองที่ผู้คนหลงใหลในเสน่ห์แห่งงานเสน่ห์แห่งตนสามารถจัดได้เป็นครั้ง

ตัวอย่างบทความที่ตีพิมพ์ลงในนิตยสาร อสท.

สายงูบพิณ

“๒๕๕๐ ปีพุทธศักราช เที้ยวสุพรรณบุรี”

มีคำกล่าวที่ว่า “อยู่สุพรรณฯ ก้าวข้าม ไม่อดตาย” คำพูดนี้คงจะพอมันขึ้นถึงความอุดมสมบูรณ์ เป็นเมืองอู่ข้าวอู่น้ำของสุพรรณฯ ได้เป็นอย่างดี ด้วยระยะทางเพียง ๑๐๐ กว่ากิโลเมตรจากกรุงเทพฯ การเดินทางไปที่จังหวัดสุพรรณบุรีจึงไม่ใช่เรื่องยากเย็นอะไรเลยในการที่จะหาครอบครัวไม่เย็นหมม ไบราวดสถาน ไบราวดวัด หรือสัมผัสชีวิตริมแม่น้ำ และภาษาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์

เมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน ที่ผ่านมา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคกลาง เขต ๑ (กาญจนบุรี) ได้นำคณะสื่อมวลชนเยี่ยมชมจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัด ตามโครงการ “๒๕๕๐ ปีพุทธศักราช เที้ยวสุพรรณบุรี” และเข้าร่วมงาน “ประเพณีไทยทรงดำ” เพื่อเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมอันดีงามของชาวไทยซึ่ง

เมื่อเดินทางถึงจังหวัดสุพรรณบุรี คณะสื่อมวลชนได้แวะนมัสการหลวงพ่อดิลก วัดป่าเลไลยก์ พระคู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดสุพรรณฯ ตั้งอยู่ริมทางหลวงหมายเลข ๓๒๑ (ถนนกาญจนาภิเษม) นอกจากหลวงพ่อดิลกแล้ว ภายในบริเวณวัด ยังมี “เรือนขุนช้าง” ซึ่งสร้างขึ้นจากจินตนาการตามตำนานวรรณคดีเรื่อง “ขุนช้างขุนแผน”

ริมฝั่งแม่น้ำท่าจีน หรือแม่น้ำสุพรรณบุรี ก็เป็นอีกจุดหนึ่งที่นักท่องเที่ยวสามารถชมทิวทัศน์และวิถีชีวิตของชาวบ้านที่อาศัยอยู่สองฟากฝั่งแม่น้ำ รวมถึงวัดวาอารามต่าง ๆ ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เช่น วัดพระลอย ซึ่งอยู่ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ ๒ กิโลเมตร ภายในพระอุโบสถมีพระพุทธรูปหินทรายปางต่าง ๆ ที่มีอายุเก่าแก่มากมาย บริเวณหน้าวัดด้านติดริมแม่น้ำมีอุทยานนัจฉาริวัดพระลอย ซึ่งมีฝูงปลาหลายชนิดอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เป็นจุดที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวอีกจุดหนึ่งที่น่าสนใจ

วัดพระนอน อยุติคริมแม่น้ำท่าจีน มีพระนอนเป็นพระพุทธรูปในลักษณะนอนหงาย เหมือนกับพระนอนที่เมืองกุสินารา ประเทศอินเดีย สถานที่ปริวิตพานของพระพุทธรูปเจ้า

ตามวรรณคดีเรื่อง “ขุนช้างขุนแผน” ได้กล่าวไว้ว่า ขุนแผน หรือเตมแก้ว ได้บวชเณรที่วัดป่าเลไลยก์ และได้มาเรียนวิชาไสยศาสตร์กับอาจารย์คงที่วัดแค ในวัดแคมีต้นมะขามใหญ่ เชื่อกันว่า ขุนแผนได้เรียนวิชาเสกใบมะขามจากมะขามต้นนี้ให้เป็นตัวต่อเพื่อใช้ต่อสู้กับข้าศึก และทางจังหวัดได้สร้าง “คุ้มขุนแผน” ไว้ใกล้ ๆ กับต้นมะขามนี้ด้วย

หลังจากชื่นชมกับวิถีชีวิตริมแม่น้ำท่าจีนแล้ว คณะสื่อมวลชนได้เดินทางมุ่งหน้าสู่บ้านดอนมะเกลือ อำเภออู่ทอง เพื่อร่วมงาน “ประเพณีไทยทรงดำ” ซึ่งในครั้งนี้ได้เปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกเข้าร่วมงาน โดยปกติแล้วจะจัดงานกันอยู่ในเฉพาะกลุ่มของชาวไทยซึ่งช่วยกันทำนั้น

ในช่วงเย็น หมู่สาวชาวไทยซึ่งหรือไทยทรงดำ ได้สาธิตการเล่นลูกข่าง หรือเล่นแคน โดยฝ่ายชายกับหญิงจะยืนอยู่กันคน

ละฝั่ง โขงแกว่งไปมา แต่เดิมชายหนุ่มจะถือโอกาสนี้ในการทาบประหลาดคุยกับฝ่ายหญิงอย่างเปิดเผย ในงานนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้ที่มาร่วมงานทดลองเล่นลูกข่าง

“งานประเพณีไทยทรงดำ” เป็นโอกาสหนึ่งที่เราจะสามารถเห็นการแต่งกายของชาวไทยซึ่งเผ่าละโว้ได้ และอีกประการหนึ่งที่สำคัญของการจัดงานในครั้งนี้ น่าจะเป็นการเตือนชาวไทยซึ่งรุ่นใหม่ ๆ ไม่ให้หลงลืมมรดกวัฒนธรรมอันดีงามของตน เพื่อสืบทอด ฝึกฝนการอนุรักษ์วัฒนธรรมของตนไว้

นอกจากสถานที่ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น สุพรรณบุรียังมีสถานที่ที่น่าสนใจอีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นพระบรมมหาราชวังสวนจอนเจดีย์ ซึ่งมีการจัดงานในช่วงวันที่ ๒๔ มกราคม ถึงวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ของทุกปี พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติชานนาไทย อยู่บริเวณสนามหน้าศาลากลางจังหวัด รวมไปถึงถึงสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติต่าง ๆ อีกมากมาย

ด้วยระยะเวลาเพียง ๒ ชั่วโมงจากกรุงเทพฯ ท่านสามารถเดินทางไปได้ภายในวันเดียว กับสถานที่ท่องเที่ยวอันหลากหลาย วิถีชีวิตของชาวบ้านริมแม่น้ำ สถานที่ทางประวัติศาสตร์ ไบราวดคดี หรือจะเลือกคามแกะรอย “ขุนช้างขุนแผน” ถ้ามีโอกาส ก็อย่าลืมแวะเที่ยวสุพรรณฯ กันนะครับ

ผอ.วงรงค์ สุวรรณนันทจางค์...ราชงาน

ตัวอย่างบทความที่ตีพิมพ์ในนิตยสารศิลปวัฒนธรรม

คนไทย มาจากไหนด้วย และ คนไทยอยู่ที่ไหนด้วย

นิตี เอียวศรีวงศ์

ภาควิชามานุษยวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยแห่งชาติออสเตรเลีย ได้จัดแปลและพิมพ์หนังสือขึ้นมาเล่มหนึ่งในปีนี้ เป็นบทความของศาสตราจารย์ออร์ซ กองโดมินาส สองบทความ อันแรกชื่อ มันทีก เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ระบุว่าในเรื่องสถานที่แห่งหนึ่งชื่ออัวะในแคว้นกะเหรี่ยง อีกอันหนึ่งชื่อ ความเรื่องเกี่ยวกับวิวัฒนาการของระบบถาวรเมืองของไทย

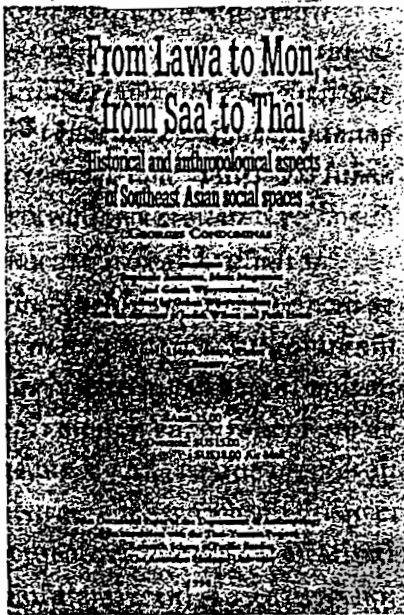
บทความทั้งสองนี้ โดยเฉพาะอันหลังเป็นบทความที่มีชื่อและถูกอ้างถึงในงานวิชาการอยู่เสมอ แต่เขียนขึ้นเป็นภาษาฝรั่งเศสจึงไม่ค่อยแพร่หลายในหมู่นักวิชาการไทยนัก อันที่จริงเคยมีผู้สรุป

THAIS
COME FROM
ALL OVER
THE PLACE
by Nithi leosriwong

ผู้หญิงไทดำไปนา
Black Tai woman
on her way to the fields.

ศิลปวัฒนธรรม

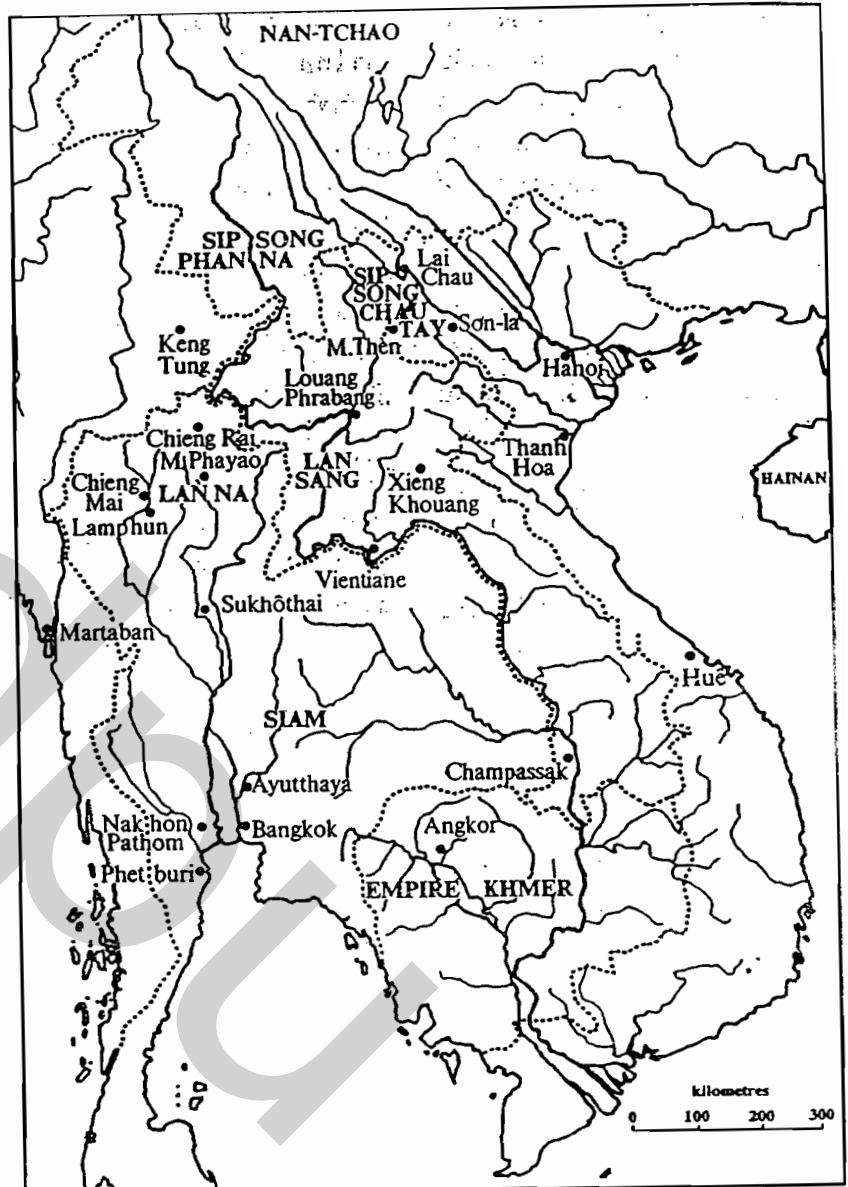

ความเอาใจเป็นภาษาไทยแล้ว แต่การแปลเป็นภาษาอังกฤษก็ช่วยให้ผู้ที่อ่านฝรั่งเศสไม่ออกสามารถใช้งานของท่านได้โดยตรง

บทความแปลเป็นอังกฤษทั้งสองรวมพิมพ์ในหนังสือที่ตั้งชื่อว่า *From Lawa to Mon, from Saa' to Thai*

ในที่นี้จะขอเล่าเนื้อความในบทความทั้งสองนี้โดยสรุป เพื่อให้ท่านตัดสินใจเอาเองว่าควรซื้อมาอ่านเองให้ละเอียดหรือไม่ บอกไว้ก่อนว่างานทั้งสองชิ้นมีเอกสารอ้างอิงละเอียดมากซึ่งจะไม่ขอกล่าวถึงในที่นี้

จะขอเริ่มจากบทความที่สองก่อน เรื่องของระบบการเมืองไทยที่กล่าวถึงในที่นี้ จำกัดแต่เฉพาะระบบการเมืองในหมู่คนไทยที่ยังอยู่ใน "พื้นที่ของความสัมพันธ์ทางสังคม" (social space) ที่เล็ก นั่นคือระดับ "เมือง" เท่านั้น ยังไม่ถึงขั้นที่ได้พัฒนาขึ้นเป็นรัฐหรือราชอาณาจักรขนาดใหญ่เช่น ล้านนา หรืออยุธยา ข้อมูลชั้นต้นที่ใช้ก็เป็นเรื่องของพวกไทยดำในตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนาม แต่ก็อาศัยงานศึกษาของผู้อื่นที่เกี่ยวกับไทยอื่น ๆ และชนชาติอื่น ๆ ซึ่งอาศัยอยู่ในบริเวณเขตภูเขาของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั่วไปมาเปรียบเทียบ

"เมือง" เป็นหน่วยทางการเมืองที่มีความหมายได้หลายอย่าง นับตั้งแต่ชุมชนขนาดเล็กไปถึงชุมชนขนาดใหญ่ ไปจนถึงรัฐใหญ่ ๆ เช่นประเทศไทยก็ถูกเรียกว่า "เมือง" หมด แต่แม้จะมีคำเรียกชุมชนต่างขนาดเหล่านี้เหมือนกัน ความจริงแล้วมีลำดับความสำคัญหรือลำดับความใหญ่เล็กอยู่ในระบบการเมืองของไทยแฝงอยู่ เช่นเมืองเล็กถูกผนวกไว้ในอำนาจของเมืองใหญ่เป็นต้น หรือในแต่ละเมืองมี "ผีเมือง" เป็นใหญ่เหนือ "ผีบ้าน" และในแต่ละครอบครัวในบ้านยังมี "ผีเรือน" อยู่อีก เช่นเดียวกับที่ "เมือง" เล็กถูก "เมือง" ใหญ่มักเข้าไว้ "เมือง"

เล็กก็ยังดำรงรักษามีเมืองของตัวเองไว้ และที่จริงดำรงรักษาอิสรภาพในการปกครองตัวเองระดับสูงเอาไว้ด้วย

กองโดมินาส์เห็นด้วยกับ ยอร์ช เซเดสที่ว่า การอพยพเข้าสู่ดินแดนแถบนี้ของคนไทยไม่ได้ไหลบ่าลงมาเหมือนน้ำป่า แต่เป็นเรื่องของคนกลุ่มไม่ใหญ่นัก มีผู้นำที่เป็นนักรบอพยพลงมาถืออำนาจเป็นใหญ่เหนือประชาชนพื้นเมือง (ซึ่งเขาเรียกว่าพวก *proto-Indochinese* หรือพวกประชาชนก่อนที่จะเป็นชาวอินโดจีนในทุกวันนี้... ก่อนญวน, เขมร, มอญ ฯลฯ แม้ว่าอาจมีสายสัมพันธ์กันทางเชื้อชาติ แต่ก็ไม่ใช่เขมร ไม่ใช่ญวน และ

ไมใช่มอญ) เหตุที่คำว่า “เมือง” ถูกใช้เรียกหน่วยการเมืองได้หลายระดับส่วนหนึ่งก็เป็นเพราะการที่พวกไทยเข้ามาและมีและขยายอำนาจทางการเมืองอย่างรวดเร็วมาก (จึงไม่ทันมีเวลาสร้างคำที่หมายถึงระดับที่ต่างกันของหน่วยการเมืองที่ใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ)

ระบบการเมืองอย่างนี้ของโคมิनाสตั้งชื่อว่า “ระบบกล่อ่ง” คือมีกล่อ่งใหญ่ซึ่งข้างในมีกล่อ่งเล็กเป็นชั้น ๆ ลงไปเรื่อย ๆ

เพราะชนชั้นปกครองที่เป็นไทยจะสามารถรักษาอำนาจของตนไว้เหนือประชาชนต่างวัฒนธรรมทั้งที่เป็นพวกพื้นเมือง หรือเป็นอาณาจักรขนาดใหญ่เช่นมอญหรือเขมรได้ ก็โดยการรักษาความเป็นปึกแผ่นของชนชั้นปกครองเอาไว้ เพราะฉะนั้นต้องพยายามหลีกเลี่ยงข้อขัดแย้งระหว่างกัน อีกทั้งอาจสร้างความเป็นญาติกันขึ้นด้วยประการต่าง ๆ

ในหลักฐานไทยเองจะพบว่าในระยะแรกของการขยายตัว จะพบว่ากลุ่มผู้นำซึ่งล้วนเป็นญาติกันเองพากันนำกลุ่มคนขนาดเล็กไปเที่ยวยึดครองที่ราบตามแอ่งภูเขาต่าง ๆ ซึ่งสามารถพัฒนาขึ้นมาเพื่อทำนาค้าได้ ดังนั้นงานเรื่องขุนบรมส่งลูกชายไปเที่ยวสร้างเมือง ซึ่งย้าให้เห็นถึงความเป็นญาติอันใกล้ชิดของพวกเขา “เจ้า” ของ “เมือง” ต่าง ๆ

พวก “เจ้า” เหล่านี้จะสร้างความ เป็นปึกแผ่นให้แก่ “เมือง” ของตัวด้วยการสร้างพันธมิตรกับผู้นำพื้นเมือง โดยการแต่งงานกับลูกสาวผู้นำพื้นเมือง ไม่ว่าจะ เป็นชาวพื้นเมืองเดิม, มอญ, หรือเขมร ฉะนั้น พวก “เจ้า” เองก็มีเลือดเป็นไทยน้อยลง แม้กระนั้นก็ยังรักษาจุดมุ่งหมายของการรับเอาไว้ได้ คือเอาชนะหรือมีอำนาจจนแต่งงานกับลูกสาวผู้นำพื้นเมือง และรับโดยได้รับความช่วยเหลือจากญาติหรือ “เจ้า” ไทยอื่น ๆ

ความร่วมมือระหว่าง “เจ้า” เหล่านี้มักเป็นผลให้เกิดสหพันธรัฐขึ้นซึ่งเป็นรูปแบบทางการเมืองของรัฐไทยอยู่เสมอ

ดังเช่น ลิบสองปันนา หรือ ลิบสองเซาไทย (คำนี้อธิบายว่าเป็นคนละคำกับคำเจ้า แต่อาจมีรากมาจากที่เดียวกัน เวียดนามใช้ในความหมายถึงเขตปกครอง) เลข ๑๒ มีความหมายพิเศษแก่พวกไทยในความเป็นจริงจะมี “เมือง” ที่ร่วมอยู่ในสหพันธรัฐเหล่านี้มากกว่าลิบสองในภายหลัง

แต่สหพันธรัฐเช่นนี้จะเปลี่ยนไปเมื่อมี “เจ้า” บางเมืองถือโอกาสขยายอำนาจของตนไปครอบงำ “เมือง” อื่น ๆ ถือได้ว่าระยะที่ก่อตัวเป็นสหพันธรัฐเป็นระยะแรกของรัฐไทย เป็นช่วงที่ “เจ้า” ยังเน้นความสัมพันธ์แนบแน่นระหว่างกัน ส่วนการที่เมืองบางเมืองขึ้นมาเป็นผู้นำที่เหนือกว่านั้นเป็นระยะที่สอง ดังเช่น ล้านนาซึ่งมี “เมือง” ใหญ่ที่ครอบงำเมืองอื่นคือเชียงใหม่ ล้านช้างมีหลวงพระบางและเวียงจันทน์ ส่วนสยามก็มีอยุธยา

ส่วนเมืองอื่น ๆ ที่เคยร่วมอยู่ในสหพันธรัฐก็มีฐานะต่ำลง แต่ก็ยังคงดำรงอยู่ต่อไป ทั้งมีอำนาจปกครองตนเองสูงด้วย จึงเรียกว่า ระบบกล่อ่ง กล่าวคือมีกล่อ่งใหญ่ซึ่งมีเมืองใหญ่เช่นเชียงใหม่, หลวงพระบาง ฯลฯ ปรากฏให้เห็นข้างนอก แต่ข้างในมีกล่อ่งเล็ก ๆ ซ่อนกันอยู่อีกมากคือเมืองอื่น ๆ ที่เคยมีฐานะเท่าเทียมกันในสหพันธรัฐมาก่อน

ตำนานไทยพูดถึงแต่การพิชิตของ “เจ้า” ไทย แต่ไม่ค่อยพูดถึงความสัมพันธ์กับชาวพื้นเมือง นอกจากพวกมอญและเขมร เนื่องจากมอญและเขมรมีอาณาจักรใหญ่จนเกินกว่าจะกล่าวข้ามไปได้ แต่อันที่จริงแล้วพวกชาวพื้นเมืองก่อนมอญ-เขมรก็มีความสัมพันธ์กับพวกไทยมากเช่นกัน ตำนานบางเรื่องยังทิ้งร่องรอยให้เห็นเช่นพวกละว้าในเรื่องของนางจามเทวีฉบับที่นายอนตตองแปล หรือเรื่องขุนขวหรือขุนเช่า เจ้าแผ่นดินของพวกข่า ซึ่งเป็นรุ่นแห่งเมืองเซาหรือขวตั้งแต่ก่อนสมัยขุนลอซึ่งเป็น “เจ้า” ไทยจะมาถึงแล้วแย่งเอาเมืองนี้ไป จนตั้ง “เมือง” หลวงพระบางขึ้นที่นี่

เรื่องขุนบรมของพวกไทยคำเล่าว่าไอระสองคู่สุดท้ายที่แย่งเมืองจนมาถึงเมืองแดง พบว่าเป็นท่าเลดีมีใรนาอุดมสมบูรณ์และมีผู้คนขยันขันแข็ง จึงตัดสินใจตั้ง “เมือง” ที่นั่น และแต่งงานกับลูกสาวชาวพื้นเมืองซึ่งก็คงเป็นพวกข่า กองโคมิनाสเชื่อว่า การขยายตัวของพวกไทยจากทางตอนใต้ของจีนนั้นเกิดขึ้นก่อนหน้าการรุกรานของพวกมองโกล เพราะตำนานลาวที่เล่ากำเนิดของคนซึ่งว่าต้องเก่ากว่าสมัยมองโกลเรื่องอำนาจานาที่เดียว (ในบางที่ดูเหมือนเขาพูดเป็นนัยยะว่า การตั้งเมืองของพวกไทยในเวียดนามและแม่น้ำโขงตกอยู่ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๕ เพราะไปผูกพันกับการที่เวียดนามเป็นอิสระจากจีน)

การที่ต้องพูดถึงเรื่องการขยายตัวของพวกไทยและการตั้ง “เมือง” อย่างยืดเยื้อในตอนต้น ก็เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่สำคัญกว่า ในรัฐหรือ “เมือง” ของไทยนั้น พวกไทยเป็นนักรบชนส่วนน้อยที่รุกเข้ามามีอำนาจเหนือชาวพื้นเมืองหลายกลุ่ม จะเข้าใจระบบการเมืองของพวกไทยได้ก็ต้องเข้าใจในเรื่องนี้ เพราะโดยพื้นฐานแล้วระบบการเมืองของไทยคือระบบที่จะดำรงอภิสิทธิ์ระดับต่าง ๆ ของพวกไทยไว้เหนือชาวพื้นเมืองนั่นเอง ด้วยเหตุดังนั้นในระยะยาวแล้ว ชาวพื้นเมืองจึงอยากจะเปลี่ยนตัวเองให้เป็นไทยเพื่อจะถูกกดขี่น้อยลง กระบวนการกลืนให้เป็นไทยนี้พวก “เจ้า” ไทยก็พอใจและอยากให้ เป็น เพราะเป็นประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจและการเมืองของตัวเอง

อย่างไรก็ตาม ในภายหลัง “เมือง” ของไทยขยาย “พื้นที่ความสัมพันธ์ทางสังคม” ให้ใหญ่ขึ้น จนเป็นราชอาณาจักรแบบอยุธยา ความแตกต่างระหว่างไพร่ที่เป็นไทยและข้าที่เป็นคนต่างชาติก็เลือนหายไป เพราะพระราชอำนาจเข้าครอบงำคนทั้งสองพวกเหมือนกันไปหมด

แต่เนี่ยเป็นเรื่องที่บทความนี้ไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับโดยตรง เพราะเขาจะพูดถึงระบบการเมืองของ "เมือง" ไทยที่ยังมี "พื้นที่ความสัมพันธ์ทางสังคม" แค่นั้น เช่น "เมือง" ของพวกไทยดำ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของเวียดนาม เท่านั้น

ความรวดเร็วที่พวกไทยขยายอำนาจในพื้นที่อันกว้างขวาง ทำให้พวกไทยเป็นชนส่วนน้อยในดินแดนแถบนี้ มีอำนาจอยู่ด้วยกลุ่มผู้นำที่เรียกว่า "ท้าว" เท่านั้น ฉะนั้นจึงมีความอ่อนแอและอาจถูกชาวพื้นเมืองแย่งอำนาจกลับคืนไปได้ ดังกรณีตัวอย่างของน่านเจ้าซึ่งในที่สุดก็กลับตกอยู่ในอำนาจของพวกทิเบต-พม่า ดังเดิม (กองโตมินาสเชื่อว่าพวกไทยเคยยึดอำนาจในน่านเจ้าได้ชั่วระยะเวลาสั้น ๆ) หรือในอัสสัม แม้แต่ในกรณีที่ "ท้าว" ของไทยสามารถสร้างอำนาจเป็นปึกแผ่นได้ด้วยวิธีการกลืนคนพื้นเมือง เช่นกรณีสุโขทัย (เขาเชื่อเหมือนเชดส์ว่าบรรพบุรุษยุคแรกของจาริกนลที่ ๑ นั้น คิดขึ้นเพื่อช่วยให้คนที่ไม่พูดภาษาไทยอ่านภาษาไทยได้สะดวกขึ้น) ผู้คนก็ยังคงพูดภาษาของตัวเองและถือธรรมเนียมของตัวเองต่อมาอีกนาน ในรัฐชนบทไทยเป็นชนส่วนน้อยจนถึงทุกวันนี้ มีหลักฐานชาวต่างชาติที่โต้พบเห็นว่าเฉพาะพวก "เจ้า" และผู้ปกครองเท่านั้นที่เป็นพวกไทยจริง ๆ

คราวนี้หันกลับมาดูการจัดตั้งทางสังคมของ "เมือง" ไทยในเวียดนาม ซึ่งได้หลักฐานจากช่วงสมัยที่ฝรั่งเศสเข้ามาแล้วเป็นต้นมา

สังคมของไทยแบ่งคนออกได้เป็นสองชนชั้นคือชนชั้นสูงและสามัญชน

ในหมู่บ้านชั้นสูง นั้นแบ่งออกเป็น---

๑) ผู้ปกครอง เมือง ซึ่งสืบตระกูลกันมา พวกนี้เป็น เจ้า กล่าวคือโดยทางอุดมการณ์แล้วเป็นพวกที่ไม่ได้ออกมาจากน้ำเต้า แต่เป็นเชื้อสายของขุนล่อ

สาว ๆ ไทยดำ (ในเวียดนามเหนือ)
Black Tay.

หรือขุนบรมซึ่งเด่นส่งให้ปกครอง เพราะ ฉะนั้นพวกนี้จึงสูงกว่าคนอื่น ๆ ทั้งหมด แม้ในหมู่บ้านชั้นสูงด้วยกัน เพี้ยท้าว จะมีอำนาจทางการเมือง, เศรษฐกิจและการศาลของเมือง ในสมัยหนึ่งมีการจัดตั้งกองทัพของตัวเองด้วย

๒) พวกขุนนางของ เพี้ยท้าว ทำหน้าที่ช่วยเหลือในการปกครอง มีจำนวนตั้งแต่ ๔ ถึง ๑๓ คน ทำหน้าที่ปกครองท้องที่ต่าง ๆ จนถึงระดับตำบล ทั้งยังต้องรับผิดชอบเกณฑ์แรงงานและเก็บภาษีให้แก่ เจ้า ไทยด้วย พวกนี้ไม่ได้เป็น เจ้า เพราะฉะนั้นโดยทางทฤษฎีแล้วก็เป็นสามัญชน แต่เป็นสามัญชนที่มีอภิสิทธิ์

๓) พวก หมอช่าง ซึ่งมีลำดับชั้นสูงต่ำของตัวเองทำหน้าที่ในระดับอำเภอไปจนถึงตำบลเช่นกัน หน้าที่ของพวกนี้คือประกอบพิธีกรรมให้แก่ชนชั้นสูงและชาวบ้าน ในเทศกาลม้งานพวก หมอช่าง จะเล่าประวัติกำเนิดของพวก เพี้ยท้าว และการอพยพของพวกไทยให้ประชาชน ฟัง พวกนี้มีอภิสิทธิ์เพราะมีตำแหน่งสูง แม้ไม่ใช่ เจ้า แต่ก็เป็นที่ตั้งงวนไว้แก่ชนชั้นสูงเท่านั้น เพราะฉะนั้นพวกนี้จึงมีสิทธิ์ใช้แรงงานของหมู่บ้านได้ จะถือ

ว่าพวกนี้เป็นนักบวชของ ผีเมือง และ ผีบ้าน (ผีเมืองและผีบ้าน) ก็ได้ พวกนี้ไม่ได้มีหน้าที่ทางศาสนาอย่างเดียว แต่ผูกขาดตำแหน่งที่ปรึกษาใหญ่ของ เจ้า เมืองด้วย และต่างอ้างว่าสืบตระกูลมาจากตระกูล หลวง ในขณะที่พวก เจ้า อ้างว่าสืบตระกูลมาจากตระกูล (ขุน) ลอ

สามัญชน คือคนส่วนใหญ่ ประมาณ ๘๕ เปอร์เซ็นต์ของประชาชน ทั้งหมด ประกอบด้วย---

๑) "ปาย" หรือไพร่ มักแปลกันว่า "ชาวนาอิสระ" หรือ "สามัญชน" กล่าวกันว่าเป็นลูกหลานของนักบวชที่ติดตามพวก เพี้ยท้าว เข้ามา ปาย มีสิทธิ์เข้าร่วมชุมนุมทางศาสนาและสังคมทุกชนิด และเป็นประชากรส่วนใหญ่ของบ้าน และ เมือง ปาย มีสิทธิ์ในการใช้ที่นาอันเป็นของชุมชน และมีสิทธิ์ในทุกอย่างที่เกิดจากที่นานั้น ยกเว้นผลผลิตบางอย่างซึ่งบางแห่งถือว่าต้องยกให้แก่ เจ้า เพื่อแลกเปลี่ยนกับสิทธิ์นี้ พวกปาย ต้องถูกเกณฑ์แรงงานไปทำนาในที่นาของพวก เพี้ยท้าว และต้องเสียส่วยสินค้า แต่หากพวก ปาย ไม่ถือประโยชน์จากที่นา พอใจที่จะบุกเบิกทำ ไร่ ข้าวของตนเอง ก็ไม่ต้องถูกเกณฑ์แรงงาน

ควรเข้าใจด้วยว่าพวก ปาย มีสิทธิ์ เป็นทหาร ที่เรียกว่า สิทธิ เพราะ

ไม่ควรเอาไปปะปนกับการถูกเกณฑ์เข้ากองทัพ เนื่องจากคนพวกอื่นที่ต้องสังกัดกับ ท้าว ไม่ว่าจะคนไทยหรือไม่ใช่ ไม่มีสิทธิเป็นทหาร มีเฉพาะพวก เจ้า ท้าว และ ปาย เท่านั้นที่มีสิทธิในการเป็นนักรบ เพราะฉะนั้น การเป็นทหารจึงถือเป็นสิทธิมากกว่าหน้าที่

สิทธิในการถืออาวุธนั้นสืบเนื่องกับสิทธิในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในชุมชน และสิทธิในการใช้ที่นาของชุมชน อภิสิทธิ์สามอย่างนี้คือเกณฑ์ที่แยกพวกปายออกจากประชากรสามัญชนกลุ่มอื่น

พวก ปาย ประกอบกันขึ้นเป็นประชากรประมาณ ๒ ใน ๓ ของทั้งหมด ปาย จึงเป็นกำลังผลิตที่สำคัญของดินแดนแถบนี้ เป็นประชากรกลุ่มใหญ่สุดระหว่างพวก เจ้า และ เพี้ยท้าว และประชากรที่เป็นข้า อย่างไรก็ตามอัตราส่วนที่กล่าวนี้หมายถึงเฉพาะคนไทยเท่านั้น ไม่นับรวมกับพวก ส่า (หรือข้าของเมือง) ไว้ด้วย

ความมีอิสระในการปกครองตนเองของ บ้าน นั้นค่อนข้างชัดเจน ถือเป็นธรรมเนียมด้วยว่าพวก ปาย อาจพากันอพยพออกจาก เมือง หนึ่งเสียก็ได้ ถ้า

เกิดความขัดแย้งกับ เจ้า หรือ ท้าว จนถึงระดับที่ไม่อาจตกลงกันได้ เช่น ถูกเกณฑ์แรงงานมากเกินไป ธรรมเนียมอันนี้ทำให้ต้องมีการปฏิบัติต่อพวกปายในระดับที่พอเหมาะ

โดยทางอุดมการณ์แล้ว พวกเจ้าไม่ได้ออกมาจากน้ำเต้า แต่เป็นลูกหลานของแดน พวกไทยอื่น ๆ ล้วนออกมาจากน้ำเต้าเหมือนกันหมด แม้แต่พวกข้าก็ออกมาจากน้ำเต้าเหมือนกัน อย่างไรก็ตาม พวกไทยออกมาจากน้ำเต้าทางรูส้ว ในขณะที่พวกข้าออกทางรูเหล็กจี้ จึงติดเขม่าจนตัวดำและเหมาะจะเป็นข้าของพวกไทย

๒. พวก กวางยก แปลว่าพวกข้าหรือทาสติดดินซึ่งมีกำเนิดเป็นไทย กล่าวกันว่าเป็นพวก ปาย ที่ยากจนลงจนยอมตัวไปเป็นผู้ท่งหิงพวก เจ้า หรือ เพี้ยท้าว ของบ้าน โดยการยอมตัวเช่นนี้ พวก กวางยก ได้ยอมสละสิทธิในการใช้ที่นาของชุมชน และสิทธิในการร่วมประชุมตัดสินใจในกิจการของบ้านและเมือง พวก กวางยก ชอบตั้งหมู่บ้านของตนเองขึ้นต่างหาก และขึ้นอยู่กับนายของตนอย่างเต็มที่แม้แต่จะขายเสียก็ได้

พวกกวางยกนี้ยังแบ่งออกเป็นพวกคนเฮื่อน และ ช้อย ซึ่งถูกใช้ให้ทำงานในเรือนของชนชั้นสูงและมักจะหมายถึง

แม่ข่ายที่มาขอความอุปถัมภ์จากเจ้านาย เพราะไม่มีสิทธิใช้ที่ดินอันเป็นของชุมชน

๓. พวก ปัวปาย ซึ่งไม่ได้เป็นไทยอันที่จริงหมายถึงกลุ่มสำหรือข้าทั้งหมดที่อยู่ใน เมือง คำว่า ส่า นี้ใช้ได้ทั้งในความหมายถึงชนชั้นทางสังคม และกลุ่มชาติพันธุ์ เพราะหมายได้ทั้ง "ทาส" และ "ชาวเขา" ความเป็นอยู่ของพวกนี้ยากลำบากกว่าพวกไทยที่เป็นข้าติดที่ดิน มีการจัดลำดับความต่ำสูงของพวก ปัวปาย ด้วย ใครที่เข้ามาสู่สังคม เมือง ที่หลังคนอื่น เช่นพวกขมุซึ่งอพยพเข้ามาทีหลังสุด ก็จะถูกมอบหมายให้รับหน้าที่เลวที่สุดใน เมือง

มีข้อห้ามที่แสดงให้เห็นการยอมจำนนของพวก ส่า ต่อไทยอย่างชัดเจน นั่นก็คือพวก ส่า จะใช้เทคนิคการผลิตที่ก้าวหน้าเพื่อประโยชน์ของตนไม่ได้ เช่นห้ามใช้ไถในการเพาะปลูกของตนเอง ทั้ง ๆ ที่เวลาทำงานในฐานะ ปัว ให้แก่นาย ก็ต้องใช้ไถอยู่แล้ว และแน่นอนว่าพวก ปัวปาย ที่ไม่ใช่ไทยเหล่านี้ย่อมไม่มีสิทธิใช้ที่ดินของชุมชนได้เลย

กองโดมิโนสได้สร้างตารางสิทธิและหน้าที่ของคนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมไทยของเวียดนามขึ้นตามสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ดังนี้

กลุ่มชาติพันธุ์	สถานะ	สิทธิตัดสินใจ, สิทธิเป็นทหาร, ใช้ที่นา	กำลังคน	นิทานกำเนิด
ไทย	ท้าวหรือเจ้า	มีส่วนร่วม	ผู้ได้กำลังคน	สืบเชื้อสายจากแดน
	หมอ ขุนนาง ปาย พวกอื่น		ผู้ให้กำลังคน	
	กวางยก	น้ำเต้า		
ส่า, ข้า	ปัวปาย	ถูกกันออกไป		ออกจากรู ดำเขม่า

อย่างไรก็ตาม ภาพที่เสนอนี้ยังทำให้มองไม่เห็นพลวัตหรือความเปลี่ยนแปลงภายในของชุมชนไทยเหล่านี้ ซึ่งดำเนินสืบมาตั้งแต่อดีต

ประเด็นสำคัญที่กองโดมินาส์กล่าวไว้ในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงก็คือ แม้อุดมคติ ๗ แล้วสังคมไทยจะแบ่งคนให้ไทยเป็นนาย และคนชาติพันธุ์อื่นที่ถูกยึดครองเป็นบ่าว แม้แต่อุดมการณ์คือนิทานกำเนิดก็แยกคนไทยออกจากชาติพันธุ์อื่นอย่างชัดเจน แต่ในความเป็นจริงแล้ว หากไม่ขับไล่อำนาจของพวกไทยออกไป (ดังชนกรณีของน่านเจ้า) ชาวพื้นเมืองก็จำเป็นต้องพยายามกลืนตัวเองเป็นไทย เพื่อจะได้สิทธิ์ของไทยบ้าง แม้ในพวกไทยเองก็มีการโต้เถียงสถานะของตัวเองเหมือนกัน ดังเช่นพวก หมอ ซึ่งได้เข้าสถานะทางสังคมของตนขึ้นมาจนสามารถรักษาสถานะของตนให้เป็นการสืบตระกูลได้ และในบรรดา เมือง บางเมืองก็พบว่าผู้ปกครองกลายเป็นพวกขุนนาง ซึ่งอ้างความเป็นเชื้อสายกับแกนโดยการแต่งงานกับหญิงฝ่ายเจ้า ในบางกรณีแม้แต่ที่เป็นฮ้อก็อาจขึ้นมาเป็นอำนาจเป็นผู้ปกครองได้ด้วยวิธีเดียวกัน

อีกด้านหนึ่งของพลวัตดังกล่าวก็คือ การที่ผู้ปกครองจะกลืนพวกที่ไม่ใช่ไทยให้เป็นไทยเพราะ เจ้าเมือง ย่อมได้ส่วย ตลอดจนแรงงานของพวก ป่วย ย่อมอยู่ในมือจากพวก ป่วยปาย ที่ไม่ใช่ไทยมากกว่า เนื่องจาก ป่วยปาย เป็นสมบัติของขุนนางเด็ดขาด การมี ป่วย มากก็หมายถึงมีกำลังทหารของ เมือง มากขึ้นด้วย การเป็น ป่วย ก็คือการกลายเป็นไทยนั่นเอง เพราะจะได้สิทธิ์อย่าง ที่พวกไทยที่เหนือกว่ายกได้

ฉะนั้นแม้ว่าพวกไทยที่ยกกำลังเข้ามาแต่เดิมอาจมีจำนวนน้อยกว่าชาวพื้นเมือง แต่ในระยะยาวแล้ว คนที่ถูกนับว่า

ชาวไทยดำ (ในเวียดนามเหนือ)
Black Tay.

เป็น "ไทย" ก็เพิ่มมากขึ้นเอง อย่างไรก็ตาม ใน "พื้นที่ความสัมพันธ์ทางสังคม" ของไทยอีกหลายแห่ง พวกไทยก็ยังคงเป็นประชากรส่วนน้อยอยู่สืบมาจนถึงปัจจุบัน เช่นในอิสลัม, รัฐชาน หรือแม้แต่ในราชอาณาจักรล้านช้าง หรือสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในปัจจุบัน

เมื่อพวกไทยเข้ามาอยู่ใน "พื้นที่ความสัมพันธ์ทางสังคม" ที่กว้างขึ้น เช่นกลายเป็นราชอาณาจักรล้านนา หรืออยุธยาแล้ว พระราชอำนาจของ เจ้าเมือง มีมากขึ้น การแบ่งคนในสังคมเป็นไทยและไม่ใช่ไทยจึงยังไม่มีประโยชน์ต่อ เจ้าชีวิต หรือ พระเจ้าแผ่นดิน ขึ้นไปใหญ่ การกลืนคนพวกอื่นให้เป็นไทย

จึงทำกันอย่างเข้มข้นขึ้น และถือว่าประชาชนทั้งหมดต่างเป็นไพร่เหมือนกันไปหมด โดยไม่จำแนกระหว่างไทยและไม่ใช่ไทย

ในขณะเดียวกัน ที่ดินซึ่งแต่เดิมมาถือว่าไม่ใช่ของพวก เพี้ยท้าว หรือแม้แต่ของ เจ้า หากเป็นกรรมสิทธิ์ร่วมกันของชุมชน เมือง ทุกคนมีสิทธิ์ในการใช้ตามเงื่อนไขที่ได้วางเอาไว้ ครั้นเมื่อกลายเป็นราชอาณาจักรแล้ว เจ้าเมืองก็อ้างกรรมสิทธิ์เอาที่ดินทั้งหมดเป็นของตนแต่ผู้เดียว

ในแง่ทฤษฎี กองโดมินาส์พยายามขัดเกลาทฤษฎีของมาร์กซในเรื่องวิถีการผลิตแบบฟิวดัลและแบบเอเชีย เขาเห็นว่า ในขณะที่คนไทยยังอยู่ใน "พื้นที่ความสัมพันธ์ทางสังคม" ที่แคบ ดังเช่น พวกไทยดำ, ไทยแดง, ใน

เวียดนามนั้น คนไทยยังอยู่ในวิถีการผลิตแบบฟิวต์ล ความคลี่คลายของรัฐไทยในสมัยหลังทำให้สังคมเคลื่อนเข้าสู่วิถีการผลิตแบบเอเชีย

ในส่วนเรื่องแรกคือ บันทึกเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ลัวะ นั้น เป็น การเสริมสิ่งที่เขากล่าวไว้ในบทความเรื่อง วิวัฒนาการระบบการเมืองไทย โดยการศึกษาด้านานหลายฉบับ รวมทั้งนิทานและความเชื่อในท้องถิ่น เขาพยายามพิสูจน์ว่า พระนางจามเทวีนั้นเป็นธิดาของฤๅษีวาสุเทพ ซึ่งเป็นกษัตริย์ของพวกลัวะและตั้งเมืองอยู่แถบดอยสุเทพ ฉะนั้นนางจามเทวีก็เป็นลัวะเหมือนกัน

พวกลัวะซึ่งถูกจัดว่าเป็นชาวพื้นเมืองหาใช่คนป่าเถื่อนไม่ ได้รับความธรรมที่มีกำเนิดจากอินเดียอยู่แล้วไม่น้อย เช่น ฤๅษีวาสุเทพอาจนับถือพุทธศาสนาแล้ว จึงได้ส่งธิดาไปเมืองมอญที่ละโว้ ตลอดจนจัดการอุปภิเษกกับราชบุตรมอญแห่งละโว้ด้วย

พวกลัวะได้เจริญถึงขั้นที่ตั้งรัฐของตนเองแล้ว และยังคงรักษาอำนาจของตนไว้ได้สืบมา เพราะแม้ว่าในตำนานและความจำของพวกลัวะจะกล่าวว่า พวกลัวะสิ้นอำนาจไปพร้อมกับความปราชัยของขุนหลวงวิรังคะ แต่ตำนานลำพูนเองกล่าวว่าในภายหลังพวกมอญก็สามารทดตีหรือญไชยได้สำเร็จและตั้งตัวเป็นกษัตริย์ที่นั่น

แสดงว่าการขยายตัวของมอญ จากลุ่มน้ำเจ้าพระยาขึ้นมาสู่ลุ่มน้ำปิง ไม่สามารถทำลายอำนาจของพวกลัวะลงได้ ต้องรอจนถึงศตวรรษที่ ๑๙ เมื่อพวกไทยขยายลงมาจากลุ่มน้ำโขงและลุ่มน้ำกก ยึดเอาหรือญไชย ได้แล้วต่างหาก ที่อำนาจทางการเมืองของพวกลัวะจะอันตรธานไปโดยสิ้นเชิง ⊙

นิราศนิรันดร ละไมมาต คำฉวี

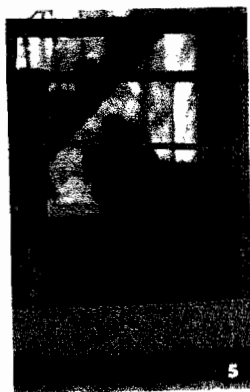
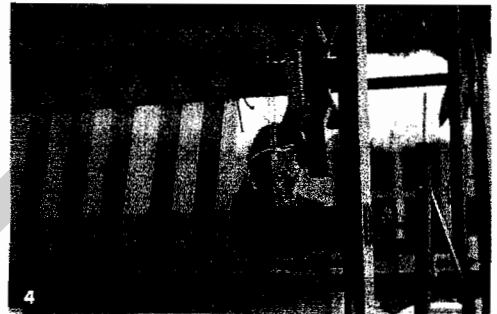
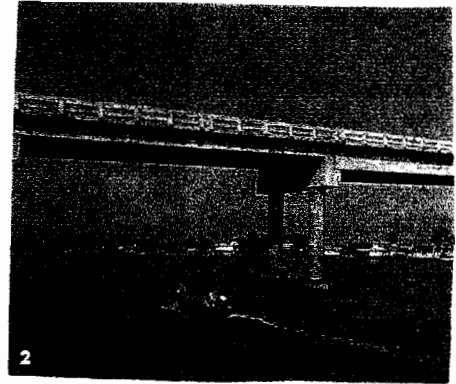
ว่าดวงเดือนกินลม
เสียงว่า..ว่า..อยู่ลิบลิบ
แขวนความหฤหรรษ์ของวัยไกลสุดสายป่าน
เป็นความสำราญที่สามารถหยิบ
ทำได้ในฝ่ามือ

ซึ่งข้าวถูกเด็ด
ผิวล้อกันเล่นเป็นขลุ่ย
หรือเจาะรูเสียบลิ้นเป็นปี
เป่าปรีดเป่าปรี่แข่งกันดัง
เหงื่อพลั่งอยู่ในลมพัดวิว..วิว..

เสื่อผืนหนึ่งกลางทุ่ง
พ่อ แม่ ลูก กับข้าวเย็นจากปิ่นโต
และเพื่อนบ้าน
ความสำราญที่สามารถเสพ
สมได้ในแต่ละมือ

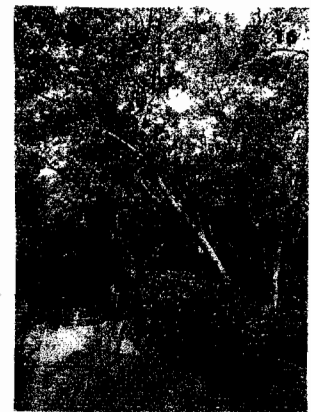
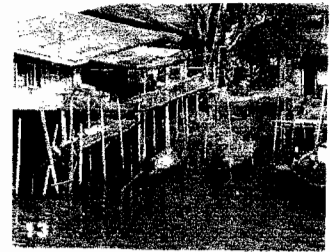
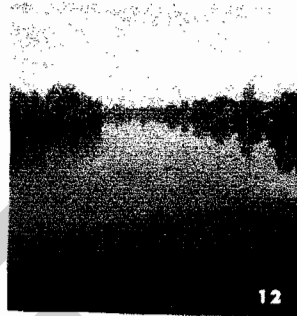
ฟ้ายังสูงเกินสายป่าน
แต่ไร้ความสำราญในสายลม
ท้องทุ่งสุดลูกหูลูกตา
วันนี้วันหน้ามาชื่นชม
ไม่มีข้าวขึ้นเขียว
มีแต่ห้องแถวขึ้นขาว
ไม่มีที่ขึ้นว่า..กินลม

ตัวอย่างบทความที่ตีพิมพ์ลงในนิตยสารกุลสตรี ฉบับที่ 706

ขณะที่นั่งรถผ่านอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เพื่อเดินทางไปท่องเที่ยวในภาคใต้ ผมมักจะเหลียวมามองภูเขาหินปูนลูกหนึ่งที่ตั้งโดดเด่นอยู่บนพื้นราบ เขาหินปูนลูกนี้นักเดินทางส่วนใหญ่รู้ดีว่ามีชื่อคือเขาย้อย แต่นักเดินทางเหล่านั้นมักไม่มีใครใส่ใจเขาย้อยมากนัก ซึ่งรวมถึงตัวผมด้วย คือจะเดินทางผ่านไปเที่ยวที่อื่นเสียมากกว่า ต่อมาเมื่อมีคนพูดถึงหมู่บ้านลาวโซ่งที่อำเภอเขาย้อยมากขึ้น จึงเกิดความสนใจ และในวันว่างจึงได้โอกาสได้ลงมาที่อำเภอเขาย้อย เพื่อจะได้รู้กันเสียที่ว่า ลาวโซ่ง ณ ชุมชนเขาย้อยนั้นเป็นอย่างไร (โปรดอ่านต่อหน้า 212)

เยือนบ้านลาวโซ่ง

1. เขาย้อย
2. สะพานข้ามแม่น้ำบางตะบูน
3. เรือล่าวโข่งโบราณที่ศูนย์วัฒนธรรม
4. หญิงชราเด็กทอผ้าชาวมาที่ศูนย์วัฒนธรรมล่าวโข่ง
5. แม่หญิงล่าวกับก๊วยระดุก
6. หญิงชรากับชุดล่าวโข่ง
7. พระพุทธรูปในวัดถ้ำเขาย้อย มองเห็นป่องถ้ำอยู่ด้านหลัง
8. พระพุทธรูปปางไสยาสน์
9. ล่าวโข่งกับการทำบุญตักบาตร
10. พญานาค พุทธศิลป์ที่ราวบันไดเขาย้อย
11. ปากอ่าวไทยที่บางตะบูน
12. คลองบางสามแพรง
13. บ้านเรือนริมแม่น้ำบางตะบูน
14. นกกระเดียนอกชาวพบใกล้คลองบางสามแพรง
15. นกยางเป็ย
16. ป่าชายเลนที่บางตะบูน
17. แม่น้ำบางตะบูน

ห้องเที่ยวไทย

(ต่อจากสีหน้า 207)

จากสถานีขนส่งสายใต้ รถโดยสารปรับอากาศ สายกรุงเทพฯ-เพชรบุรี ใช้เวลาพาดผ่านระยะทาง 100 กิโลเมตรมาบนถนนสายธนบุรี-ปากท่อผ่านเมืองมหาชัย และทุ่งนาเกลือในเขตจังหวัดสมุทรสงคราม กระทั่งมาถึงอำเภอเขาชัย ซึ่งใช้เวลาเพียง 1 ชั่วโมงกว่าๆ เท่านั้น ผมก้าวเท้าลงรถตรงสี่แยกวัดยางเขาย้อย จากนั้นจึงก้าวเท้ามาบนถนนลาดยางสายแคบอีกประมาณ 150 เมตร ก็พบศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำตั้งอยู่ทางซ้ายมือ ที่ศูนย์วัฒนธรรมฯ มีชาวบ้านกำลังนั่งทอผ้าอยู่ที่ใต้ถุนเรือนไม้รูปร่างแปลกตา สามารถคาดเดาได้ว่าเป็นเรือน

โบราณของลาวโซ่ง เพราะเท่าที่เดินผ่านหมู่บ้านมา เมื่อครูไม่มีเรือนแบบนี้ให้เห็นสักหลัง ผมกลัวตกท้ายหญิงชราผู้หนึ่ง จากนั้นแกจึงยกน้ำมาให้ดื่ม และนั่งดูแกดักทอผ้าขาวม้าย่างพลิดพลิน พร้อมกับบอกแกว่าจะมาอาศัยนอนค้างในหมู่บ้าน แกหันมายิ้มแล้วบอก “นั่งพักให้หายร้อนเสียก่อน รอสักครูจะพาไปส่งที่บ้านยายจำปี”

ขณะที่นั่งดูโยเฝ้ายดักทอ ผู้เฒ่าได้เล่าเรื่องราวบางอย่างเกี่ยวกับลาวโซ่งให้ฟังว่า บรรพบุรุษของลาวโซ่งมีถิ่นกำเนิดที่เมืองหันต๋นในประเทศลาว และเมืองถนในประเทศเวียดนาม แต่ถูกกวาดต้อนมาอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่ครั้งกรุงธนบุรีเป็นราชธานี ปัจจุบันลาวโซ่งถูกเปลี่ยนสถานภาพจากลาวมาเป็นไทย โดยถูกเรียกว่า ‘ไทยโซ่ง’ หรือ ‘ไทยทรงดำ’ เหตุที่เรียกเช่นนี้เป็นเพราะคำว่า ‘โซ่ง’ เพี้ยนมาจาก ‘ส้วง’ ซึ่งแปลว่า ‘กางเกง’ (ส่วนใหญ่เป็นสีดำกับสีครามแก่) ผู้คนจึงเรียกกันติดปากว่า ‘โซ่งดำ’ ต่อมาจึงกลายเป็น ‘ทรงดำ’ ในที่สุด แต่หญิงชรายืนยันว่าการเปลี่ยนชื่อพวกเขาไม่ใช่

เรื่องสลักสำคัญอะไรนัก หากทางภาครัฐหรือคนไทยเห็นว่าเหมาะสม ชาวลาวโซ่งก็ไม่คิดว่ามันจะเสียหาย เพราะถึงอย่างไรความเป็นไทยก็ก้าวล้ำเข้ามาในชีวิต ลาวโซ่งไม่มากก็น้อย แต่เชื่อว่าจะกลืนกินลาวโซ่งไปเสียทีเดียว เพราะอันที่จริงลาวโซ่งก็ยังมีเอกลักษณ์ความเป็นลาวโซ่งหลงเหลืออยู่มากพอควร ค่ายเช่น ภาษาที่ใช้ ลาวโซ่งยังคงใช้ภาษาลาวสื่อสารกันในสังคมชุมชนหรือในกลุ่มเครือญาติ แต่ลาวโซ่งจะพูดไทยส่วเนียงเหนือตามแบบฉบับคนเพชรบุรีกับคนทั่วไป ภาษาจึงเป็นสิ่งที่ก็ยังรักษาความเป็นลาวโซ่งเอาไว้ได้อย่างเห็นได้ชัด

นอกจากเรื่องภาษา ผู้เฒ่าเล่าให้ฟังอีกว่า ลาวโซ่งยังยึดถือวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดมาแต่ครั้งบรรพบุรุษ พูดได้ว่าลาวโซ่งไม่เคยคิดทอดทิ้งวัฒนธรรมประเพณี ดังนั้น ม่านประเพณีเก่าแก่จึงมีอายุยืนยาว เคียงคู่สังคมโดยไม่ห่างหายไปจากครัวเรือน ประเพณีสำคัญที่ลาวโซ่งยังคงยึดถือปฏิบัติมีอยู่หลายประเพณี เช่น ประเพณีสงกรานต์ ข้าวใหม่ สู้ขวัญ เสนเรือน แต่งงาน งานศพ ฯลฯ ประเพณีเหล่านี้ล้วนเป็นวัฒนธรรมตามความเชื่อที่หล่อหลอมให้ปฏิบัติมาแต่ครั้งโบราณ อย่างเช่น ประเพณีเสนเรือน หรือ ไหว้ผีบ้าน ผีเรือนต้องมีทุกบ้าน คือบ้านของลาวโซ่งจะสร้างห้องไว้ห้องหนึ่งสำหรับผีบ้านผีเรือน และห้องนี้ไม่อนุญาตให้คนนอกสกุลเข้ามาในห้องโดยเด็ดขาด หากผู้ใดล่วงละเมิดเจ้าของบ้านจะเป็นผู้รับโทษแทนบุคคลนั้น ก่อนตะวันจะลาลับเหลี่ยมเขา หญิงชราบอกว่าถ้าอยากรู้รายละเอียดเพิ่มเติมให้ไปตามยายจำปีก็แล้วกัน จากนั้นแกจึงเดินไปส่งข้าพเจ้าที่บ้านยายจำปีซึ่งอยู่ไม่ไกลจากศูนย์วัฒนธรรมฯ

ยายจำปีเป็นผู้เฒ่าที่มีใบหน้าผุดผ่องอิมเอิบ แสดงให้เห็นว่าเป็นคนใจดี ส่วนสามีเป็นคนผอมสูง ผิวสีทองแดง ในดาสีสนิมของชายชราบ่งบอกให้รู้ว่า ผ่านชีวิตกรำและการทำงานกลางแจ้งมามากพอสมควร เมื่อยกมือไหว้ทักทายทักกันตามม่านประเพณีไทย-ลาว ยายจำปีก็บอกให้ลูกสาวทำกับข้าวเมื่อให้ผมอีกทีหนึ่ง จากนั้นแกจึงบอกให้ผมไปอาบน้ำ หลังอาบน้ำเสร็จก็เริ่ม

สังเกตบ้านของผู้เฒ่า เป็นบ้านไม้ยกพื้นสูง ด้านล่างเป็นลานโล่งเป็นที่ตั้งของคุ่มน้ำและที่ทอผ้า (ก็กระตุก) ด้านบนมีห้องโถงขนาดใหญ่ 1 ห้อง ส่วนอีก 2 ห้อง ทายว่าเป็นห้องนอนกับห้องผีเรือน ส่วนห้องน้ำกับห้องครัวอยู่ติดทางเดินไประเบียงหลังบ้าน ก่อนที่จะคาดเดาอะไรไปแบบผิดๆ ถูกๆ ยายจำปีได้ยกสำรับกับข้าวมาจากในครัว แล้วแกก็บอกว่ากินข้าวเสียก่อนแล้วค่อยๆคุยกัน ขณะกินข้าวผู้เฒ่าทั้งสองเริ่มชวนคุยด้วยการตั้งคำถามสั้นๆ เช่น มาจากไหน? ทำไมถึงมาคนเดียว? ข้าพเจ้าก็ตอบแกลไปตามจริงว่ามาท่องเที่ยวพักผ่อน แล้วก็มาถ่ายภาพด้วย สำหรับอาหารที่ยายจำปีจัดทำในมือนี่เป็นอาหารแบบเดียวกับคนไทยคือมีผัดผักรวมมิตร แกงเห็ดหวานาบ แกงจืด ไข่ทอด และที่ขาดเสียไม่ได้คือน้ำพริกซึ่งถือเป็นอาหารประจำครัวเรือนของคนไทย-ลาว ยายจำปีบอกว่าอันที่จริงลาวโซ่งมีอาหารประจำเผ่าพันธุ์อยู่เหมือนกัน อย่างเช่น แกงหน่อส้ม แกงผ่า แกงสับปะรด ยักจู้บ น้ำพริกปลาร้า (แจ่ว) กับผักลวก แต่จะให้กินทุกวันก็ไม่ไหวเพราะมันเบื่อ เดียวนี้จะกินกันที่ก็ต่อเมื่อถึงงานบุญประเพณีจึงจะทำอาหารลาวกินกัน ผู้เฒ่ายังเล่าให้ฟังอีกว่า เสื้อผ้าที่สวมใส่ส่วนใหญ่ก็ใส่แบบชาวบ้านทั่วไป ไม่ได้ใส่ชุดลาวโซ่ง จะใส่ก็ต่อเมื่อมีงานบุญประเพณี (คือลาวโซ่งจะใส่กันทุกคน) เสื้อผ้าลาวโซ่งที่ยายจำปีกล่าวถึงจึงแบ่งออกเป็น 2 แบบคือ ชุดที่ใช้ในชีวิตประจำวันกับเสื้อผ้าที่ใช้ในโอกาสพิเศษที่เรียกว่า 'เสื้อฮี' เสื้อผู้ชายเรียกว่า 'เสื้อไห' ส่วนเสื้อผู้หญิงเรียก 'เสื้อก้อม' ผู้ชายจะสวมเสื้อไหกับกางเกงขาก๊วยแบบจีน ส่วนผู้หญิงสวมเสื้อก้อมกับผ้าซิ่นที่ทอจากฝ้ายหรือไหม หลังอ้อมข้าว ยายจำปีขอตัวไปไหว้พระไหว้ผี แกบ่อกว่าปกติจะไหว้ทุกวัน แต่ส่วนใหญ่จะไหว้ตอนเช้าหลังจากใส่บาตรแล้ววันนี้มีคนแปลกหน้ามานอนในบ้านก็ต้องบอกผีเรือนตามมานประเพณีที่สืบทอดต่อกันมา

คำคินนี้ยายจำปีขอตัวนอนก่อน แกบ่อกว่าปกติคนบ้านนั้นนอนไม่ดี สองสามทุ่มก็นอนแล้ว แกก็เลยปล่อยให้ผมนั่งคุยกับชายชราผู้เป็นสามีจนตึกตื่น เรา

สนทนาถึงเรื่องราวของลาวโซ่งเป็นส่วนใหญ่ จะมีเรื่องส่วนตัวผมสอดแทรกอยู่บ้างบางจังหวะเท่านั้น ผู้เฒ่าเล่าว่า หมู่บ้านไทยทรงดำในวันนี้มีการปรับเปลี่ยนมาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ชาวบ้านและภาครัฐฯ จึงจัดให้มีศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางในการติดต่อออกกล่าวข่าวสาร เป็นแหล่งข้อมูลสำหรับ

วิถีชีวิตชาวนาที่เขาย้อย

นักท่องเที่ยว และที่สำคัญคือมีเรือนโบราณจัดแสดงไว้ที่นั่น สำหรับการสร้างเรือนของลาวโซ่งจะสร้างเป็นเรือนไม้ยกพื้นสูง ไม่มีการกันห้อง คือเป็นเรือนโล่ง จะกันให้รู้ขอบเขตก็เพียงตรงห้องผีเรือนเท่านั้น ห้องครัวก็อยู่บนเรือน ที่สำคัญคือแต่เก่าก่อนคนลาวโซ่งไม่มีตุ้เสื้อผ้า ดังนั้นจึงใช้วัสดุจากธรรมชาติมาจักสานเป็นกระบุงขนาดใหญ่มีฝาปิด เมื่อนำเสื้อผ้าใส่ลงไปแล้วจะจัดวางกระบุง

บนแผ่นไม้ไผ่ที่จักสานเป็นแผ่นคล้ายเสื่อ แต่แข็งแรงกว่า แล้วยกแขวนกับซื่อ ยกให้สูงกว่าที่นอนประมาณ 2 เมตร ส่วนห้องครัวอยู่ตรงข้ามกับที่นอน วัสดุที่นำมาทำเครื่องครัวก็เป็นภาชนะเครื่องปั้นดินเผากับเครื่องจักสานจากไม้ไผ่เช่นเดียวกัน และภาชนะจักสานที่ทำจากไม้ไผ่นั้น ถือเป็นไม้ที่มอดปลวกชอบกินมาก แต่คนโบราณก็คิดค้นวิธีป้องกันด้วยการนำภาชนะเหล่านี้แขวนไว้เหนือเตาไฟให้สูงพอประมาณ (เท่าๆ กับที่เก็บเสื่อผ้า) พอหุงหาอาหาร ควันไฟก็จะลอยผ่านภาชนะเหล่านั้น การหุงหาอาหารจึงเป็นการรมควันภาชนะไปในตัว และควันไฟก็จะช่วยถนอมรักษาป้องกันไม่ให้ตัวมอดตัวปลวกมากัดกินเครื่องจักสานนั้นได้ ผู้เฒ่าบอกต่ออีกว่า ปัจจุบันโอกาสเห็นเรือนลาวโซ่งดั้งเดิมยากเต็มที หากผู้ที่สนใจเข้ามาเที่ยวชมคงต้องแวะเข้าไปที่ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำเท่านั้น หลังจบตำนานแห่งลาวโซ่ง เราแยกย้ายกันเข้าชม จวบจนรุ่งสางจึงลุกขึ้นมารอตักบาตรที่หน้าบ้าน และเมื่อกิจกรรมการทำบุญและอาหารมื้อเช้าผ่านไป ผมจึงออกเดินทางด้วยมอเตอร์ไซด์รับจ้าง มุ่งสู่เขาย้อยหรือวัดถั่วเขาย้อย ตามที่ตั้งหวังเอาไว้

วัดถั่วเขาย้อย เป็นวัดที่สร้างอยู่ในบริเวณเขาย้อย ใหญ่โตงามงามมีโดงดำ และมีพระพุทธรูปปางไสยาสน์ขนาดใหญ่ประดิษฐานอยู่ภายใน รวมทั้งพระพุทธรูปปางอื่นๆ วัดถั่วเขาย้อยมีลักษณะเป็นโดงสูง มีความกว้างพอสมควร มีอากาศเย็นสบายถ่ายเทสะดวกเพราะมีปล่องถั่วอยู่อีกด้านหนึ่ง และตรงปล่องถั่วยังพบลิงแสมจำนวนมากอาศัยอยู่ตามต้นลำทมม วัดเขาย้อยมีภูมิทัศน์สวยงาม และมีพระพุทธรูปประดิษฐานอยู่ดังกล่าว ดังนั้น นักท่องเที่ยวจึงนิยมเดินทางเข้ามากราบสักการบูชาวัดถั่วเขาย้อยอยู่มีชาติสาย วัดถั่วเขาย้อยจึงเป็นแหล่งรวมใจของผู้นับถือศาสนาพุทธทุกคน รวมถึงชาวไทยทรงดำ จากวัดถั่วเขาย้อย ผมเดินทางผ่านท้องทุ่งนาไปทีคลองบางสามแพรง ซึ่งเป็นคลองที่มีระบบนิเวศน์แบบป่าชายเลน มีชีวิตพืชและสัตว์มากมายรวมกันอยู่บริเวณนี้ เช่น พวกพืชจะมีต้นโกงกาง แสม ลำพู ฯลฯ ส่วนพวกสัตว์มี ปลา ปู กุ้ง หอย ลิงแสม และ นกชนิดต่างๆ

สิ่งสำคัญที่ผมชื่นชอบบริเวณนี้เป็นที่สุดคือ ‘นก’

นกที่เห็นส่วนใหญ่เป็นนกชายเลน พวกนกยางเป็ย นกยางกอก นกกระเต็นอกขาว และนกตีนเทียน นกเหล่านี้บินโฉบเฉี่ยวให้เห็นโดยง่าย เหมาะสำหรับนักดูนกมือใหม่ที่ไม่ต้องใช้ความอดทนรอคอยนกนานนัก ผมดูนกเพลินเพลินจนล่องเลยมาถึงแม่น้ำบางตะบูนในเขตอำเภอแหลมสิงห์ ซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญอีกสายหนึ่งที่เราไม่เคยคุ้นหู แต่เมื่อเดินทางมาถึงจึงทราบว่าตรงปากคลองบางตะบูนคือปากอ่าวที่กว้างไกล ตรงปากอ่าวมีนกนางนวลชยขยับปีกบินโฉบเฉี่ยวอยู่ในอากาศ บางคราวมันก็ร่อนดลาลงบนพื้นน้ำ เมื่อมองไกลออกไปจะพบภาพเรือหาปลาลำเล็กล่องลอยอยู่ในสายหมอก ภาพที่เห็นแม้จะเป็นเงาดำเลือนรางไม่แจ่มชัด แต่ถือว่าเป็นภาพชีวิตที่งดงามมากภาพหนึ่ง เมื่อบันทึกทัศนียภาพชีวิตริมน้ำจืดอิมเอมจึงต้องอำลาแม่น้ำบางตะบูน และย้อนกลับมาที่หมู่บ้านลาวโซ่งอีกครั้งหนึ่ง

การเดินทางมาเยือนเขาย้อยในคราวนี้ได้ท่องเที่ยวและบันทึกภาพทั้งวิถีชีวิตลาวโซ่ง ชุมเขาท้องนา ลำคลอง แม่น้ำ และชายทะเลปากอ่าว บทสรุปของการเดินทางจึงคุ้มค่าเกินที่คาดหวังเอาไว้

ผมกล่าวอำลาลายจำปีกับสำมีหลังจากออกไปท่องเที่ยวจนอิมเอม ก่อนจากกันแกยังสั่งว่าหากผ่านมาเมืองเพชรอย่าลืมแวะมาเยี่ยมเยียนกันบ้าง ผมกล่าวรับคำแล้วเดินจากบ้านลาวโซ่งพร้อมกับสัญญา กับตัวเองว่าต้องหวนมาอีกครั้ง

หมายเหตุ

- นักท่องเที่ยวที่สนใจอยากสัมผัสวิถีชีวิตกับครอบครัวลาวโซ่ง ติดต่อศูนย์วัฒนธรรมโดยตรง หรือที่บ้าน กำนันประนอม สิบอำ ไทร. (032) 499208, 499393
- ราคาที่พัก 100 บาท ค่าอาหารมื้อละ 50 บาท (1 คน/1 คืน)
- นอกจากนี้ยังมีการแสดงฟ้อนรำแคน 3 จังหวัดให้นักท่องเที่ยวร่วมฟ้อนรำ และแสดงการเล่นลูกช่วง (อินทกอน) ประกอบการขับร้อง

รูปแบบพยัญชนะสระและวิธีเขียนคำภาษาไทยโห่ง

พยัญชนะมี 34 ตัว ดังนี้

พยัญชนะโห่ง	พยัญชนะไทย	สัทอักษร	พยัญชนะโห่ง	พยัญชนะไทย	สัทอักษร
ก, ๑	= ก	(-k-)	๓	= ต	(-t-)
ข, ๑	= ข	(-kh-)	๓	= ถ	(-th-)
ค	= ค	(-c-)	๓	= ท	(-t-)
ฅ, ๓	= ง	(-y-)	๓๖	= น	(-n-)
จ	= จ	(-c-)	๓	= บ	(-b-)
ฉ	= ช	(-ch-)	๓	= ป	(-p-)
ซ	= ซ	(-z-)	๓	= ผ	(-ph-)
ด	= ด	(-a-)	๓	= พ	(-p-)
พ	= ฟ	(-f-)	๓	= ส, ศ, ษ	(-s-)
ม	= ม	(-m-)	๓	= ห	(-h-)
ย	= ย	(-j-)	๓	= พ	(-l-)
ว	= ล	(-l-)	๓, ๑	= อ	(-o-)
๓๕	= ๑	(-v-)	๓	= ฮ อ	(-h-)

พยัญชนะพิเศษ 8 ตัว

๓	=	หง
๓๖	=	หน
๓๓	=	นม
๓๓	=	นญ
๓	=	นล
๓	=	นว
๓	=	นย
๓๓๓	=	ธรรม

สระและเครื่องหมายต่าง ๆ มี 18 รูป คือ

สระ โชนง		คำอ่าน		สระไทย
◌	=	ไม้กะ	=	ะ
◌	=	ไม้กา	=	า
◌	=	ไม้กั	=	ำ
◌	=	ไม้กือ	=	ำ
◌	=	ไม้กุ	=	อ
◌	=	ไม้กู่	=	ู
◌	=	ไม้กึน	=	ึ
◌	=	ไม้เก	=	เ
◌	=	ไม้แก	=	แ
◌	=	ไม้เกา	=	เ-า
◌	=	ไม้เกิน	=	เ-ิ
◌	=	ไม้ก่า	=	ำ
◌	=	ไม้กัว	=	ัว
◌	=	ไม้เกีย	=	เ-ีย
◌	=	ไม้โก	=	โ
◌	=	ไม้โ	=	โ
◌	=	ไม้ไ	=	ไ-
◌	=	ไม้ขีด	=	(ไม้เอก)

ตัวเลขไม่ปรากฏใช้เป็นหลักฐาน เท่าที่ปรากฏในสมุคข้อจะใช้เขียนเป็นตัวหนังสือแทน

เช่น

นัง	=	1
แปดพัน	=	8,000
สี่หมื่น	=	40,000

วิธีเขียนเป็นคำและข้อความจะวางสระไว้รอบพยัญชนะคือวางข้างหน้าบ้าง ข้างหลังบ้าง
ข้างล่างบ้าง เช่น

กัณ	=	กิน
นง	=	นาง
+ ทว	=	เที่ยว
ไป	=	ไป
พึง	=	พึง
ชื้อ	=	ชื่อ
ทว	=	ท้าว
เข	=	เขา
บ๋	=	บ่อ (ไม้)
ทว	=	ทัว

ตัวอย่างคำเขียนที่เป็นประโยค

แผ่นดินสูงชันได้แปดพัน ๕๖

แผ่นดินสูงชันได้แปดพันวา

ชมพุกะวิปน้อยใหญ่

ชมพุกะวิปน้อยใหญ่

ส่วนหนึ่งเขาบได้ทำบุญให้ทาน

ส่วนหนึ่งเขาบได้ทำบุญให้ทาน

บได้รักษาศิลปะหน้าศิลปะ

บได้รักษาศิลปะหน้าศิลปะ

+ เป็นผู้จัดทำพื้ที่ม=เทศ: นง

เป็นผู้จัดทำพื้ที่ม=เทศ: นง

ตัวอย่างโครงการที่จัดทำขึ้นเพื่ออนุรักษ์ประเพณีของชาวไทยทรงดำ (ไทยโซ่ง)

ประเพณีไทยทรงดำ

ชื่อโครงการ

'โครงการอนุรักษ์ประเพณีไทยทรงดำจังหวัดชุมพร'

หลักการและเหตุผล

ด้วยคณะกรรมการอำนวยการวันอนุรักษ์มรดกไทย ซึ่งมี ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ได้มีมติกำหนดแนวทางการดำเนินงานวันอนุรักษ์มรดกไทย ปี พ.ศ. 2541 - 2544 เรื่อง การอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และสืบทอดสร้างสรรค์ พัฒนามุมมปัญญาไทย

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชุมพร ในฐานะหน่วยงานสนับสนุนส่งเสริม การศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์มรดกไทยประกอบกับท้องถิ่นของชุมพรมีประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่ควรได้รับการอนุรักษ์ ได้แก่ ประเพณีการดำรงวิถีชีวิตของชุมชนคนไทยทรงดำ ซึ่งอยู่ที่บ้านดอนรวบ ตำบลบางหมาก อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร ซึ่งเป็นชุมชน ที่มีกิจกรรม ค่านิยม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่น่าจะได้รับการศึกษาค้นคว้า และควรแก่การอนุรักษ์ จึงจัดทำโครงการนี้ขึ้นเพื่อประชาชนได้ยึดถือเป็นมรดก และประเพณีของท้องถิ่นสืบไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมไทย ให้อนุชนรุ่นหลัง
2. เพื่อให้ประชาชนได้ยึดถือเป็นประเพณีสืบต่อไป

เป้าหมาย

เชิงปริมาณ จัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่ จำนวน 100 ฉบับ
เชิงคุณภาพ ประชาชนได้อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

วิธีดำเนินงาน

1. ศึกษาข้อมูล
2. เสนอโครงการ
3. จัดทำเอกสารเผยแพร่
4. สรุปและรายงานผล

ระยะเวลาดำเนินการ

เดือนพฤษภาคม 2543 - กันยายน 2543

งบประมาณ

จากงบประมาณอนุรักษ์มรดกไทย กรมศิลปากร จำนวนเงิน 30,000 บาท

ผู้รับผิดชอบโครงการ

กลุ่มส่งเสริมการศาสนาและวัฒนธรรม
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชุมพร

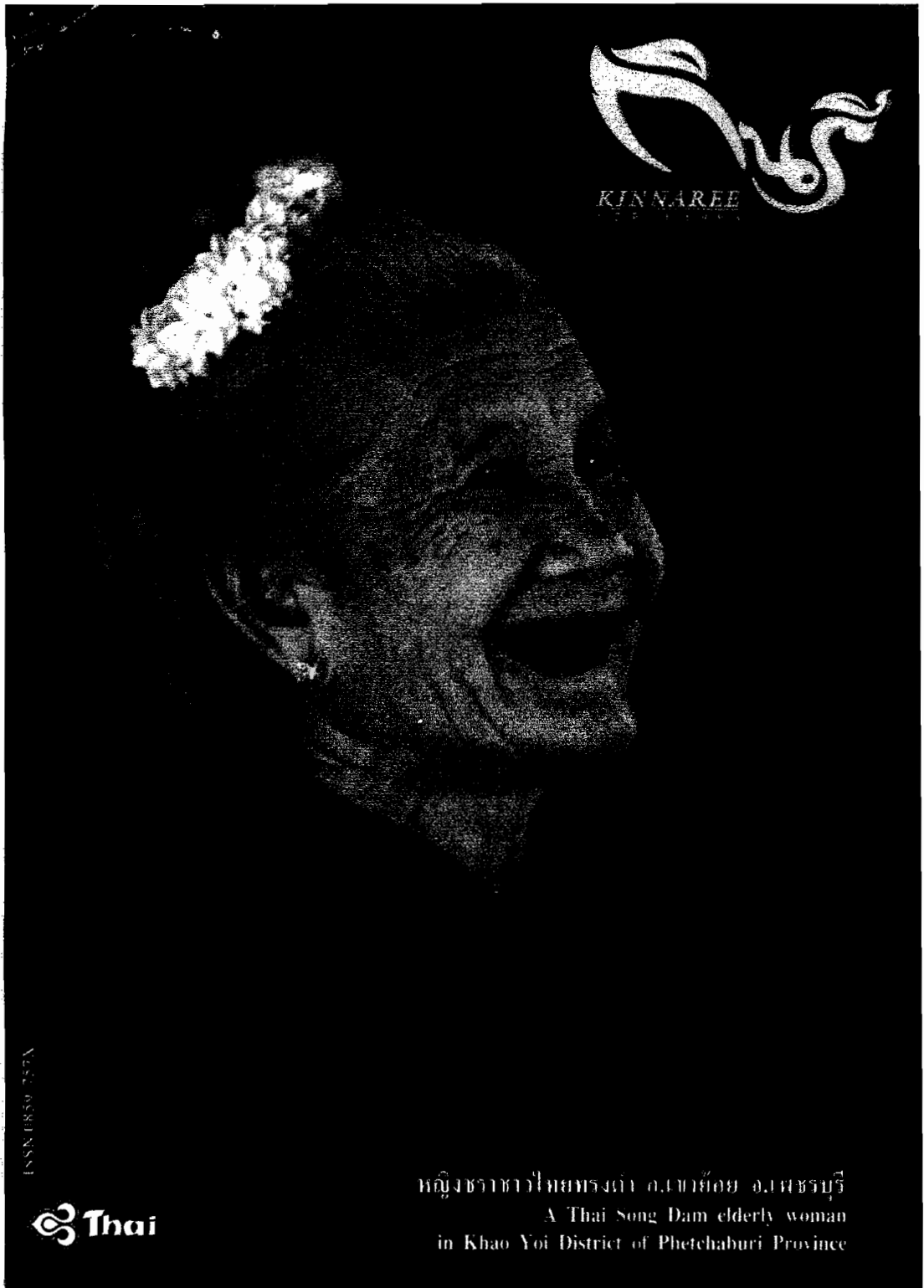
การประเมินผล

1. สัมภาษณ์
2. ตอบแบบสอบถาม
3. สรุปรายงานผลเป็นรูปเล่มเชิงวิจัย

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ประชาชนได้ทราบประวัติความเป็นมาของประเพณีไทยทรงดำ
2. ประชาชนได้ฟื้นฟูกิจกรรมของท้องถิ่น
3. ประชาชนได้อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

ตัวอย่างภาพหน้าปกหญิงชาวไทยโชนงจากนิตยสารกินรี

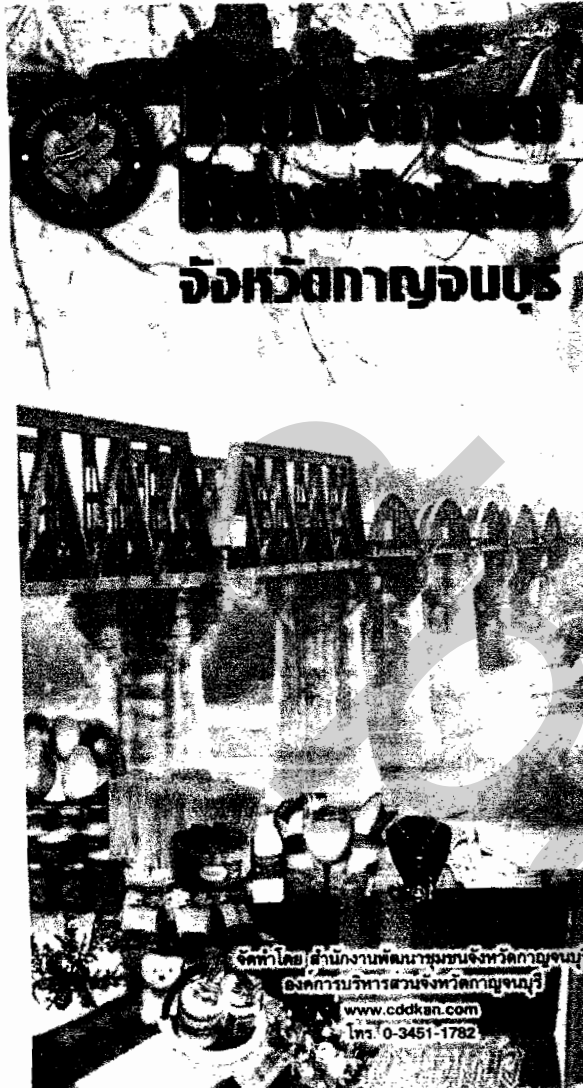

ISSN 0859-7574

 Thai

หญิงชาวไทยทรงดำ อ.เขาย้อย อ.เพชรบุรี
A Thai Song Dam elderly woman
in Khao Yoi District of Phetchaburi Province

ตัวอย่างแผ่นพับเชิญชวนท่องเที่ยว หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดกาญจนบุรี

สืบสานวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยดำ
จังหวัดกาญจนบุรี

เชื้อสายชาวไทยดำได้อพยพมาจากจังหวัดเพชรบุรีประมาณ 100 ปี และได้มาตั้งรกรากถิ่นฐานอยู่ที่จังหวัดกาญจนบุรี รวม 4 อำเภอคืออำเภอพนมทวน / ห้วยกระเจา / บ่อพลอย และอำเภอหนองปรือ ชาวไทยดำเหล่านี้ มีเอกลักษณ์ของตัวเอง มีภาษาพูด ภาษาเขียนของตนเอง มีศิลปวัฒนธรรมของตนเองตลอดทั้งเครื่องแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ทุกปีในช่วงเดือนเมษายน ชาวไทยดำทุกจังหวัดจะจัดประเพณีการละเล่นพื้นเมืองประจำเผ่า เล่นคอน ฟ้อนแคน เป็นการเชื่อมสามัคคี มีชาวไทยดำที่อาศัยอยู่ในประเทศประมาณ 3 ล้านกว่าคน

สำหรับจังหวัดกาญจนบุรี ได้จัดประเพณีไทยดำทุกวัน ที่ 11 เมษายน ของทุกปี ที่หมู่บ้านดอนเตาอิฐ ตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน อาชีพโดยทั่วไปของชาวไทยดำ ที่จังหวัดกาญจนบุรีส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพ ทำไร่ ทำนา ทอผ้า จักสาน

ประวัติผู้เขียน

ประวัติส่วนตัว

นางสาวนนงนภัส ศรีสงคราม เกิดเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2521 เป็นบุตรสาวคนเล็กของนายวสุ ศรีสงคราม (อดีตขนส่งจังหวัดกาญจนบุรี) และผู้ช่วยศาสตราจารย์อภา ศรีสงคราม (อดีตอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม)

ประวัติการศึกษา

- ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนคินทรเดชา
- ระดับปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

สวนสุนันทา

ประวัติการทำงาน

พ.ศ.2542 – 2543 บริษัทปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย ฝ่ายประชาสัมพันธ์ภายใน